

ליקוטי

מזהר"ן

מבואר

חברותא

ללימוד בעיון

תדעו כשיבא משיח צדקינו יווספו עוד ישיבות שילמדו בהם ספרי רבינו ז"ל
דברי מוהרנ"ת זצ"ל (שישיק היא תש"ז)

הערות אפשר להפנות למייל lezavotlaze@gmail.com

ליקוטי מוהר"ן

מבואר

חברותא

ללימוד בעיון

מבוא לביאור

הביאור מורכב מג' חלקים:

הראשון – ביאור הפשוט, ששולב בגרסת התורה והוא מסקנת העיון שבהערות החלק השני – ההערות, בנוי על פי רוב בדרך של קושיא ותירוץ^א.
ופתיחת כל המראה מקומות עם מפרשיהם כדי שהלומד יוכל בעצמו לדון בדיוק הדברים ולא יוכרח לסמוך עלי. שעל כן נקרא חיבור זה חברותא, כי הכוונה להיות עזר ללומד ולא ספר חידושי תורה אע"פ שמובלעים בו גם הרבה חידושים והשלישי – היא הקדמה לתורה שהיא מבט כללי על התורה, שאמור לקשור את כל חלקי התורה בקשר אחד.
ועוד גם לבאר נושאים שבמיוחד קשים להבנה בתורה.
ההקדמה – בנויה על מסקנת העיון שבהערות לכן אין בה כמעט ראיות למבואר בה

דרך הלימוד נ"ל לדמות למחרוזת כי כל תיבה ומשפט בתורה הן חרוז נפלא שצריך לעיין בו תחילה בפני עצמו ללמוד אותו היטב ולכן בזה גלשתי גם מעבר לקשר העניין לתורה, ואח"כ לעיין בו כיצד נקשר לתורה, וכן לעבור מחרוזת לחרוז אע"פ שעדיין לא נקשרו היטב החרוזים כולם זה לזה. וכך נהגתי בכל מקום שכתבתי הערה ולפי מסקנת ההערה ביארתי את הפשט המשולב בגרסא.

וכל זה עדיין בחי' "הזורעין בדמעה", כי עיקר ה"ברינה יקצורו" זה למצא את החוט החזק שיחרו את כל החרוזים היטב דהיינו לתפוס את מהלך התורה באופן שכולל את כל הפרטים בלא שישאר פרט מיותר שכביכול אין בו צורך למהלך התורה. וזה השתדלתי לעשות אחרי לימוד כל התורה בעיון כתבתי הקדמה לתורה שהכוונה בה לבד מביאורי מושגים קשים להבנה, העיקר לעשות סיכום קצר שכולל את כל החרוזים ופושט את כל הספיקות כפי שנתבררו בעיונים שבהערות. (אמנם כיון שאין ביהמ"ד בלא חידוש גם בהקדמה נתחדשו דברים שלא תמיד העתקתי אותם להערות) (זו היתה כוונתי ועדיין אני מצפה להצליח יותר)

דפי הליקוטי מוהר"ן בצורת הדף נלקחו מליקוטי מוהר"ן מהדורת תקפא שהיא גרסת מוהרנ"ת שהדפיס בביתו, מוגה בהשוואה לשאר מהדורות. ובתוספת מ"מ, השייך למכון אבן שתייה ועדין לא נדפס.

הערות אפשר להפנות למייל lezavotlaze@gmail.com

^א היכן שנזכר הריצ"ח הכוונה להרה"ג רבי יוסף צבי חשין שליט"א. (הריצ"ח כה 23) פירוש שהוא ביאור שאמר בתורה כה בדקה ה23. (הריצ"ח במדבר תשנ"ד) הפירוש שהוא ביאור שאמר בשיעור על הזוהר פיקודי שנאמר בשנת תשנ"ד פ' במדבר. הרבה יסודות וביאורים ששמעתי ממנו הבאתי ולא כולם ציינתי מחשש שלא לזה היתה כוונתו ובחלקם ציינתי שדברי הם ע"פ" מה ששמעתי ממנו דאוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר, והוא רחום יכפר עוון.

הודעה

כל הביאורים הם בדרך אפשר והצעה בלבד, כי מי יודע עומק כוונתו ובפרט אנו והלוואי שגם כמה שכיוון למדרגתי לא שבשתי, ורק כיון שציוה לעיין ולחדש בתורתו אנו מקיימין דבריו על פי שכל הפשוט שלנו וכדברי מוהרנ"ת הנוקבים שכל מה שמקבל מרבו צריך לידע שיעדין אינו יודע כלל, כי כפלים לתושיה, כי מאד עמקו מחשבותיו, פי דבריו הם כמעין הנובע והם בחינת מים עמקים עצה בלב איש. וצריכין בכל פעם לעיין היטב בדבריו הקדושים ולחזור ולשאב מהם עצות נפלאות באופן שיוכל להציל את עצמו משטף מים רבים של זה העולם. וכל מה שיעדע ויוציא מדבריו צריך לידע ולהבין ולהאמין שיעדין אינו יודע כלל עד היכן מגיעים עמקות דבריו העמקים מני יום וכו'. רק במה שהרשה יכול להתבונן מהם עצות לעבודתו יתברך כפי מדרגתו, אבל עצם תורתו ואפלו שיהותיו הקדושות אי אפשר להשיג בשום אופן וכמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה, הרבה למדתי מרבותי ולא חסרתי מהם אלא וכו'. ע"ל

ועיקר כוונת החיבור הזה הוא לבאר הפשט באופן שכל אחד יוכל ללמוד ולעורר קושיות ללימוד בעיון ולפתוח את המראה מקומות להקל על הלימוד בעיון. ולרגע לא שכחתי את אנ"ש החריפים שאם יעינינו בזה מסתמא יהיו להם הרבה הערות, והרבה חרושים עמלתי שעות רבות להבין ולחדש מסתמא אצלם הוא דבר פשוט שמיד עלו עליו. כל מעלתי עליהם היא רק הסבלנות לעמול ולטרוח הרבה שעות עמ"נ להגיש כשלהן ערוך את הדברים להקל על הרוצה ללמוד בעיון, כיון שלא מצאתי אחר שעשה זאת.

התנצלות

אמנם מעט בברסלב העיון לפרסם חידושיהם חלקם כדי לא להיקרא בעל המחבר וכיו"ב תארי כבוד

וחלקם כנראה מחשש שלא יצאו חובת הזהרת רבינו בתורה כא אות ח' שאין לדרוש לרבים אלא דברים המבוררים לו כאחותו שאסורה לו כמבואר בשבת קמה, ואע"פ שהזהיר בתורה סא' (סוף אות ה') שכ"א חייב להאמין בחשיבות חרושיו, מסתמא כוונתו להאמין אבל לא לדרוש ולפרסם. אבל כיון שאמר אני חדש מלא ישן ולא ידוע שבזה דווקא יצא לחדש ולחלוק על מפרשים רבים שהאריכו בחיוב כתיבת חידושים עיין מהרש"א ב"ב י: שעל זה אחז"ל פסחים נ. אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ובספר חסידים אות תקל מי שגילה לו הקב"ה דבר, ואינו כותבה ויכול לכתוב, הרי גזול מי שגילה לו, כי לא גלה לו אלא לכתוב, דכתיב (תהלים כה יד) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם, וכתיב (משלי ה טז) יפוצו מעינותיך חוצה, וזה שכתוב (קהלת יב יד) יביא במשפט על כל נעלם, שגורם שנעלם, אם טוב שגילה לו אם רע, שאינה כותבה: ובביאור ברית עולם להחיד"א שם. הוסיף בשם ספר לב אריה שכתב בהקדמתו משם רז"ל שבזמן שביט המקדש קיים כשאדם מקריב קרבן מתכפר לו וכשאדם כותב בספר מה שלומד איזה חידוש הכתיבה זו עולה לו במקום קרבן. ובה פ"י הרב הנ"ל את הכתוב זבח ומנחה לא חפצת וכו' עולה וחטאה לא שאלת או אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי שיעלה במקום קרבן. עוד עי"ש בשם ספר רבינו אפרים על התורה כתב יד פרשת כי תשא שכתב משם רבי אליעזר מגרמיזא ז"ל שכל מי שמגלין לו רזי תורה מן השמים ואינו כותבו עתיד ליתן את הדין עכ"ל. ועיין שפתי כהן למוה"ר מרדכי הכהן מגורי הארז"ל בהקדמת ספרו בזה"ל "ניתנה רשות למי שחננו ה' קצת דעה וחכמה ובינה לבאר ולפרש מה שקבלה נשמתו בסיני ואם לא יכתבם נראה לי שהוא נענש כמו הנביא שהוא כובש נבואתו שחייב מיתה. ועיין בספר מחשבות חרוץ לר' צדוק כהן אות טו שכתב שיש גם חיוב לפרסם כי שמא יש בדבריו איזה חידוש השייך לחלקו ולא נגלה לשום אדם והוא לכך נוצר גלותו בעולם, ואם לא, ח"ו יצטרך להתגלגל.

עוד עיין בספר קהילות יעקב זי"ע שכתב בהקדמת ספרו בשם ספר תורת גיטין מאמר הקדמון שדבר טוב אחד בספר מציל על הספר כולו. עכ"ל. לכן אולי ע"י הודעה והתנצלות הנ"ל אפשר כן לפרסם איזה חרושים גם לפחותים כמונו, ואנו תקווה שעכ"פ דבר טוב אחד יש גם בחיבור זה ויציל על הספר כולו.

ואע"פ שהרמב"ם מזהיר באגרות קדש מאמר קדוש ה' שלפני שדורש לרבים יחזור ד"פ אבל מה שכותב צריך לחזור אלף פעמים, מסתמא הכוונה להוראה למעשה ואע"פ שבודאי בדברי רבינו יש הוראה בקיום עצותיו ועניני השקפה למעשה, מסתמא בדרך לימוד מותר דאל"כ לא שבקת חי. ומסתמא גם הזהרת רבינו הנ"ל אפשר לפרש כך.

עכ"פ אם טעינו והזהרתם היא בכל עניין, אולי ראוי לכנות את הביאור חברותא, כי חברותא דרכו לומר גם את ספקותיו ולא רק דברים המבוררים כאחותו שאסורה.

עוד עניין חתימת שם המחבר היא סוגיא בפ"ע עיין ספר חסידים שסו שחכמים ראשונים נמנעו כדי שלא להנות מהתורה ועיין שם סימן ח' שרשב"ג מ"י הורגי מלכות תלה בזה סיבת הריגתו עוד עי"ש סימן פד שמנכין לו מזכויותיו, אמנם יש מקשים א"כ מאי משמאלא עושר וכבוד. מאידך רובא דעלמא נהגו כן לציין שמם ונ"ל הטעם או שצויין ע"י תלמידיהם או שכל היחס לפירוש הוא כפי גדולת המחבר בחכמה ויר"ש לכן חששו שאם לא יצינו שמם לא ינהגו כבוד ראש בדבריהם.

לעורר על חשיבות העיון בתורה של רבינו

עיין חיי מוהר"ן סימן שמו שאמר שטוב לקבוע לעצמו שני שעורים ללמוד ספריי הקדושים, שעור אחר פשוט ללמוד במהירות הרבה מאד כדי שיהיה שגור בעל-פה, ושעור אחר ללמוד בעיון גדול. פי יש עמקות גדול ונפלא בספריי. ועיין במקום אחר מה מענין עצם העמקות הגדול שיש בתורתו הקדושה והנוראה מאד עד אין סוף ואין תכלית:

ועיין תורה קה תנינא שהעיון בתורתו מסוגל לבטל הרהורים רעים כי הם באים מהמדמה ועיין ככבי אור חכמה ובינה אות לו לבאר דברי רבינו בסוף תורה כה שצריך לקרא שם חדש ליהצ"ר דהיינו מדמה. הטעם כי המדמה הוא מדרגה שמינית ביצה"ר שנתחדשה כנגד התורה של רבינו ולפ"ז דווקא תורת רבינו מסוגל ביותר להכניע ולתקן את המדמה.

ועיין חיי"מ סימן תיקא – שרבינו אמר כבר נתתי לכם כח המדמה כשר וטוב וכו'.

ועיין באה"ל נד אות ד' – שהכוונה בעיקר לתורה נד שבה המשך לאנשיו ובעיקר למוהרנ"ת מדמה זך וברור. ועי"ש אות ו' שכל אחד כפי התכללותו בו ובתורתו כן יזכה. (וכיצד ההתכללות בתורתו עיין בסוף תורה פו תנינא מש"כ רבינו דהיינו לעיין באותו מאמר ולזכות להבין בו ולעשות עמו איזה עבודה בעבוה"ש)

ועיין תורה ח' תנינא אות ז' שעיקר האמונה תלויה בברור המדמה ועי"ש אות ח' שעי"כ צריך מאד לחפש ולבקש מאד צדיק כזה שיכול להמשיך מדמה מבורר לאנשיו.

עוד עיין תורה עב תנינא שע"י הסתכלות בצדיק והצדיק בו זוכין להתנוצצות המחזין ולשפלות (שרק היא תקום בתחית המתים) ולגדולה כפי מדרגת מוחו. ועיין בפל"ח שם אות ב' וד' עפ"י לק"ה תפלין ו' בו שגם ע"י לימוד ספרו מתקיים כל זה עפ"י המבואר בתורה קצב שפניו ושכלו של הצדיק נמצא בספרו.

ועיין ככבי אור שיחות וספורים אות מג הובא בחכמה ותבונה סימן ב' אות טז – שרבינו שאל את רבי אהרן תלמידו שהיה הרב של ברסלב למה לא תקח את ספרי ותעיין בו היטב עד שיעלה על דעתך איזה קשיא ואח"כ תוסיף ותעיין בו עד שתבין ותדע את התירוץ שע"ז.

ידועים דברי רבינו שכינה בשם אפיקורס את אותם שאמרו שתורתו גבוהה מדאי. ונראה פשוט כוונתו בזה שאין אחד שלא יכול למצא תועלת בספרו.

וא"א לומר שהכוונה שכל אחד יש כמה תורות שמתאימות לו שהרי לא אמר זאת על ספרו אלא על תורתו קודם שנעשו לספר א"כ בכל תורה בלקוטי מוהר"ן יכול כל אחד בכל מדרגת הבנה למצא איזה תועלת נצחית ואמנם לכאורה צריך לומר זאת גם על כל חלק מתורה אבל בזה צ"ע. עכ"פ לפ"ז צריך זהירות גדולה וכל אחד לבחון עצמו אולי ח"ו הוא מאותם אלה שמכונים בפי רבינו אפיקורס.

ואם תקשה שרבי אברהם בן נחמן אמר בככבי אור שרק עשרת אלפים שנה אחרי התחיה אולי יבין קצת בספר, פשוט שכל כוונתו להבין כפי שהבין זאת רבינו דהיינו את כל עומק דברי רבינו וזה ודאי לא שייך לנו.

מי שיש לו קצת הרגשה בלקוטי מוהר"ן רואה בחוש שהספר לא נכתב לגאונים, ולא לירודעי קבלה, ולא לירודעי כל התורה כולה, אלא לכל אדם כפשוטו ממש ורואים בחוש שאדם פשוט יכול להתעורר מהספר של רבינו יותר מגאונים גדולים. ויש גאונים גדולים ואפילו כאלה שכותבים פירושים על הספר אעפ"כ רואים בחוש שאין להם את ההרגשה והמסר של רבינו שמקבל חסיד פשוט של רבינו, כי הספר הזה צריך רק ביטול לרבינו זה הכל, וכמו כשיש ביטול אזי ככל שהוא בעל כשרון ויותר בקי בספרים גם מוצא בו יותר טעם ועומק.

חברותא
ללימוד עיון
בספה"ק
ליקוטי מוהר"ן

דף כח.: כט.:

תורה כ

ליקוטי

דאיתממר ולא "איתגליא עילאה ויקרא אשתכח. והוא גנויא יקרא: נימין על נימין מקמי פתחי דאודנין עד רישא^א: מרישא האי לרישא אחרא: אשתכח^ב מתחות תרין נוקבין ארחא מליא דלא אתהויא: עלעין אתחפיין מהאי גיסא ומהאי גיסא: בהו אתהויין^ג תפוחין סומקין כוורדא: כחד חוטא תליין אוכמין תקיפין עד הדווי: שפון סומקי כוורדא אתפנון: זעירין נחתין בגרונא ומהפיין קדלא: רברבין וזעירין נחתין בשקולא: כאלין אשתכח גיבר ותקף:

א דע שיש נשמה בעולם, שעל ידה נתגלה ביאורי ופירושי התורה ^[1]. והיא מסובלת ביסורין, פת במלח תאכל, ומוס' במשורה תשתה. כי כך דרכה של תורה (אבות פ"ו): וכל מפרשי התורה, הן מקבלין מזאת הנשמה. וזאת הנשמה כל דבריה כגחלי אש, כי אי"א לקבל ולשאוב מימי התורה, אלא, מי שדבריו כגחלי אש, בבחי' (ירמיה כג) **הלא כה דברי כאש** ^[2]. וכשהנשמה הזאת נופלת מבחי' **הלא כה דברי כאש**, ואין דבריה כגחלי אש, ד"בכריה נצמטננין, אזי נסתלקת. וכשנסתלקת, אזי נסתלק ביאורי התורה הנמשכת על ידה. ואזי כל מפרשי התורה, אין יכולין להשיג שום ביאור התורה, ואז נתעורר מריבה על הצדיקים. כי עיקר המחלוקת שבעולם נעשה על ידי הסתלקות ביאורי התורה, כי הביאור הוא תירוץ על קשיות ומריבות: **וזה בחי' (במדבר כ) מדבר צין**, שהוא בחי' דיבור מצונן. ששם מתה מרים, בחי' הנשמה הסובלת מרירות ^[3] השיעבוד על התורה. ואז נסתלק הבאר, היינו בחינות ביאורי התורה ^[4]. ואז **יורב העם עם משה** ^[5], היינו בחינות המריבה שנתעורר כנ"ל: ואלו מפרשי התורה, נקראים בשביל זה **מורים**, מחמת שמקבלים ע"י הנשמה הנ"ל, המכונה בשם מרים: גם הם מורים את מוריהם ^[6], כמאמר ומתלמידי יותר מכולם ותענית ז.ו.^[7] וזה שאמר להם משה ^[7] **שמעו נא המורים**:

ב וכו' שרוצה להמשיך ביאורי התורה, צריך מתחלה להמשיך לעצמו דיבורים חמים כגחלי אש כנ"ל. והדיבור נמשך מלב העליון, בחי' (תהלים עג) **צור לבבני**, וצריך לשפוך שיהו ^[8] בתפלה לפני השי", וע"י תפלתו **נכמרו רחמי** ^[9] השי" עליו, ונפתח לב העליון. כי עיקר הרחמים הוא בלב, ונשפע מלב העליון דיבורים, ועל ידי הדיבור ממשיך ביאורי התורה ג"כ משם ^[10]. ולב הנ"ל הוא בחי' סלע, שמשם הדיבור, בבחי' מילי בסלע (מגילה יח). וסלע הוא בחי' צור, בבחי' (תהלים קח) **פתח צור ויזובו מים**. והוא בחי' לב, בחי' **צור לבבני**. והלב נכמר ברחמים, ומשפיע דיבורים חמים, בבחי' (שם לט) **חם לבי** ¹¹ **בהגיגי דברתי בלשוני**. ובלב הזה כתובים כל ביאורי התורה, בבחי' (משלי ג'¹²) **כתבם על לוח לבך**. ומו שרוצה ליקח איזה ביאור, צריך לו ליקח מהלב הנ"ל, בתפלה בכקשה כנ"ל: ובשביל זה צריך כ"א ממפרשי התורה, קודם שמתחיל לבאר איזה ביאור, צריך לו מתחלה לשפוך תפלתו לפני השי"ת, כדי

ט' תיקונים כ

מוהר"ן כח.

לעורר לב עליון, להשפיע עליו דיבורים כגחלי אש, ואח"כ יתחיל לבאר. כי אח"כ **נפתח הצור ויזובו מימיו** ^[13], היינו ביאורי התורה:

ג ויש חילוק בין ביאור שאדם מבאר בינו לבין עצמו, לבין ביאור שאדם מבאר לרבים. כי כשדורש רבים, וקודם הביאור הוא מקשר את עצמו עם נשמותיהם, ושופך שיהו ותפלתו לפני השי"ת. בודאי¹⁴ **הן אל כביר לא ימאס** (איוב לו ¹⁵). אבל תפלת יחיד, אפשר שמואסין בתפלתו ^[16]: וזה בחי' **ודברת אל הסלע לעיניהם** ^[17]. שתפלתך תהיה בשעה שהצבור מקובצים. וזה ^[18] **הקהל את העם**.

ד וזהו החילוק בין הלומד מתוך הספר, ובין השומע מפי החכם עצמו. כי השומע מפי החכם עצמו, בודאי נתקשר נשמתו עם נשמת החכם בשעת תפלתו כנ"ל, ויש לזה האדם חלק בביאור הזה. כי ע"י התפלה נתוסף קדושה למעלה, וכל תפלה היוצאת מהרבה נשמות, היא מוספת קדושה למעלה, ומעוררת ביותר לב העליון כנ"ל, ולב העליון שופך מימי הביאור ביותר. הכל לפי רוב אנשים, כן יותר קדושתו ^[19] בבחי' (תהלים כב) **ואתה קדוש יושב תהלות ישראל**, ע"י תהלות ישראל, נתוסף קדושתו: גם כל אלו האנשים העומדים בשעת הדרוש, נכנע רשעתם ע"י הטוב שבחכם הדורש. ולפי ההכנעה, כן ²⁰ נכנעים האויבים, היינו הקליפות השוכנים סביב לב העליון. בבחי' (יהושע א') **זאת ירושלים שמתיה בתוך הגוים**, והיא לב, בבחי' (ישעיה כום) **דברו על לב ירושלים**:

וזה בחי' מטה, שאמר הקב"ה למשה **קח את מטך והקהל את העדה** ^[21]. מטה, זה בחי' ממשלת וכח הצדיק שנעשה ע"י עבודתו, שעל ידו נכנעים כל האויבים, הן למטה הן למעלה. וזהו (תהלים קי) **מטה עוזך ישלח ה' מציון**, היינו המצות ומע"ט, שהן ציונים לדברים עליונים, שמהם נעשה מטה עוז להכניע אויבים, וזה ^[22] **רדה בקרב אויביך**. נמצא מי שהוא

אצל החכם בשעת ביאור התורה, נמצא שנכנע הרע שלו כנ"ל: ²³ **וזהו (איכה ב') שפכי ממים לבך נוכח פני ה', פני ה', זה בחי' ביאורי ודרושי²⁴ התורה.** כמו (ויקרא יט) **והדרת פני זקן**, זקן זה הדרת פנים ^[25]. והם שלש עשרה תיקוני דיקנא והם שלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן ^[26] ^[27], שצריך לשפך שיהו ותפלתו קודם שממשיך ביאורי התורה כנ"ל: **וזהו** ^[28] **ויפלו על פניהם**, כששמעו המריבה, הבינו שע"י ביאורי²⁹ התורה, שהם בחי' פנים כנ"ל, מחמת הנפילה הנ"ל, מחמת זה התחיל המריבה:

ה וכשמתפלל קודם הדרוש, צריך להתפלל בתחנונים ויבקש מאת הקב"ה מתנת חנם, ולא יתלה בזכות עצמו ^[30]. אע"פ שעכשיו נתעורר מטה עוזו של עבודתו, אין זה המטה כדי להתנאות, אלא כדי להכניע הרע שבעדה. כי רבים יש בהם טובים ורעים,

¹³ גם תפלת צדיק בצבור נשמעת יותר – מדרש משלי טו
¹⁴ במדבר כ' ח'
¹⁵ * דברים יב א' עיין ספר מי הנחל
¹⁶ עיין לק"ה דברים תהייתם בסעודה הלכה ד' אות ט' שמקשר הנגיין כאן למבאר בתורה יג אות ג' שמעלה את נפשות השומעים בעיבור ע"ש.
¹⁷ בתולד- וכנע
¹⁸ במדבר כ' ח' הנ"ל ועיין פ"ח אות ד' וילקוט ש' שמעוני חקת
¹⁹ בתולד- המצוה
²⁰ סוף הפסוק הנ"ל
²¹ בתקפא- בקרב אויביך, בתולד- בקרב אויבך
²² בתולד- וזה
²³ בתולד- ודרשי
²⁴ שבת קנב. ועיין תורה כז אות ג' ועיין פרש"י ב"מ פז.
²⁵ ברייתא דרבי ישמעאל שאומרים בסיום אמירת הקרבנות בבקר ומקורו בספרא על ויקרא (תורת

²⁶ במדבר כ' ג'
²⁷ * כמובא בפרש"י שם ומכות י'
²⁸ במדבר כ' ג'
²⁹ לשה"כ תהלים קב א' וצ"ע פתח בדבורים חמים וסיים בשיחה ועיין לק"ה גולה ה' כג שלפני הדבורים החמים צריך לשתוק בבחי' חש ואח"כ מל ואלו שאקרא יאה נחי' שמיקה לעומת דבור חס.
³⁰ לשה"כ בראשית מג ל'
³¹ להיטו שכאילו כל עט ונתקן הכלי של דיבור חס. ועיין כספיר המלכה (חיי"ט פז) ויאלץ עט מלכית' שהנצוצות נפלו לתוך פיהם
³² כך גם בדפדף' ותולד- דילג רבינו לפני ואחרי תיבה זו כוונה תיבות, ומתולדו תוקן ונכתב כל הפסוק – חס לבי בקרבי בהגיגי' תבער אש דברתי בלשוני
³³ ומשלי ז' ג'
³⁴ גם בדפדף' ותולד- עליון, ומתולדו העליון
³⁵ לשה"כ תהלים קה מא
³⁶ גם בדפדף' בודאי ומתולדו - בודאי
³⁷ ברכות ה.

^א בתשכט- אתגליא
^ב גם בדפדף' ובתולד- עד רישא, ובתולדו- עד רישא דפומא, (בגרות הספרא דצניעותא) ומתולדו – עד רישא [190א]
^ג ובתולד- אתחיי
^ד עיין חיי מורה' אות יד מרמו שפיגא אימו של רבינו היתה זאת הנשמה
^ה מתולדו ובמים
^ו עיין שקלים טז:
^ז בדפדף- דברי', ובתולד- דבריה, בתולדו ותולדו- (ני' דברי' כתי') דבריה (צ"ע מדוע כתב את ההגה לפני תיבת דבריה) בתשכט- ודבריה
^ח ליקוט שמעוני שמת רמז קסב עה"פ ויהי כל נפש- מרים על שם מרירות השעבוד פו שנים כשנותיה של מרים, והרי חיה קבו אלא הכוונה כשנותיה ביציאת מצרים כי התחיל כשנולדה. ועיין פרש"י שיר השירים ב' יג.
^ט עיין אלשיך עה"ת במדבר כ' יג כשם שהמן היה מאכל רוחני השתלשלות תורה שכתב כך מי הבאר היו השתלשלות של תורה שבע"פ

(הנים) יג מדות פרק א' פסקא א'. קיצור ביאורים נמצא במפרשים על מסכת ברכות בין הראש למהרש"א.
¹⁷ **עיין זהר אחרי דף מב.** (בתשכט תיקן דף סב. וכך מצויין גם בתורה כוז)
¹⁸ במדבר כ' ו'
¹⁹ בתולד- ביאורי
²⁰ עיין ברכות לב: גדולה תפלה ממעשים טובים וכו', עיין תנחומא וירא פ"א המריבה בתפלה ותחנונים אפילו אין לו זכויות נענה ועיין באיבי הנחל שמקשה מברכות יו: עה"פ אבירי לב הרחוקים מצדקה

ליקוטי

ט' תיקוני כ

מוהר"ן כט.

כנ"ל: [א] וירעו לנו המצרים ונצטק אל ה' אלקיננו, וישלה מלאך, פירשו חו"ל [ב] זה משה. ויוציאנו [ג] כי פגם הברית הוא פגם הדעת, בכחי' (בראשית ד) ידע האדם [ד]. והקול הוא מעורר הדעת, בכחי' הקול מעורר הכוונה (ה). ובשביל זה ונצטק וכו', וישמע את קולנו [ז]. והקול מעורר הדעת. וישלה מלאך זה משה, בכחי' דעת [ח]. ועי' התגלות הדעת כתיקונו, או ויוציאנו: ובשביל זה אומרים את ההגדה בקול רם [י], כי הגאולה היתה ע"י קול, בכחי' וישמע את קולינו. ובשביל זה נקראת בשם הגדה, להורות על תיקון הברית, בכחי' (דברים ד) ויגד לכם את בריתו. ועיקר המצוה בין [יא], להורות על תיקון הדעת, בכחי' בחמרא וריחני פחיון (סנהדרין ע). [יב], ובכחי' תירוש [יג] זכה"י נעשה ראש (שם) היינו דעת: אעברה נא בארצך [יד], שרצו לילך לא"י דרך כחות של אדם כנ"ל, לקבל ממנו כח לענוש את הרשעים בהרבא וקמלא, כדי שיוכלו לילך בדרך המלך מלכו של עולם [טו], ולא בשביל תענוגי "העוה"ו" [טז]. וזה [יז] לא נלך בשדה וכו', ולא נשתה מי באר, זה בכחי' תענוגי העוה"ו, כל זה אין רצונינו. אלא רצונינו דרך המלך נלך, כדי שלא ימנעו אותנו הרשעים מלילך בדרך מלכו של עולם: ויאמר אליו אדם לא תעביד בי פן בהרב אצא לקראתך [יח], כל זאת מחמת מיעוט כח הקדושה כנ"ל. וזהו [יט] ואנחנו בקדש עיר קצה גבולך, היינו מחמת שהקדושה כ"כ במדרגה פחותה, שהיא [כ] בנכול הטומאה נוגעת, ובשביל זה ויאמר לא תעבור בי וכו', כי מי שהוא במדרגה [כא] תחתונה, אין להתגרות ברשעים [כב]. כי צדיק ממנו בולע (ב"מ ע"א) [כג]: ויאמרו אליו במסלה נעלה [כד], בכחי' מסלות בלבבם (תהלים פד), להביא מורד בלבבם [כה]: ואם מימך נשתה [כו], מימך, זה בכחי' משפט, בכחי' (עמוס ה) ויגל ממשפט כמים. היינו כי לפעמים צריך לכוף את הרשעים במשפטיהם. ונתתי מוכרם [כז], תרגומו את [כח] המהון [כט], היינו השחד שמקבלין. וצריך ליתן להם ממון, כדי להוציא משפט מן העיקול ברצונם [לא]: רק אין דבר ברגלי אעבורה, אני רוצה לילך ולעבור בכך [לב], כדי להשתיק את הרשעים, כדי שלא יכנסו [לג] דבריהם ברגלי, היינו המון עם המכונים בשם רגליו, כמו (שמות יא) וכל העם אשר ברגליו. ויאמר לא תעבור [לד], וכל זה הוא מחמת מיעוט הקדושה כנ"ל: כי צריך לשפך תפילתו קודם התורה, ולקשר את עצמו [לה] הנפשות השומעים, ועי"ז ניתוסף קדושה יתירה למעלה, בכחי' (משלי יד) ברוב עם הדרת מלך. ולפי רבות הקדושה כן ריבוי הארת התורה. ולפי רוב הארת התורה כן נתרבו כוחות המלאכים. ולפי כחות המלאכים כן יכול לענוש את הרשעים מוציא דבה :

וז"פ פרקא תליתאה. תשעה תיקוני יקירין אתמסרו לדיקנא. היינו לוקן היושב בשיבה לדרוש, נמסר לו תשעה בכחי' הנ"ל: א קה את המטה כנ"ל: ב והקהל את העדה כנ"ל, להכניע פקתם כנ"ל: ג ודברתם אל הסלע בתחנונים כנ"ל: ד לעיניהם, שיקשר עמהם כנ"ל: ה להמשיך דיבורי אש כנ"ל: ו להמשיך תורה כנ"ל: ז בריאת המלאכים

כנ"ל: ה לקבל כח מאדום להכניע את השונאים כנ"ל: ו לכא לא"י כנ"ל: ואלו תיקוני דאתמסר לוקן הדורש: כל מה דאתמסר ולא אתגליא, רמו על נשמת בחי' מרים שנסתלק כנ"ל: אשתכח, פי' אשתכח עכשיו ע"י זקן הזה, כל מה שהיה משתכח ע"י נשמה שנסתלק: ועכשיו מסדר והולך תשעה תיקוני: תקונא קדמאה, נימין על נימין, מקמי פתחי דאודנין עד רישא דפומא. נימין, בכחי' שערות, בכחי' שערי ציון (תהלים פז), בכחי' [א] מטה עוזך ישלה מציון כנ"ל. מקמי פתחי דאודנין, היינו קודם ששמעו אם יכולין לקבל, עד רישא דפומא, פתחו פיהם ואמרו נעשה [ב], וזהו (כתובות קיב). [ג] דקדמי פומיכו לאודניכו: תקונא תניינא, מרישא האי לרישא אחרא, היינו להכניע רעתם כנ"ל. וכוה מוציא אותם מתחת רשות דסמרא אחרא, ומכנים אותם תחת רשות הקדושה, וזהו מרישא האי לרישא אחרא: תקונא תליתאה, אשתכח מתחות תרין נוקבין ארחא מלייא דלא אתחזיין [ד], היינו בכחי' חוטם. בכחי' ודברתם אל הסלע כנ"ל, בכחי' (ישעיה מח) ותהלת אחטם לך. ארחא מליין [ה], כי אין מחסור ליריאי (תהלים לד), וזה מליין [ו]. ויראה, היא בכחי' תפלה, בכחי' (משלי לא) יראת ה' היא תהלה, בכחי' חוטם, בכחי' (ישעיה יא) והריחו ביראת ה': דלא אתחזיין [ז], כי צריך להקטין א"ע, ולא יתלה בזכותו כנ"ל, בכחי' (משלי כה) אל תתהדר לפני מלך: תקונא רביעאה, עלעין אתחפיין מהאי גיסא ומהאי גיסא. היינו בכחי' התקשרות עם נשמותיהם, והם מהפיין אותו מכל צד [ח]: תקונא חמישאה, אתחזיין תרין תפוחין סומקין כוורדא. תפוחין, זה בחי' פתחי הלב [ט] שנפתחים. שנכמו רחמי לב העליון, ונשפע דבורים חמים, דיבורי אש, בכחי' סומקא כוורדא כנ"ל: תקונא שתיתאה, בחד חוטא תליין, אוכמין תקיפין עד חדווי. זה בכחי' המשכת התורה כנ"ל, שהם בכחי' (ש"ה ה) תלתלים שחורות כעורב. שהם תילי תילים של הלכות (ערובין כא), הנמשכים עד חדווי, עד מעוי [י], בכחי' (תהלים מ) ותורתך בתוך מעי. ותליין בחד חוטא, בכחי' (שם ג) וסביביו נשערה מאד, שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט (יבמות קבא) [יא] וכשפוגמים כ"כחוט השערה, אזי אין כח בידם להמשיך אלו הלכות הנ"ל: תקונא שביעאה שפון סומקא כוורדא אתפנון. היינו בריאת המלאכים כנ"ל, בכחי' (שם ג) וברח פיו כל צבאם. סומקא כוורדא, בכחי' (שם קד) ומשרתי אש ליהט: תקונא תמינאי זעירין נחתין בגרונא ומחפיין קדלא. היינו לקבל כח מאדום, להכניע אויבים הפונים עורף [יב]. זעירין, זה בכחי' כח אדם, בכחי' (עובדיה א)

תורה אור
במדבר חקת ב (טו) וירדו אבותינו מקרית יבשה במצרים ימים רבים וירעו לנו מצרים ולאצתינו: (טו) ונצטק אל יקוק וישמע קולנו וישלה מלאך ויציאנו מצרים והנה אנחנו בקדש עיר קצה גבולך: (יז) נצטק אל בארצך לא נעבר בקצה גבולך ולא נשתה מי באר צד המלך נלך לא נשתה מימין וישמאל עד אשר נעבר גבולך: (יח) ויאמר אליו אדם לא תעבר בי פן בהרב אצא לקראתך: (יט) ויאמרו אליו בני ישראל במסלה נעלה ואם מימך נשתה אני ונקמי ונקמי מקום רק אין דבר ברגלי אעבורה: (כ) ויאמר לא תעבר וצא אדם לקראתו קצם קבר ויגיד ויקח:

בראשית ו (א) והאדם ידע את תוה אשתו ותמר ותלך את קו ותאמר קייתי איש את ידו:

בראשית ו (כח) וידע אדם עוד את אשתו ותלך פן ותקרא את שמו שת כי שת לי אלהים ידע אתו ממת הכל כי ידעו קו:

דברים ואתחנן ד (ג) וצא לקם את פריית אשר צוה אתכם לעשות עשרת הדברים ויכתבם על שני לוחות אבנים:

בראשית תולדת כו (כח) ויקח לך אלהים משל השמים ומשפטי הקרץ ורב דגן ותירש:

תהילים פד (ו) אשרי אדם עז לו בך מסילות בלבבם: ויקרא בחקתי כו (לו) והנשארים בקם והבאתי מרד בלבבם בארצות ויביאם וירדו אדם קול עזלה נדף ונסו מנחת זרוב ונפלו ואין דרוש:

עמוס ה (כד) ויגל כמים משפט ויצקה פגמל איתן: שמות בא יא (ח) וירדו כל עבדיך אלה אלי והשתחו לי לאמר צא אתה וכל העם אשר ברגליו ואתרני לא אצא ויצא מעם פריה פתרי איתן: משלי יד (כח) קרב עם הדרת מלך ויבאס לאם מחמת ריון:

תהלים פו (ב) אהב יקוק שערי ציון מכל משקנות יקב:

תהלים קד (ב) משה עזך ישלח יקוק מציון רדה קרב אביך:

שמות משפטים כד (ו) ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר דבר יקוק נעשה ונשמע:

ישעיה מח (ט) למען שמי אארך אפי ותתקין אחסם לך לבגלי תהרתי:

תהילים לד (י) יראו את ידו קדושי כי אין מחסור ליריאי:

משלי לא (ל) שקר הנה וקבל היפי אשה ידו היא התלהל:

ישעיה יא (ג) ונתיחו ביראת ידו ולא למראה עיניו ישפוט ולא למשמע אפיו ויכתי:

א * במדבר כ טפוק טו וטפוק טו
ב * ויקרא רבה פרשה א' ומוכא בפרש"י
ג * ויקוק רבה א טו
ד * ויקוק רבה א טו
ה * ויקוק רבה א טו
ו * ויקוק רבה א טו
ז * ויקוק רבה א טו
ח * ויקוק רבה א טו
ט * ויקוק רבה א טו
י * ויקוק רבה א טו
יא * ויקוק רבה א טו
יב * ויקוק רבה א טו
יג * ויקוק רבה א טו
יד * ויקוק רבה א טו
טו * ויקוק רבה א טו
טז * ויקוק רבה א טו
יז * ויקוק רבה א טו
יח * ויקוק רבה א טו
יט * ויקוק רבה א טו
כ * ויקוק רבה א טו
כא * ויקוק רבה א טו
כב * ויקוק רבה א טו
כג * ויקוק רבה א טו
כד * ויקוק רבה א טו
כה * ויקוק רבה א טו
כו * ויקוק רבה א טו
כז * ויקוק רבה א טו
כח * ויקוק רבה א טו
כט * ויקוק רבה א טו
ל * ויקוק רבה א טו

עובדיה א (א) חזון עבדיה: כה אמר אדני ידוד לאדום שמועה שמענו מאת ידוד זכיר בגוים שלח קומנו ונקומה עליה למלחמה: (ב) הנה קטן נמתוך בגוים גויו אמה מאד: תהלים קמט (ו) וקומות אל בגוים ותרב פיפיות בך: תהלים קד (כח) זה הים גדול ורחב ורבים שם רמט ואין מספר חיות קטנות עם גדלות: מלכים א כ (יא) ונצן מלך ישראל ויאמר דברו ידוד ותהלל את ה' כפי חסדו: תהלים פט (טו) אשרי העם ידוע תרועה ידוד פאר פניו ויעלמו:

תורה כא במדבר בהעלתך (ב) דבר אל אהרן ויאמר אליו בהעלתך את הנרות אל מנול פני המנורה ואירי שבעת הנרות: תהלים קלט (ח) אהור קולם צדתי ונשתי עלי כפכה: ישעיה יא (ג) ונריתו ביראת ידוד ולא למראה עיניו ישפט ולא למשמע אזניו וכיכי:

משלי כב (יז) הט אונך ושמע דברי נקמים ולבך תשית לדעת: תהלים קט (קס) ראש דברך אמת ולעולם קל משפט צדקך:

תהלים קיא (י) ראשית אמרו יראת ידוד שכל טוב לקבל עשיהם והתלתו עמדת לעד:

משלי ט (ח) אל תוכח לץ פן ישאך הוכח לתקם ואתה: (ט) מן לתקם ויתקם עוד הודע לצדיק ויוסף לקח: בראשית ג (ו) ותפקחה עיני שניהם ורעו כי ערסם הם ויתפרו עליה תאנה ויעשו לקח הגדת:

בראשית ב (ו) ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה: תהלים ב (ד) יושב בשמים ישחק אדני ילגע לבו: דניאל ב (כא) והוא משנא עדינא ונמנא מעדיה מלכין ונתקיים מלכותי תב חקמתא לחסמינן ונמנעא לדעי בינה:

שמות כי תשא לא (ו) ואני הנה נתתי את אהליאב פן אחסוףך למטה דן ובלב כל חכם לב נתתי חקקה ונשו את כל אשר צוית: תהלים ב (ד) יושב בשמים ישחק אדני ילגע לבו:

שמואל א כב (כו) וילך שאול מצד הקר מה וידוד ואגשיו מצד הקר מה ויהי דוד נתפס ללכת מפני שאול ושאלו אגשיו עתרים אל דוד ואל אגשיו לתפסם:

קמן נתתיך בגוים [א]. **נחתין בגרונא**, בחי' זהרב הנ"ל, בחי' (תהלים קמט) **רוממות אל בגרונם** ו**חרב פיפיות: תקונא תשיעאה**, רברבין וזעירין נחתין בשקולא. היינו בחי' א"י שנחלקה לשבטים, שהם בחי' **חיות קמנות עם גדולות** (שם קד) [ב]: **באילין אשתכח גיבר תקיף**, היינו כשבא לבחי' ארץ ישראל, אזי נקרא גיבר תקיף. כי קודם שבא לבחי' א"י, **אזי אל יתהלל חוגר כמפתח** (מלכים א כ) [ג]. אבל אחר כך כשנוצה, אז נקרא איש מלחמה:

התורה הזאת נאמרה בר"ה על פסוק [ד] אשרי העם יודעי תרועה: אך לא זכינו לקבל מכתובת ידו הקדושה ביאור זה הפסוק ע"פ התורה הנ"ל: גם קודם שאמר התורה הזאת, סיפר איזה זמן מקודם, מעשה נוראה שראה במקום שראה בהקיץ או כהלום. ואמר שהתורה ט' תיקונים הנ"ל, היא פירוש על המראה הנוראה הזאת שסיפר. ואי"ה עוד חזון למועד. לבאר דברים אלו במקום אחר בעזרה"י [ה]:

כא [ו] פרקא רביעאה דספרא דצניעותא. עתיקא טמיר ומתים וכו' [ז]:

בהעלתך את הנרות כו' [ח], פ"י רש"י שתהא שלהבת עולה מאליה"ל:

א כתיב (תהלים קלט) **אהור וקדם צרתני**, כי יש שכל שאדם משיג אותו ע"י הקדמות רבות, והשכל הזה מכונה בשם אהור. ויש שכל שבא לאדם בלא שום הקדמה, אלא ע"י שפע אלקי, וזה מכונה בשם קדם, בשם פנים [ט]: והתלהבות הלב, נולד מחמת תנועת השכל. כי טבע התנועות שמוליד חום [י], ולפי מהירות התנועות השכל, כן מוליד חום בלב. נמצא ע"י שפע אלקי, שהשכל נשפע לאדם במהירות, שאין צריך להשתמש בשום הקדמה, ע"י המהירות, ולהבת הלב עולה תמיד מאלי"ל:

ב אבל להגיע לבחי' שפע אלקי הנ"ל, א"א לבא לזה, אלא שיקדש את פיו, והוטמו, ועיניו, ואזניו, והן הן מאירין לו שפע אלקי הנ"ל. היינו, שישמור את עצמו מלהוציא שקר מפיו: ויהיה לו יראת שמים, שהוא בחי' חוטם, בבחי' (ישעיה יא) **והריחו ביראת ה'**: ויהיה לו אמונת הכמים, התלוי באודניו, בבחי' (משלי כב) **שמע דברי חכמים**: ויעצים עיניו מראות ברע: כי הן הן המעוררין את שפע אלקי הנ"ל לבא, כי הפה והחוטם והעינים והאזנים, תלוים כמות. והן מעוררין את המוח, שיהיה בבחי' קדם, בבחי' פנים: וזה בחי' (תהלים קיט) **ראש דברך אמת**, זה בחי' מוח הנאמר אצל פה: וזה (שם קיא) **ראשית חכמה יראת ה'**, זה בחי' מוח הנאמר אצל חוטם: וזה בחי' (משלי ט) **הוכח לחכם ויאבהך**, זה בחי' מוח הנאמר אצל אודניו, בבחי' **שמע דברי חכמים**: וזה בחי' (בראשית ג) **ותפקחנה עיני שניהם**, זה בחי' מוח הנאמר אצל עיניו: והן הן

שבעת הנירות"ל. כי פה, ותרין נוקבא חוטמא, ותרין עיניו, ותרין אודניו, הם בחי' שבעת הנרות. ומנרתא דא רישא (כ), היינו המוח. ופני המנורה, היינו שפע אלקי הנ"ל:

ג ושפע אלקי הזאת, הוא בחי' סוכה, כי סוכה הוא בחי' שמחה ברוח הקודש [ז] [ח], כי רוח הקודש הוא שפע אלקי. וסוכה הזאת היא בא ע"י ו' עננים [ז] [ח], היינו בחי' שבעת הנרות כנ"ל, שעל ידם האדם משיג פני המנורה, היינו סוכה, היינו שפע אלקי. ורוח הקודש נקרא על שם החכמה, שהיא רוח חכמה הבא מקודש כידוע [ז] [ח]: וזה שאמרו חז"ל (ז) **מנין שאין מסככיין אלא בדבר שאין מקבל טומאה** ובדבר שגידולו מן הארץ, שנאמר [ז] **ואד יעלה מן הארץ**, מה אד הוא דבר שאין מקבל טומאה ואין גידולו אלא מן הארץ וכו'. ואד הן הן אלו העננים הנ"ל, והן בחי' קודש. וגדלין מן הארץ, כי צריך המקבל הזה להיות חכם, כי הקב"ה **יהב חכמתא לחכימינן** [ז]. בבחי' (שמות לא) **ובלב כל חכם לב נתתי חכמה** [ז] [ח]:

ד וסוכה הנ"ל, היינו רוח הקודש הנ"ל, שפע אלקי הנ"ל, הוא בחי' מקיפין. שהשכל הזה הוא גדול עד למאד, עד שאין המוח יכול לסובלו, ואין נכנס במוח, אלא הוא מקיף את הראש. כמו שאנו רואים, כמה חכמות עמוקות, שאין יכולת במוח האנושי להבין על בוריו. כמו כמה וכמה מבוכות שאנו נבוכים בהם, כמו הידיעה והבחירה [ז] [ח], שאין מוח של אנושי יכול להבין את הידיעה הזאת. והשכל הזה הוא בחי' מקיף, שאין נכנס בפנימיות המוח, כי אם מקיף אותו מבחוץ [ז], והשכל הפנימי מקבל חיותו מהמקיף הזה [ז] [ח]:

ודע שזה עיקר כח הבחירה, כל זמן שהשכל אין כ"כ גדול להבין הידיעה והבחירה, אזי כח הבחירה על מקומו, כי יש בידו כח לבחור החיים או הפוכו. אבל כשיכנס"ל המקיף הזה לפנים, ואז יתגדל השכל האנושי, ויתגלה לאנושי הידיעה והבחירה, אז יתבטל הבחירה. כי אז ע"י גידולו של השכל, יצא מגדר האנושי, ויעלה לגדר מלאך, ואז יתבטל הבחירה. וזה עיקר כח הבחירה, זה שאין יודע השכל של הידיעה והבחירה [ז] [ח]: **וזה** שאמרו חז"ל (ברכות יז.) [ז] [ח] **שלעתידי צדיקים יושבים ועמרותיהם בראשיהם**: על ראשיהם הוצרך לומר [ז] [ח]: כי לעתידי יתבטל הבחירה, וזה **צדיקים יושבים**. שהישיבה הוא מורה על העדר הבחירה, כמו **יושב בשמים** (תהלים כז) [ז] [ח], שהוא מורה על העדר ההשתנות. כי התנועה מורה על השתנות מרצון אל רצון, והישיבה מורה על העדר השתנות, היינו ביטול הבחירה. וזה מחמת **ועמרותיהם**, היינו המקיפים, כמו (שמואל א' כג) **שאלו ואגשיו עומרים אל דוד** [ז] [ח], **בראשיהם**, ולא על ראשיהם. היינו המקיפים יכנסו בתוך המוחין לפנים, ואז יכנסו כל השכליות שלא היה יכול להבין אותם. יכנסו לפנים, בתוך המוחין, וידע וישג"ל אותם. ואז יצא מגדר אנושי ויעלה לגדר

אבי סוכה שהי' אבי הנביאים שטכו ברוח"ק. עיין קהלת יעקב ערך סוכה עיין סוכה יא: דנניא: ויקרא כג) כי בסכות הושבתי את בני ישראל - ענני כבוד הוי, דברי רבי אליעזר. ועיין פרי עץ חיים סוכה פ"ג. ועיין תיקון כא דף נה. ועיין הגר"א שיר השירים א' ד' (ובילתו נכניו כספי זמן שמתחיל מלמד א' ועט עין זכאי פתח לו ענני הכבוד בחי' מיפה נח נפתח סוכה האלקי פינה וסוף בחי' מיפה בחי' שיהי' נכנס מחמת סוכה מעל חוטם) עיין זהר אחרי דף טא. סוכה יא: וע"ש ג"כ בדף יב. בתוס' ד"ה בפסולת גורן וקב"ב בראשית ב' ו' * דניאל ב' כא

א * עיין גי' ירמיהו מט טו ב * עשרת הרוב ג * פירש"י שמות א יט עה"פ כי חיות הנה הביא דרשת חז"ל (סוטה יא) אומה המשוללה לחיות וילקוט שמעוני שמות ז רמז קפב ד * בתרלד- באילן אשתכח גביר ה * בתשכס- תקף י * עיין חיי מוהר"ן סימן טו י * מכאן עד סוף התורה הוסיף מוהר"ג בתקופה * תהילים פט טז ב * עיין חיי מוהר"ן סימן ט' וסימן פג ג * תורה זו היא לשון רבינו ז"ל ונאמרה בדרך שבת נחמו שנת תקסד

עלגל כטיאלה. ועיין תורה מיניו קשיות שהן מחללה הפנוי ולבושיה מיניה. ע"ז הדעת טוב למהר"ו פרישת בחתי, לקוטי תורה להאר"ל פרישת עקב, ע"ז חיים שער יד דרוש ב' עמק המלך יד ק' רקנטי עה"ת פרישת וארא, זהר מדרש נעלם סוף פרישת אחרי מות. היא קושיא מפורסמת עיין בינה לעיתים לרבי עזריה פיגו דרוש טו דף רצו (מהר"ו) תשנב בני ברק. רוח חיים על אבות ו' ד' בן יהודי ברכות יז. בתרלד- (תהלים ג) ובתשכס תוקן עיין זהר יתרו דף פד. בתרלד- אותה

מאמר ט תקונים

מספח"ק ליקוטי מוהר"ן

מיק - אב תשנ"ט
ח תשרי עד ב' כסלו תשנ"ד בגילוי שבמראש שבמרוקולשון רבנו ז"ל
שקבל מוהר"ת בכתב יד מרבנו (ח"מ יד)

זמן אמירת התורה

נאמרה בראש השנה שנת תקס"ה בכניסת ליל
שישי שהוא ב' דר"ה. (ח"מ)

פתיחה

אחרי שביאר בתורה יט שצריך לשמוע ממנו בעצמו ולא מפי אחר או מהספר כי יורד דרגא אצל כשמוע מהלדיק והלדיק
זונה ע"י יראה את הדיבור ושומע אותו מהקב"ה אזי השומע ממנו נקלט אלכו בחוזה, כאן מבאר טעם נוסף שצריך
לשמוע מהלדיק כי יש לשמוע חלק בתורה צבחי' תפלת ליבור שרק עי"ז ממשיך הלדיק את מימי בשר התורה.
תורה זו למדתי אחרי שלמדתי תורה יג כיון ששתיהן עוסקות בנושא מאד קרוב כיצד הלדיק ממשיך תורה ע"י שמכניע הרע
שצנפשות המתקצצים אלכו ומעלה אותן מ"ן. אלכ שסם הדגש על תאוות ממון וכאן מדובר ברע בכלליות וצפרט התאוה
הידועה (לק"ה לא ילבש) ועיין לק"ה קדושין ג' ג' שהן תלויות זו בזו.
תורה זו נאמרה בראש השנה תקס"ה, עה"פ אשרי העם יודעי תרועה אצל לא בשר רבנו כיצד הפסוק רומז למבואר זה,
ועיין לק"ה סעודה ד' ט' הקשר ההדוק בין ראש השנה לעניין הבאר שממנה ביאורי התורה/ט.

ליקוטי הלכות על תורה זו

או"ח - סעודה ד' כג אותיות (א) כי כל עבודתנו בימים הקדושים הללו בראש השנה ועשרת ימי תשובה וערב יום הכפורים ויום הכפורים
וסכות וארבעה מינים עד שמיני עצרת, הכל הוא כדי לגלות קדשת ארץ ישראל כדי שנוכה לבא לארץ ישראל. שזה עקר קדושת איש
הישראלי כמו שאמר רבנו ז"ל. עיקר קדושת א"י מתגלה בר"ה וכמבואר בתורה מ' תנינא. המלכות היא בחי' א"י ובנין המלכות בחי'
גילוי קדושת א"י. תיקון המלכות הוא לגלות מלכותו ית' בעולם. עיקר התגלות מלכותו ית' רק בא"י וזהו מי דר בחו"ל דומה כאילו אין
לו אלו. (ב) בר"ה צריך לכוין שנוכה לא"י וזה ע"י שממשיכין תורה כמבואר בתורה באות ו' שהכנעת המונעים ע"י התחדשות התורה
וזה כפי הקדושה שמוסיף למעלה. (ג) וזה התורה שאומרים הצדיקים בר"ה וכן מצות שופר שהוא בחי' מתן תורה. ועי"ז מקבלים כח
להכניע את המניעות על בנין המלכות דהיינו התגלות א"י. מה שאדם לא משתמש במטה עוון דהיינו מעשיו הטובים זה בחי' סילוק
המוחין כי ע"י המצוות וזכה למוחין וסילוקן בחי' שינה לנסר המלכות ולהעמידה פכ"פ כדל וכרש בתפילה, ובמטה עו משתמש להכניע
הרע שבמלכות זה בחי' המבואר באר"ז'ל שבשעת הניסור המלכות מקבלת גבורות וז"א חסדים וזהו שמבקש בתפילה חסד חנינם. (ד)
שופר בחי' מתן תורה התחדשות התורה שהיה ביראה שהיא אש לכן זוכה לזה מי שדבריו כגחלי אש. (ו) השם הוא זיכרון ומהות
הדבר. הגדלת השם בחי' תיקון המלכות וא"י. עיקר התגלותו ית' ע"י שמו לכן עיקר התגלותו בא"י שהיא בחי' שם בחי' מלכות. בהשם
נגבל כל חייתו ועניינו. (ז) חטאו של משה רבנו בסלע בגלל שקירב את הערב רב וכן כל חטאי ישראל במדבר ובחורבנות הבית היו
נחמת הערב רב. כי לקרב רשעים גדולים צריך מתינות גדולה להכניע הרע שבהם ע"י מטה עוון ולבקש חסד. (ט) אברהם בינו ע"י

* ליקוטי הלכות או"ח - הלכות סעודה הלכה ד ט' - ועקר ההתחלה הוא בראש השנה שאז עקר העבודה והיגיעה לחי' ולחפר ולפתח
הבאר, דהיינו הצור. בבחינת ודברת אל השלע ונתן מימיו, דהיינו מימי התורה. ועל פן בראש השנה הוא בחינת חפירת הבארות שחפרו
האבות פמוכן בזהר. וכן קורין בראש השנה מענין הבארות של אברהם שהוא היה הראשון לחפר בארות, כמו שאיתא שם, והזכיר אברהם
את אבימלך על אודות באר המים וכו'. וכתוב, בעבור תהיה לי לעדה כי חפרתי את הבאר הזאת. כי עקר בחינת ראש השנה להמשיך מימי
התורה מהבאר והשלע הנ"ל ברחמים ותחנינים שעל ידי זה זוכין לארץ ישראל שכל זה התחיל אברהם אבינו לעסק בזה. כי הוא הראשון
שגלה קדשת קדשת ארץ ישראל כמו שאיתא בזהר תקיל בתיקלא עד דאתגלי לה וכמבאר בתורה בכמה פרשיות שאברהם הוא הראשון
שה' יתברך גלה לו מעלת ארץ ישראל והבטיחו בכמה הבטחות לתת לו רעו את הארץ הקדושה הזאת. ועל פן מחמת שאברהם היה
הראשון שהשיג וזכה לקדשת ארץ ישראל, על פן היה עוסק לחפר בארות שעל ידי זה היה חופר באר העליון להמשיך מימי התורה שעל
ידי זה זוכין לארץ ישראל כנ"ל. ומחמת שבראש השנה מתחילין לעסק בתקון זה, על פן אז עקר העבודה והיגיעה ואז עקר הקבוץ אל
הצדיק, כי כל התחלות קשות. ואז צריכין יגיעה גדולה עד שפותחין את הבאר להמשיך משם מימי התורה. ועל פן צריכין אז להתקבץ יחד
אצל הצדיק ולהרבות ברחמים ותחנינים ולתקע בשופר וכמה תקונים שעושין אז באמירת מלכיות וזכרונות ושופרות וכו'. הכל כדי להתחיל
לפתח הבאר כדי להמשיך מימי התורה כדי לזכות על ידי זה לארץ ישראל. אבל אחר ראש השנה אז נקלט ממשיכין בכל יום בחינת מחין,
דהיינו חידושין הנמשכין מהבאר הנ"ל שעל ידי זה נבנה בכל יום בחינת קדשת ארץ ישראל ביותר. שזה בחינת כל העשר קדשות שממשיכין
בכל עשרת ימי תשובה כנ"ל. עד שביום הכפורים נכנסין לבית קדש קדשים שהוא קדשה העשירית העליונה. ואז נתתקנין כל הנפשות, כי
אז הוא יום הכפורים שמוחלין כל עוונותיהם. ועל פן אז נמשכת התורה בשפע גדול בבחינת פתח צור ויובו מים. וזהו בחינת הלאחות שנתנו
ביום הכפורים, כי אז ממשיכין התורה בשפע גדול שעל ידי זה זוכין לקדשה העליונה של ארץ ישראל שהוא קדש קדשים כנ"ל. כי בבית
קדש קדשים שם הוא מקור המעין של באר התורה בבחינת ומעין מבית ה' יצא, דהיינו מבית קדש קדשים כמו שאמרו רבותינו זכרונם
לברכה:

הפירת בארות המשך מימי תורה שעל ידן גילה את הארץ. עיקר עניין זה מתחיל בר"ה לכן אז מתקבצים אצל הצדיק. (י) סוכה בחי הדרך לא"י. (יא) ד' מינים בחי' כלי הקרב להלחם במונעים על הארץ. (יב) בסוכות מקבלים כח מאדם להכניע המונעים מהארץ. יו"ד- לא ילבש ב' עיקר הרע שבעדה הוא פגה"ב וע"י שמכניע אותו בעדה מכניע את אדום הממונה על פגה"ב ואזי מקבל מאדום כח להכניע את המונעים על הארץ.

ח"מ- גיולה ה' מדבר שם בעיקר על דחיקת השעה שהיא סיבת כל החטאים (ג) הדרך לארץ ישראל בט' תיקונים היא הדרך לתשובה. הזכות לע הארץ רק ע"י כח מעשיו הגיד לעמו שלא יאמרו ליסטים אתם אבל כשעמ"נ לזכות בא"י לוקח ביאורי התורה בכח וגולה אזי חוזר טענת ליסטים אתם (ה) משה רבנו תמיד התפלל בתחנונים ורק כמי מריבה הטעו אתו הערב רב בבחי' העושק יהולל חכם ויאב לב מתנה. (ו) מבאר באריכות כיצד כל התורה הזו והעצות שבה שייך לכל אחד בפרטיות. (כב) היינו שצריך כ"א להרבות בתפילות ותחנונים להשי"י שיזכה להבין היטב ולהכניס בלבו דברי חידושי התורה של הצדיק האמת באופן שיזכה לקיימם שזה העיקר.

שיחות השייך לתורה זו

מאמר "תשעה תקונין", (ליקו"מ ח"א) סימן כ', נאמר בראש-השנה תקס"ה (שחל בימי חמישי ושישי- חיי"מ ופ"ח דלהלן): (חיי מוהר"ן, סימן נ"ט).

"ט' תיקונין יקירין" (ליקו"מ ח"א) - סימן כ', זאת התורה נאמרה בראש השנה תקס"ה, שחל ביום חמישי, ובקץ הקודם בין פסח לעצרת היינו אצלו בעת שהיה פה מחותנו הרב מחמעלניק, ואז סיפר לנו המראה הנוראה, המתחלת: "אחד היה שוכב על הארץ", ואמר שזאת התורה "ט' תיקונין" היא פירוש על המראה הנזכר-לעיל. ואמר, שבכל התורות שאומר, יש בהם רמזים מהמראה הזאת, אך התורה הזאת היא כולה פירוש על המראה הנזכר-לעיל, וקצת מזה מבואר במקומו (חיי"מ סי' פ"ג; מובא להלן), עיין שם: (- חיי מוהר"ן, סימן ט').

...ובראש-השנה שלאחריו, (שנת) תקס"ה, אז אמר התורה "ט' תיקונין יקירין" (ליקו"מ ח"א, סי' כ') הנזכר-לעיל (בחי"מ סי' ט' הנזכר-לעיל), וראש השנה חל אז ביום חמישי ושישי, ובשבת-תשובה שאחריו, היינו מסופקים אם נזכה שיכנסו אלינו מחדרו לישוב עימנו בסעודה-שלישית לגלות לנו תורה, כי לא היה דרכו לישוב עמנו בסעודה-שלישית כי אם בעיתים ידועים כמבואר במקום אחר (חיי"מ סי' קכ"ו), והיינו עומדים ומצפים סמוך לחדרו. ובתוך כך פתח פתאום הדלת מחדרו בבהלה גדולה, וכל האנשים אשר עמדו שם בסמוך, נפל עליהם פחד גדול, ונבהלו ונשתוממו מאוד. וקרא בתחילה שתבוא אצלו בתו הגדולה, ונכנסה תיכף לחדרו, והתחיל לדבר עמה מענין פטירת בתו הקטנה ז'רונ-לברכה, והתחילה שוב להכחיש ולהעלים. ואמר: הלא כבר אני יודע האמת, והוכרחה להגיד לו בפירוש, ולא נכנס מחמת זה לסעודה שלישית, ונהג שעה אחת אבילות במוצאי שבת: (- שם, סימן י"ב; תחילת הענין הובא להלן בתורה כ"א, ראה שם).

בעת שנתן לנו התורה ט' תיקונין הנזכר-לעיל בכתיבת ידו היינו עומדים לפניו והוא חתך הדפין של התורה הנזכר-לעיל מתוך ספרו כדי ליתנם לנו להעתיקם. ותחילת התורה היתה מתחלת באמצע דף שהיה כתוב עליו תורה אחרת שלא רצה ליתן אותה לנו להעתיקה. והוכרח לומר לי אלו הדברים בעל פה מילה במילה. ואני ישבתי אצלו והייתי כותב מפיו הקדוש ובתוך כך נתלהב מאוד ופניו היו מאודימות ומאירות והפסיק באמצע קצת. והיה אצלו פליאה גדולה ואחר-כך סיפר לנו שזאת הלילה הוא היארצייט של אמו. כי היה אז י"ט אדר והוא שכח ולא הדליק נר ולא אמר קדיש. ואז היתה שנה מעוברת שהיארצייט הוא בשני חדשי אדר כידוע. ובתוך כתיבת זאת התורה באתה אצלו והזכירה אותו היארצייט ותיכף קרא מנין ולמד משניות ואמר קדיש והדליק נר בשבילה. ובבוקר קרא גם-כן מנין לחדרו שישב שם ופרס על שמע בעצמו ואמר ברכו וקדושה ואחר-כך כל הקדישים של ובה לציון ותפילה לדוד ופיטום הקטורת ועלינו ואמר כולם בעצמו לא נעדר אחד. ואחר-כך למד משניות ואמר עוד קדיש דרבנן ואמר אחר-כך שמימינו לא פרס על שמע. וזה היה פעם ראשון אצלו שאמר ברכו וקדושה לפני התיבה. ועוד יש בזה דברים בגו:

ונראה לי לפי תפיסתינו אז כי הקטנה הנזכר-לעיל היתה שמה פיגה על שם אמו ז'רונ-לברכה שהיתה שמה פיגה, והתורה הנזכר-לעיל שייכה לענין הסתלקות הנשמה שממנה נמשך ביאורי התורה. כי יש נשמה שסובלת מרירות וכו', כמו שכתוב עיין שם. ומחמת זה נלע"ד שדיקא בעת שעסקנו בתורה הנזכר-לעיל באת נשמת אמו ז'רונ-לברכה כי אמו היתה צדקת גדולה. ופעם אחת שמעתי מפיו הקדוש בפירוש שאמו היה לה רוח הקודש והדברים עתיקים. כי כל דברי רבינו ז'רונ-לברכה והמעשיות שמספרין ממנו אין בהם דבר אחד שלא יהיה בו סודות גבוהות ונוראות ועצומות מאוד. עמוק עמוק מי ימצאנו בפרט המעשיות שעברו על זרעו הקדוש כי בניו הם בחינת למעלה מס' רבוא נשמות ישראל, כמובן בליקוטי מוהר"ן (ח"א סימן רע"ג) על פסוק "ובני רחביה רבו למעלה". ובשביל זה עבר עליהם מה שעבר, המקום ירחם עליהם להבא שימשיך עליהם על פליטה הנשארת חיים ואריכות ימים ושנים עליהם ועל זרעם עד סוף כל הדורות אמן ואמן: (- שם, סימן י"ד).

אחר שאמר התורה ט' תיקונין (ליקו"מ ח"א, סי' כ') הנזכר-לעיל (חיי"מ סי' ט' הנזכר-לעיל), ושם מדבר הרבה ממעלת ארץ-ישראל, שזה עיקר נצחון המלחמה כשזוכין לבוא לארץ ישראל וכו', ובפרט בעת שאמר התורה ביאר הדבר יותר, כי אז התחיל בהתחלת התורה תיכף לדבר מארץ-ישראל **ואמר בזה הלשון: "מי שרוצה להיות יהודי, דהיינו לילך מדרגא לדרגא, אי-אפשר כי אם על-ידי ארץ ישראל**; וכשמנצחין המלחמה אז נקראין "איש מלחמה", כי קודם שמנצחין המלחמה אז "אל יתהלל חוגר כמפתח" (מל"א, כ, יא), רק כשמנצחין המלחמה אז הוא "איש מלחמה". ואחר-כך התחיל לדבר מהנשמה, ונתלהב מאוד, והרים קולו ואמר: "יש נשמה" וכו' כנדפס בספר בסימן הנזכר-לעיל, רק שבכתיבתו התחיל תיכף מהנשמה, אבל באמירתו התחיל מארץ ישראל הנזכר-לעיל. ואחר שגמר התורה, אחר-כך בעת השיחה שאלתי אותו: "מה כוונתכם במה שאמרתם שארץ-ישראל היא גדולה כל-כך, ושזה עיקר נצחון המלחמה"? וענה ואמר: "כוונתי ארץ ישראל הזאת בפשיטות עם אלו הבתים והדירות". ואמר בלשון אשכנז בזה הלשון: "איך מיין טאקי דאס, ושראל מיט דיא שטיבער מיט דיא הייזער!" כלומר, שכל כוונתו במה שהאריך במעלת ארץ ישראל, כוונתו כפשוטו על ארץ ישראל הזאת שבני ישראל נוסעים לשם, שרצונו שכל איש ישראל, כל מי שרוצה להיות איש ישראל באמת, יסע לארץ ישראל. ואף-על-פי שיש לו מניעות רבות על זה, ישבר כל המניעות וילך לשם, כי זה עיקר נצחון המלחמה כשזוכין לבוא לארץ ישראל וכו'. וזה אשר העיר לבבי ביותר, וחיזק אותי ביותר, לעבור על כל המניעות הרבות שהיו לי בלי שיעור, לשבור כולם, ולבוא לארץ ישראל. ברוך השם יתברך, אשר היה בעזרי, לשבר מניעות ובלבולים ועיכובים כאלה, ולבוא לשם בשלום ולחזור בשלום:

כשהתחיל התורה "ט' תיקונין" הנזכר-לעיל, בראש-השנה בין השמשות כדרכו תמיד, דהיינו סמוך לתחילת הלילה השייכה ליום שני בראש-השנה, וכבר חולל היום, ואני ישבתי סמוך מאוד אליו, והסתכלתי בו, וראיתי שאמר התיבות "ט' תיקונין יקירין אתמסרין לדיקנא" - בכוחות גדולות מאוד מאוד עד מיצוי הנפש, ובאימה אחר ורתת וזיע אשר אי-אפשר לשער. ותפס את זקנו כמה פעמים בכוחות גדולות, ואי-אפשר לצייר זאת בכתב. וכבר מבואר במקום אחר (חיי"מ סי' ס"א, ושיחה"ר סי' ר"ח), שאמר, שקודם שהוא מוציא מפיו התיבה הראשונה של התורה, נדמה לו שתצא נפשו, וכן בתיבה הראשונה של הקידוש, ואצל התורה הזאת ראיתי זאת בעיני עצם מסירת נפשו שאי-אפשר לשער.

שייך לעיל: לענין המבואר שם, שקודם שבאין לארץ ישראל, אזי "אל יתהלל חוגר כמפתח" וכו'. - רצונו לומר: כי הרבה יסורים ומניעות וכו' צריכין לעבור קודם שבאים לשם. פעם אחת כשסיפר רבינו זכרון-לברכה מעוצם המניעות והסכנות שהיו עליו בסטאמבול, ואיך שהיה בסכנה גדולה קודם שבא לארץ ישראל וכו', ענה ואמר לנו, שאנחנו יכולים לבוא לארץ ישראל בנקל. אך אף-על-פי-כן, בודאי גם אנחנו צריכים להיות מרוצים לסבול יסורים, ולשבר מניעות, קודם שבאין לשם, כי ארץ ישראל היא אחת משלושה דברים שניתנו על-ידי ייסורים. וכמובא גם שם במאמר הנזכר-לעיל. ופעם אחת אמר רבינו זכרון-לברכה: יש שנדמה להם שרוצין ונכספין מאוד לבוא לארץ ישראל אם היו יכולים ליסע לשם בהרחבה, אבל לא בצער ודוחק. ובאמת אין זה רצון שלם, כי מי שרוצה לבוא באמת לארץ ישראל, צריך לילך גם רגלי! וכמו שנאמר לאברהם (בראשית יב,א): "לך לך" וכו', לך דייקא. ועיין ימי נתן (ימי מוהר"ן, ח"א סי' קי"ב; מובא להלן) בנסיעתו לארץ ישראל, אחר שאמר רבינו זכרון-לברכה מאמר "ט' תיקונין" הנזכר-לעיל, אמר בדרך צחות: "איך האב היינט גיזאגט פאר פייער און פאר וואסער!" (היום אמרתי (תורה) על אש ועל מים). כי שם מדבר מענין דיבורים חמים כגחלי אש, ומענין "פתח צור ויזובו מים", מובא שם בימי נתן הנזכר-לעיל: (- שם, סימן ט"ו).

...ואי-אפשר לבאר מה שיש בלבי על זה, כי כל דבריו היו במשקל גדול ונפלא, כמבואר במקום אחר. וגם אז ראיתי זאת, כי מקודם בשבת לא גילה כלל על המקרא "ויהי מקץ", כי התגלות התורה הוא כפי הנפשות שנמצא אז לפניו כמבואר בהתורה "אשרי" - בליקוטי מוהר"ן ח"א, בסימן י"ג. וכן בהתורה "ט' תיקונין" סימן כ' בליקוטי מוהר"ן ח"א. (עיין פנים כל הענין, ומובא להלן בתורה ב' תנינא): (- חיי מוהר"ן, סימן פ).

מה שסיפר תחילת קיץ תקס"ד: ענה ואמר: "אספר לכם מה שראיתי, ותספרו לבניכם. אחד היה שוכב על הארץ וסביבו היו יושבים עיגול וסביב העיגול עוד עיגול וסביב העיגול עוד עיגול וכן עוד עד כמה עיגולים וסביבם היו יושבים עוד כמה אנשים בלי סדר, ואותו שהיה יושב באמצע (כלומר שהיה יושב מוטה על צידו) היה עושה בשפתיו וכולם סביבו היו עושים בשפתיהם אחריו. ואחר-כך ראיתי והנה איננו (אותו האמצע) וכולם היושבים סביבו הפסיקו לעשות בשפתיהם ושאלתי מה זה. השיבו לי שנתקרו ונגועו ופסקו מלדבר והפסיקו מלדבר. ואחר-כך התחילו כולם לרוץ ורצתי אחריהם וראיתי שני פאלאצין היינו בניינים נאים מאוד ושם היו יושבים שני שררות והם רצו לשם להשררות והתחילו לטעון עימיהם למה התעיתם אותנו, ורצו להורגם, וברחו השררות לחוץ. וראיתים והוטב בעיני מאוד מהות שלהם. ורצתי אחריהם. וראיתי מרחוק אוהל יפה, וצעקו משם להשררות חיזרו לאחוריהם. וביקשתם כל הזכויות שיש לכם ונטלתם בידכם ותלכו להנר התלוי שם, ושם תפעלו כלמה שתרצו, וחזרו לאחוריהם וקיבלו הזכויות שלהם והיה שם חבילות זכויות. ורצו להנר ורצתי אחריהם וראיתי נר (דלוק) תלוי באויר ובאו השררות והשליכו הזכויות אל הנר ונפלו מהנר ניצוצות לתוך פיהם. והחזיר עצמו הנר ונעשה מהנר נהר ושמו כולם מהנהר. ונעשו בריות בקירבם וכשפתחו לדבר יצאו מהם הבריות. וראיתים רצים ושבבים ואינם מין אדם ולא מין חיה ולא מין חיה רק בריות. ואחר-כך התייעצו לחזור למקומם. ואמרו איך נוכל לחזור למקומנו. ענה אחד נשלח להאחד העומד שם ואוחז חרב משמים לארץ. ואמרו את מי נשלח. והתייעצו לשלוח הבריות והלכו הבריות לשם ורצתי אחריהם, וראיתי אותם מאויים עומד משמים לארץ וחרבו בידו משמים לארץ, ולה כמה פיות. היינו פה אחד היינו חוד (שקורין שארף) למיתה, ופה אחד על עניות ופה אחד על חולשות, וכן כמה פיות על שאר עונשים. והתחילו לבקש שזה זמן רב היה לנו יסורים ממך. עתה היה לנו לעזר והבא אותנו אל מקומנו (ואמר איני יכול לעזור אתכם) וביקשו, תן לנו הפה של מיתה ונהרוג אותם ולא רצה. וביקשו פה אחר ולא רצה ליתן להם פה (היינו שארף) וחזרו. בתוך כך בא פקודה להרוג את השררות והסירו את ראשם. בתוך כך חזר המעשה כשהיה שהיה אחד שוכב על הארץ פנזר-לעיל וסביבו עיגולים וכו'. ורצו להשררות וכו' הכל פנזר-לעיל. רק עתה ראיתי שהשררות לא השליכו הזכויות אל הנר. רק לקחו הזכויות והלכו להנר ושררו את לבם והתחילו לבקש בתחנונים לפני הנר. ונפלו ניצוצות מהנר לתוך פיהם. וביקשו בתחנונים עוד ונעשה מהנר נהר וכו' ונעשו הבריות פנזר-לעיל. ואמרו לי שאלו יחיו, כי הראשונים נתחייבו הריגה על שהשליכו הזכויות להנר ולא ביקשו בתחנונים כמו אלו. ולא ידעתי מה זה, ואמרו לי לך אל החדר הזה ויאמרו לך פירוש על זה. והלכתי לשם והיה יושב שם זקן אחד ושאלתיו על זה. ותפס זקנו בידו ואמר לי הרי זקני היא פירוש על המעשה. ושאלתיו איני יודע עדיין. ואמר לי לך אל החדר הזה ושם תמצא פירוש. והלכתי לשם וראיתי החדר ארוך ורחב עד אין קץ וכולו מלא כתבים. ובכל מקום שפתחתי ראיתי פירוש על המעשה". כל זה שמעתי מפיו הקדוש פה אל פה. ואמר שכל התורות שהוא אומר יש בהם רמזים מהמעשה הזאת. והתורה המתחלת "ט' תיקונין" בליקוטי מוהר"ן ח"א סימן כ' הוא כולו פירוש על זאת המעשה. והמשכיל יבין שם כמה רמזים נפלאים מזאת המעשה. עיין שם מה שנאמר שם שפתח הלב, בבחינת "פתח צור ויזובו מים" עיין שם, בחינות נהרות הנזכר-לעיל. והבן שם כל התורה היטב ותזכה להבין איזה רמזים בעלמא בזאת המראה הנזכר-לעיל, זה שהיה שוכב על הארץ ואחר-כך ראה והנה איננו והשיבו לו שנתקרו ונגועו. זה בחינת הנשמה המבואר בהתורה הנזכר-לעיל שהיא מסובת ביסורין "פת במלח תאכל" עיין שם:

ואפשר מרמז על מה שנאמר שם במשנה אחר "פת במלח תאכל וכו' ועל הארץ תישן", ואפשר לזה מרמז מה שכתוב לעיל שהיה שוכב על הארץ וסביבו כמה וכמה עיגולים בלי סדר. כולם מקבלים מהנשמה הנזכר-לעיל. כי כל ביאורי התורה נמשך על ידה. ואפשר זהו שמרמז שהיו עושים בשפתיהם היינו שהיו מגלים ביאורי התורה הנזכר-לעיל, ועל-כן כשנתקרו ונגועו האמצעי הנזכר-לעיל שהוא מרמז להנשמה הנזכר-לעיל על-כן הפסיקו כולם לעשות בשפתיהם ולדבר, כי כשהנשמה הזאת נצטנת שהוא בחינת הסתלקות שלה, אזי אין כח להמשיך ביאורי התורה כמבואר במאמר הנזכר-לעיל עיין שם היטב. ודו"ק מאוד בעיון גדול במעשה הנזכר-לעיל ובהתורה הנזכר-לעיל, ותזכה להבין עוד כמה רמזים נוראים:

וזה שרצו להשררות והתחילו לטעון עימיהם היינו ענין מריבה וקטטה זה בחינת מחלוקת שנעשה על הצדיקים על-ידי הסתלקות ביאורי התורה ואפשר שהשררות מרמזים על משה ואהרן שנסתלקו בשביל מי מריבה על שטענו הטעות המבוארת שם בהתורה הנזכר-לעיל שלא ביקשו בתחנונים והבן היטב. וענין הנר שנפלו ניצוצות בתוך פיהם ונחזר הנר ונעשה נהר וכו'. זה בחינת דיבורים חמים שממשיכים מלב העליון על-ידי שנכמרו רחמי השם יתברך עליו ונפתח לב העליון ונשפע מלב העליון דיבורים, ועל-ידי זה ממשיך ביאורי התורה גם-כן משם, בבחינת "פתח צור ויזובו מים" וכו', וזה בחינת מה שנחזר הנר ונעשה נהר. כי הנר מרמז על הלב שהיא נר דלוק כידוע. ובתחילה נפלו ניצוצות משם לתוך פיהם זה בחינת דיבורים חמים שנמשך מהלב שנקרא בהמעשה הנזכר-לעיל נר פנזר-לעיל. ואחר-כך זה הנר בעצמו נחזר ונעשה נהר, זה בחינת ביאורי התורה שנמשך גם-כן מהלב שהוא בחינת נר. בבחינת "פתח צור ויזובו מים" פנזר-לעיל. ומה שהשליכו הזכויות היינו שהזכירו הזכויות והמעשים טובים שלהם. והשתמשו במטה עוז בשביל המשכת התורה. וזהו הטעות שטעו כמבואר שם עיין שם: והבריות שנעשו בקרבם ואחר-כך כשפתחו פיהם יצאו. זה בחינת כחות הרוחניות שהן המלאכים שבנראים מאותיות התורה שמחדשין. והם מקבלים כח מאודם. שהוא בחינת זה שאוחז החרב בידו המבואר מהמעשה. כי הוא ממונה על החרב, והוא ממונה על כל העונשים לענוש הרשעים. וזה בחינת כמה מיני פיות וחיודין שיש לחרבו, לפעמים צריכין לענוש הרשעים בחרבא ובקטלא, ולפעמים בעונשים אחרים. כמבואר שם בהתורה הנזכר-לעיל. ומחמת הפנם והטעות לא רצה ליתן להם שום פה וחד (היינו שארף) מהחרב, כי לא רצה ליתן להם שום כח, בחינת ויאמר "לא תעבור ביי" וכו' עיין שם היטב. כי צריכין לשבר הלב דווקא ולבקש בתחנונים. ואף על פי שלוקחין בידם הזכויות היינו המטה עוז. הוא בשביל ענין אחר להכניע הרע שבעדה, אבל המשכת התורה צריכין להמשיך ברחמים ותחנונים. ודוק היטב בהתורה הנזכר-לעיל ובהמעשה ותבין עוד רמזי נפלאים ותראה נפלאות ה' לפי השגתך, מה מאוד עמקו מחשבותיו. אם אמנם אחר כל זה אף אם מוצאים איזהו רמזים בעלמא. עדיין הדברים סתומים וחתומים עד עת קץ. עם כל זה מה שאפשר לנו להשיג איזה רמז בעלמא במראה נפלאה ונוראה כזו, מה טוב להנשמה. כי הוא זכות גדול להאדם כשזוכה

שיהיו מחשבותיו משוטטות בדברי רבינו זכרוננו לברכה הקדוש והנורא מאוד אשר אין ערוך אליו. ואי-אפשר לספר בשבחו הקדוש שלא לפגום בכבודו חס ושלוש כי כל המוסיף גורע. משל למלך שמקלסין אותו וכי' וכל מה שנמצא בדברינו איזה שבח על רבינו זכרוננו לברכה הקדוש והנורא מאוד, צריכין לידע שהכל נחשב כלא ואינו אפילו כטיפה מן היס הגדול. כי אי-אפשר לספר בשבחו כלל, כי היה נעלם בתכלית ההעלם משכל אנושי, ואפילו צדיקים גדולים אי-אפשר להם להשיג מקצת מעלתו, ואין לנו שום השגה ותפיסה בו כלל כי אם על-ידי קצת התורות הנפלאים שגילה בספריו הקדושים, והמעשיות הנוראות המובאים פה, ומהו יכול כל חד כפום מה דמשער בלביה להבין קצת מעט מזעיר עד היכן מגיע רום תוקפו וקדושתו עד אין תכלית. אשרי ילוד אשה שזכה למעלה כזו העולה למעלה למעלה מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב. ואם אמנם אף-על-פי-כן היה אפשר לספר קצת בשבחיו הקדושים מה שראינו בעינינו קצת. אך המשכיל כעת ידום מחמת המחלוקת הגדול שהיתה עליו בחייו:

שייד לעיל: וזה שביקשו פה היינו שארף של מיתה ולא רצה ליתן וביקשו פה אחר ולא רצה גם-כן. כי רצו לענוש אותם חרבה וקטלא, ולא רצה ליתן להם לו הכת, ובקשו על כל פנים עונש אחר לענוש את הרשעים ולא רצה כלל, הכל מחמת הטעות הנזכר-לעיל. וזה שביקשו שיהיה להם כח כדי שיוכלו לחזור, זה מרמוז שיבוא לארץ ישראל, כי הם צריכין לקבל ממנו איזה כח לענוש הרשעים כדי לבוא לארץ ישראל והבן היטב. וזה שאמרו לזה שהחרב בידו שזה זמן רב היה להם יסורים ממנו זה בחינת מה שאמרו לאדום "אתה ידעת את כל התלאה אשר מצאתנו", אתה דייקא, כי כל העונשים על ידו עיין שם בהתורה הנזכר-לעיל. וזה שאמר הזקן שזקנו הוא פירוש על המעשה כי כל התורה הנזכר-לעיל מרומז בבחינת זקן כמו שביאר רבינו זכרוננו לברכה שהכל מרומז בטי' תיקונים יקירין אתמסרין לדיקנא כמבואר שם היטב. ועל-כן אחר-כך כשחזר ונעשה מעשה הנזכר-לעיל שהיה אחד שוכב על הארץ וכי' אז נשמרו השררות ולא השליכו הזכויות אל הנר, רק לקחו הזכויות והלכו להנר ושרבו את לבם, והתחילו לבקש בתחנונים. ואמרו שאלו יחיו, כי הראשונים נתחייבו הזכויות על שהשליכו הזכויות להנר ולא ביקשו בתחנונים כמו אלו, היינו פנזר-לעיל. שיעקר השטור של משה רבינו היה שלא המשיך מימי התורה על-ידי רחמים ותחנונים, רק על-ידי מטה עוז. שזה בחינת הכאת הצור וכי', כמו שכתוב שם ועל-כן עתה נשמרים לדבר ולבקש רק ברחמים ותחנונים, ועל-ידי זה יחיו. יהי רצון שיבוא משיח צדקינו במהרה בימינו, ויביאנו לשלום לארץ ישראל הקדושה, ואז יתוקן הכל במהרה בימינו אמר: (- שם, סימן פ"ג; ועיין בפל"ח מה שביאר בזה בארוכה).

פעם אחת אמר: כל תורה יש לה מעשה, והתחיל לספר המעשה של התורה "ויאמר בעז אל רות", בלקוטי א' סימן ס"ה, שהגיד בעת ההיא. וספר: עזית הנה לו בת ושלחה אל המים לשאב אל הפד וכי'. ולא רצה לספר יותר מחמת שפך הגיד התורה. ובקריטיות המעשה של אהד שהיה שוכב על הארץ יש ממנה בתוך כל תורה ותורה, ובקריטיות "תשעה תקונין" בלקוטי א' סימן כ', הוא פרוש על אותו המעשה. מעשה של בת-מלך, המסימת בהר של זה ומגדל של מזלית, הנדפסה בספורי-מעשיות, ספור א', לדעתנו שפכת על התורה המתחלת: פתח רבי שמעון, בלקוטי א', סימן ס'. מעשה מהפסא שפכת להתורה "תקעו בחדש שופר", בלקוטי תנבנא, סימן א', שהיא באור אותה המעשה": (חיי-מוהר"ן, סימן צ"ד).

...ופעם אחת ראיתי בעיני בשעה שהתחיל לומר התורה "ט' תיקונין יקירין" (ליקו"מ ח"א, סי' כ') וכי', שהיה כופל אלו התיבות "ט' תיקונין" וכי' כמה פעמים, ובכל פעם תפס בכח בזקנו בשתי ידיו בשני צדדי זקנו שעל הלחיים, וכמעט שהיה תולשם מגודל היראה והמסירות נפש העצום עד אין-סוף שהיה לו אז. וכבר נרשם (שיחה"ר סי' ר"י) שאמר, שכל דבר שעושה ברבים קשה עליו מאוד מאוד, וכשאומר תורה נדמה לו שתיכף שיוציא מפיו הדיבור הראשון מיד תצא נפשו, וכן בהקידוש נדמה לו גם-כן שתיכף שיוציא מפיו ויאמר הדיבור הראשון תצא נפשו: (- שם, סימן שס"א).

ביום רביעי, פרשת בחקתי הנזכר-לעיל, אחר-כך בעוד איזה שעות, שהיו כמו ארבע שעות אחר חצות היום, נתעורר רוח סערה גדולה, ובכל פעם הולך וזקן, והיה רעש גדול על הספינה, פי היה עבודה רבה ויגיעה גדולה למלחים, שפכל פעם הצרכו לעשות עבודה אחרת, פי היה הרוח הולך וסוער, ולא היה פונה לדרךנו, והיה סובב והולך הרוח לכל צד בדרך הסעירות הגדולות, ועלכן הצרכנו בכל פעם לפרש הוילאות לצד אחר, ופעם הצרכנו לסלק כמה וילאות, וישאר ענינים פאלה; אבל מגדל הרוח סערה החזקה כל חקמתם תתבלע, והספינה נוטה ומתנדנדת לכל הצדדים מאד, והלכה באלקסון מאד; פעם נטתה בצד זה מאד עד סמוך לים ממש, ופעם - לצד זה; ואז היה לנו פחד גדול, פי היה אז חששת סכנה פנזר-לעיל, ור' יהודה אליעזר עליו נפל הפחד יותר, וישב למטה בחדרנו הקטן והצר, פי אמר, שאינו יכול לסבל הפחד, פשוטא בעיניו שאון הגלים ברעש פזה ונענע הספינה אל הצדדין וכי', אבל אני הייתי למעלה איזה שעה, ואחר-כך נרדתי למטה גם-כן להתפלל להשם-יתברך, שיעזרנו ברחמי, פי בכל הדרך, שהלכנו על הים השחור לסטנבול, לא היה לנו בשום עת רוח פזה וסכנה פזאת, לא מנה ולא מקצתו, גם על הים הזה, זה ששה ימים שאנו הולכים עליו, לא היה עלינו סכנה פזאת, רק בעת שני הנזכר-לעיל היה קצת רוח גדולה, אבל לא נתמהמה כל-כך פי-אם שעה מועטת. והרוח היה הולך וזקן מאד, וגם עוד כמה ספינות הלכו אצלנו, וראינו פלם איד הרוח נושא אותם ומסבב אותם, עולים שמים ויורדים תחומות, וכן היה בספינה שלנו. ונמשך הרוח סערה החזק הזה הרבה הרבה, ולעת ערב הצרכנו להוריד האנקיר (= עוגן) ולסלק הוילאות, והעמידו הספינה בעת תפלת המנוחה, ונתנו שבח והודאה להשם-יתברך, שהעמידו הספינה, שעכשו אין הספינה גדולה כל-כך. והים הולך וסוער פסיר נפוח ברוח סערה ורעש גדול גם כל הלילה, ומגדל השלכת הספינה וטלטולה ונענועה הקשה, עולה ויורדת וכי', על-ידי זה התחלנו לחלש (= להיחלש), עד אשר בעת תפלת ערבית נחלשתי מאד, ואני נתתי הקאות שתי פעמים בתחלת הלילה. גם בעת תפלת הספינה, אף-על-פי-כן לא היה לנו מנוחה, פי היתה לנו מתנענעת בטלטול הקשה מאד, וכן היה כל הלילה, ולא אכלנו ערב פי-אם מעט. והיה לי הקאות פנזר-לעיל. גם לעת ערב הלך רבי יהודה אליעזר, ורצה לשאב מים מים לדרךנו, והלך מטרסא (= מלח) אחד, והשליך עליו חבל על ראשו בדרך שחוק, ועל-ידי זה הפיל הכובע שלו לתוך הים, ונאבד עד היום. גם בכל הלילה היה הרוח הולך וסוער מאד, ונאנחנו שכבנו לישון בחלישות גדול, ונוסף לזה היה לנו עוד סכנה פזאתו הלילה, פי בחדרנו הצר והארץ קצת היה שם עוד אחד מאנשי הספינה, ואז היה לו פאב השניגים, והביא לחדרנו אש, ועשן עליו צוקער (= סוכר) לרפואה, וקדם השנה בא על דעתי חששה זאת: מי יודע מה יהיה מהאש שהקניס, פי מחמת שהארבה שפחדר פתוחה אל החוץ לאויר השמים, והרוח מנשב, בפרט רוח סערה פזאת, על-כן פזאת צריכין לשמר עצמו מן האש שם מאד, ובקמת הקפיד הקפידטאן (= רב החובל) בכל עת שהקניסנו נר לחדר, שלא יזלק בעת השנה, ובפרט בלישבת, שהדלקנו שמן, ואחר הסעדה של לילשבת נשאר עוד שמן בצנצנת, והיה אסור לנו לישון, עד שרמנו למטרסא (= מלח) אחד שייכבה הנר. גם אחר-כך לא הקניסנו שום נר לחדרנו, ואכלנו בלילה בחוץ על הספינה לאור הכוכבים - ועכשו הלך הפנזר-לעיל והקניס אש בחדרנו בלילה. והיה עלי פחד גם קדם השנה, אבל לא נכלתי לומר לו, מחמת שאינו מבין בלשונותינו; גם ידעתי, פי לא יצית לי - וישכבתי לישון. ויהי בתוך הלילה הקיצותי - והנה אש גדולה בוערת על השלחן, והלהב עולה למעלה, פי היו מנחים ספרי פסולים שם על השלחן וישאר נירות, וכלם נשרפו, וגם קצת מגוף השלחן, אבל בעת שהיקצותי כבר נודע לאחד זאת, ועמדו ועסקו לכבות, ואמרו לזה שגרים זאת: אל תפחד, וגם אני נתתי להם ממימי הנטילה שלנו וכבו, ואחר-כך ירדו עוד מטרסאסין, והביאו דלי מים, ותהלה לאל שקעה האש. וגדל סכנה זאת אין לשער, פי החדר צר מאד, ולא היה בו שום פתח, פי-אם ארבה קטנה שבצלילת הספינה; ואם, חס-ושלום, היה מתפשט האש עוד לצד הארבה, שהיתה סמוכה לשם מאד, לא היה לנו שום מקום לברח מן האש, חס-ושלום. ור' יהודה אליעזר ישן, ולא ידע בכל זה. בבקר, ביום ממישי, ספרתי לו כל זה, והודעתי לו כל סכנת האש שהיה לנו בלילה זאת, ואמרנו: מה זאת, שנוסף לסכנת המים, שאנו עוברים בה עכשו, ונוסף לזה היה עלינו סכנת האש; פרוז השם, אשר הצילנו מאש וממים. וספרתי לו את דברי הצחות, שאמר רבינו זכרוננו לברכה (בחי"מ ס"טו הנזכר-לעיל) אחר שאמר התורה "תשעה תקונין" (ליקו"מ ח"א, סי' כ'), המדבר מארץ-ישראל, שמדבר שם מאש וממים, פי מבאר שם, שצריכין שיהיי כל דבריו פגחלי-אש, ועל-ידי-זה יכולים לקבל תורה מהנשמה וכי', ואז - פתח צור וזונו מים וכי', עין שם. ואמר אחר-כך: "איד האב

היינט גיזאגט פאר פייער און פאר וואסער" (= היום אמרתי על אש ועל מים). ועלידי זה שפירתי לו זאת, נכנסתי אחר־כך בשיחה נאה מרבנו זכרוננו-לברכה ומתורתו הנוראה, והחיינו עצמנו קצת בזה. אבל היום הולך וסוער מאד מאד, וחלישותנו גדול מאד, והנה קשה עלי מאד להתפלל. ואחר־כך רציתי להתפלל, וקדם שהנחתי טלית ותפלין, והכרתי לתן הקאות, ואחר־כך התפללתי בחלישות גדול, ובעוד שהייתי מעטף בטלית ותפלין, קדם שנמרתי אמירת "והוא רחום" של שני וחמישי, נחלשתי מאד, והכרתי לסלק במהירות גדול הטלית ותפלין, וחזרתי ונתתי הקאות, והייתי אז חלוש מאד - והיום הולך וסוער בלי הפסק. אחר־כך הוציאו האנקיר, והתחילו לילך בתוף הרוחסערה, אבל לא הלכו פיאם איזה שעות, אחר־כך, כמו שעה אחת אחר חצות היום, חזרו והורידו האנקיר וקביו הספינה. ועדן לא פסק הרוחסערה, והספינה מתנדנדת במקומה מאד מאד, אך בחסדי ה' פסקו חלישותינו קצת, אבל עדן לא חזר כחנו עלינו. השם יתברך ירחם, ויקם סערה לדממה, ויחזיר אותנו לאיתנו מהרה, אמן, פן יהי רצון: (- ימי מוהר"ן ח"א, סעיף ק"יב).

הכלל שכל אדם שרוצה לחשב על תכליתו האחרון, צריך לזהר מאד לבלי להיות זקן כלל, דהיינו שלא יפול לזקנה דסטרא אחרא חס-ושלום, הן צדיק הן חסיד, הן שאר כל אדם, אפלו הפחות שבפחותים כפי מה שהוא, צריך לזהר מלפול לזקנה הנזכר-לעיל, כי אפלו צדיק גדול אסור לו להיות זקן בעבודתו, אף-על-פי שזכה לעבודה שלמה במדרגה גבה, אף-על-פי-כן צריך להתחזק לעלות מדרגא לדרגא, ולהתחיל בכל פעם מחדש, כי זה עקר היהדות להתחזק לעלות בכל פעם מדרגא לדרגא, כמו ששמעתי מפי רבנו זכרוננו-לברכה בעת שהתחיל לומר התורה "ט' תקונין יקירין אתמסרו לדיקנא" (בסימן כ' לקוטי א'), שאמר אז בזה הלשון: "מי שרוצה להיות איש ישראלי, דהיינו שילך מדרגא לדרגא, אי אפשר לו כי אם על - ידי ארץ ישראל". ומכלל דבריו אנו שומעין - שאין נקרא איש ישראלי בלתי, כי אם שהולכין מדרגא לדרגא, וזה זוכין על-ידי ארץ-ישראל וכו', עין שם בהתורה ט' תקונין יקירין הנזכר-לעיל: (-ליקו"ה או"ח ה"ל תפילין ה,ז).

וזה בחינת ראש השנה. כי כל עבודתנו בימים הקדושים הללו בראש השנה ועשרת ימי תשובה וערב יום הכפורים ויום הכפורים וספוד וארבעה מינים עד שמיני עצרת, הכל הוא כדי לגלות קדשת ארץ-ישראל, כדי שזוכה לבא לארץ-ישראל. שזה עקר קדשת איש הישראלי, כמו שאמר רבנו זכרוננו-לברכה, בעת שהגיד לעמו התורה הנוראה הנזכר-לעיל (סימן כ), שאמר אז בזה הלשון: "מי שרוצה להיות איש ישראלי, דהיינו שילך מדרגא לדרגא, אי-אפשר כי אם על-ידי ארץ-ישראל". גם אמר: שהעקר בשזוכה אדם לצח המלחמה לבוא לארץ-ישראל, כמו שכתוב שם בסוף התורה הנזכר-לעיל. וזה לשונו: "באלו אשתכח גבר תקיף" - היינו כשבא לבחינת ארץ-ישראל אזי נקרא גבר תקיף, כי קדם שבא לבחינת ארץ-ישראל - אזי "אל יתהלל חוגר כמפתח". אבל אחר כך פשוט, אז נקרא איש מלחמה, עד כאן לשונו. נמצא שעקר קדשת איש הישראלי, ועקר נחון המלחמה שצריכין לצח בזה העולם, העקר הוא לבוא לארץ-ישראל: (- ליקו"ה או"ח ח"ב ד, א).

הנה לעיל מבואר מה שאמר רבינו זכרוננו-לברכה, שאי אפשר להיות איש יהודי, דהיינו לילך מדרגא לדרגא, כי אם על ידי ארץ-ישראל, ואמר אחר-כך שכוונת דבריו כפשוטו - ארץ ישראל זה הידוע לנו, עם אלו הבתים והחצרות הנזכר-לעיל, ואם-כן יש להבין איך הלך רבינו זכרוננו-לברכה בעצמו מדרגא לדרגא קודם שהיה בארץ-ישראל, (כידוע שגם אז היה חידוש גדול בזה, דהיינו שבאת כמבואר במקום-אחר), וכן עוד כמה צדיקים גדולים שלא יכלו לבוא לארץ ישראל, כגון הבעל-שם-טוב זכרוננו-לברכה, ועוד כמה כיוצא

על-כן נראה לעניות דעתי, דיש לומר שבודאי צריכין להיות בארץ-ישראל זה ממש, אך קודם שזוכה להוציא מכח אל הפועל ענין זה, אז על-כבר פנים על-ידי השתוקקות והגיעוועים והכיסופין שנכסף להיות בארץ-ישראל נמשך עליו על-ידי-זה גם כן הארה מקדושת ארץ-ישראל, עד שזוכה על-ידי-זה גם-כן לעלות מדרגא לדרגא בעבודת השם, אך הכיסופין צריכין להיות באמת לאמתו, דהיינו שבעת שמוצא שעת הכושר להוציא מחשבתו אל הפועל, אזי ישבר כל המניעות, עד שיבוא בפועל ממש לארץ-ישראל, וזהו עיקר נחון המלחמה הנזכר-לעיל, אך קודם שזוכה לזה, אז אף-על-פי-כן על-ידי הכיסופין האמתיים לבד נמשך עליו גם כן קדושת ארץ-ישראל הנזכר-לעיל. (וכן מבואר להדיא בליקו"ה או"ח ח"ב ה"ל בה"ר ד, יח-ט).

וסעד לדברינו אלה, ממה שמבואר לקמן (בסי' קנ"ה) מאמר "אריכת אפים", שעל ידי ארץ-ישראל זוכין לאריכת אפים, ולבטל כל הכעס והעצבות וכו', וסיים שם: "וצריך כל אדם לבקש מהשם יתברך שיהיו לו כיסופין וגיעוועים לארץ ישראל וכו', וזהו שקודם קריאת שמע אנו מבקשים: "והוא יוליכנו קוממיות לארצנו" וכו', עיין שם, מבואר קצת כדברינו הנזכר-לעיל.

בפרט כפי מה ששמעתי מאחד מאנשי-שלומנו, שאמר בדרך צחות, על ענין הנזכר-לעיל שאמר רבינו זכרוננו-לברכה שאי אפשר לילך מדרגא לדרגא כי אם על ידי ארץ ישראל הנזכר-לעיל, היינו כי מבואר במאמר "חותם בתוך חותם" סימן כ"ב, שכשרוצה לעלות ממדינה למדינה, צריך להיות לו ירידה קודם העליה וכו', עיין שם, ועל כן צריך לזה קדושת ארץ-ישראל, שעל-ידי-זה זוכין לאריכת אפים הנזכר-לעיל, ואז יוכל להתחזק ולעמוד על עמדו בעת הירידה, עד שזוכה על ידי זה דייקא לתכלית העליה, ואם כנים דבריו ככוונת דברי רבינו זכרוננו-לברכה, בוודאי יש סעד גדול לדברינו מסימן קנ"ה הנזכר-לעיל: (- פרפראות לחכמה תו"ז, ס"ח).

בעת שאמר אדונינו מורנו ורבנו התורה ט' תיקונין, אמר מוהר"ן זכרוננו-לברכה שהרגיש קולות וברקים במוחו: (- שיש"ח ח"א, אבני"ה ברזל, סעיף תקס"א).

היה אומר רבי אברהם ברבי נחמן זכרוננו-לברכה: צריך האדם להרבות בהתבודדות כציווי רבינו אף-על-פי שאין לו דיבורים, ועל-ידי זה בעצמו עוזרו לבסוף השם יתברך ומאיר לו את התפילה, והסמיך לזה את המוזכר בתורה כי מענין לב העליון שהוא בחינת צור, וצריך להרבות בדיבורים עד שנפתח לב העליון וכו', כי לבסוף נפתח ונשפעים מהלב העליון דיבורים חמים כגחלי אש בבחינת צור לבבי עיין שם: (- שם ח"ג, סעיף תקס"א).

רבי פנחס מקיבליטש זכרוננו-לברכה היה עוד בימי עוניו עובד השם יתברך מיחד במינו, והיה גדול בתורה ועבודה בקדשה וטהרה, והיה מתפרנס מעשיות נאות. כשהגיע לפרק האיש מקדש, דברו לו שדוף עם אהד מחשובי עיר אומאן. השדוף נגמר בלי טוב, ואחרי חתונה עבר לגור לעיר אומאן. הוא היה רגיל לנסע לצדיקים הדרו, ולא נדע בכלל מאנשי שלומנו חסיד י ברסקי, כשהפיר חותנו את יקר תפארת גדלתו, פחד פן יודע מאנשי שלומנו וירצה להתקרב אליהם, כי היה מתנגד גדול על אנשי שלומנו, ועל פן בכל יום ויום היה מרבה לדבר על לבו בגנות אנשי שלומנו והזהירו שלא יפגס לבית המדרש שלהם. ואף-על-פי שרבי פנחס זכרוננו-לברכה היה עונה לו מה פבודו רוצה ממני, הלא אינני הולך שם. בכל זאת לא הרפה ממנו והזהיר אותו תמיד הנזכר-לעיל. ורבי פנחס חשב לעצמו אם חותני מזהירני כל כך מלהתקרב אליהם, חזב אני לבדק הדבר בעצמי, והחליט שצריך הוא להפגס לבית המדרש ולראות מה מתרחש שם.

כשיכנס לבית המדרש פגע בו רבי אברהם פן רבי נחמן מטולטשין זכרוננו-לברכה והבין רבי אברהם בראיתו הטהורה סערות לבו, ופנה אליו ברכות לשונו: אברך, בא ועלה אחרי לעזרת הנשים. ועלה עמו והחל ללמד עמו תורה כי שבלקוטי מוהר"ן ח"א, הלא היא התורה הנשגבה "ט' תקונין יקירין", ולמד עמו כמה שעות, בצורף ספור "המראה" השיג לתורה זו, הנדפסת בספר חיי מוהר"ן (סעיף פ"ג הנזכר-לעיל). ותקף בו במקום נמשך רבי פנחס אחר אנשי-שלומנו, והבין טעות המחלקת, ותקף הלך להשתטח על ציינו הקדוש של אדונינו מורנו ורבנו זכר-צדיק-וקדוש-לברכה, ונתקרב באמת לאנשי-שלומנו. כששמע חותנו ממתנגדי אנשי-שלומנו שחתנו נתקרב,

התחילה התנגדות גדולה, ורבי נתמן טולטשינער זכרונו-לברכה הבינו שאם ישאר באומאן קינס חשש גדול אם יוכל להחזיק מעמד פנגד מחלקת קשה כזו, ומי יודע מה יהיה הסוף, על-כן צנה עליו רבי נתמן זכרונו-לברכה שיסע לכפר סטאפטאשיק, ומסר ביזו מכתב המלצה לאחד מאנשי-שלומו הגדולים מתלמידיו של מוהר"ן זכרונו-לברכה שגר שם, ורבי ישראל שמו, ובקש ממנו לתת לו אכסניא בביתו לתקופת זמן מה, כשהגיע לשם רבי פנחס זכרונו-לברכה, היה זמן תפלת מנחה, וכבר שמע מרחוק את קולו של רבי ישראל הנזכר-לעיל אומר 'קרבות', ואמר בהתעוררות גדולה תבות ו'למה אין מערבין בה דבש מפני שהתורה אמרה', וכפל והדגיש כמה פעמים 'מפני שהתורה אמרה', בידיע התנועה אצל אנשי שלומנו. מהנזכר-לעיל רואים איך אנשי שלומנו התפללו בכל השנה בדבקות והתעוררות. כשמיסר לו את המכתב אמר לו רבי ישראל: טוב, אז תלמד את נכדי תורה. אחר זמן אחר שנפטר חותנו חזר לאומאן, אולם לרב ההתנגדות עבר לדור לקיבליטש.

בבואו לקיבליטש לא ספר לאף אחד שהוא ממקורבי אדוני מורנו ורבונו זכר-צדיק-וקדוש-לברכה. כששאלוהו אנשי העיר (בדרך העולם) כמה הוא יכול להתפרנס ענה להם במלמדות, אף על פי שהיה למדן צעום, ונסו אותו ונתנו לו נערים למדס, וכשעבר זמן מה ראו כלם גדל הגלחנות, כי רבי הילדים והנערים קבלו ממנו התעוררות לתורה וליראת שמים אשר לא ראו כזאת עד עתה, כי אף הפרוטות שהיו הנערים מקבלים מהוריהם היו מחלקים אותם בצדקותם לצדקה, וכל אנשי העיר ראו כן תמחו. וכך עברו כמה שנים, ובכל עת שפא לאומאן הזהירו רבי נתמן זכרונו-לברכה שלא לפרסם את עצמו, ומה שאומר להם מספרי רבונו זכר-צדיק-לברכה יאמר סתם בשם ספרים, והודיעם בהצנע מדעת ודרך אדוני מורנו ורבונו זכר-צדיק-וקדוש-לברכה והתנהגו בדרךיו. כשראה שהרבה מתלמידיו הם מקורבים אליו בלב ונפש וכבר גדלו בשנים, התישב איך יתנהג הלאה, והחליט 'הגיע הזמן שאגלה הסוד ומי שיזכה להתקרב ולהשאר 'ישאר'. יום אחד פשהגיעו התלמידים לביתו אמר להם: הגיע הזמן לגלות לכם סוד, דעו לכם שאני מקרב להנימ'ח' מברסלב זכר-צדיק-וקדוש-לברכה, וכל הדבורים ששמעתם ממני כל הזמן לקוחים הם מספריו. כי הדרך אותם בהנהגת התפלה וההתבודדות ובשאר דרכי רבונו זכר-צדיק-וקדוש-לברכה. כששמעו זאת התלמידים וספרו לאבותיהם, נעשה רעש גדול בין הורי הילדים באמרים היתכן שנתן לבנינו שיהיו ברסלב חסידים, ונהפך להם ששונם ליגון, ורבים מן התלמידים עזבו את רבם רבי פנחס זכרונו-לברכה, אולם שנים עשר ילדים דבקו בו והכלו אליו ללמד על אף ההתנגדות, ביניהם היה גם רבי אהרן ורבי חיים קיבליטשער זכרונו-לברכה, והם היו המבחרים שבין הבריא קדישי שהיו דבקים ברבם בלב ונפש. כשראו בני העיר שאי אפשר לנתק אותם מרבם, התועדו פניהם והמתנגדים לחשב איזה צעה ותבולה איך להציל את בניהם מרבי פנחס זכרונו-לברכה, והגיעו למסקנא שכל זמן שרבי פנחס יהיה אצלם אי אפשר לנתקם ממנו, לזאת חשבו נכוחות ונפלאות עד שיברח מהעיר, אז יוכל להיות שבניהם ונקריהם יחזרו בהם מדרבם. והנה הורי התלמידים כמו שצהבירוהו מקדם אהבת נפש, כן עקשו שגאוהו בתכלית השגאה, על שגזל מהם בניהם היקרים.

יום אחד התועדו יחד הורי הילדים עד שקבלו החלטה, היות שישנו בעיר קצב אחד הנקרא 'חיים קצב' שלרב גברתו כנוהו התושבים בשם "חיים שיש בו", והיה גבור חיל ממש, וכלם פחדו ממנו, כי בהקצאת יד אחת לכל היה להרג אדם, ובעד בצע כסף מוכן הוא לעשות הכל, וכשהוא יסלק את רבי פנחס זכרונו-לברכה מן העולם יש עוד תקנה להציל את בניהם. אחרי האספה הלכו לחיים קצב והסיתו אותו, היות שכל קמי חי חיים מגשמים ונלוזים, ועכשו כול לזכות לעולם-הבא על-ידי שיטפל אל רבי פנחס ובנגיעה אחת יגמר אתו, כי רבי פנחס זכרונו-לברכה היה איש חלוש מאד, כי היה איש נמוך קומה רזה ולחשן וחיותו היתה ממש בנס. ובגלושן אשכנז אמרו לו: 'גיי איהם אשכנזל איבער דער גאז וועט מען פון איהם פטור ווערין' (= תן לו הפאה קטנה באף ונפטר ממנו), והבטיחו לו על זה עולם-הבא חוץ ממה שיקבל ממטיב כספם. חיים קצב הנזכר-לעיל קפץ על המציאה כי הוא מבטח גם כן שהוא כן עולם-הבא, והבטיחם שעוד בשבת הבאה בעת שישב עם תלמידיו בשלש סעודות, יקים בשלמות ובמלאו מה שקבל על עצמו ויחסל את רבי פנחס זכרונו-לברכה, כי הסיתו אותו שזה מצוה גדולה אפילו בשבת.

כשהגיע השבת אחרי שנת הצהררים, קם חיים קצב, לבש את בגדיו בשמחה כהולך לקים מצוה גדולה כנזכר-לעיל, והתמקמה עד דמדימי החמה שלא ירגישו בו כשיפגס לבית המדרש. וכך הנה, כשהגיע כבר היה חושך, ורבי פנחס זכרונו-לברכה התחיל לומר תורה מדברי רבונו זכר-צדיק-לברכה. כשהגיע לפתח וראה את רבי פנחס, אמר חיים לעצמו: עם אדם חלוש כזה יש לד זמן גם אחר כך לסלק אותו, אשב כמה רגעים ונראה מה מדברים כבאן. כשהתישב בצד שמע מרבי פנחס זכרונו-לברכה רק כמה דבורים מדברי רבונו זכר-צדיק-לברכה כי רבי פנחס הבין בו כשנכנס גבור מה הגיע וסבב בכונה את דבריו המכונים אליו וקרא אותו אליו וכבדו שישב אצלו וכל דבריו היו כנחלי אש ומי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים, נכנסו הדברים בלבו כמו חצים מקשת ופלו את לבו לב האן, עד ששם לבו לאט לאט להתחיל להוריד דמעות כמים אולי גם הוא יכול לחזר בתשובה.

בעת שלש-סעודות היה חושך, ולא הרגישו בו. אחרי ההבדלה נש לרבי פנחס ודמעתו על לחיו, ובקשו אולי גם הוא יכול לחזר בתשובה ומבקש שימחל לו על חטאו שחטא פנגדו. רבי פנחס קרבו באהבה והבטיחו שבודאי בכת רבונו זכר-צדיק-לברכה יזכה לתשובה שלמה ולתקן כל חטאיו. אבל חיים עוד לא מסתפק בזה רק הוא מתחנן ובוכה רבי מחל לי על שחטאתי נגדך. ומה נפלא היה המראה לראות איך שהגבר אלם שבעיר שכל בני העיר מפחדים ממנו עומד כאזוב אשר בקיר ומתחנן: רבי מחל לי, אני רוצה לשוב בתשובה. רבי פנחס ותלמידיו לא הבינו איזה חטא חטא נגד רבי פנחס, כי איזה שזכות יש לאיש מורם מעם שעוסק בתורה ועבודה עם חיים קצב, עד שהודה ולא בוש, ונעה ואמר: חיים קצב! תדעו אם השם-יתברך לא היה מתן בראשית שחטאתי כמה רגעים ולשמה מה שמדברים פה כבר לא הייתם בין החיים, כי נשלחתני בפשיטות להרג אתכם, כי נשפרתי מהמתנגדים לכבצע את זה עבור עולם-הבא שהבטיחו לי, ואמר! עכשו רוצה אני לראות מי שיצו ויגע בכם לרעה.

בבקר נעשה רעש בעיר איך שחיים קצב הולך עם טלית ותפלין לבית-המדרש, ובוכה בדמעות שליש, ומרבה בתחנונים שרוצה לזכות לתשובה, ואומר שלא יגלח יותר את זקנו, ובעקר שהתחבר לאנשי-שלומו, והוא מזהיר באזהרה חמורה שהוא רוצה לראות מי שיצו באנשי שלומנו לרעה, ובפרט ברבי פנחס זכרונו-לברכה. המתנגדים כשראו מה שנעשה מחיים קצב, לבשו בושה וכלמה, כי ראו והבינו גדל צדקתו של רבי פנחס, איך שבכח רבונו זכר-צדיק-לברכה גם מי שהוא בדרך-החיים הכי שפלה יכול לזכות לתשובה: (- ספר כפתור ופרח (להרב החסיד ר' יעקב דב הלוי זכרונו-לברכה); מובא בשישי"ק ח"ה, סעיף ר"י"ג).

רבי געציל אף-על-פי שבכל ימות השנה היה נוהג להתפלל בכחות ובצעקות נוראות, מתפלל היה בראש השנה בנחת ובמנוחה בהטעימו בלשון הכתוב: "אל תתהדר לפני מלך". והוא גם על פי המוכר בתורה כי בליקוטי מוהר"ן ח"א והנאמר בראש השנה, ותיכף למעריב של מוצאי ראש השנה שאג שוב בתפילתו וכהרגלו: (- שם שם, סעיף ר"י"ז).

אמרו ברמז על הכתוב: שפכי כמים לבך (איכה ב) - שהוא ראשי תיבות שכל, ללמדנו, שעיקר החכמה והשכל הנכון הוא ריבוי התפילות, וזה הוא עיקר השכל הנכון והקדוש. וכל מה שמתגדל שכלו, צריך להרבות בתפילה יותר, וכן להיפך. עיקר הזכיה לשכל הוא תלוי כפי בחינת "שפכי כמים לבך". וכשלוקח החכמה והשכל בכוח בלא תפילה, זה בחינת פגם הכאת הצור, שממשיך ביאורי התורה שלא ברחמים, וכמבואר בתורה כ', עיני שם: (- שם ח"ו, סעיף ר"י"ט).

היה אומר לענין המבואר בתורה כי בענין "הדיבורים חיים כחילי אש" המבואר שם פנים, שענין המבואר שם נוגע לנו הקטנים במעלה, וכמו שצינו כעין זה בענין הגעלת כלים, כשרוצה שייפלט ממנו האיסור נגעילו בחמים, כמו כן כל אחד ואחד כשרוצה

שייפלט ממנו הרע לגמרי, צריך להשתדל שיהיו דבריו דיבורים חמים כגחלי אש, והיינו לדבר דבריו מעמקי-עמקים שבלב, כדי לזכות לקבל התורה מחדש: (- שם שם, סעיף רס"ב).

העובדי ה' הגדולים שבאנשי-שְׁלוֹמֵנו היו מתפללים בכוחות ובצערות משך כל השנה. הרי שבראש-השנה לא נכרו כל-כך ולא התהדרו בעבודתם בבחינת אל תתהדר לפני מלך, שהזכירו רבינו בתורה כי על מאמר ספרא דצניעותא (שנאמר בראש-השנה תקס"ה). על התבטות "ארחא מליא דלא אתחזיא", שהוא בחינת תפילה וכו', עיין שם. והדגישו ואמרו ברמז "לא אתחזיא" לבלי להראות ולהתבלט כלפי חוץ בבחינת "אל תתהדר לפני מלך". כי צריך להקטין את עצמו, עיין שם. ותיכף עם סיום החג בתפילת מעריב של מוצאי ראש-השנה כבר שמעו אותם שוב היטב היטב: (- שם שם, סעיף רס"ג).

מה שאמר ר' אברהם בר"ן זְרוֹנוֹ-לְבָרְכָה על ענין ארץ ישראל, כי בא אצלו במוחו בהיותו בברסלב על ציון מורנ"ת זיע"א, ענין נורא על ארץ ישראל. כי עתה בזה הזמן (הוא) [ה]נסיון הגדול והמניעה היותר גדולה מדרכי הקדושה כראוי, בודאי היא ארץ ישראל. וכמו שאמר רבינו זְרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, ומובא בליקוטי מוהר"ן סימן כ', כי היום המניעות הגדולות מארץ ישראל הם מוצאי דבת הארץ, ולא הים. וכמו שאמר רבינו זְרוֹנוֹ-לְבָרְכָה על עצמו (- שיש"ק ח"ג, סעיף ע"ו), כשהאדם כבר מדלג על הכל, עוד צריך לעמוד בנסיון שלא לחלוק עליו כלל חס ושלוש. וכן היום הנסיון לכל הוא, שלא לחלוק כלל חס ושלוש על הנסיעה מכל בני ישראל לארץ ישראל, ושיתפללו היום על הצדיקים שיחשקו לארץ ישראל כראוי, כמובא בליקוטי מוהר"ן סימן קנ"ה, וכן להתפלל על אנשי-שְׁלוֹמֵנו היום שישתוקקו כולם לארץ ישראל: (- ביאור-הליקוטים ת"ו ז; (בחדש, בהשמטות עמ' שכ"ח)).

כמו שאין יכולת לקבל מְדוּנָנו מוֹרְנו וְרַבְנו זְרוֹנוֹ-לְבָרְכָה - זולת באמצעות מוהר"ן זְרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, כי בו לבד נשפע מנשמת ודעת ודעת רבינו זְרוֹנוֹ-לְבָרְכָה - להיות ביכולת לקבל מאתו, כן בענין ארץ-ישראל - כי בה לבד נשפע וניתן מאור ודעת אֲדוּנָנו מוֹרְנו וְרַבְנו זְרוֹנוֹ-לְבָרְכָה - להיות ביכולת לקבל מאתו: (- ביאור-הליקוטים ת"ו ז; בסופה (במהדורה הנדמ"ח- בהשמטות עמ' שכ"ט); מובא בשיש"ק ח"ה, סעיף ל"ג).

כי עיקר האורח והדרך שהולכין בכל-מקום בגשמיות וברוחניות- הכל הוא לבוא לארץ-ישראל, כנשמע מפיו הקדוש, כי שם עיקר והמנוחה והנחלה: (- ליקו"ה חו"מ ח"ב, הלי גזילה ה, כ"ט (דף רל); מובא בשיש"ק ח"א, סעיף קי"א).

בהמבואר בתורה (בסעיף ב') שקודם הדרוש צריך לבקש ברחמים ותחנונים שיפתח לב העליון, וישפע משם דיבורים, וכו'. דייק הרב החסיד רבי לוי יצחק בנדר זְרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, שהנה בזה נמצא מבואר שיחתו הקדושה של רבינו הקדוש שאמר (שיחה"ר סעיף רפ"ז): "אין צריך כי אם להתפלל וללמוד ולהתפלל", "דאוינען און לערנען און דאוינען" - שהנה קודם לתורה צריך לשפוך שיחו בתפלה, ואחר שכבר זכה לתורה, הרי ידוע ענין הגדול שצריך לעשות מתורות תפלות (תורה כ"ה חלק שני), נמצא מדויק לשונו הקדושה "להתפלל וללמוד ולהתפלל": (- מעדני מלך; ועי' טובות זכרונות א', ושיש"ק ח"ג, סעיף תפ"ד).

בענין המבואר בתורה (בסעיף ה') לגבי איסור דחיקת השעה וכו'. אלא יבקש ברחמים ובתחנונים אם יתן יתן, אם לאו לאו. הקשו אנשי-שְׁלוֹמֵנו, שלכאורה איך יסכים לבחינת 'לאו' ? וביארו שהכוונה שאם יתן-מיד, ואם לאו - שלא יפעול רצונו דקדושה מיד, אלא יצטרך להמתין עוד ועוד עד שיפעול רצונותיו הקדושים, ואף-עלפי שיקח לו הדבר זמן זמנים טובא, לא יפסיק לרצות ולכסוף ולהשתוקק לדבר הטוב הנכסף: (הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר זְרוֹנוֹ-לְבָרְכָה - מעדני מלך).

בענין המבואר בתורה (שם בסוף הסעיף) "נמצא מה שנחסר על ידם נשלם על ידם". ביארו בזה אנשי-שְׁלוֹמֵנו, שבזה שנמשך אור הצדיק אחר הסתלקותו, בזה נשלם יותר ויותר החסרון שנחסר על ידם: (- הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר זְרוֹנוֹ-לְבָרְכָה מפי השמועה - מעדני מלך).

ספר עמק המלך - שער יג - פרק מג- כמו שאמר האר"י זלה"ה, על כל סוד וסוד שגלו לו מן השמים, ושינתו לו רשות לגלות לתלמידיו, היה בוכה דמעות כמספר שער זקנו.

עד כאן שיחות השי"ך לתורה

הקדמה

בתורה זו מבאר רבנו שעיקר היהדות ותיקון המלכות זה לזכות לקדושת ארץ ישראל ולמעשה להיות בארץ ישראל

וְאָמַר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן:

מִי שְׂרוּצָה לְהִיּוֹת יְהוּדִי, דְּהֵינּוּ לִילָף מִדְּרָגָא לְדְרָגָא^א אִי אֶפְשָׁר פִּי אִם עַל יְדֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל^ב

והכלל, שאי אפשר לבוא לארץ ישראל אלא על ידי התחדשות התורה דהיינו המשכת חדושי תורה מבאר העליונה, שעל ידי זה נבראים מלאכים שהם מקבלים כח מאדום להכניע את המניעות מלבוא לארץ ישראל והדרך לארץ ישראל היא ט' תיקונים הרמוזים בט' תיקוני דיקנא דזעיר אנפין הנזכרים בתורה אחרי חטא המרגלים מוציא דיבת הארץ.

ואלו הט' תיקונים כפי סדר שרמוזים בתיקוני הדיקנא.

תיקון א' - שיקח את המטה דהיינו כח מעשיו הטובים. תיקון ב' - להקהיל את העדה וע"י המטה להכות ולהכניע את הרע שבהם. תיקון ג' - לשפוך לב כמים בבקשה לזכות בדיבורים כגחלי אש. תיקון ד' - להתקשר עם כל אחד מהעדה כדי שתיהיה תפלתו תפלה בצבור. תיקון ה' - לדבר דבורים כגחלי אש בבקשה לזכות למימי

^א ביאור העניין מדרגא לדרגא יתבאר לקמן באריכות כפי שהאריך בזה הבאיבי הנחל עפ"י תורה נט תנינא ותורה כב.

^ב כמבואר בחי מוהר"ן סימן טו ועי"ש שמוהר"ן שאל לאיזה ארץ ישראל הכוונה וגער בו רבינו שהכוונה כפשוטו. דהיינו כל מי שְׂרוּצָה לְהִיּוֹת איש יִשְׂרָאֵל בְּאֵמַת יִסֵּעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאֵף עַל פִּי שֵׁשׁ לֹא מְנִיעוֹת רְבוּת עַל זֶה, וְשֵׁבֶר כָּל הַמְּנִיעוֹת וְיִלָּף לָשֵׁם פִּי זֶה עֶקֶר נִצְחוֹן הַמְּלַחְמָה בְּשׂוֹכֵינָא לְבּוֹא לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל וְכוּ'.

עיין פתחי שערים (לרבי יצחק א' חבר) נתיב עולם התיקון פתח כ' - שארץ ישראל היא בחי' הנוק' שבבחי' מקום וכלל ישראל היושבים בה הם בחי' דבר ונעשה זיווג שלם וכל שלמותה ומעלותיה תלויים בזה. עי"ש בכל הפתח.

ביאורי התורה. תיקון ו' – להמשיך מימי התורה. תיקון ז' – שעי"ז נבראים מלאכים. תיקון ח' – עי"ז מקבל כח מאדום להכניע מוציאי דבת הארץ. תיקון ט' – ביאה לארץ ישראל.

וכפי רבוי הנפשות שמתקשר אליהן ומכניע רשעתם ומתפלל עמהן בבחי' תפלת צבור כן רוב הקדושה העולה למעלה ולפ"ז גם כח החדושי תורה שמקבל (באות ד' מבואר הטעם, כי הרע שבנפשות הוא הרע שסביב לב העליון וכשמכניע בעדה נכנע ממילא גם סביב הסלע)

הנקודה העיקרית בט' תיקונים היא המטה עוז עד כמה מצליח להכניע בו את הרע ושם עיקר הנסיון והקושי וכל השאר דהיינו התפלה בתחנונים ודבורי כגחלי אש זה כבר קל יותר. והשאר נעשה ממילא. כי במטה עז יש שתי עבודות הפוכות אחת להכות ברע ואחת לא להכות בסלע וזה תלוי בזה, דהיינו עד כמה שמכה ברע (תי' א ב) כך לא מכה בסלע (תי' ג). ואם מצליח בזה אזי השאר כבר נעשה ממילא, כי אז נמשך תורה (תי' ו) יש כח למלאכים (תי' ז) לקבל כח אדום (תי' ח) כי התקשרות לתפלה בציבור (תי' ד') ודבור כגחלי אש (תי' ה') קל יותר לקיימן.

והעיקר הוא לזכות בכח של אדום, כי על ידו מכניעים את מוציאי דיבת הארץ שהם עיקר נושא התורה כאן, כי המכניע אותם בא לארץ (תי' ט) ואז נקרא יהודי ואיש מלחמה גיבור תקיף ואזי יכול לילך מדרגא לדרגא תמיד כי יש בכוחו להכנס לעבודה של בין המצוות.

נמצא הכל תלוי במטה עוז ומי שמשתמש בו כראוי בקל זוכה להיות איש מלחמה שמותר להיכנס לעבודה שבין המצוות.

נמצא שהצדיק ע"י שכבר הכניע את הרע של עצמו, לא נקרא איש מלחמה, אלא ע"י שמכניע את הרע של תלמידו. ובוה לבד זוכה לבא לא"י ונעשה גיבור ואיש מלחמה שכוחו להיכנס למקום סכנת תעלומות העבודה שבין המצוות. והטעם לזה כיון שלהמשיך תורה צריך תפלה בציבור ולצרפו למניין צריך להכניע הרע שלו.

מבואר בחיי מוהר"ן שבאמירתו את התורה פתח רבנו במי שרוצה להיות יהודי דהיינו לילך מדרגא לדרגא וכו' **ואמר בזה הלשון מי שרוצה להיות יהודי, דהיינו לילך מדרגא לדרגא אי אפשר פי אם על ידי ארץ ישראל וכשמנצחין המלחמה אז נקראין איש מלחמה פי קדם שמונצחין המלחמה אז אל יתהלל חוגר כמפתח רק בשמונצחין המלחמה אז הוא איש מלחמה:**

- וכן דרכו ז"ל לפתוח בעניין שהוא תכלית המעלה שבה מדברת התורה, וכאן היינו "לילך מדרגא לדרגא" ואח"כ מבאר שלב אחרי שלב כיצד מגיעים לזה. אבל בכתיבתו את התורה פתח בעניין מרים ובאר מרים דהיינו באר חדושי התורה דלכאורה הם רק מכשיר, ואילו את התכלית להיות הולך מדרגא לדרגא לא הזכיר כלל, אלא רק סיים את התורה שמי שזכה להתגבר על כל המניעות ולבא לארץ ישראל הוא נקרא גיבור ותקיף, ונקרא "איש מלחמה".
- וזו תימה כיון שכבר בא לארץ ישראל למה צריך להיות איש מלחמה הרי כבר גמר את המלחמה וזכה לתכלית.
- ונראה שרבינו רמז בזה שבאמת כשבא לא"י זה רק תחילת המלחמה, כי יש תכלית גבוהה הרבה יותר והיא לילך מדרגא לדרגא, שמי שלא הצליח לבא לא"י אין לו כלל כח וכלים לעסוק בה וצ"ע מה היא העבודה הזו.
- וצ"ע שחיי מוהר"ן לא נדפס אלא היה בכתב יד אצל יחידים הרבה שנים אחרי פטירת מוהרנ"ת נמצא שמי שלמד תורה זו או לא ידע כלל לשם מה צריך להיות איש מלחמה אחרי שכבר התגבר על כל מוציאי דיבת הארץ ובא לא"י.
- עוד צ"ע שגם בחיי מוהר"ן לא ביאר מה הכוונה "לילך מדרגא לדרגא" רק אמר ש"איש מלחמה" הנ"ל יש בכוחו לילך מדרגא לדרגא ורק הוא הנקרא "יהודי".
- ולכאורה משמע מזה שזו עבודה ששייכת רק לצדיקים גדולים מאד לכן לא ביאר אותה רבינו בכתב. וכן משמע במעשה מרבי זירא כפי שמבאר אותו הבאיבי הנחל שפחד להיכנס לעבודה זו שבין המצוות אלא קיים בעצמו נעשה ונשמע כבעל תשובה.
- ואולי זה גם רמזו במה שבעל פה נקט מי שרוצה להיות "יהודי" והפל"ח אות ח' ו' כתב "איש יהודי", (אולי קיצור של איש מלחמה יהודי) שלכאורה רמז ל"איש יהודי היה בשושן הבירה" שהוא מרדכי הצדיק שהיה צדיק גדול ונורא שלא פחד להתגרות בהמן הרשע אפילו כשהשעה שיחקה לו. (נמצא שהיה גדול ממש רבנו

¹ עיין פל"ח אות א' שהעתיק את החיי מוהר"ן סימן טו כלשונו יהודי, אבל באות ח' כתב הפל"ח איש יהודי, ואולי כי נקרא איש מלחמה ויהודי. אבל מוהרנ"ת בלקוטי עצות א"י ג' – כתב איש ישראלי. וכן נקט בלקוטי תפלות.

שמבואר כאן שכן פחד להתגרות באדם). במגילה יג מבואר שיהודי נקרא הכופר בע"ז, ואולי בזה רמזו קצת עניין ה"איש מלחמה" הנ"ל דהיינו מי שיש בכוחו להתגבר על כפירות הבאות ממקום גבוהה מאד מאד/17.

- אבל לפי מה שנבאר לקמן עומק כוונת הבאיבי הנחל צ"ע בזה, דנראה שיש בזה בחי' לכל אחד. כי מאידך אפשר לומר כמו שאת החומש א"א להבין בלא תורה שבע"פ, הכי נמי סבר רבינו שעומק כוונתו כאן יזכה רק מי שיש בידו את הקבלה על השיחות השייכות לכל תורה ואע"פ שבחי' מוהר"ן נמצא רק רמז כנ"ל יש הרבה עצות למעשה בליקוטי מוהר"ן שרק המבין דבר מתוך דבר יכול להגיע אליהם ואפשר שזו אחת מהן.
- עוד צ"ע כוונת רבינו במה שהפך הסדר ובכתיבת ידו הנדפסת כאן התחיל דווקא מעניין באר מרים. שאמנם גם זו מדריגה גבוהה מאד, כי על ידה אזי למי שרוצה, יש תירוצים על כל הקושיות על הצדיק ועל הקב"ה, ומי שדבוק בהם, המחובר לטהור טהור. אלא שבוה לכאורה יצא מהרגלו הנ"ל כי ביאורי התורה אע"פ שלמעשה זוכים בהם אחרי כמה וכמה תיקונים אבל הם רק מכשיר לקבל על ידם כח אדום להתגבר על מוציא דיבת הארץ ולבוא לארץ ולהקרא איש מלחמה, שזה לכאורה התכלית.
- ואולי כיון שכתב ספרו לכל אדם בכל מדרגה סבר שגם תכלית הנ"ל לזכות לבאר מרים שעל ידה נעשה מחובר לטהור היא תכלית. ואח"כ ביאר תכלית יותר גבוהה דהיינו לבא לארץ ישראל. ולמעמיק מאד רמז תכלית עוד יותר גבוהה דהיינו להיות איש מלחמה.
- או כיון שסידר את התורה כביאור לפ"ג דספרא דצניעותא לכן פתח בעניין מרים הרמזו בתחילת המאמר כל מה דאיטמר ולא איתגליא (דהיינו בהסתלקות מרים) אשתכח ע"י ט' תיקונים.

לעובי קורה הנ"ל להבין מה פירוש לילך מדרגא לדרגא נכנס הבאיבי הנחל (רבי ברוך אפרים זצ"ל תלמיד הטשרינר רב) כדי לבאר קושיא חזקה שהקשה כאן הפל"ח שהרי היו צדיקים גדולים מאד שלא הגיעו לארץ ישראל, ומה החילוק בינם לבין אותם שכן הגיעו. ומתוך שזה טמון בביאור סוד ההליכה מדרגא לדרגא תמיד. ומבאר ביאור נפלא בגזרה שווה דרגא לדרגא שכאן לדרגא שבתורה כב אות י' ובתורה נט תנינא. ובקיצור מאד שעבודה זו היא ירידה שנכנס בה הצדיק מעצמו לתוך שכל עמוק שהן קושיות נוראות משער הנ' של המצוה הקודמת, (כי כל המט הטיות למטה הן נפרדות לימין ושמאל, אבל בשער הנ' הן כאחד, והכל נראה כדבר והיפוכו בחי' ידיעה ובחירה) והיא חושך וערפל נורא דהיינו שנכנס בחכמתו להשיג בכתר. ומבואר בתורה פג תנינא שהחכמה היא עד כמה שמשיג שלא משיג בחי' אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, דהיינו שזו החכמה כשמשגי שהיא רחוקה ממנו, לכן חכמה נקראת רחוק, כי היא תכלית הידיעה שלא נדע עי"ש. וזהו שאמר רבנו שהאיני יודע שלי גדול מהיודע, כי היודע בבינה, והאיני יודע בחכמה/18 כנ"ל. וזה בחי' ההתבוננות בחכמה של המצווה שהיא קודם לבינה שהיא עולם התשובה. וחכמה זו היא תורת ה' ובחי' הנשמע של המצווה ובעל תשובה דהיינו מי שאינו איש מלחמה כי עדיין לא התגבר על מוציא דיבת הארץ אסור להיכנס לשם כי בוודאי יפול שם לכפירות לכן בעל תשובה מקיים נעשה ונשמע דייקא דהיינו שמדלג על עבודה זו של נשמע ורץ לעשיה תחילה. ועיין האריכות בזה בסוף התורה.

בענין קדושת א"י ממהדורא קמא

באות ו' בתורה מבואר שע"י התורה זוכים לארץ ישראל, וכשנמשכת בכל הט' תיקונים כראוי, אזי מאותיותיה נעשים מלאכים שלוקחים הדין מאדום ומכניעים את מוציא דיבת הארץ היינו כל המניעות לבא לארץ. ואף שרבינו אמר למוהרנ"ת שמדובר בארץ הגשמית הזו אבל בוודאי שהיא קומה שלמה ורק בחי' הרגלין הם פה בגשמיות אבל קדושת א"י מבואר בתורה מ' ח"ב שהיא בחי' אוירא דא"י מחכים דהיינו מה שעניי ה"א בה תמיד. דהיינו שלזכות לבוא לא"י בכל הבחי' היינו לזכות שנהיה ראויים להיות בפלטין של מלך, כי עם המלך בביתו הדין והיראה הם נוראים, שם כל חטא החוצפה שבו יותר גלויה ורק מי שיכול לעמוד בזה אזי אפשר

¹⁷ עיין לק"ה (אפוטרופוס ב' ה') שהמן רצה להעלות את מרדכי היהודי, שהוא כלליות ישראל, עד ראש העץ שגבה חמשים אמה, הינו עד בחינת שער החמשים, שהוא בחינת שכל המקיף שאי אפשר להשיגו כנ"ל ולהשליכו משם חס ושלו. כי רצה המן להכניסו בתוך חקירות וקשיות של זה השכל המקיף הנ"ל שהוא בחינת שער החמשים ולהשליכו משם, כי אי אפשר לעמד בזה השכל, כי אי אפשר להשיגו בזה העולם. ועי"ש (שליח לגבות את חובו ג' יג) שרצה להכניס הספק בליבו ועי"ז לא ינהיג את ישראל. (ספק גמט' עמלק) ועיין דברי הכלבו על ההגדה אילו הביאנו להר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו ביאר כיון שהגיעו להר סיני פסק הספק מלבם. כי הספק הוא והמת הנחש. (ועיין לקמן עניין העבודה שבין המצוות שהיא להכנס ולהשיג חכמתו ית' שהיא בחי' תורת ה' שהוא ערפל ומקום מסוכן מאד למי שלא זכה עדיין להקרא איש מלחמה)

¹⁸ וצ"ע כי חכמה נקראת אור כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו. ונ"ל שכלפי עומק המושג שבכתר היא אור אבל כלפי הבינה היא חשך.

שיזכה להנהגה כזו של השגחה ומי שאינו יכול אזי החסד איתו הוא דווקא שהקב"ה פונה עורף וכאילו מעלים עין וממילא גם ההשגחה אז היא נעלמת מאד.

ועיין מזה בתורה יג שעניי ה' קשורים לתורה וע"י המשכת התורה ממשיכים בחי' עיני ה' ושם תולה זאת ביציאה מתאוות ממון.

ומבואר בתורה מ' ח"ב ה"ל שבחי' עיני ה"א בה מקבל הקב"ה מהתפארות בישראל שמעלה לפניו הצדיק וידוע שגם ההורדה דהיינו כל ההשפעה של הקב"ה לנו היא ע"י בחי' צדיק וכאמור מהצדיק אנו מקבלים בחי' המותר בחי' נובלות חכמה מותרי מוחין בחי' שערות שאצלינו הם שערים, שערי צדיק (תורה סט) שערי ציון (תורה כ) וא"כ אולי אפשר לומר שבחי' אוירא מחכים שנעשה ע"י עיני הצדיק שבוקע בהם, אנו מקבלים אותו ע"י בחי' השערות, דהיינו הדיקנא של הצדיק, כנ"ל שהדיקנא בחי' המשכה והולדה וכמבואר בסוף תורה כט – כי הַעֲיִינִים הֵם בְּחִיַּת שְׁעָרוֹת (בְּהַקְדַּמַת הַתְּקִינִים י"ב וּבְתַקֵּן ע'), הֵם בְּחִיַּת (שׁוֹפְטִים ט"ו): 'שָׁבַע מִחֻלְפוֹת רֵאשׁוֹ', וְהֵם בְּחִיַּת הַמֹּחִין כִּי הַשְּׁעָרוֹת הֵם מוֹתְרֵי מֹחִין וְעַל כֵּן הֵם בְּחִיַּת שְׁבַע מִחֻלְפוֹת וְכוּ', בְּחִיַּת שְׁבַע מִדּוֹת, שְׁחוֹלְפִין וְעוֹבְרִין בְּמִחְשָׁבָה שְׁבַמִּח כִּי הַמִּחְשָׁבָה שְׁבַמִּח הוּא כְּפִי הַמְדוֹת שְׁבַאָדָם, וְכְפִי הַמְדָה שְׁהָאָדָם אוֹחוֹ בָהּ, כֵּן חוֹלְפִין וְעוֹבְרִין עָלָיו הַמִּחְשָׁבוֹת שְׁבַמִּח וְזֶה: 'שָׁבַע מִחֻלְפוֹת רֵאשׁוֹ' – לְשׁוֹן חֻלְף וְעֵבֶר כְּנ"ל וְכִשְׁפוֹגְמִין בְּהַשְּׁעָרוֹת, נִפְגָּם הָרֵאשִׁיָה שְׁהִיא 'שְׁבַע גְּלָדֵי עֵינָא'.

וצ"ע לכאורה דווקא שערות הראש, אבל לגבי מותרי המוחין למד שאין חילוק, וכנ"ל ששערי צדיק היינו שערי ציון. וא"כ מה שמבואר אצלינו כאן שע"י ט' תיקוני דיקנא זוכה לבוא לא"י היינו לזכות לאוירא דא"י בחי' השגחה ע"י המשכת ביאורי תורה שנמשכים ע"י ט' תיקוני דיקנא דהיינו הדיקנא של הצדיק.

וצ"ל שיש מניעות בפרטיות כמו בכלליות, דהיינו לכל אחד בלב יש מוציאי דיבת הארץ, וכל אחד צריך לעצמו ללמוד מהיחיד שניצל בעצמו מעצת המרגלים, שהוא זה שנשא את חלאה ועזובה, שהיא מרים, וזה ע"י שהתפלל על קברי צדיקים שינצל (כלב בן יפונה).

ודיבת הארץ היא שפירשו לרעה, דייקא את כל מעלותיה, שע"י בעצמו החשיכו את כל אורה הגדול, עד כדי לומר שכלל אין לאן לבוא, דהיינו אף שאמרו עצום הוא ממנו, שכאילו הטענה על קושי הכיבוש, אבל האמת היה שכפרו בו ית', והעיקר בארץ עצמה.

עוד מבואר שלא רצו כי הייתה ירידה עבורם לרדת להנהגה של טבע ועשייה ומסתמא גם בחי' זו יש אצל כ"א והיא בחי' דיבת הארץ המונעת אותו מהדרך לג' הדברים הנזכרים בהמשך כאחד, דהיינו א"י ותורה ועוה"ב.

הגה תשרי עד – אולי כגון שמעדיף תורה על מעשה או תורה על ריקוד דהיינו שלא מחשיב מעשים פשוטים וכגון זמירות וכיו"ב כי נחשב בעיניו כירידה ע"כ הגה

ע"כ ממ"ק

בעניין לב העליון באר התורה

א. רבנו מתחיל את התורה בביאור עניין הלב העליון שהוא מקור ביאורי וחידושי התורה ומבאר שהוא בחי' נשמת מרים ושיש חילוק בין קודם הסתלקותה לאחר הסתלקותה. דהיינו שתי דרכים להשגת מימי באר מרים שהם ביאורי התורה.

ב. וכן מצינו בתורה שמשו רבינו הוציא מים מאבן שתי פעמים, אחת ביציאת מצרים ברפידים דהיינו חורב לפני מתן תורה, בחיי מרים. ופעם שניה בקדש שבמדבר צין, בסוף לט שנה, אחרי פטירת מרים הנביאה (תוך שבעת ימי האבלות – סדר הדורות הקצר) דהיינו בי' ניסן כשמתו דור המדבר, בדיוק שנה לפני הכניסה לארץ.

ג. באר הראשון שהוציא משה מהצור, הוא באר מרים הקדושה שהיתה עמהם כל לט שנה במדבר, (דהיינו אע"פ שנקרא צור שהוא כינוי למלכות כשהיא בקטנות כיון שהיה קודם מתן תורה וע"כ היחוד להוציא מים היה ע"י הכאה שהוא סוד נשיכת נחש שהוא יסוד דקטנות מטעם הנ"ל, אעפ"כ יצאו מים קדושים, דהיינו באר מרים, בזכות שמרים היתה בעולם. ומוכרח שגם היתה הוראת שעה כיון שביחוד דקטנות בהכרח שיהיה איזה אחיזת הרע וכאן לא היתה אחיזה לרע כלל) ובזכות שמרים תיקנה את המלכות וביחד עם זכות מעשיו הטובים של משה רבנו, דהיינו המטה עז שלו, דהיינו בחי' ההכאה זכו בבאר, וטעם שהיה בהכאה כיון שהעם לא היה ממליך את הקב"ה כראוי לכן היה יחוד דקטנות, בסוד נשיכת הנחש, שהוא בחי' הכאה.

ד. בסוף לט שנה כשהיו בקדש לפני הכניסה לארץ, אזי דור המדבר שהיו נשמות מבחי' לאה, מת, והנכנס היה דור אחר של בחי' רחל (עלמא דאתגליא) ובחי' לאה נעלם לגמרי. אז נסתלקה מרים. ואז כבר תיקנו גם

העם את המלכות הרבה וע"י זכות הצדיק, אם היה מכניע בזה את הרע שנשאר בהם, היה נעשה יחוד גמור כנ"ל/ו.

ה. וצ"ע מדוע בחורב נצטווה משה להכות בצור דהיינו יחוד דקטנות ע"י מטה כח מעשיו הטובים שזה בחי לקיחה בכח, ומדוע לא נצטווה גם אז להשתמש במטה עוזו להכניע הרע שבעדה, ואולי כיון שאת הרע שבעדה צריך להכניע רק כשזה יועיל ליחוד שלם, אבל כאן כיון שהיה קודם מתן תורה, לא שייך יחוד שלם, ולכן נצטווה משה רבנו להכות דייקא דהיינו יחוד דקטנות וגם לזה היה צריך זכותו וזכות מרים. ויותר נ"ל שבחיי מרים נמשכה הבאר מכח מרים ולכן אע"פ שהיה רע בעדה לא מנע את המים ורק בהסתלקות מרים כשהדרך להמשיך את הבאר היה ע"י משה אזי א"א בלא להכניע את הרע שבעדה.

ו. הבאיבי הנחל מקשה מדוע הצדיק אסור להשתמש במטה עוזו שהם זכות מעשיו הטובים הרי מבואר בברכות יז: שצדיקים נוטלין בזרוע. ותירץ שבגלל הרע שבעדה טובב רע על הסלע (כמבואר בפנים אות ד') לכן לא יכול ליטול בזרוע כי צריך להכניע הרע של העדה. ובוזה מבאר החילוק בין חורב ששם נצטווה להכות בסלע דהיינו לפי רבנו ליטול בזרוע זכות מעשיו הטובים כי לא היה רע בעדה כי שם היה קודם חטא העגל, אבל בקדש כיון שהיה אחרי חטא העגל היה צריך במטה עוזו להכניע הרע שבעדה לכן יכול ליטול בזרוע. ז. צ"ע דברי הבאיבי הנחל כי מה שמבואר בברכות יז: שצדיק נוטל בזרוע לא סותר כלל למה שכאן היה אסור ליטול בזרוע את התורה, שהרי לא נאסר ליטול בזרוע בכלל, אלא נאסר ליטול את התורה בזרוע אבל את הרע שבעדה הוא צריך ליטול בזרוע זכות מעשיו, נמצא לכאורה שכל הקושיא שלו מעיקרא אינה קושיא כלל. וצ"ע. עוד צ"ע כי משמע בתחילת התורה שבחיי מרים לא היה הרע מפריע להמשכת הבאר אלא רק בהסתלקותה שאז נמשכה ע"י הזקן היושב בישיבה ע"י ט' תיקונים.

ח. עוד מה שמבאר שבחורב לא היה רע בעדה ואילו בקדש היה רע, גם זה נראה לכאורה טעות כמבואר בהלשם שבו ואחלמה שמבאר להפך שהמצב של ישראל היה בקדש הרבה יותר טוב מהמצב בחורב כי בקדש עדיין לא קבלו את התורה שהיא תבלין נגד היצה"ר ואילו בקדש כבר נתכפר להם הרבה מחטא העגל. וכן מבואר בילקוט שמעוני (במדבר פ"כ רמז תשסג עה"פ "וירב העם") זה לשונו שם – אמרו להם בתחילה אמרת לנו מפני פושעים וחטאים שיש בכם אין המקום מצוי לכם, עכשיו שנעשינו כולנו קהל ה' מפני מה מתים בצמא, ולמה הבאתם את קהל ה' וגו'. ע"כ. (גם עיין ערבי נחל פרשת נצבים מבאר שם שבסוף ארבעים שנה נעשו כל ישראל קומה שלימה של קדושה בלא שחסר מהם כלום נצוצות קדושים ע"ש) וכן מסתבר שחטא העגל היה כבר טמון בהם ובחטא עגל הרע רק יצא לפועל וא"כ היה בהם או יותר רע מאשר אחרי ארבעים שנה שהלכו במדבר והכניעו את הסט"א והתכפר להם הרבה וכן מיתת מרים כפרה הרבה ועוד שכל דור המדבר מת והיו דור חדש שלא חטא. עוד יש לדחות דבריו כי האריך לבאר שלעתיד שיתקיים (וכריה פ' יג) וְאֵת רוּחַ הַטְּמָאָה אֶעְבִּיר מִן הָאָרֶץ תְּהִיָּה הַהֲנַגְהָה בְּבַחֲוֵי דִין וּבַהֲכָאָה. ואילו בלק"ה מבואר שיהיה בתחוננים דהיינו שלא בהכאה וכדברינו ממש.

ט. ולכן נ"ל שלא כהבאיבי הנחל אלא שבאמת אע"פ שבחורב נטל בזרוע אין הכוונה שהיה יחוד גמור כי אמנם לעצמו נוטל בזרוע אבל לכלל ישראל שאינם ראויים נשאר על זה קטרוג וע"כ נחשב הנטילה בזרוע שבחורב ליחוד דקטנות בסוד הנחש (וגם כי עצם הנטילה בזרוע הפרוש שמגיע לו מצד הדין לכן אם זה לא רק לעצמו אזי אדרבה מעורר דין). אלא שבאופן כזה הכלל הוא שלא נשאר האור אלא לזמן קצר ונעלם ובחורב היה נס לצורך שעה שנשאר ארבעים שנה, (וא"ל לומר נגלל שהיו נשמות גזרות מלאה שהיו נשמות מנחי' רחל נולדו כנר קודם שנכנסו לארץ וגם הן זכו לנאר לפני שנסתלקה מרים) וצ"ע.

י. וצ"ע שאצלינו מבואר שבכל פעם שרוצה ביאורי תורה צריך לגרום היחוד המבואר בפנים, ואילו בבאר מרים הראשונה וכן במי המריבה יצאה באר מכח יחוד אחד בלבד לזמן ארוך. וכדמשמע מלשון חז"ל שמשא החזיר את הבאר שנסתלקה בפטירת מרים. ואולי כיון שאז נתלבשה הבאר במים גשמיים אבל כאן נשאת באר רוחנית.

עד כאן ביאור המעשה שהיה במדבר שתי בארות אחת ממתן תורה במשך לט שנה והשניה מהסתלקות מרים במשך שנה אחת, עד שנכנסו לארץ.

כי משמע מרבינו שתמיד יש בחי' שתי בארות אחת בבחי' שלפני הסתלקות הנשמה ואחת אחרי ההסתלקות, אלא שהראשונה צ"ע את הנפקא מינא למעשה ממנה לגבינו ואולי מה שרבינו מזכיר אותה רק ללמד את המהות שלה שהיא בחי' דרכה של תורה פת במלח ומים במסורה. והיא בחי' גחלי אש.

אבל העיקר היא כיצד משה רבנו המשיך את השניה שאע"פ שבמדבר היתה רק שנה אחת אבל מרבנו משמע שדווקא ממנה לומדים כיצד לזכות בביאורי תורה בכל הדורות.

¹ זו דעת הלשם שבו ואחלמה אבל הבאיבי הנחל כתב להפך שבתחילה היה קודם חטא העגל היה יחוד שלם ובקדש אחרי חטא העגל היה הרבה רע טובב את הסלע) ואינו ראוי להכריע בזה כלל אבל הלכתי בביאור כאן לפי הדעה שהסלע היא לאה ולפי הדעה בקדש היו ראויים ליחוד שלם ואילו בחורב קודם מתן תורה לא.

² כך נראה מוכרח כי קשה מדוע לא הואילו המים שכבר שתו ומדוע מיד שנסתלקה מרים מיד חסר להם הבאר.

ואע"פ שלמעשה לא הצליח משה לקיים כראוי את כל הט' תיקונים ולכן לא זכו לאותה באר מרים שהיתה בחיי מרים, שם עיקר הטעות היתה בגלל הערב רב, כי רצו להמשיך באר לכלל ישראל ובהם היום גם הערב רב, ואילו אנו כאן לומדים כיצד הצדיק וכל אדם ממשיך ביאורי תורה לאנשיו שאע"פ שיש בהם רע אבל לא ערב רב.

יא. בפשטות לפי רבנו משמע שאע"פ שיש תמיד נשמה שהיא בחי' מרים, אבל אינה כמרים ממש, שבזכותה נזכה לבאר מרים, לכן האופן של השגת ביאורי התורה שהיתה בזמן מרים נפסק, והיום יש לנו רק הדרך השנייה שהיא לבקש ברחמים ותחנונים כפי שמבאר רבינו, שמשה רבנו היה צריך לעשות בפעם השנייה דהיינו בקדש. כמבואר בפל"ח אות ב' – עכשיו אחר שנסתלק הנשמה הנ"ל ונסתלקו ביאורי התורה הנמשכין על ידה, על כן מי שרוצה להמשיך עכשיו ביאורי התורה צריך מתחלה להמשיך לעצמו דיבורים חמים וכו' כמבואר בפנים וכן מבואר בסוף המאמר כל מה דאתמר וכו' אשתכח, פירוש אשתכח עכשיו על ידי הזקן הזה כל מה שהיה משתכח על ידי נשמה שנסתלק וכו'.

יב. אבל צ"ע כיון שרבנו מזכיר את מרים שהיא הנשמה הנ"ל אולי תמיד יש מצב שלפני ההסתלקות ואחרי ההסתלקות וכל אחד הרוצה ביאור אזי בבחי' לפני ההסתלקות לא צריך רחמים ותחנונים ואחרי ההסתלקות צריך. וצ"ע לכאורה לפני ההסתלקות היא באר לשעה קלה שהרי נעשה ביחוד דקטנות כפי שהיה אז ורק במדבר לצורך השעה נשארה מ' שנה. או אולי דייקא אז שהיה קודם מתן תורה אבל עכשיו אחר מתן תורה יש בחי' קודם ההסתלקות שהוא יחוד גמור. ואולי בחי' לפני ההסתלקות הזה הוא למי שזוכה לשתות מבאר מרים כדמצינו במהרח"ו שהאר"ל השקה אותו מבאר מרים וע"ז וכה ללמוד כל כתבי האר"ל בשנה וחצי. ואולי זה שמובא בספרים שטוב לשתות מי ברו במוצ"ש כי באר מרים מתגלגלת בבארות, ולכאורה קשה מה תועיל לאנשים מגושמים כמונו, אלא אולי זה בחי' הבאר שלפני ההסתלקות ששייכת לכל אחד, אלא שזו רק הארה בעלמא, ולא שמחזיק זמן רב.

יג. ונ"ל שבין לפני ובין אחרי ההסתלקות, הייחוד הוא דקטנות, שהרי למעשה אין אנו ראויים לבאר מרים, ולכל היותר אפשר לזכות לזה לשעה קלה, ע"י יחוד דקטנות והחילוק הוא רק לעניין תחנונים שיש יחידי סגולה שזוכים לבחי' קודם ההסתלקות שזוכים ע"י נטילה בורוע, אבל רוב העולם צריכים לתיקונים המבוארים כאן דהיינו שהצדיק יכניע רשעתם ע"י מטה עוזו.

יד. אמרו חז"ל ובא השמש וזרח השמש וצ"ע א"כ מדוע כשנפטר מרים לא הייתה אחרת מרכבה לרחל במקומה ועוד שבחיי מוהר"ן סימן תקסג שבכל דור השכינה נקראת על שם צדקת הדור. עוד שם סימן יד שרמו רבינו שאמו פיגא הייתה אותה הנשמה. ואולי אפ"ל שמרים הנביאה מעלתה הייתה גדולה עד שהיתה מרכבה שלמה למלכות על כן הואילה לכל דורה שקבלו הארת הבאר תמיד וגם היה צורך השעה אבל אחר הסתלקותה אע"פ שתמיד יש נשמה כזו אבל אינה בשלימות כל כך שתועיל לכל דורה אלא לסמוכים לה, ואולי זה בחי' המבואר בקמחית שזכתה לבנים צדיקים בזכות צניעות שהיתה בה דהיינו שהאם מוכה את הבנים בחכמה מכח היותה בחי' מרים, וכדלקמן בשם רבי לוי יצחק זצ"ל על מחז"ל אשרי ילדתו.

טו. נמצא שיש ד' מדרגות אחת לשותה מבאר מרים ממש ואחד למי שלא שותה וזוכה לבחי' יחוד דקטנות שמאיר לו לשעה. ומדרגה שלישית לקרובים אל הנשמה שהיא בחי' מרים דמסתמא גם אצלם זה לשעה אלא שזה לעיתים קרובות יותר שזוכים לשעה וצ"ע. ורביעית בחי' אחרי הסתלקות מרים שבוזה יש כבר א"ס מדרגות כפי היחוד שהצליח לעשות ע"י הכנעת הרע שבנפשות ולפי רוב הנפשות וכפי כוחו לשפוך לבו כמים ולדבר דבור כגחלי אש וכו'.

טז. וצ"ע לכאורה כיון שהלב הוא המלכות וא"כ השפע ממנה הוא ע"י העלאת מ"ן שמעלה הצדיק את נפשות הבאים אליו כמבואר גם בתורה יג, ומה שמכניע רשעתם זה כדי להעלות אותן מ"ן, כי לא שייך להעלות רע אלא דבר שהשכינה מתפארת בו לפניו ית', שע"ז מעוררת אותו להשפיע לה. וא"כ למה יש חילוק בין קודם ואחרי הסתלקות מרים. דהיינו מה בכך שהיתה בעולם אשה שהייתה מרכבה ללב העליון הזה. ואולי כיון שמרים הייתה חייה והייתה מרכבה לסלע לכן היה בחי' עלית מ"ן על ידה. וצ"ע.

עוד קושיות

יז. מה שהצדיק צריך לרחמים ותחנונים זה בשבילנו להביא אותנו לארץ אבל את עצמו לא צריך כי המניעות שלו כבר שיבר במה שהכניע לגמרי את היצה"ר שלו ולגביו המלכות בשלימות ונוטל בורוע. אלא שלפ"ז מה דאיתא שטוב לשתות במוצ"ש מי ברו כי באר מרים עוברת במעיינות צ"ע מה זה יועיל למי שלא ראוי לאור כזה גדול ואולי זה דווקא למי שנמצא אצל הצדיק ומכניע רשעתו אפשר שיזכה לשעה קלה לאור הבאר.

יח. ועוד צ"ע ממה שרמוזו בחיי מוהר"ן שפיגא אם רבינו היתה הנשמה הזו האם יש זמנים שחוזר המצב של לפני הסתלקות הנשמה, וא"כ איך יודעים מתי. שמעתי בזה מר' נתן רובנשטין בשם רבי לוי יצחק זצ"ל שבוזה ביאר מחז"ל (אבות ב' ח') הוא היה מונה שבחן וכו' רבי יהושע בן חנניה אשרי יולדתו (ע"ש רע"ב ותפארת ישראל שאמו גרמה לו ומבארים בדרך הפשט בשם ירושלמי שהוליכתו בעריסה לבית המדרש) וביאר רל"י זצ"ל שאמו היתה

אותה נשמה המסובלת ביסורין שהיא דרכה של תורה הנ"ל ועל כן זכה בנה לבאר מרים שנפתחו לו כל מעיינו התורה להבינה בקלות בלא טרחה. ולפ"ז אינו חוזר ממש אלא לקרובים.

יט. צ"ע מה בכך שנסתלקה מרים הרי עדיין היו מי באר מרים בעולם וישתנו ויתחכמו הרי מהרח"ו שתה כוס אחת בלבד ומכוחה למד כל כתבי האריו"ל בשנה וחצי. ואולי כיון שהיו נשמות גדולות מאד יצרם גדול והיו צריכים בכל יום ביאורים חדשים או שבאר מועיל על קושיות שהיו אבל על הצדיק יש בכל רגע קושיות חדשות.

כ. עוד צ"ע כיון שמרים דרכה של תורה מדוע לא קבלו ממנה ע"י שהלכו אליה שתלמד אותם תורה. ונ"ל פשוט כיון שהיא רק גרמה שיהיה יחוד קב"ה ושכינתיה כראוי אבל המוחין שנמשכו עי"ז למלכות אע"פ שעברו דרכה היה בהעלם אל כלל ישראל. דלא כדבורה הנביאה ששפטה את ישראל, מרים היה רק דרך נעלמת בחי' כך דרכה של תורה. וכן מצינו כעין זה בגמ' (סוטה יב) כל הרואה אותה מביא אתנן לאשתו משמע שאע"פ שגרמה תאוה אבל לא כאחרות (עיי' מגילה טו) שנתאו להן, אלא גרמא שכ"א יתאוה לאשתו שלו והיא כאילו איננה כלל.

כא. מבואר בלשם שבו ואחלמה שהבאר היתה מבחי' עץ החיים ולא שייך למי שהוא בבחי' עץ הדעת טו"ר (דהיינו בחי' מט פנים טהור ומט טמא שהן כל ההטיות לטוב ולרע/ט) לכן נ"ל שכל ביאורי התורה שקבלו מהבאר אין הכוונה לביאור מפורש אלא שע"י כל ההכנות הנ"ל או בזמן מרים כנראה גם בלי הכנות זכו לאור משער הנ' שהוא תירוץ על כל הקושיות. ואת הביאור עצמו באותות ושכל של מהכלי עוה"ז המפרש בעצמו היה מבאר מהרשימו שנשאר לו מאור הנ"ל.

כב. לפי רבנו מרים נסתלקה כיון שנצטננה מדבור כגחלי אש וצ"ע מדוע דווקא עכשיו אחרי קבו שנה נצטננה ומדוע כיון שנצטננה נסתלקה. ואולי כיון שמת דור המדבר מתו גם פרנסיו ונגור שתיפול עליה זקנה ולא יהיה בה הכח הזה לדבר דבורים כגחלי אש דהיינו שכבר לא הוציאה לפועל למטה את כל אור נשמתה דהיינו שמרים למטה אינה כמרים שלמעלה ואזי כבר לא רצתה לחיות כדמצינו בשמואל אייזיק שאמר אם אתפלל היום כמו אתמול למה לי חיים כאלה.

כג. צ"ע קודם שנפטרה מרים לכאורה לא היה צריך להיות קושיות על משה והרי קרח ועדתו ומרגלים ועוד. עיין בסדר הדורות הקצר – שנה ראשונה תמח כב אייר זכו בבאר מרים בחורב – ברפידים שהו שם שמנה ימים ונסעו והגיעו לחורב הר סיני א סיון. ואח"כ בשנה שניה בין כ אייר לכ סיון קברות התאוה. דהיינו שכבר באו בטענות בחייה של מרים. ואח"כ בכא כח סיון שנה שניה תמט מרים נצטרעה על שלא הבינה את משה, וצ"ע הרי היא שרש הביאורים. ואח"כ ט' באב תמט המרגלים חזרו ובסמוך מחלוקת קרח ועדתו. הרי שעיקר המחלוקות היו בחייה של מרים ואיך אומר רבינו שרק בגלל שנסתלקה התחילו המריבות עם משה. ונ"ל שרק מי שרצה ביאורים אזי היה לו בשפע בזכות באר מרים אבל מי שלא רצה לא ועוד נ"ל שכל מחלוקת קרח ומרגלים הביא משה על עצמו ולא מחמת חוסר ביאורים. ובספר משחת שמן (עה"ת קרח סימן קפו) מביא קושיה מפורסמת מפרשת יתרו (יט ו) שהקב"ה מבטיח למשה רבנו "וגם בך יאמינו לעולם" וא"כ כיצד יתכן שקרח כפר בנבואת משה רבנו ותירצו שבלא סיבה חיצונית לא היו כופרים ובשם ספר אור אלחנן שרבי אלחנן וסרמן הקשה זאת על קרח להאמרי אמת ותירץ לו שקרח ידע מעלת משה והתכוון מרד בו. ויש לצרף לזה מה שמבואר בחיי מוהר"ן תב שמשה רבנו בכוונה הסתיר גדולתו כדי שיחלקו עליו עי"ש.

כד. רבנו מבאר שהנשמה הסובלת מרירות השיעבוד היא מרים וצ"ע איזה יסורים היה למרים בחייה לבד מבתחילה שנקראת עזובה וחלאה סוטה יב. ושמות רבה א' יז. עיין באיבי הנחל שכתב כנ"ל ועיין בפנים מה שכתבתי דאיתא במדרש שחייה היו פ"ו ומוכרח שהכוונה לפ"ו שנות השיעבוד שהתחילו בלידתה עד יציאת מצרים וכנראה שאז גם נקראת חלאה ועזובה. אלא שצ"ע כי לרבנו שכך דרכה של תורה הרי דייקא במדבר כשמשה רבנו הוציא את באר מרים בחורב נעשית דרכה של תורה וא"כ לכאורה דייקא במדבר היתה צריכה להיות מסובלת ביסורין.

חטא משה רבנו

(לק"ה סעודה ד' ב) משה רבנו שחטא בהכאת הצור. וכל הפגם שלו היה שטעה בענין הנ"ל שה' יתברך צוה לו שיקח מטה עזו בשביל להכניע הרע שבעדה. והוא טעה וסבר שצריכין להשתמש עם המטה בשביל להמשיך התורה. ועל כן המשיך תורה בכח ובאנס ולא ברחמים ותחנונים. וגם לא התקשר עצמו עם הנפשות בשעת המשכת התורה ולא ניתוסף קדושה למעלה על ידם. וגם מאחר שהשתמש עם מטה עזו בשביל המשכת התורה. ממילא לא הכניע הרע שבעדה על ידי מטה עזו. כי השתמש עם מטה עזו בשביל המשכת התורה. ועל ידי כל זה לא היה כח להמלאכים הנבראים מהתורה לקבל שום כח מאדום. והשיב לו, לא תעבר בי. ועל כן לא היה יכול משה לבוא לארץ ישראל. והכרח להסתלק על ידי זה. ועל ידי מיתתו נתוסף הקדשה על ידי נשמתו ותקן מה שחסר. ע"כ. לק"ה.

עוד בעניין המעשה שהיה במדבר והחילוק בין שתי הבארות
ביאור בראשי פרקים עפ"י הלשם שבו ואחלמה לבאר מרים ובאר שהחזיר משה רבנו

^ט בחי' (סנהדרין לח:) מה ששאלו המלאכים את הקב"ה מה מעשיו של האדם שרוצה לבראו א"ל כך וכך, ושמעתי מהריצ"ח שהכוונה פעם כך ופעם כך דהיינו שיש לו יצה"ר ויצה"ט ופעם זה גובר ופעם זה גובר.

- א. השינויים אשר נמצא כאן מהצור שבחורב. לשם שבו ואחלמה הדעה בה"ג ז' - כי שם נקרא בשם צור וכאן נקרא בשם סלע. ושם נאמר וקח אתך מוקני ישראל וכאן נאמר והקהל את העדה. שהוא העדה כולה. ונאמר עוד. לעיניהם. ושם היה הצווי למשה לבד וכאן נאמר אתה ואהרן. ושם נאמר ומטך אשר הכית בו את היאור קח בידך. וכאן נאמר קח את המטה, סתם. ומטה סתם הנה הוא יותר נעלה ממה שנאמר מטה האלהים, כי מטה סתם הוא מטה הויה, מסטרא דרחמי כמ"ש בהארת המוחין פ"ב. וכן כתיב ויקח משה את המטה מלפני ה' כאשר צוהו. וכן שם כתיב והכית בצור וכאן כתיב ודיברתם אל הסלע. וכן שם כתיב ויצאו ממנו מים ושתה העם. וכאן כתיב ונתן מימיו. והוצאת להם מים כו' והשקית את העדה ובעירם. והוא בסוד הכתוב המשלח מעינים בנחלים כו' ישקו כל חיתו שדי שהם חיות הקודש וכל משריין וחיליין עלאין כמ"ש פ' חוקת קפ"א א'. כי כאן היה לצורך התיקון הנוגע לכולם ע"ד התיקון דלעתיד וכנו'. וזהו מה שכתוב ובעירם. וכמ"ש בפ' פנחס רמ"ט ב' ע"ש וכמו שיתבאר:
- ב. דור הנכנס לארץ לא הוצרך לניסים אלה אלא לאחרון שאע"פ שהיו צדיקים לא יצאו מבחי' עץ הדעת טו"ר ו' נמצא שבנקל שיזכו בבאר ואעפ"כ כיון שהיה חסר להם זכות מצד עצמם פסקה באר במות מרים (וזהו חיי שרה קכד: עה"פ ותמת שם מרים) אבל בהצטרף זכות משה היה אפשר שתחזור אלא שהחטא גרם. הלשם שבו ואחלמה סעיף ז' מונה ד' דברים לטיבותא שהיה בסוף מ' שנה - א - תורה שלמדו מ' שנה. ב - הליכה במדבר מ' שנה ששברה לגמרי את הסט"א. ג - מיתת מרים שכפרה להם הרבה עוון העגל. ד - שישראל היו אז מזווג רחל שהוא הבאר בעצמה. וזה לעומת הד' חסרונות שהיו לדור המדבר כמבואר שם סימן ה'.
- ג. טעם שקבלו את באר מרים בחורב - ברפידים לפני מתן תורה עיין לשם שבו ואחלמה הדעה בה"ג ה' - הרי אמרנו לעיל סי' ד' כי הצור אחר הכאתו ונעשה לבאר מים חיים הנה נתהפך הצור מאז מעדה"ע לעדה"ח. ע' זוה"ק משפטים קי"ד ב' ופ' חוקת קפ"א ב' קפ"ג ב'. וכן עד"ז נעשה המטה מאז ג"כ בקדושת עדה"ח. ועי"ז ר"ל ע"י המי באר שהיה מאור דעה"ח הנה נתקדשו ישראל עי"ז ונעשו מוכן לקבלת התורה ולהלוחות הראשונות שהיו מהאור דעה"ח שהוא אורייתא דאצילות והיו זוכים לזה אילולא העגל. והיה מתחיל מאז התיקון לכל העולם כולו ג"כ וכמו בתיקון העתיד.
- ד. דעת הלשם שבו ואחלמה שארץ ישראל והבאר הם בחינה אחת ודור המדבר בחינה אחרת - (לשם הנ"ל סימן ה') וזהו הענין מה שלא נכנסו דור המדבר לארץ ישראל כי א"י הוא בדרגא דנוק' דז"א. מלכות שמים פרצו' רחל. ור"ל שא"י הוא מאור שלה. וכמ"ש בזה"ק בראשית ל"ג ע"ב. ולכן נקרא א"י ארץ החיים. ואז בומן דור המדבר היתה רחל בז"א אב"א עמו. כי רחל היא מאורות דאימא והיתה עומדת אז עם ז"א אב"א. וכל דור המדבר הוא מאורות דאבא שיציאתם הוא מצד הפנים דז"א ולכן לא נכנסו הם לא"י כי הם אינם ממדרגתה. וכמ"ש בזה"ק בראשית כ"א סע"ב וכ"ב ע"א ע"ש כל הענין ובדברי הרב בהארת המוחין פ"ג. וא"כ הרי מאחר שהבאר של מרים הוא ג"כ מסיהרא קדישא פרצו' רחל הרי כשם שלא נכנסו לארץ משום שהיו הם משורש אחר. כן הרי לא היה אפשר להם ג"כ להשתמש בהבאר. כי הרי הבאר עם ארץ ישראל שניהם הם מסיהרא קדישא מלכות שמים פרצו' רחל. ע' פ' בראשית כ"ב א' ופ' חוקת קפ"א ב' קפ"ג ב'.
- ה. ולפי הנ"ל כיצד זכו דור המדבר בזכות מרים בבאר אע"פ שלא היה שייך להם (לשם הנ"ל סימן ה') - אך זהו באמת הנס הגדול דבאר של מרים כי בזכות מרים שהיא היה מרכבה לרחל. כי צדיקים הן מרכבתו של מקום. והיא היתה בדור המדבר שהם היו משורש לאה אשת יעקב. היה נמשך השפע דרחל מאחור לפנים. שהוא מרחל שהיתה עומדת אז באחור. ללאה אשת יעקב שהיא היתה בפנים דז"א. והיו מקבלים הדור המדבר השפע דרחל דרך לאה אשת יעקב שהיא שורשם ומזה היו מסתפקים כל הארבעים שנה: ... והנה היה הנס הזה ג"כ בכפליים ושלש. א' הוא כי הרי רחל היתה אז עיקרה רק באחור ז"א אך באותה המעשה דהצור. אחר ההכאה. הנה חזרה לפנים ונזדווגה עם ז"א בזווגא שלים ונולד עי"ז אותה השפע דבאר של מרים.
- ו. ד' ניסי המדבר - א - באר מזווגא ישראל ורחל ואע"פ שהיו אב"א חזרו פב"פ. ב - אע"פ שתיכף חזרו אב"א השפע באר נשאר מ' שנה. ג - אע"פ שדור המדבר מפרצוף לאה שהיתה פב"פ עם ז"א קבלה לאה מרחל שפע הבאר. ד - הבאר סוד עץ החיים והדור מעה"ד טוב ורע בגלל חטא העגל ואעפ"כ מ' שנה זכו בבאר.
- ז. צ"ע מה פירוש רחל ולאה האם הן שתיהם קומת השכינה או שתי וקומות ונראה שהן אחת שהיא מדות ומוחין, ועל כן כשיתחברו יחדיו יהפכו לקומה אחת שלימה ויהיה התיקון. ולפ"ז נראה כוונת הלשם שבו ואחלמה שבדור המדבר רחל אב"א ולאה פב"פ דהיינו שהיו מוחין גבוהים אבל המדות מקולקלות שהיו שלא לשם שמים.
- ח. אחר הסתלקות מרים י' ניסן תפז (שנה לפני הכניסה לארץ בי' ניסן תפח) אזי צריך להמשיך תורה רק ברחמים ותחנונים וזה היה צריך לעשות משה רבנו בסלע בקדש (סלע כינוי למלכות כשהיא שלימה) שאם היה מדבר (תחנונים ידבר רש) אל הסלע אזי היה מוציא באר קדושה (באר מרים)
- ט. כיון שטעה משה רבנו והכה בו (דהיינו דחיקת השעה שבקש בזכות מעשיו הטובים שעל כן לא הכניע את הרע שהכניס הערב רב בישראל) לפי הלשם שבו ואחלמה יצא באר אחרת שבגלל הנחש יש בה סיגים במימי התורה שלא ועל כן צריך טרחה גדולה לברר סוגיות התורה. ולפי רבינו חסר בכח המלאכים שנבראו ע"י החדושי תורה שזכו על ידה ואפשר כנ"ל כי יש בהם סיגים.

' עיין ילקוט שמעוני במדבר - פרק כ - המשך רמז תשסג - 'וירב העם' אמרו להם בתחלה אמרת לנו מפני פושעים וחסאים שיש בכם אין המקום מצוי לכם, עכשיו שנעשינו כולנו קהל ה' מפני מה מתים בצמא, ולמה הבאתם את קהל ה' וגו'. "אנחנו ובעירנו" אשריהן הצדיקים שחביבה עליהן בהמתן כגופן, וכן מצינו ביעקב שאמר לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן לקיים מה שנאמר יודע צדיק נפש בהמתו:

- י. באר מרים הראשונה נסתלקה דהיינו חזרה ונעלמה ורק יחידים לעיתים רחוקות זוכים לבאר מרים המתגלגלת במעינות במוצ"ש ויש מחלוקת היכן מקומה הקבוע אם בכנרת או בים מול הכרמל, עכ"פ היא נעלמת מאיתנו, אבל הזוכה בה זוכה לתורה בלא סיגים ולהבנתה בלא קושי כמהרח"ו שלמד כל תורת האריז"ל בזמן קצר ע"י ששתה ממנה פעם אחת.
- יא. צ"ע כיון שמשנה רבנו לא הוציא באר מרים (ואפילו אם הוציא אבל אינה כבאר מרים הראשונה,) כיצד היא קיימת בעולם עדיין כמבואר בחז"ל.
- יב. וצ"ע מדוע לא הוציא משה רבינו שוב את באר מרים אחרי מתן תורה באופן של יחוד שלם ולמה נשארה באר מרים כל דור המדבר באופן שראשית התגלותה היה דווקא ביחוד של קטנות, משמע מזה שגם אחרי מתן תורה עדיין לא היו ראויים לה אלא רק בסוף ארבעים שנה עם זכות משה ואהרן כמבואר בלשם שבו ואחלמה ועוד מדוע לא היה שום חסרון בבאר מחמת שנולדה בדרך של נשיכת נחש כמו שהיה בבאר שהוציא משה בקדש מחמת שהוציא אותה בדרך של נשיכה. הלשם שבו ואחלמה ביאר שכיון שמרים היתה, אזי על ידי זכותה שהיתה מרכבה למלכות פרוץ רחל חזרה לצורך שעה פכ"פ עם ז"א ועי"ז קבלה לאה ממנה ויצאה באר מיחוד לאה וז"א והיה נס לצורך שעה ולכן לא היה חסרון בבאר. אבל במי מריבה היתה צריכה לצאת באר מרים בלא מרים כי העם היו משרש מרים וגם הכל היה מוכן לזה ורק זכות משה היתה צריכה להשלים החסרון שבזכות העם וכיון שנחסר זכות משה לא יצאה כראוי.
- יד. מבואר בלשם שבו ואחלמה סוד היחוד הזה (סוד האיילה שרחמה צר מחמת עוונות ישראל נזכר בוזה פנחס רמט:) שהוא המצאה מיוחדת שהמציא הקב"ה בשביעי של פסח כשיצאו ממצרים ורצה לגלות גילויי קריעת ים סוף אע"פ שהיתה המלכות בקטנות מאד. ומבואר שם שיחוד כזה הוא אורות גדולים שנמצאים בעיבור במלכות ולא יכולים לצאת כי הרחם צר מחמת העוונות והקב"ה המציא יחוד שאינו שלם בסוד הנשיכה. (החילוק בין ז' של פסח להכאת הצור בחורב הוא שבו של פסח מחמת היחוד הזה מיד חזר האור כי לא היה אלא בחי' עיבור אבל בחורב נשאר האור ארבעים שנה בנס לצורך השעה).
- טו. דהיינו כיון שמעורב היסוד בטוב ורע דהיינו נחש גמט' שד-י דם (דם הוא אהי-ה באחור) יש בו תרתי לרעותא גם שדומה להעראה בלבד ולא יחוד שלם וגם שקורע את הרחם ולא פותח אותו ללידה. דהיינו חבלי לידה קשים מצד הדין שבנחש ואעפ"כ לידה מצד הקדושה יסוד דקדושה שמגרש את הקליפות.
- טז. וזה עניין הדינים הקשים שהיו על הים קודם הנס כמבואר שם מה תצקע אלי, (ובזה גם מבואר שיטת התוס' שלא עברו את הים אלא רק נכנסו קצת ויצאו כי באמת אינו יחוד גמור אלא סוד נשיכה) ועל כן מיד למחרת חזרו האורות למקומן לעיבור ולא נשארו בגילוי.
- יז. מרים נסתלקה צ"ע מדוע שישים רבוא נשים וכו' להכנס לארץ לבד ממרים שדווקא היא לכאורה בלא סיבה נפטרה במדבר/י^א ועיין בתי מדרשות חלק א - מדרש אספה - דבר אחר ותמת שם מרים זו מתה בלבד מכל הנשים שיצאו ממצרים שלא מתה אשה במדבר שנאמר כל העם היוצא ממצרים הזכרים כל אנשי המלחמה מתו לא הנקבות וזו למה מתה מפני הבאר שנתנה בשבילה שלא היה א... אפשר לה שתהא קיימת והבאר שנתנה בזכותה מסתלקת: דבר אחר מפני שהיא שוה למשה ואהרן בגדולה ששלשתן היו פרנסים טובים לישראל שאינו בדין שיסתלקו ומרים קיימת לכך קדמה תחלה ומתה: וכ"ש לדברי הלשם שבו ואחלמה שרק מרים מכל הדור היתה מפרצוף רחל וא"כ יותר מכולן שייכת לדור הנכנס לארץ.

דברי הלשם שבו ואחלמה צריך ליישב עם כתבי האריז"ל בעצמם

ספר ליקוטי הש"ס - מסכת בבא מציעא - האונאה ר' מאיר אומר א' מכ"ד בסלע ור' יהודה אומר א' מי"ב ור"ש אומר א' מו'. וכבר ידעת כי לעולם אין אחיזה לחיצונים רק מזו"נ שהם ו"ה שבשם וכאשר תמלא הו' יהי בו ב' ויין כוה ו"ו והם ישראל ויעקב וגם ה' הוא כוה ה"ה והם לאה ורחל כי שתיהם נכללות כאחת כי רחל מסרה סימנה ללאה והכוונה שכאשר יעקב ה' שוכב עם לאה שם היו כל כוחות רחל וכן כשהי' עם רחל היו שמה כל כוחות לאה וידוע כי יש סלע וצלע וסלע הוא סוד רחל היונקת מן הו' כל א' כלול מ' והם ס' והיא כלול מ' דהיינו ל"ע והנה יעקב לקח תחלה לאה הגדולה ואח"כ רחל הקטנה אבל כוונתו תחלה הי' על רחל וכן אירע לישראל כאשר יצאו ממצרים היתה רחל קטנה ולאה גדולה ולכן אמר משה שמעו נא המורים וגו'. כי רחל שהיא סלע בס' לא הי' ראוי להוציא מים וזש"ה סלע הוה דייקא אבל בצלע בצי' הי' יכול להוציא כנודע והנה רחל היא לבנה והזעיר הוא השמש שהם ו"ה ועל ידיהם כל ענייני עוה"ז כי האורות מתלבשת בזעיר והזעיר ברחל ועי' הנהגות העולם דהיינו אדני" א"י ד"ן ר"ל י"א בחי' וד' דנים עולם והנה הלבנה היא מקבלת מן השמש ולית לה מגרמא כלום ולכן לפעמים היא מלאה ולפעמים היא חסירה.

שער מאמרי רשב"י - מאמרי ספר הזוהר מהרב הגדול זל"ה - פרשת בראשית - ואמנם משה חטא בצל"ע שחיסר ממנה שלשים ונשארה סל"ע שהוא חסר שלשים מצלע וזהו שכתוב שמואל ב כג כג ויגול בניו בן יהודע את החנית מיד המצרי ויהרגוהו בחניתו שהוא חטא משה שהכה במטה כנו' בדף ו' ע"ב ומיד כתוב בתריה מן השלשים הכי נכבד לומר שמשנה היה מושך משלשים שנים עליונים שבא בסוד צל"ע ואח"כ כאשר חטא אפילו אל השלשה לא בא כי נשארה סל"ע חסירה כל השלשים והנה סוד צל"ע הוא סוד פ"ה שיהיה המלכות בבחינתה העליונה וזמ"ש פה אל פה אדרב בו ומשם הדיבור הפנימי של המלכות יוצא ורצה השי"ת שהסלע שהם השש קצו' של המלכות יאירו בסוד ג' עליונות שבה שהם סוד דיבור וסוד פה שבה ולכן אמר ודברתם אל הסלע סוד דיבור ומשה לא המשיך בה מג' עליונות שבה כדכתיב ואל השלשה לא בא ולפיכך הבה במטה כי ההכאה מצד שש קצוות שבה צבד ששם הדיני' ונשארה סל"ע ולפיכך יצא ממנה דם המורה על הדינים מפני חסרון ג' עליונות שבה שהם רחמים ובסלע זה יש אחיזה אל הקליפות

^א בספר עץ הדעת טוב ריש חקת מבאר שנפטרה כדי לכפר על ישראל כפרה אדומה לפני היכנסם לארץ עי"ש שמאריך בזה בדמיון לפרה שנאמר בה חקה שא"א להבין מדוע תמות שלא מחמת עוון אלא לצורך הדור.

עיינן אוצרות חיים שער הארות ז"ן פ"ו ועיינן דעת ותבונה פכ"ו ועיינן בית לחם יהודה על ע"ח שער לב הארת המוחין פ"ו שמבאר דאע"פ שנשמות דור המדבר נולדו קודם אעפ"כ נמשך זיווג יעקב ולאח שהיא בחי' דור המדבר כל הארבעים שנה וזה כדי להמשיך מים לעדה. וכותב שם שהיא טעות בע"ח ומרים היא בחי' לאה ולא רחל (ועל ידה נמשכו המים לעדה בבחי' צור ולא סלע, והוא הצור שהכה משה בחורב) ולכן בפטירתה בטל הארת דור המדבר ובטל הזיווג הנ"ל ולא היה מים לעדה. ואז היה צריך להמשיך מים לעדה ע"י זיווג יעקב ורחל היא בחי' סלע. (ונשאר שם בצ"ע ממה שמובא שהסלע הלך וישב לו בין הסלעים דמשמע שהוא הצור דחורב)

ואולי אפשר לבאר קצת שלאח בחי' דינין וכן צור יותר לשון חוזק ולכן בחורב היה בהכאה ואולי הכאה דחורב היה הכנה לזיווג יעקב ולאח שמכח זה היה הזיווג כל מ' שנה דהיינו שמישה בהכאה הכינם לזיווג וכן נמשך כל מ' שנה ע"י שמרים הייתה בעולם שעל ידה היה בחי' הארת דור המדבר אבל כשנצטננה ונסתלקה ובטל הארת דור המדבר אזי היה צריך לעשות זיווג חדש של יעקב ורחל בסלע ותיקון זה הוא כבר בבחי' הט' תיקונים שהם בחי' ניסור ע"י המטה עוז ובנין זיווג בדיבור ותחוננים כי בחי' רחל היא בחי' דיבור פה.

מה שבחורב היה ההכאה בצור כאן בקדש צריך להכות בעדה

ואח"כ בעגל חזרה זהמתם ובחטא המרגלים נעשו מוציאי דיבת הארץ שזה עיקר הרע הסובב על הלב העליון ועל הארץ. ואעפ"כ לא הפריעו המוציאי דיבת הארץ למרים להעלות מים בבאר אלא רק אחרי שנפטרה כשמישה היה צריך להמשיך באופן של ט' תיקונים רק אז היה מניעה מצד המוצאי דיבה ואעפ"כ השירה על הבאר הייתה דווקא בפעם הזו ולא בפעם הראשונה.

בתורה זו מבאר רבנו פרק כ' מפרשת חקת ומבאר את כל הפסוקים האלה כמהלך אחד ואיך כל פרט נולד מקודמו.

במדבר פרק כ

- (א) ויבאו בני ישראל כל העדה מדבר צן בחדש הראשון וישב העם בקדש ותמת שם מרים ותקבר שם:
 (ב) ולא היה מים לעדה ויקהלו על משה ועל אהרן:
 (ג) וירב העם עם משה ויאמרו לאמר ולו גוענו בגוע אחינו לפני ידוד:
 (ד) ולמה הבאתם את קהל ידוד אל המדבר הזה למות שם אנחנו ובעירנו:
 (ה) ולמה העליתנו ממצרים להביא אתנו אל המקום הרע הזה לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון ומים אין לשתות:
 (ו) ויבא משה ואהרן מפני הקהל אל פתח אהל מועד ויפלו על פניהם וירא כבוד ידוד אליהם: פ
 (ז) וידבר ידוד אל משה לאמר:

(ח) קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו והוצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה ואת בעירם: כיון שקרא לו סלע ז' פעמים, היה לו לפי האר"ל להבין שצריך לדבר דהיינו יחוד שלם ולא להכות צסוד נשיכת נחש יסוד לקטנות כי סלע הוא כנוי למלכות כשהיא בגלות.

(ט) ויקח משה את המטה מלפני ידוד כאשר צוהו: עד כאן כאשר צוהו

(י) ויקהלו משה ואהרן את הקהל אל פני הסלע ויאמר להם שמעו נא המרים המן הסלע הזה נוציא לכם מים: כאן רבינו לא מבאר בחי' חטא אצל נראה שכבר כאן החזיר הטעות ועיינן דרמז"ס שהיה כעס. וזלק"ה דה"צ ד כתב צסם הזהר שכלו הערצ רצ הטעה אותו. ועיינן קש"י משמע שמה כאן נעלם ממנו החילוק בין הסלע לשאר סלעים ומשמע מרבינו שאעפ"כ אם היה עם העדה היה יכול להוציא מים מכל סלע כי דווקא בזין אז הביאורים נמצאים דווקא בסלע מסויים.

(יא) וירם משה את ידו ויך את הסלע במטהו פעמים ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם: ס שהרי תפילתו מהעם כזה שלא השתמש במטה עוז זכויותיו להכניע הרע שלהם, אלא השתמש בו ליטול בזין את מימי הבאר.

ומכאן התולאה שלה עד כאן הטעות.

(יב) ויאמר ידוד אל משה ואל אהרן יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם: לפי רבנו אין זה עונש אלא תולאה של מעשיו שקיון שלא ליצר בתחוננים נחסר כח המלכאים שנכלאו מחוקי התורה שחדשו מנח מימי הבאר שהוציא משה ולכן לא קבלו המלכאים כח מאדום להכניע את מוציאי דיבת הארץ שהם כל המניעות שיש על הדרך לארץ.

(יג) המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את ידוד ויקדש בם: ס מוציא שאעפ"כ שהחטא נקרא על שם משה ואהרן אצל כאן מוציא שמי מריבה היא מריבת ישראל שרבו עם הקב"ה דהיינו התנגדות הרלו, דהיינו שזכמת ישראל גרמו ומשה נענש שלא נכנס לארץ וישראל נענשו שאבדו את הגלדיק.

מכאן עד הסוף מוציא היטב צסוד התורה

(יד) וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום כה אמר אחיך ישראל אתה ידעת את כל התולאה אשר מצאתנו:

(טו) וירדו אבותינו מצרימה ונשב במצרים ימים רבים וירעו לנו מצרים ולאבותינו:

(טז) ונצטק אל ידוד וישמע קלנו וישלח מלאך ויצאנו ממצרים והנה אנחנו בקדש עיר קצה גבולך:

(יז) נעברה נא בארץ לא נעבר בשדה ובכרם ולא נשתה מי באר דרך המלך נלך לא נטה ימין ושמאול עד אשר נעבר גבולך:

(יח) ויאמר אליו אדום לא תעבר בי פן בחרב אצא לקראתך:

(יט) ויאמרו אליו בני ישראל במסלה נעלה ואם מימך נשתה אני ומקני ונתתי מכרם רק אין דבר ברגלי אעברה: זה כבר העם מבקש ולא משה
 (כ) ויאמר לא תעבר ויצא אדום לקראתו בעם כבד וביד חזקה:
 (כא) וימאן אדום נתן את ישראל עבר בגבלו ויט ישראל מעליו: פ

עד כאן ההקדמה

היוצא למעשה

כלפי חוץ נראה שתורה זו נאמרה לגדולי הדליות הממשיכים תורה לכלל ישראל ומוהר"ן כמה פעמים זכר"ה טורח לבאר שתורה זו נאמרה לכל אחד מישראל בכל מדרגה ראשית עמם הידיעה של כתיקוננו תלוי בארץ ישראל זה שייך לכל אחד. ועוד שאכור לחוק את השעה עוד מבאר מוהר"ן הלכות גזלה הלכה ה' ג' שהדך לארץ ישראל כפי שמבואר בתורה זו שיש בה ט' תיקונים היא בעצמה הדרך לתשובה של כל אחד מישראל, לכן חייב כל אחד להשתדל בה דיינו להתקרב ללדיק שוליד אותו בדרך הזו. וגם בעצמו לילך בה כפי מדגתו. וזה לשונו – פי עקר פח התשובה לשו"ב לה' יתברך על כל העונות שבעולם מהבלין רח מלדיקו חמת שעוסקין בזה כל ימי חייהם ולאחר הסתלקותם להשיב הכל לה' יתברך וכל התורה שממשיכין ומגליו לישראל הכל בשביל להחזירם למוטב להשיבם בתשובה שלמה, פי זה כל פונתם הקדושה בהתגלות תורתם להביא את ישראל לידו תשובה ומעשים טובים פי לא הפקדש הוא העקר אלף המעשה. אצל זה העסק להחזיר בני ישראל בתשובה השה וכבד מאל, פמובן בדברי רבותינו זכרונם לברכה, פי לבעל בחירה השה מאל לעזר, פמבאר בדבריו זכרונם לברכה (בספר חיי מוהר"ן). ועל פן לריכין להמשיך התורה בכל התקונים המבאירין בהתורה הנ"ל עד שיזכה להמשיך קדשת ארץ ישראל פנ"ל שמשם עקר תהון התשובה, פמו שפחוב: וכל ליון גאל ולבדי פשע בעיקר וכו'. וכמו שפחוב פפרשת התשובה. ושבת עד ה' אלקיך ושמתם בקלו ושבת ה' אלקיך את שבתך ורממך וכו' עד והביאך ה' אלקיך אל הארץ וכו'. ועל פן לריכין לזהר מאל להמשיך החלושי תורה רח ברחמים ותחוננים ולא זכח ובאננס חס ושלום, פי אז אי אפשר לבא לארץ ישראל, פמו שפבאר פם.

עוד פם בלות ו' – נמלא שפער התורה הזאת נאמרה לענין לדיקים הגבוהים מאל גבה מעל גבה. אף על פי פן לריד כל אחד להוציא מזאת התורה עלות עמקות לנפשו ופפשו הקטן שפחטנים (וכמו שפבאר בהתורה חדי רבי שמעון סימן סא שפמפל מקום שפומדיו לריכין להוציא לנפשו עלות ומפפטי חמת והנהגות ישרות). והיוצא לנו מהתורה הזאת הוא מה שפחב פם הוא זכרונם לברכה בעצמו וזה לשונו, ובשביל זה חין ללדס ללחוק את עצמו על פום דבר אלף יבקש בתחוננים פם ופן ה' יתברך ופן ופם לאו לאו וכו' וזה אזורה על כל אדם. וכן פלרי ההקדמות הקדושות המבארים פם הם ללריכים מאל לכל אדם הרוצה לילך בדרך ה'. פי כל אחד מישראל לריד להמשיך תורה בכל יום פמו פלנו מברכין בכל יום ונתון התורה, שלא יהיה עז יבש חס ושלום וכו'. ופפבו מי פלינו בר הכי לריד על כל פנים להשתדל ללמד בכל יום בתורה חדש פזרו גם פן בחינת חלושי תורה, פמו שפבאר במקום אחר. גם כל מי שפומד תורה אי אפשר שלא יאמר לבאר חיונה פאר ופרוש פמה שפומד. ועל כל זה לריד כל אחד לפי בחינתו לילך עם התורה הנ"ל, דהינו שידע פי עקר שלמות הלמוד הוא שימשיך לעצמו דבורים חמים פחלי חש שילמד עם חמימות והתלהבות דקדשה. ולריד לפד לבו פמים לפניו יתברך עד שימשיך מלב העליון דבורים חמים פחלי חש ועל ידי פן ימשיך באורי תורה גם פן משם, פמו שפבאר פם. ולריד לזהר מאל באזורה הנ"ל לבלי ללחוק את השעה שלא ישפמש עם המטה עז פהם המעשים טובים בשביל המטבת התורה רח להכניע את הרע על ידי בחינת מטה עז, הינו פי כל אחד מישראל פפבו הגרוע שבגרועים בודאי יש לו חיונה מעשים טובים, פמו שפבאר על פסוק, ועוד מעט ואין רשע צסימן רפב. ובשורה ללגשת אל הקדש לעסק בתורה ומעשים טובים והבעל דבר רוצה להפילו מרצוי הקוליו העלומים ואומר לו מי חתה שפמסק בתורה חחרי שפלקלת כל פד, חזי לריד לבקש בעצמו חיונה נקדות טובות פזרו בחינת מטה עז שלו, גם ישפמש עם המטה עז של הלדיקו חמת שהוא חוסה בזה ועל ידי זה יכול להכניע את הרע בבחינת ועוד מעט ואין רשע והתחוננת על מקומו ואינו. אצל אף על פי שהוא מכרח להשפמש עם המטה עז להכניע את הרע אף על פי פן פשעומד לפני ה' יתברך להתפלל שיבאר לו התורה שיזכה להבין היטב מה שפומד או לחדש בתורה, ומפל שפן פשפריד ללמד עם רבים או ללרש ברבים, לריד להתפלל רח ברחמים ותחוננים ולא יתלה בשום זכות ולא ילחוק את השעה לכל רח אס ופן ה' יתברך ופן וכו':

עוד פם אות ז' – פי בענין זה של פגם הלוחק את השעה בזה נכללים הרבה בני אדם גדולים וקטנים עד שנוגע הפגם גם בלדיקים גדולים ונוראים בבחינת פי העשה יהולל חכס וכו' וכנ"ל. פי כל העצרות והפגמים של כל בעלי עברה רחמנא לללו, נמשך רח מבחינת לוחק את השעה פלינו רוצה להמתין פי חין היגר הרע מאי אלף לשעתו.

עוד נ"ל למעשה מכאן שעיקר הלימוד תורה כמובן לבד מעצם ידיעת ההלכה לידע כיצד ללכת בדרכו של מלך עולם אבל מצד החידושי תורה מה שכל אחד ממשיך לעצמו בחי' באר ע"י בחי' ט' תיקונים כנ"ל העיקר

כדי שיתבטלו אצלו הקושיות על הצדיק, שזה בחי' באר מרים ועוד כדי שהמלאכים שיבראו מהתורה שלו יכניעו אצלו את מוציאי דיבת הארץ דהיינו את כל הספיקות שטמונות בלבו על קדושת ארץ ישראל. וכמבואר בחיי מוהר"ן שצריך כל אחד מאד לכסוף לארץ ישראל ולקדושת א"י. אמנם ח"ו לא לעשות מזה עבודה זרה כמו המזרחי, אבל גם לא לשמוע למוציאי דיבת הארץ יראי ה' הגדולים כסאטמער, כי שבח הארץ נאמר עליה עוד כשהייתה אצל הכנענים שהיו הרבה יותר גרועים מרשעי ארץ ישראל דהיום שאינם יודעים מימינם ושמאלם. ולעולם אורא דא"י מחכים ביראת שמים הרבה יותר מכל מקום אחר בעולם. ואם אתה רואה צדיקים גדולים בחו"ל עיין לעיל התירוץ על זה של הבאיבי הנחל.

(לשון רבינו ז"ל [יב]) פרקא תליתאה (דספרא דצניעתא) [יג]

צפרק תנינא דיצר מיג תיקוני דיקנא שבאריך וכאן מבאר שבזעיר אנפין מתגלים רק ט' מהם.

צפרקת כי תשא אחרי חטא העגל נתגלו למשה יג תיקונים כמבואר בשמות לד (ו) ויעבר ידוד על פניו ויקרא ידוד ידוד = אל-רחום- ומנון- חרד- חפיים- ורב חסד- ואמת-: (ז) נגר חסד- לחלפים- נשא עון- ופשע- וחטאה- ונקמה- לא ינקמה פקד עון חבות על בנים ועל בני בנים על סלפים ועל רצעים:

ובשער הכוונות מבאר עפ"י הסד"צ פ"ב כיצד יג מדות של רחמים מתלבשים צדיקנא

²⁷ שנתן דפים בכתב ידו למוהר"ן להעתיק ביט אדר חצי שנה אחרי אמירת התורה בר"ה כמבואר בחיי מוהר"ן אות יד יג ספרא דצניעותא פ"ג והוא בוהר תרומה דף קעז:

- א. א-ל-הם שערות החילה מלמעלה ב' לדים
 ב. רחום- הם שערות שפס
 ג. וחנן- אין שערות בזמנא השפס
 ד. ארץ- הם שערות שתחת הפה
 ה. אפיים- אין שערות שם בזמנא ממול האף לדיקא
 ו. ורב חסד- הם שערות משני לדים תחת האוזן
 ז. ואמת- אין שערות בשני התפוחין שתחת העיניים.
 ח. נאכר חסד- הם שערות שורה שניה שתחת הפה והן מזל עליון
 ט. לאלפים- הם שערות קטנות שבין שני המזלות
 י. נושא עוון- הם שערות קצרות שתחת המזלות מעל הגרון
 יא. ופשע- הם שערות הג"ל ששויס בשיקולא
 יב. וחטאה- אין שערות במקום הפה (וכן כחוד לפתח חטאה)
 יג. ונקה- הם שערות ארוכות ששוכבין תחת מזל עליון והן מזל תחתון.

נמצא יג תיקוני הזקן הם ט' תיקונים במקום שער וד' תיקונים במקום שאין שער.

והם מאירים בט' תיקונים שבזעיר אנפין ומבואר במתוק מדבש הג"ל שט' תחתונים של אריך מאיר בט' של זעיר/י¹⁷

ובפרשת שלח אחרי חטא המרגלים נתגלו למשה רק ט' תיקונים. כמבואר במדבר יד (יז) וַעֲתָהּ יִגְדַּל נָחַ פֶּחַ אֲדֹנָי פֶּחָשָׁר דְּבַרְתָּ לְאַמֵּר: (יח) יְלוֹד - אֶרֶץ - אֶפְיִים - וְרַב חֶסֶד - נֹשֵׂא עוֹן - וּפְשָׁע - וְנִקְיָה - לֹא יִנְקָה - פֶּקֶד עוֹן אֲבוֹת עַל בְּנֵים - עַל שְׁלֵשִׁים וְעַל רַבְעִים -:

ועי"ש רמב"ן טעם שהשמיט ד' מהי"ג/טו.

נמצא שיש כאן רק שש מדות מהי"ג וחסר שבע מדות ונוסף במקומם ג' אחרים שאין ביג. וזהו לחיטא בזוהר שש אינון אך ט' איקרון.

ובספרא לזניעותא מבוארים היטב ובגלל הלמנאס לכן גם הרחמים המאירים כאן הם בלמנאס יותר ונהפך מרפה לתקיף, מחיזור ללואכס וסומק, מזקן לבחור, מאריך לזעיר, מאורך רוח לקוצר רוח ועבודה קשה.

וזהו תרומה דף קעו הוא ספרא דצניעותא פרק ג' - תְּשַׁעָה תְּקוּנִין יִקְרִין אֲתַמְסְרוּ לְדִיקְנָא תשעה תיקוני דיקנא דז"א שהם יקרים ומכובדים נמסרו מא"ל לז"א, כי ט' תיקונים התחתונים של הי"ג ת"ד דא"ל יורדים ומאירים תמיד בט' ת"ד דז"א, ואמר כָּל מָה דְּאֲתַמְסְרוּ וְלֹא אֲתַגְלִיֵּיא כל דבר שהוא עמום ועלם תמיד ואינו מתגלה לעולם, עֲלָאָה וְיִקְרָא אֲשַׁתְּבַח הוא מעלה וכבוד וחשיבות, לכן והוא דִּיקְנָא גְּזִיָּיה קָרָא את הדיקנא דז"א מחמת גודל מעלתו גנוז הכתוב, כי אינו נזכר בשיר השירים, ללא לחייו כערוגת הבושם, ולא נזכר הדיקנא.

ומתחיל לפרש את הט' ת"ד דז"א, ואמר תִּיקוּנָא קְדָמָאָה דְּדִיקְנָא תיקון א' לדיקנא דז"א הנקרא ארך, נִימִין עַל נִימִין הם שערות על שערות כלומר שכלול מהרבה שערות, מִקְמִי פִתְחָא דְּאֲוִדִין יואל לפני נקב האזנים, כעין תיקון א' דא"ל, עַד רִישָׁא דְּפּוּמָא ומתפשט עד ראש הפה דהיינו עד ראשי השפתים מב' הלדים.

(תְּנִינָא) תיקון ב' הנקרא אפיים. מְהֵא רִישָׁא לְרִישָׁא אֲחֵרָא אֲשַׁתְּבַח שערות השפתים הנמנאים מראש השפה מלד ימין הפה עד ראש האחר שבשמאל הפה הוא תיקון ב', וכל השערות שסביב הפה בין למעלה ובין למטה נכללים בתיקון זה.

(תְּלִיתָאָה) תיקון ג' הנקרא רב חסד. מִתְחַת תִּרִין נִיקְבִין מתחת שני נקבי החוטם של ז"א, מִלְיָא אֲרָחָא מלא שערות קטנות האורח המפסיק בזמנא שפה העליונה, דְּלָא אֲתַחֲזִיֵּיא על שלא נראה הארחה.

(רְבִיעָאָה) תיקון ד' הנקרא נושא עון. עֲלֵעִין אֲתַחֲפִיין מְהֵא גִיסָא וּמְהֵא גִיסָא הלחיים מכוסים בשערות מלד ימין ומלד שמאל, והיינו שערות הרחבות שתחת תיקון א', והם מכוסים כנגד רוחב אלמימות השפתים, והוא כעין תיקון ו' דא"ל.

(חַמִּישָׁאָה) תיקון ה' הנקרא ופשע. בְּהוּ אֲתַחֲזִיין תְּפּוּחִין בלחיים נראים הפנים קדישין דז"א הפנים בלי שערות והם עגולות כעין תפוחים, סוּמְקִין פּוּרְדָּא והם אלומים כשנסנה ומאירים אל הלדיקים כמ"ש בצור פני מלך חיים.

(שְׁתִּיתָאָה) תיקון ו' הנקרא ונקה. בְּחַד חוּטָא שכל השערות כלולים יחד כאילו אינם ללא חוט אחד, כי הם יולאים בשורה אחת, תְּלִיין והם משולבים למטה, והיינו השערות שצחי עוזי הזקן המגולה היוולאים סביבות שכולת הזקן, והוא כמו מזל הח' דת"ד דא"ל, אֲפִמִין תְּקִיפִין הם שחורות כעורב, ותקיפים לפי שהם שורשי הדינים ואחיזתם, עַד תְּדוּי ומתפשטים השערות עד החזה דז"א.

(שְׁבִיעָאָה) תיקון ז' הנקרא ופקד. שְׁפוּן סוּמְקִין פּוּרְדָּא השפתים עלמס שהם אלומות כשנסנה, אֲתַפְנוּן הם פנויים משער, כי אין שער גדל בהם.

(תְּמִינָאָה) תיקון ח' הנקרא על שלשים. זְעִירִין נְחִתִין בְּגִרְנָא שערות קטנים שיורדים וגללים בגרון, וּמְחַפִּיין קְדָלָא ומכסים את הגרון שהוא ממול העורף הנקרא קללא.

¹⁷ ועיין ליקוטי תורה פרשת שלח שם מבואר אחרת.

¹⁸ רמב"ן - והזכיר במדות "ארץ אפים ורב חסד" ולא הזכיר "אמת", כי במדת אמת יהיו חייבים ולא הזכיר "נוצר חסד לאלפים", כי לא בזכות אבות נתפלל משה עכשיו ולא הזכיר בתפילה הזאת לאברהם ליצחק וליעקב כלל והטעם בעבור שהארץ ניתנה לאבות ומהם ירשוה, והם מורדים באבותם ולא היו חפצים במתנה שלהם אשר האבות היו בוחרים בה מאד, והיאך יאמר "אשר נשבעת להם בך וגו'" וכל הארץ הזאת אתן לזרעכם" (שמות לב יג) והם אומרים אי אפשרנו במתנה זו:

ולא הזכיר "וחטאה", בעבור שאלו מזידים ופושעים - ולא ידעתי למה לא הזכיר "רחום וחנן", אולי ידע משה כי הדין מתוח עליהם ולא ימחול לעולם, לכן לא ביקש רק אריכות אפים שלא ימיתם באיש אחד ולא ישחטם כצאן במדבר שימותו במגפה, ובעבור שלא בקש עתה אלא אריכות אפים אמר לו "סלחתי כדבריך" שאהיה להם ארך אפים ורב חסד והזכיר "פוקד עון אבות", לאמר שאם יראה שלא למחות עונם יפקוד עון אבות על בניהם ולארך אפים יקחם, וזוהו היתה הגורה לקבוע להם בכיה לדורות בלילה הזה כי פקד עונם על זרעם:

(תשיעא) תיקון ט' הגקרא ועל רבעים. רַבְרַבִּין וְזַעֲרִין שַׁעֲרוֹת גְּדוּלִים וְקִטְנִים, נְגִידֵין בְּשִׁקּוּלָא נִמְשָׁכִים וּמִתְפַּשְׁטִים בְּשִׁקּוּל שׁוֹה כּוֹלֵם כֹּאחֵד, והם חלי עובי הזקן התחתון שהוא לפנים לכל הגוף, והוא כמו תיקון הי"ג בת"ד לא"א.
 ואמר כי אחר שנסלמו בז"א הט' ת"ד בְּאֵלִין אֲשֶׁתְּכַח גִּבְרַ וְתִקִּיף מֵאֵן דְּאֲשֶׁתְּכַח בְּאֵלֵי הַט' ת"ד נִמְלָא גְבוּר חֲזַק מִי שְׁמַמְלָא וְהֵינּוּ ז"א. כְּתִיב שְׂדוֹ הַמֶּלֶךְ אָמַר מִן הַמְּצַר קָרָאתִי י"ה, תְּשֻׁעָה אָמַר דָּוִד עַד כָּל גּוֹיִם סָבְבוּנִי ט' ת"ד לז"א רמז דוד באלו הפסוקים, מפסוק מן המנצח עד כל גוים סבבוני (כמבואר בל"ד ע"ב), ונתכוין דוד להמשיך הארת הט' ת"ד לא"א לט' ת"ד לז"א, לְאֶסְחָרָא וּלְאֶגְנָא עֲלוּי כְּדִי לְסַבֵּב אוֹתוֹ וּלְהַגִּן עֲלוּי מִן אוֹיְבָיו.

תורה כ [טו]

ט תקונין [יז] יקירין אתמסרא לדיקנא [יח] : כל מה דאיתטמר ולא יטאיתגליא עילאה ויקרא אשתכח. והוא גנויא יקרא: נימין על נימין מקמי פתחי דאודנין עד רישא: מרישא האי לרישא אחרא: אשתכחא מתחות תרין נוקבין ארחא מליא דלא אתחויא: עלעין אתחפיין מהאי גיסא ומהאי גיסא: בהו אתחזיין^{בב} תפוחין סומקין כוורדא: בחד חוטא תליין אוכמין תקיפין עד חדווי: שפון סומקי כוורדא אתפנון: זעירין נחתין בגרונא ומחפיין קדלא: רברבין וזעירין נחתין בשקולא: באלין אשתכח גיבר ותקיף :

תְּשֻׁעָה תְּקוּנֵין יְקִירִין אֲתַמְסְרָא לְדִקְנָא
 כָּל מַה דְּאֲתַטְמַר וְלֹא אֲתַגְלִיא, עֲלָאָה וִיקְרָא אֲשֶׁתְּכַח, וְהוּא גְנוּיָא יְקִירָא:
 א. נימין על נימין מקמי פתחי דאודנין עד רישא [דפמא];
 ב. מרישא האי לרישא אחרא;
 ג. אשתכח מתחות תרין נוקבין ארחא מליא דלא אתחויא;
 ד. עלעין אתחפיין מהאי גיסא ומהאי גיסא
 ה. בהו אתחזיין תפוחין סומקין כוורדא
 ו. בחד חוטא תליין אוכמין תקיפין עד חדווי
 ז. שפון סומקי כוורדא אתפנון;
 ח. זעירין נחתין בגרונא ומחפיין קדלא;
 ט. רברבין וזעירין נחתין בשקולא
 ישראל

בְּאֵלִין אֲשֶׁתְּכַח גִּבְרַ וְתִקִּיף:

כשרבנו אמר תורה זו התחיל מגודל החיוב של כל יהודי להיות בל"י ורק זה נקרא שניחא במלחמה והוא הגקרא גיבור ותקיף.

כפי שיתבאר בסוף התורה שזה התכלית בתורה זו, וכדרכו בהרבה תורות להתחיל במדרגה הגבוהה שרואה להביא אותנו אליה ואח"כ הולך ומבאר כיצד להגיע לזה. אבל כשנתן למוהרנ"ת את התורה הזו בכתב ידו נמלא שהתחיל את התורה מהגשמה הנפלאה שיש בעולם שממנה שואבים ומקבלים זיאווי התורה. וז"ע מדוע.

ואולי כי ראה לסדר אותה כזיאוור הספרא לפניעותא שבהקדמת דבריו כל מה דאזיטמר וכו' רמוזה מרים כמבואר בסוף התורה.

ואולי כי ראה לומר שיש בתורה זו שני תכלית. דהיינו לבוא לקדושת א"י ולזכות לזיאווי התורה.

כי בזולאי איש מלחמה נקרא רק מי שניחא את המניעות של מוליאי דיבת הארץ וזכה להיות זה וזה ע"י מימי הבאר, אבל גם הבאר עצמה דהיינו לזכות תמיד לזיאווי התורה גם זו תכלית לעצמה שזה כריך תמיד גם אחרי שהיה בל"י וגם מי

¹⁰ נאמרה בראש השנה תקסה בכניסת ליל שישי ב דר"ה (חיי מוהר"ן ועי"ש סימנים ט' יד טו פג)

¹¹ במדבר יד יז

¹² לקוטי תורה להאריז"ל פרשת שלח עין חיים שער יג פרק יא

¹³ בתשכט-אתגליא

¹⁴ גם בדפורי ובתולד-עד רישא, ובתולד-עד רישא דפומא, (כגרסת הספרא דצניעותא) ומתוצו-עד רישא [דפומא]

¹⁵ גם בדפורי-אישתכח, ומתוצו-אשתכח

¹⁶ בתולד-אתחזי

שלא יכול להגיע אליה. כמבואר בפנים שהיא תירוצ על כל הקושיות שיש על הלדיק ועל הקצ"ה וזוודאי כיוון שכל התיקון שלנו תלוי בלדיק זוודאי אין דבר חשוב מזה.

ומבואר בלק"ה שלביאורי תורה נכרך כל אחד כי על כל דבר שצדקושה יש מולאי דיבה בטענות והעלמות וכריך חרב כדי להכניעם או לפחות להשתיקם. כדי שזכה ללכת בדרך מלכו של עולם, כפי שיחצאר בסוף התורה שהכונה שכל מעשיו רק לשם שמים צביטול גמור לראונו ית' בעבודות פשוטות דייקא ללא כמרגלים שראו דווקא דביקות נפלאה (שלפי מדגתם נחשב להם כהליכה אחר תענוגי עולם) ומאסו בעבודה הפשוטה היא בחי' ארץ ישראל.

ובסוף התורה על המבואר שם שרק המתגבר על מולאי דיבת הארץ וזא אליה נקרא איש מלחמה הקשין הרי כבר גמר את המלחמה ומדוע רק עכשיו נקרא איש מלחמה ללא שרומז לכתלית הרבה יותר גבוהה והיא לילך מדגא לדגא באופן של תמיד וכפי שנתבאר עפ"י הביאוי הנחל שם.

אות א

רצנו מבאר תחילה את מליאות מקור כל ביאורי התורה שהוא נשמה יקרה מאד והיא לב עליון בחי' סלע שהוא הכינוי למלכות העליונה בינה ועלילה ותחילה מבאר כיצד היה מליאות שעי"י שהיתה בעולם אשה שהיתה אש להבה להשי"י שכל מהותה היא שפועה¹²¹ וזועקת להשי"י בדבורים נחלי אש¹²² ובהשתוקקות עולמה לזכות לביאורי התורה עי"י שפעקת מרכבה¹²³ לאותו לב עליון הנכסף תמיד אל מעיני החכמה¹²⁴ לקבל ממנו ביאורים, ומהלב הזה מקבלים כל מפרשי התורה התורה אפילו משה רבנו.

וכשמרים הגביאה היתה חיה אזי מכח שהיתה נשמתה משרשת בלב עליון הנ"ל וגם הולאה לפועל את כל הזכח שצדקשה והיתה מרים למטה כמו מרים שמעלה (ועיין ריש בתורה סו) עי"י נעשית ליור לדרכה של תורה שכל המפרשים קבלו דרכה ביאורי התורה בצפע נפלא כזה שהשיגו תורה שצעי"פ בלא טורח¹²⁵.

אבל אחרי שנסתלקה דיינו כשכבר אין בעוה"ז מרכבה חיה לאותו לב עליון אזי יש דרך אחרת לזכות לביאורי התורה מהלב העליון הנ"ל, וכפי שיבאר בהמשך שתחילה רריך הלדיק להקהיל את העדה ולהכניע הרע שבהם וכו'. מה שכל זה לא הולרך בחיי מרים¹²⁶.

¹²¹ כמבואר בגמ' סוטה יא: בפרש"י שם שמרים נקראת פועה כי צועקת כמ"ש כיולדה אפעה בישעיהו מב.

¹²² ומי שזוכה לדיבור כזה הוא בחי' תיקון המלכות בשלימות שעי"י נעשה יחוד השלם כמבואר בתקוני זוודר דף מד. – ודברתם אל הסלע שהוא סוד יחוד של היסוד גדלות הנקרא דבור, ואז היה נמשך למלכות הארת מוחין גדלות, ונתן מימיו ואז היה נתון את מימי התורה בצפע רב בלא טורח, (ה"ב הגמ"ב) והיה מתקיים בהון ולא ילמדו עוד איש את רעהו וגו', כי כלם ידעו אותי למקטנס ועד גדולת, והיה נפיק מיא והיו יולאים מימי התורה בלא קשיא ומחלוקת, ופסק ור"ל שהיה נובע מעיני החכמה בלא הפסק, בגין דשכינתא דאתמר בה ולפי שנלמר בהשכינה הלא כה דברי קאש נאם יהוה ר"ל על ידי דכריס כאש, דהיינו על ידי היסוד גדלות הנקרא דבור, לריכיס ליחודה עם בעלה הנקרא הוי"ה, והיה שריא בפומיהון דישיראל ואז היתה השכינה שורה כפיהם של ישראל, לגלות להם סודות התורה מאד היחוד העליון של פה אל פה, דאיהי אורייתא דבעל פה כי המלכות נקראת תורה שבעל פה, וטעם הדבר דאיהי סלע כי היא סוד הסלע, שהיא אותיות ע"ל ס' והיינו דאינון שתיין מסכתות שהם רומזים על ששים מסכתות של התורה שבעל פה, דהכי איהו סלע ע"ל ס' כי לכן היא נקראת סלע לפי שהיא מאירה בתורה שבעל פה. (ו"מ)

¹²³ עיין לשם שבו ואחלמה הנ"ל סימן ה'.

¹²⁴ לב עליון היא בינה ליבא המקבלת מהחכמה כידוע שחכמה ובינה נקראים אבא ואמא. ועיין במעשה מו' בעטלערס יום שלישי מה שמספר שם מהלב והמעין. שכידוע מעיני הוא החכמה ולב היא הבינה. וחכמה היא בחי' יש מאין שהוא הכתר ולכן למעין אין זמן כי הוא נכלל בכתר (בחי' איש שעוסק בתורה ולא רוצה כלל עסק עם עוה"ז) ומאידך עי"י שיש לב שנכסף אליו למטה ומתחבר אליו אזי יש לו בן זמן כי מצד עצמו הוא קשור לאין אבל עי"י הנוק' שמתקשטת לפניו ומעוררת אותו לפנות אליה, אזי הוא מחובר לתחת הזמן בחי' אשה שקושרת את בעלה לעוה"ז. ועי"י שהלב היה קומה שלימה וכל כך היה מלובב עד שצפורן שלו יותר מלובב מלב של אחר ומכאן תלמד על גודל האש להבה שהיתה מרים כל כולה התפעלות עצומה שהתפשט בכל כולה עד שאפילו הצפרן שזה החלק המגושם ומת אצל האדם אצלה היה כולו התפעלות והשתוקקות אליו ית'. ועי"י בסוף המעשה מה שאמר רבנו על דוד המלך – פי דוד המלך עליו השלום עמד בקצה הארץ וצעק אל המעין היוצא מן האבן שעל ההר כנ"ל, כמו שכתוב (כא): "מקצה הארץ אליך אקרא, בעטף לבי בצור ריום ממני תחגיני". כל זה שמענו מפיו בפרוש. והמוקב מדבריו, כי דוד המלך עליו השלום הוא בדינת לב כפומבא (זוהר שמות קח). ועליו מרמז בפעשה ענין הלב של העולם, שעומד בקצה הארץ כנגד המעין וצועק ומשתוקק אליו תמיד וכו'. ועדין הדברים שתומים, אשרי מי שזוכה להשיג סודות המעשה. ועיין חיי מוהר"ן סימן רלו שרבנו היה מבית דוד לכן בדרך כלל היה בלב נשבר כמו דוד המלך כי דוד המלך עליו השלום יסד ספר תהלים שרובו הוא דברים כבושים היוצאים מלב נשבר. כי כל דבריו הם רק צעקות ותחנונים בלב נשבר מאד. ועי"י במעשה שאם יסתלק הלב אזי יתבטל העולם נמצא לפי שמוכרח תמיד להיות איזה אדם בעוה"ז שיהיה מרכבה לאותו לב. וכן איתא בחי"מ יד שרבינו רמו על אמו פיגה שהיתה אותה נשמה. ועיין תורה קמב ועל בן נקרא אברהם אבינו צור, כמו שכתוב (ישעיה נ"א): "הביטו אל צור הצבקות", זה אברהם כמו שפרש רש"י שם, כי הוא בדינת (תהלים ע"ג): "צור לך ביי", כי לא היה לו רק לב חושק להשם יתברך. וכן מבואר בגמ' ב"מ פו: שבכות יוקח נא מעט מים וכו' לבארה של מרים. גם עיין לק"ה סעודה ד' ט' שאברהם אבינו היה הראשון לחפור בארות עי"י ואעפ"כ באר מרים כמו בחיי מרים לא היה אלא בחיי מרים הנביאה במדבר בלבד. ואולי כי בשלימות כוונ לא חפרו מרים הנביאה וצ"ע.

¹²⁵ ועיין לקמן תורה כא החילוק בין שפע אלקי לשפע שצריך הקדמות שהוא בטורח.

דע שיש נשמה בעולם ממה שמזכיר לקמן שהיא הסתלקה נראה כוונתו לאשה שחיה בעוה"ז שגורש נשמתה הוא מאלוהי מקום שממנו נמשך צדק מרים וגם תיקנה עצמה עד שנגעשת מרכזה לאותה נשמה שהיא האור/כ"י ממנו מקבלים ושאזים ביאורי התורה. וזכור המדבר היתה זו מרים לחות משה ואהרן, שעל ידה נתגלה ביאורי ופירושי התורה [כ"י] בלא עורח/ל"א. והיא מסובלת ביסורין נראה כיון שגרש נשמתה גם לכן כפיצלה חוסכת ומקילה על הרוצים לקבל נשמתה ועי"ז נעשית דרך וזינור לירידת התורה לעולם הזה, להיין פת במלח תאכל, ומים לב במשורה/ל"ג תשתה/ל"ד. כי כך דרכה של תורה (אבות פ"ו)/ל"ה להיין הדרך והזינור לכו עוצרת התורה לכאן, להיין שהרואה לקבל ממנה לריד להיות מתנהג בדומה לה/ל"ו, ומזכיר שתענוגי הגוף מונעים השגת ביאורי התורה. (כמזכיר גם בתוס' כתובות קד., ובתורה ח' תנינא מזונא לגופא הפך מזונא דנשמתא). לקמן מזכיר שהמריכות היא מחמת שיעבוד שיש על התורה, וז"ע איזה שיעבוד. ואולי כיון שצדק מרים היא מהארת עץ החיים למעלה הרבה ממדרגת עוה"ז

^{כח} כך נראה בפשטות דברי רבנו אבל זה קשה כנ"ל הערה לעיל. וכן עפ"י הסוד הארכנו בהקדמה לבאר שהיה נס והוראת שעה במדבר לדור המדבר וכו' ע"ש.

^{כט} היא המלכות דהיינו שכפי השלימות שבה ממליכים את הקב"ה כך זוכים לביאורי התורה. וכיון שמרים הנביאה המליכה את הקב"ה בשלימות נעשית מרכזה למלכות עד שבוכותה לבד נעשה יחוד קב"ה ושכינתיה שעל ידו זכו בבאר ביאורי התורה. וז"ע איזה פירוש היתה כי לדעת הלשם שבו ואחלמה היא רחל וכן כתוב בכהאריז"ל אבל יש חולקים (בית לחם יהודה) שזו טעות בכהאריז"ל וצ"ל פירוש לאה. וכפי שיתבאר לקמן יש בזה נפקא מינא לתרץ הרבה קושיות. כי דור המדבר לכ"ע היו מפרצוף לאה. ודור הנכנס לארץ לכ"ע היו מפרצוף רחל.

עיין אלוהי חיים שער הארות ז"ן פ"ו ועיין דעת ותבונה פכ"ו ועיין בית לחם יהודה על ע"ה שער לב הארת המוחין פ"ו שמזכיר לע"פ שנסמות דור המדבר נולדו קודם לע"פ נמשך זיווג יעקב ולאה שהיא בחי' דור המדבר כל הארבעים שנה וזה כלי להמשיך מים לעדה. וכתב גם שהיא טעות בע"ה ומרים היא בחי' לאה ולא רחל (ועל ידה נמשכו המים לעדה בבחי' אור ולא סלע, והוא האור שהיה משה בחורב) ולכן כפיטרתה בטל הארת דור המדבר ובעל הזיווג הנ"ל ולא היה מים לעדה. ואז היה לריד להמשיך מים לעדה ע"י זיווג יעקב ורחל ורחל היא בחי' סלע. (ונשאר גם כז"ע ממה שמזכיר שהסלע הלך וישב לו בין הסלעים למשמע שהוא האור לחורב)

^ל עיין חיי מוהר"ן יד מרמו שפיגא אם רבינו היתה זאת הנשמה.

^{לא} דהיינו נשמה שהיא האבר בחי' נוקבא והיא בחי' הבינה בחי' הגבורות שבבינה דמינה דינין מתערין (וזהר) ובכח הגבורות פורסת ומציירת ומפרשת את טיפת נקודת תעלומות החכמה שמקבלת (דהיינו הבכח של כל התורה) והיא בחי' רחובות הנהר שמרחיבה ומנהירה אותה עד לקומה שלימה לבחי' זאת התורה אדם. כי בינה היא אמא עילאה כמי"ש "כי אם לבינה תקרא" ודרשינן גם לבינה תקרא, דהיינו שכתוב אם החיריק ודורשים אם בסגול לשון אמא, וטעם שנכתב אם בחיריק כי הוא לשון לא כך "כי אם" כך, דהיינו שינוי וצמצום וציוור שרומז לאמא שמתעברת בגבורות וצמצום וגבול ועי"ז מרחיבה ופורסת את נקודת טיפת החכמה ובונה ממנה וולד, (עפ"י הריצ"ח) וכיון שהיא בחי' צמצום ודין ולכן היא בבחי' אש.

וכשיש נשמה למטה שהיא מרכבה לבינה הנ"ל אזי התורה שיוצאת ממנה כבר עברה את כל הברורים הנ"ל והמקבל ממנה לא צריך לטרוח כלל בהשגתה. אבל כשמסתלקת אזי צריך ט' תיקונים ואם הרע מתגבר אזי יוצאת באר של ביאורים שצריכים עדיין טרח גדולה בליבון סוגיה בבחי' עבודה קשה בחומר ולבנים כמבואר בתיקונים דף מז. ואזי אין אדם עומד על דברי תורה אלא א"כ נכשל בהם כי נעשה בליבו כנ"ל תחילה היא בבחי' חכמה אצלו וע"י שנכשל בהם, יוצאים מצימצומם עד שבכח הבינה שולל את הלא נכון ומברר הדברים בבחי' אש השורף ומכילה את הקליפות וזה גם בחי' "והמכשלה תחת ירך" ודרחו"ל אלו דברי תורה שאין אדם עומד עליהם אלא אם כן נכשל בהם, כי ע"י הכישלון וטעות יותר מתברר הרע כרע ואז הבינה שוללת אותו וזוכה לעמוד על הכוונה האמיתית.

^{לב} מתוצר-ובמים

^{לב} משורה היא אחד חלקי שלשים ושש מלוג ב"ב פט: ואם רביעית לוג הוא 86 סמ"ק הרי מסורה היא 9.5 סמ"ק שזה בערך שתי כפיות

^{לד} צ"ע ונראה מדלא כתב וכו' משמע שזה העיקר ואולי כוונת רבינו שלחם ומים תמיד צריך במיעוט אבל שאר צער הכוונה רק שאם יבוא לא ימנע אותו הצער מהלימוד ולא שהוא הכרח המציאות.

^{לה} אבות פרק ו (ד) כ"ה היא דרך של תורה, פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחי' צער תהיה ובתורה אמה עמל אם אמה עשה כן אשריך וטוב לך אשריך בעולם הנה וטוב לך לעולם הבא:

תפארת ישראל – [נו] כך היא דרכה של תורה – ר"ל כך הוא אופן התחלת הלימוד, אף שלבסוף ינחל כל טובות שבעולם, אפ"ה אינו זוכה להטובות ההם כשיתחיל ללמוד מתוך עידון והתרשלות [י"ד רמ"ז סב"א]:

[נו] ומים במשורה תשתה – ר"ל במדה, דגם המים לשתיתו לא יהיה לו ברווח:

[נח] ועל הארץ תישן – בלי כר:

[נט] וחי' צער תהיה – ר"ל עם צרת הנפש, ככעס, יגון, ודאגות:

[ס] ואם אתה עושה כן – שעם כל זה תהיה דבוק בתורה:

[סא] אשריך בעוה"ז וטוב לך לעולם הבא – כי אז אתה הוא האיש שדברנו ממנו לעיל שמוכתר לבסוף עם כל טוב הארצי והשמימי:

ראיתי מקשים על המשנה הזו פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה מהגמ' ערובין נה: אמר רב הונא כל עיר שאין בה ירק אין ת"ח רשאי לגור בה ע"ש רש"י שטוב למאכל ונלקח בזול ויכול לעסוק בתורה ותוס' הקשו מגמ' שבת קמ: דירק גריר ועי"ז אוכל הרבה לחם ותירצו חי גריר ומבושל טוב ומשביע בדבר קל ובשו"ת שלמת חיים נשאל הגר"ח זונפלד על הסתירה הנ"ל ותירץ שהמשנה באבות היא מידת חסידות והגמ' מדת כל ת"ח.

^{לו} צ"ע האם הוא בסוד המרכבה או מצד שזו הדרך אל התורה כי עידון הגוף מונע השגתה. כתוס' בבכתובות דף קד. – דאמרינן במדרש עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו.

שהוא בחי' עץ הדעת טוב ורע, לכן לרכה של תורה היא ע"י יליאה מגשמיות עוה"ז ככל האפשר, וזה השיעבוד שיש על התורה להיט להט החרב השומר על עץ החיים שלא יגע בו מי שלא יואל מטבעו וגשמיותו/ו¹⁷ :
 וכל מפרשי התורה, הן/לח' מקבלין מזאת הנשמה גם משה רבנו/ו¹⁸. וזאת הנשמה כל דבריה בגחלי אש/ו¹⁹, כי א"א לקבל ולשאוב/ו²⁰ מימי התורה, אלא, מי שדבריו בגחלי אש (נתפילה ואולי גם בלימוד התורה), בבחי' (ירמיה בג) **הלא כה דברי באש** דהיינו כיון שדבר ה' הוא אש/ו²¹ לכן את מימי התורה שהם ציאורי התורה מקבלים ושואבים בכלי של גחלי אש ולקמן מצאנו שאת הדבור בגחלי אש מקבלים ע"י שפופכים לב כמים/ו²². נמצא שמתחיל צמים ונגמר צמים אבל בצמצום המים עוצרים לך אש וגחלי אש. (ל"ע כיון שנשמה חלק אלוך מדוע דבריה רק גחלי אש ולא האש בעצמה כדבר ה'). ואולי כי היא בחי' נוק' בחי' כלי אל האש כגחל שהוא כלי להחזיק את האש)

וכשהנשמה הזאת דהיינו אותה אשה מיוחדת ששרש נשמתה בסלע של ציאורי התורה היא נופלת מבחי' **הלא כה דברי באש/ו²³**, דהיינו שנחלשת מלהוילא לפועל את הבכח שנשמתה דהיינו כשמים שלמטה אינה כמו מרים שלמעלה/ו²⁴ ואין דבריה בגחלי אש, כדבריה נצטננין, אזי נסתלקת/ו²⁵ אולי כיון שמואסת בחיים כאלה כדמנינו (שיש"ק ג' קעג) בשמואל איזיק שאמר אם אקרא ק"ש היום כמו אתמול מוטב לי שיחטכו ראשי בחרב. ובשנסתלקת, אזי נסתלק ביאורי התורה הנמשכת על ידה/ו²⁶ שחוזרים ונעלמים שרשם כדמנינו צמים שעל ידה זכו צבאר מרים/ו²⁷ וכשירדה ממדרגתה קלת פסקו מי הבאר כמצואר לקמן. ואזי כל מפרשי התורה, אין יכולין להשיג שום ביאור התורה. ל"ע כוונת רבנו האש כנסתלקת קמה אחרת תחיה מיד או לאחר זמן ואם בכלל. אולי רק מרים אחרת משה היתה היחידה ואחריה תמיד אין לך אלא ע"י רחמים ותחנונים, וגם ל"ע כי ליחידי סגולה כן נשארה הבאר כידוע שמהר"ח"ו שמה ממנה ע"י הארז"ל, או אולי הוא המשך אותה צ' תיקונים. וכן איתא שכל אדם יכול לזכות צמו"ש כי היא עוצרת בין כל המעיינות לכן טוב לשחות מים מהבז צמו"ש. ולכאורה קשה איך אדם פשוט שייד לזכות זה בלא זכות מיוחדת המוילאה אותו מצחי' עה"ד טו"ר עד שיוכל לזכות באור השייך לעץ החיים/ו²⁸.

¹⁷ ועיין הקדמה לשער ההקדמות הנדפס בתחילת עץ חיים שם מתאונן מהר"ח"ו שגם בדורו רובא דראשי ישיבות לא זכו לזה כי למדו לשם כבוד.

¹⁸ צ"ע שנקט הן לשון נקבה ואולי כי מקבל בחי' נוק'.

¹⁹ צ"ע מי לנו גדול ממש רבינו שהוא התורה והוא הדעת ואין אפשר לומר שהוא נצרך למרים. וביאר הריצ"ח (כז) שמשא רבינו בתפארת ומרים במלכות ויש יתרון למלכות שמקבלת מבינה (שהיא האמא של תפארת) בבחי' אמא אוזפאת מנהא לברתא (האמא מלוא בגדים לבתה) וכשהיא עולה לקבל ממנה אזי תפארת מקבל ממנה

²⁰ מ"ק - משמע שאצלה זה במהות בחי' אל אשך תשוקתך בשלימות כפי שנתבאר בתורה יט שתמיד זוכרת את מקורה. בחי' תיקון המלכות בשלימות בחי' דיבור השלם. ולכן נמשלה לאש כי כן היא האש שתמיד בהשתוקקות לעלותו לחזור למקור וכל המתחבר אליה נעשה בעצמו גם כמוה בהתלהבות עצומה ללא מנוחה לרגע וזה הכלי שאליו יורדים ביאורי התורה.

²¹ צ"ע שלקבל הוא לשון סביל ולשאוב לשון פעיל. ומשמע שצריך את שניהם. אלא שא"כ היה לו להקדים לשאוב ואח"כ לקבל בכלי הראוי את מה ששאב. וצ"ע.

²² בחי' מהות שכולה המלכת השי" כמו אש שכולה שאיפה לחזור לשרשה ושוורף כל גשמיות והופך אותו לאש שכל דבר הנוגע בה נהפך גם הוא לאש הזו זה בחי' מלכות דמחד גיסא היא לית לה מגרמא כלום ומאידך היא אש אכלה בחי' תכלת דכלי ושצי כולה כמבואר בתורה מט אות ד'. עי"ש.

²³ הביאור בזה נראה כיון שנשמה זו היא בחי' מלכות ומלכות היא בחי' ביטול דהיינו מים דהיינו מצד תכונת החסרון והכלי המקבל שבה אבל מצד המין שהוא ההשתוקקות למלא חסרונה היא אש וכן בנינה מהגבורות דייקא בחי' צמצומים שזה בחי' אש מצד תכונת הנוקבה שבה שנוקבת ובונה ומצירת את הולד.

²⁴ מ"ק - צ"ע לכאורה יש להקשות הרי אש בחי' מ"ן בקו שממטה למעלה ואילו תורה היא מ"ד בחי' שנתן לנו את ורתו והשליך אמת ארצה. אלא שבאמת אינו כך אלא כמו שמרים לגבינו היא משפיע כל באורי התורה אבל זה רק מכוח מהותה שהיא באש של השתוקקות אל מקור הביאורים וכך גם התורה עצמה היא אש של השתוקקות לדביקות בו ית'. דהיינו לחכמה עילאה.

²⁵ עיין ריש תורה טו.

²⁶ בדפדפי - דברי, ובתולד - דבריה, בתולד ותוצו - (ניא דברי' כתי') דבריה (צ"ע מדוע כתב את ההגה לפני תיבת דבריה) בתשכס - דבריה

²⁷ סליק לשון עליה, דהיינו שחזור האור ונעלם בשרשו, ולא מאיר כאן.

²⁸ צ"ע דמשמע שגם מה שכבר שנתו ממנה לא מועיל להבא. וקשה הרי מהר"ח"ו שנתו כוס אחת בלבד ומכוחה למד כל כתבי האריז"ל בשנה וחצי. ואולי באר מועיל על קושיות שהיו אבל על הצדיק יש בכל רגע קושיות חדשות.

²⁹ כמבואר בהקדמה כיצד זכו דור המדבר בבאר מרים רק מכח שמרים היתה חיה בעולם.

³⁰ עיין בהקדמה שבארתי שהביאורים אין הכוונה לתירוצים אלא לאור משער הנ' שהוא תירוץ אחד על הכל ואצל כל אחד לפי קושייתו מצטייר לתירוץ השייך לו. ואולי אפ"ל שעל כן לנשים יש פחות קושיות כיון שקשורות יותר מהאיש לבאר מרים שהיא בחי' המלכות, ועל כן מברכות שעשני כרצונו, כי קשורות יותר לשרש הרצון שהוא שער הנ' הנ"ל.

ואז נתעורר מריבה על הצדיקים/נא. כי עיקר המחלוקת שבעולם/נב נעשה על ידי הסתלקות ביאורי התורה, כי הביאור הוא תירוץ על קושיות ומריבות ל"ע זזה כי מהלכי דרכיו של הצדיק אינם מהלכי שכל של עוה"ז ממילא מי שמחפש על מעשיהם זיאוור צמהלכי עוה"ז לא מואל יסוז ונשאר צקושיא, לכן מוכרח לומר צביאורי התורה הנ"ל מצאר מרים הנ"ל הם השגה של גדלות הצדיק עעי"ז יודעים כיאל ומתי לצטל השכל צצחי חכמה הנקראת רחוק כי היא השכל לצטל ולהצין עד כמה אני רחוק מלהצין כמצואר צתורה פג תנינא, ובהקדמה עפי" הלסס סזו ואחלמה כצצחי שני"ל שהיא הארה משער הנ"ל שפשהוא מאיר צטלים כל הקושיות ממילא ולא כתיורן צמהלכי שכל :

וזה בחי' (במדבר כ) **מדבר צין**, שהוא רמז על בחי' דיבור מצונן. כי מרמז ששם מתה מרים/נב צי' ניסן שנת תפז ציוק שנה לפני כניסת ישראל לארץ צי' ניסן תפת, שהיא בחי' הנשמה/נב הסובלת מרירות/נב השיעבוד/נב על התורה צחי' מה שדייקא כשנולדה הכצידו המצרים את השיעבוד ונמאל פו שנותיה הרשונות עד שיאלו לקבל תורה היו צזמן של קושי השיעבוד ציותר, ומרצינו משמע שציון שפרש נשמתה של מרים צשרש התגלות התורה כן מאיר אור האחדות. וכן מובא שתיקו בגמ' הכוונה תשבי יתרן קושיות ואיבעיות דהיינו שאותו אור שיקבץ את כלל ישראל הוא גם יהיה ביאורים בתורה לתרן כל הקושיות. וכן במראה שראה רבינו היו עיגולים סביב הנשמה וסביב העיגולים עוד כמה בלי סדר דגם זה מרמז שהריחוק מהנשמה גורם פירוד.

^א משמע במראה שהמריבה היא ע"י המפרשים ואפילו הגדולים שבהם וצ"ע הצדיקים עצמם האם גם להם חסר הביאורים ^ב ע"י הסתלקות באורי התורה נעשה מחלוקת בעולם – הריצ"ח (1) ביאר שכאן מרמז רבינו למה שמוכא במהר"ל שהתורה צורת ישראל ולכן כשיש קושיא בתורה יש פירוד בין ישראל. דהיינו שחוק מפשרו שעי" הביאורים יש השגה מעשי הצדיקים אבל גם באופן סגולי כפי התגלות התורה כן מאיר אור האחדות. וכן מובא שתיקו בגמ' הכוונה תשבי יתרן קושיות ואיבעיות דהיינו שאותו אור שיקבץ את כלל ישראל הוא גם יהיה ביאורים בתורה לתרן כל הקושיות. וכן במראה שראה רבינו היו עיגולים סביב הנשמה וסביב העיגולים עוד כמה בלי סדר דגם זה מרמז שהריחוק מהנשמה גורם פירוד.

^ב עיין מדרש בתי מדרשות ח"א – מדרש אספה – דבר אחר ותמת שם מרים זו מתה בלבד מכל הנשים שיצאו ממצרים שלא מתה אשה במדבר שנאמר כל העם היוצא ממצרים הזכרים כל אנשי המלחמה מתו לא הנקבות וזו למה מתה מפני הבאר שנתנה בשבילה שלא היה א... אפשר לה שתהא קיימת והבאר שנתנה בזכותה מסתלקת: נמאל ס' רצוא אלמנת נכנסו לארץ. וכעין זה צינאית מצרים מליוני יתומים (נמאל ספלא ריש ויקהל ססס מדרש) צני הרשעים שמתו צאפילה שהיו רמז רצוא = 2400000 משפחות וממאל ד' ליות למשפחה וקשה צכל כרס הרי כפול כל. = כחמשים מליון יתומים.

^ג הריצ"ח באר כאן שמרים היא לא באר של ביאורים אלא באר של צעקות והרגשת חסרון הביאורים לכן נקראת פועה שפרש"י אפעה כיולדה. דהיינו זו בריה של דיבורים וצעקות לה. וכשהיא חיה אזי היא מאירה בכל יהודי את הבחי' הוו לצעוק לה' על חסרון הביאורים וכן במראה כשהיא עשתה עם השפתיים אזי כולם עשו עם השפתיים, ולעשות עם השפתיים היינו גילוי מלכות, רבינו לא ביאר איך ע"י הנשמה שעשתה בשפתיה עשו גם כולם כמוה, אלא זה גילוי הארה של חיים הם למוציאיהם בפה. אפעה כיולדה זה בחי' צעקות על חיים שמביא חיים. למלכות יש מרירות זה קו של יראה וחוק (בלא טעם) ודווקא עי"ז זה כלי לגלות טעמי תורה דהיינו את משה. באר זה בחי' מלכות כך מבואר בכל הספרי קבלה וכל זיווגי האבות היו על הבאר שם מצאו את המלכות, יש מעליותא במלכות שעוקף את כל הדעת, כי זו תפיסה בדרך של חוק דהיינו שאני לא צריך טעם ולא שאין טעם, חוקי חיים היינו עצם החיים. בעניין הזה היא מכוונת לשורש הדעת בעצמו דהיינו לבינה. מצד אחד רגליה יורדות מוות וזו המרירות שלה ומאידך בכח הביטול היא מכוונת לאמא ולפעמים עולה יותר גבוה מבחי' ת"ת.

^ה בילקוט שמעוני (לקמן) מבואר שהיו שנותיה פו שנים וקשה הרי נולדה שבע שנים לפני משה רבנו ונפטרה באותה שנה שמשה רבנו נפטר נמצא חיה קצו שנים. ואולי לזה רומז לרבנו כי מצד שרש נשמתה היא צריכה לסבול יסורים כל חייה ולכן פו שנות חזק השיעבוד במצרים נחשבו לשנותיה ואח"כ מיציאת מצרים נמתק העניין. עוד עיין בסוטה יב. שתחילה נקראת חלאה ועזובה ואח"כ האירה כצהרים ואולי הכוונה להנ"ל שעד יציאת מצרים סבלה והיה המרוחקת ובמדבר נמתק.

סוטה דף יב. – **עזובה זו מרים ולמה נקרא שמה עזובה שהכל עזובה מתחילתה.** והלא מינסב הוה נסיב לה אמר רבי יוחנן כל הנושא אשה לשם שמים מעלה עליו הכתוב כאילו ילדה. "יריעות" שהיו פניה דומין ויקקוקת ומנועת) "ואלה בניה" אל תקרי בניה אלא בניה "ישר" שישר את עצמו "שובב" ששיב את יצרו "וארדון" שרדה את יצרו ואיכא דאמרי על שהיו פניה דומין לורד "ולאשחור אבי תקוע היו שתי נשים חלאה ונערה" אשחור זה כלב ולמה נקרא שמו אשחור שהושרו פניו בתעניות אבי שנעשה לה כאב תקוע שתקע את לבו לאביו שבשמים היו שתי נשים נעשה מרים כשתי נשים **חלאה ונערה לא חלאה ונערה הואי אלא בתחילה חלאה** (חולנית) **ולבסוף נערה** ובני חלאה צרת וצהר ואתנן (שננתי מהחולי והגיעור ונעשית יפה כלהים עד שחכמותיה קנאו זה והואה לוקה מתאוה לאשמו) צרת שנעשית צרה לחברותיה צהר שהיו פניה דומין כצהרים אתנן שכל הרואה אותה מוליק אתנן לאשתו. נ"ל כי לצנחה הגזול נאמר להבדיל מרחה ועל צנחיל ומיכל שהמתאוה היה מתאוה להן עצמן עד שמיד היה ניקוי (כמצואר צמנילה טו.) ואילו מרים לא נתאוה לה אלא נתעוררה בהם כל אחד תאוה לאשתו שלו.

^ה ילקוט שמעוני שמות רמז קסב עה"פ ויהי כל נפש – מרים על שם מרירות השעבוד פו שנים כשנותיה של מרים, והרי חיה קבו אלא הכוונה כשנותיה ביציאת מצרים כי התחיל כשנולדה. ועיין פרש"י שיר השירים ב' יג.

^ה **ילקוט שמעוני שמות פ"א** רמז קסב (עה"פ ויהי כל נפש יעקב) – אין לך בשבטים שהארין ימים יותר מלוי. שכל זמן שהיה לוי קיים לא נשתעבדו ישראל במצרים שנאמר וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא ובני ישראל פרו. נמצא משמת לוי עד שיצאו ישראל ממצרים מאה ושש עשרה שנה אין שעבוד יותר עליו לא פחות משמונים ושש כשנותיה של מרים שנקראת על שם המרור.

פרש"י שיר השירים פרק ב פסוק יג – כי הנה הסתיו עבר – אלו ארבע מאות שנה דלגתים למנותם משנולד יצחק. הגשם – שהוא טרחתו של סתיו – חלף והלך לו – כלומר שמונים ושש שנה של קושי השעבוד נגורו עליכם והלכו להם משנולדה מרים הקשו המצריים שעבוד על ישראל ולכן נקראת מרים על שמררום.

^ה מ"ק – הנוק נקראת דרך כמבואר בתורה פב תנינא. ומרים היא בחי' מלכות בחי' סלע הנ"ל וכן מרים מרמות לבחי' המלכות שתחילה תמיד נראית חלאה ועזובה ודייקא עי"ז אח"כ היא צהר ויריעות בחי' עטרת בעלה דייקא למעלה מכל חברותיה שאר המידות והיא התיקון כלי שמעורר רצון עליון להשפיע בו באורי התורה ע"י שפועה וצועקת לה' כדלקמן אות ב' ועל-ידי תפלתו נבמרדו רחמי השם יתברך עלינו, ונפתח לב העליון, דהיינו שע"י שעושה עצמו בחי' מרים דהיינו מלכות מתוקנת אזי מתעורר התפארת דהיינו רחמים, להשפיע באורי

חלקה זזה ועי"ז התגזרו הדינים ונסתלקה ואז נסתלק הבאר/ב^ט, היינו בחינות ביאורי התורה [ס] הביאורים שעל ידם סילקו ישראל את שכלם אלל הלדיק. ואז מתקיים צחי' הכתוב **וירב העם עם משה/א^ט** [ב^ט] כמ"ש צמי מריבה שצדק/ב^ט צפרשת חקת, היינו בחינות המריבה שנתעורר כנ"ל: **ל"ע** כי לכאורה וירב העם היה צדק כי לא היה מים לשחות ואילו מחלוקת קרה ועדתו והמגלים שחלקו על הלדיק בלא לך היו צחי מרים בשנה שניה ליציאת מצרים, ואולי כוונת רבינו למחלוקת של העם, אבל מחלוקת של מנהיגים היא מחלוקת שהלדיק גורם לעצמו כזוונה עיין חיי מוהר"ן סימן תצ/ב^ט. או אולי בגלל רשעתם לא קבלו צאורי תורה מהצאר ול"ע.

ואלו מפרשי התורה, נקראים בשביל זה **מורים**, מחמת שמקבלים ע"י הנשמה הנ"ל, המכונה בשם מרים/ס^ה:

גם הם מורים את מוריהם [ט], כמאמר רבי חנינא רבות למדתי מרבותי ומתלמידי יותר מכולם (תענית ז.) [ט/ט] כי התלמיד מחדל את רבו ע"י שמכריח אותו לזכר כל עניין לשכל נמוך ומעשי יותר/ט. וזה שאמר להם משה [ע] **שמעו נא המורים** ללא כפרש"י שפירש לגנאי/ט^ה לשון סרזנים שמורים את מוריהם צחי'

התורה. וכן דוד שהוא מצאצאיה ונקרא אפרתי שבא מאפרת היא מרים, שכל חייו היו במרירות וצעקות ורחמים ותחנונים להש"י עד שזכה לתקן המלכות ולהיות מרכבה לה ורגל רביעית במרכבה עליונה כרו דהמלך. ועיין ספורי מעשיות ז' בטלרס יום שלישי הלב והמעין ובסוף המעשה מבואר שהלב היינו דוד וזכר שם סלע וצור וכו'. והשורש לזה כבר נמצא אצל אברהם אבינו עיין תורה קמב וְעַל כֵּן נִקְרָא אַבְרָהָם אָבִינוּ צוּר, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (יְשַׁעְיָה נ"א): "הִבִּיטוּ אֶל צוּר חֲצֵבְתָם", וְהַ אַבְרָהָם כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שָׁם, כִּי הוּא בְּחִינַת (תְּהִלִּים ע"ג): "צוּר לְבָבִי", כִּי לֹא הָיָה לוֹ רֶק לֵב חוֹשֵׁק לְהִשָּׁם יְהַבְרֶף.. ועיין לק"ה סעודה ד' ט' שאברהם אבינו היה הראשון לחפור בארות עי"ש.

^ט מדרש רבה במדבר (א' ב') – והיאך היתה הבאר עשויה סלע כמין כוורת היתה ומתגלגלת ובאת עמהם במסעות וכיון שהיו הדגלים חונים והמשכן עומד היה אותו הסלע בא ויושב לו בחצר אהל מועד והנשיאים באים ועומדים על גביו ואומרים עלי באר והיתה עולה

^ט עיין אלשיך ע"ה במדבר כ' יג כשם המן מאכל רוחני השתלשלות תורה שבכתב כך מי הבאר היו השתלשלות של תורה שבע"פ

^ט מ"ק – משה הוא הדעת וכל הביאורים והפירושים שממשיכים ע"י מרים זה כדי להבין את משה דהיינו אע"פ שכתוב באהרון "והוא יהיה לך לפה" זה לא מספיק כי רק צמצם להם את הדיבורים הגבוהים של משה למעשה אבל שלא יהיה קושיות על מעשיו של משה לזה צריך את מרים. ובאמת גם מרים ואהרון נפלו לקושיה על מעשיו ואולי זה גם גרם לכך שכל ישראל ע"י המרגלים יחלקו על משה וגם יוציאו דבת הארץ. ועיין סוטה יא. עה"פ ותתצב אחרתו מרחוק לדעת וכו' כי זה מהותה של מרים לשמור על משה בבחי' אמור לחכמה אחותי את, שהיא בחי' המלכות שמגלה את משה בעולם בבחי' אמור לחכמה אחותי את דהיינו בחי' היותה מלכות ובת הבינה אחות החכמה עי"ז מגלה את הדעת בחי' משה הוא הדעת, שהם כל ביאורי התורה. ועל ידם אפשר לקבל איזה השגה במשה ולא לחלוק עליו. כי משה כבד פה הוא גבוה גבוה. כבד פה הכוונה שאין לו בחי' גילוי כאן למטה.

והריצ"ח(4) הוסיף שזה שנתמלא הבית אור כשנולד כי המשך להאיר הנר על ראשו. ומרים שגרמה להולדתו היא גם הייתה בחי' הנשמה שעל ידה היה לו פה גילוי בעוה"ז דהיינו שהיא הייתה הבחי' מלכות פה שלו בחי' סוף כל דרגין שדייקא בה מאיר מהגבוה ביותר. עוד מבואר שם בגמ' סוטה ש"ע מרים החזיר עמרם את אשתו ועי"ז החזירו כל ישראל ועי"ז נולדו ילדים כאלה שנעשו להם ניסים שנבלעו באדמה וינקו דבש מסלע ושמן מחלמיש צור, היינו סלע וצור הנ"ל שנפתח ונתגלה ממנו כל המתקנות להחיות עם רב והם שהכירו ואמרו על הים זה קלי ואנחנו והכל מכת מרים שהייתה אז בת שש שנים כבר פועה וצועקת ברוח הקודש להחיות הילדים ולבטל גורת אביה שגם על הנקבות. שזה גם מסתמא בחי' שגילתה את כח הנוק' שאפשר שיאיר בה דייקא יותר מלעמרם גדול הדור.

^ט במדבר כ' ג'

^ט שהיא במדבר צין ובסדר הדורות הקצר איתא שהיה בתוך ימי השבעה על מרים.

^ט חיי מוהר"ן תב – ... משה רבנו עליו השלום בודאי היה לו כח המושך להמשיך את כל ישראל אליו, כדכתיב (שמות ל"ה): "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל", כי הוא היה הדעת של כלל ישראל, והיה בכחו להקהיל ולהמשיך את כלם אליו, ואף על פי כן מה כתיב (שם ל"ג): "והביטו אחרי משה" ודרשו רבותינו זכרונם לברכה מה שדרשו וכו' (קדושין לג): וכיוצא בזה עוד. וכל זה כי יש דברים כאלו שאי אפשר לבוא אליהם רק על ידי מחלוקת שחולקין עליו וכו'.

^ט מ"ק – אבל גם כשנקראים על שמה נקראים בחי' מורים דהיינו לאחרים משמע שכוחם להורות הוא עד כמה שנכללים בשמה להיות כמוה במרירות על שיעבוד התורה ובחי' מלכות דל ורש. ובאמת גם מה שמורים זה את זה גופא שכך היא דרכה של תורה ורק באופן הזה אפשר להשיג באורי תורה. דהיינו שנעשים בחי' מרים ומורים את בחי' מרים לאחרים.

^ט * כמובא בפרי"ש שם

^ט ומכות י'

^ט תענית דף ז. – אמר רב נחמן בר יצחק למה נמשלו דברי תורה כעץ שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה לומר לך מה עץ קטן מדליק את הגדול אף תלמידי חכמים קטנים מחזדים את הגדולים והיינו דאמר רבי חנינא הרבה למדתי מרבותי ומחבירי יותר מתלמידי יותר מכולן

^ט נ"ל שזה בחי' פגם הברית כי בלא תלמיד זה כמו בלא אשה וכן מבואר בכהאריז"ל שבלא אשה נמשכות נשמות הרבה יותר גבוהות אבל כיון שאינן בכלי נעשים מהם שדין ורוחין ומויקי עלמא

^ט במדבר כ' י'

^ט מ"ק – דהיינו לשון ממרים שבמקום להיות לומד מחזיק עצמו מורה ומלמד. וכן התרגום סרבניא (וכן פירש הרמב"ם שזה היה חטא משה שכעס על זה) ומאוחר יותר בפרק כז הקב"ה אומר למשה ואהרון "מריתם פי" משמע שבמה שהאשים את ישראל נאשם בעצמו.

מורה הלכה בפני רבו (כפי' תקוני הזהר דף מד.), אלא לשון שבח^{צ"ב} שהם זוכים לקבל מצארה של מרים והלדיק מוסיף חכמה על ידם:

ל"ע לכאורה דייקא משה כינה אותם מורים בצחי' מתלמידי יותר מכולם כי קשה כיון שכולם קבלו מנשמת מרים צמה היה משה רבנו מורה שלהם אלא על כרחך לומר שמשה רבנו קיבל או מגבוה יותר או שהיה כלי מוכן יותר, ודייקא בגלל זה נלמד להם כדי לחדד שכלו כנ"ל.

ול"ע לפי רבינו שהיה שבח לישראל מדוע דייקא כאן אמר להם זאת הרי למעשה טעה בגללם וצמה הועילו לו.

אות ב

עיינן פל"ח אות ב' – ומי שרואה להמשיך ביאורי התורה רואה לומר עכשיו אחר שנסתלק הגשמה הנ"ל ונסתלקו ביאורי התורה הגמשיין על ידה, על כן מי שרואה להמשיך עכשיו ביאורי התורה צריך מתחלה להמשיך לעצמו דיבורים חמים וכו' כמצואר בפנים וכן מצואר בסוף המאמר כל מה דאחטמר וכו' אשתכח, פירוש אשתכח עכשיו על ידי הזקן הזה כל מה שהיה משתכח על ידי נשמה שנסתלק וכו':

עיינן לקמן בתחילת ביאור הספרא לנביעותא – פל מה דאחטמר וכל אהגליא רמז על נשמת צחינת מרים שנסתלק פנ"ל. אשתכח, פירוש, אשתכח עכשיו על ידי זקן הזה פל מה שהיה משתכח על ידי נשמה שנסתלק. דהיינו שעכשיו נמצא ע"י הלדיק מכח ט' תיקונים מה שקודם הסתלקות מרים נמצא על ידה בלא ט' תיקונים.

ול"ע כי גם באר מרים הראשונה יראה ע"י משה רבנו.

עוד ל"ע ממה שנלטה משה צחי מרים להוליא מים בהכאה האם משמע שלא היה רע בעדה או שהיה רע אלא שהוא לא היה מונע.

ועפ"י הסוד (ועפ"י השם שבו ואחלמה) נראה שדייקא כיוון שהיה רע בעדה לכן היה בהכאה שהוא סוד יחוד דקטנות שהוא צחי נשיכת נחש, דהיינו שהיה כל כך רע שא"א היה לבטלו לכן נלטה ביחוד כזה שניתן לעשותו עם הרע.

ועפ"י רבנו נראה שזה התאפשר רק כיון שמרים הייתה חיה, ול"ע אבל נ"ל שכוונת רבינו ליחוד שלם מכח מרים.

אבל אחרי ההסתלקות נלטה משה להוליא הברא ע"י יחוד שלם בצחי' ליבור אלא שטעה והכה.

ולפי רבנו נראה שכיון שמרים נסתלקה לכן כבר א"א להוליא באר בלא הכנעת הרע.

וגם משמע שצחייה כיון שהיה החיה והיא בעצמה כגחלי אש לא היו המפרשים כריכים לבקש צרחמים ולא בדבור כגחלי אש כמו אחרי הסתלקותה.

דהיינו אע"פ שביאר לעיל שהגשמה הזו דבוריה כגחלי אש אבל לא אמר שכדי לקבל ממנה צריך לבקש בתחנונים.

ואולי דהא זהא תליא שכיון שלא צריך לבקש לכן הרע שבעדה לא מפריע.

אבל צחי מרים נעשה הכל ע"י מרים, ורק ההתחלה היה צריך להיות ע"י משה רבנו. ול"ע בזה.

ונראה שרבנו אע"פ שמצא את הטעות של משה אבל לא מתייחס לשינוי שנעשה בצאר המצואר בתקונים שכיוון שהכה

לכן צריך לטרוח בהבנת התורה, ונ"ל כיון שאדברה לנו כריכים להיזהר מהטעות של משה רבינו ולא לחזור עליה.

(עכ"פ למעשה קשה כמצואר בתקוני זהר דף מד. שכיון שמשה הכה לכן עכשיו לנו כריכים לטרוח וכן לעולם נעשה

שצריך לטרוח משמע שטעות משה גמרה שלעולם צריך לטרוח^{צ"ב}, ומרבנו לא משמע כך ול"ע)

ובמי שרוצה להמשיך ביאורי התורה להמשיך דייקא אבל צחי מרים לעיל נקט לשון לשאוב ולקבל, צריך מתחלה להמשיך לעצמו דיבורים חמים בגחלי אש כי זה הכלי לקבל מימי ביאורי התורה כנ"ל. והדיבור החם כגחלי אש נמשך מלב העליון דהיינו השכינה כמצואר לקמן באות ה' (פל"ח ג'), בחי' (תהלים עג) **צור לבבי**, וצריך לשפוך שיחו [ע"ד] בתפלה לפני הש"י כענין צפתח כמ"ס תפלה לענין כי יעטף ולפני

^{צ"ב} מ"ק – וזהו מורים את מוריהם שמוורים להם איך להורות. אבל הפירוש לשבח הוא רק עד כמה שהרב מצליח להיות בחי' מרים וממשיך באורי תורה ואזי התלמיד מורה את מורהו בפירוש החיובי אבל כשהרב טועה ואין ביאורי תורה דהיינו כשהמורה אינו מורה כראוי אזי גם התלמיד אינו מורה לחיוב אלא ממרה ומטעה את רבו. ואזי מתלמיד י"ת י"ת מכול"ם מתפרש בס"ת שלו דהיינו מרי".

ויש בזה עוד עומק לפי המתבאר לקמן שצריך הרב לקשר עצמו לתלמידיו כדי שיהיה בבחי' תפילת רבים ואעפ"י שהוא מצויין בתוכם אבל צריך להיות מחובר להם ממש ולא נבדל לעצמו כלל, כי רק כך בטל הקיטרוג של אל תתהדר לפני מלך. ואזי התלמידים הם בבחי' המלכות שלו דהיינו שהם בחי' המרים שלו דהיינו הכלי שאליו מכוונים הביאורים. וזה עוד פירוש במורים את מוריהם דהיינו שהם הבחי' מרים של מוריהם. (כמבואר בביאור הליקוטים ד"ה ולרמוז יותר בכל הנ"ל)

^{צ"ב} מובא בכמה ספרים בשם גמרא ובשם מדרש ולא מצאתי. ועיינן חנוכת התורה – במדבר פרק ב פסוק יג אלמלא לא הכה משה להסלע לא היה מחלוקת בישראל.

^{צ"ב} לשה"כ תהלים קב א'. וצ"ע פתח בדבורים חמים וסיים בשיחה ועיינן לק"ה גולה ה' כג שלפני הדבורים החמים צריך לשתוק בבחי' חש ואח"כ גל ואפסך שהשיחה היא בחי' שתיקה.

ה' ישפוך שיחו, ושיחו לייקא שזיחם לזכרים חמים הנ"ל היא בחי' שתיקה שעי"ז זוכים לזכרים חמים כמזכור
 זל"ה/ה"ע, וע"י תפלתו נבמרו רחמי [ע"י] הש"י עליו, להינינו שמתחמם נחמם ונפתח לב העליון. כי
 עיקר הרחמים הוא בלב, ונשפע מלב העליון דיבורים כגחלי אש, ועל ידי הדיבור כגחלי אש
 ממשיך מימי ביאורי התורה ג"כ משם נמצא שהשפע והכלי הנלכך לו נשפעים מאוחו מקום [ע"י]/[ע"י].
 ולב הנ"ל הוא בחי' סלע/ע"י, שמשם הדיבור, בבחי' מילי בסלע (מגילה יח/פ). וסלע הוא בחי'
 צור/פ"א, בבחי' (תהלים קה) פתח צור ויזובו מים להינינו אע"פ שפסוק זה מדבר על האור שממנו הוליד משה

^{ע"י} בלקוטי הלכות גזילה ה' מאות כג' שכלפי הדבורים החמים כגחלי אש אוי התפילה שבבחי' שיחה נקראת שתיקה. וזה בחי' החש-מל
 שנדרש בגמ' עיתים חשות עיתים ממללות ומבאר שזה בחי' חסידים היו שוהים שעה קודם התפילה בהשתוקקות כדי לצבור הרגשה עד
 כמה באמת אין לי חיים בלי הדבר שאני הולך לבקש ממנו ית' דהיינו הביאורי תורה והשתיקה עיקרה התבוננות אבל אינה חייבת להיות
 שתיקה גמורה אלא גם בקשה ותחנונים בחי' "תחנונים ידבר רש" נחשבים בחי' שתיקה כלפי דיבור כגחלי אש שהוא בחי' עזות ותביעה.
 והענין הוא שכמה שעוצר עצמו בהתבוננות קודם שמדבר אוי הדיבור יותר בבחי' אש, כמו חץ מקשת שכמה שמושך יותר לצד הנגדי כך
 נורק יותר למרחוק.

עין לקוטי הלכות חרי"מ הלכות גולה הלכה ה' אות כג' - כי הגבורות הם בחינת אש, הינו כי על ידי העמר שעורים מתחילים לתקן הדיבור
 להמשיך על עצמו דבורים חמים כגחלי אש. ואז מתחילים לספור ספירת העמר שהוא בחינת השתוקקות ונגעועים לקבלת התורה שאנו
 עומדים לפניו ויתברך פאלם לא יפתח פיו רק אנו מונין וסופרין הימים לזכות לקבלת התורה. ועל ידי זה בעצמו נמשכין עלינו דבורים חמים
 כאש בבחינת נאלמתי דומיה החשיתי מוטב וכאבי נעקר חם לבי בקרבי בהיגיגי תבער אש דברתי בלשוני.
 כי פה הוא הדרך האמת של כל הרוצה לגשת את הקדש להתקרב עצמו לה' ויתברך שהעקר להרבות בתפילה ושיחה בינו לבין קונו, כמבאר
 בפר פמה פעמים. אבל גם זה בעצמו כבד מאד, על פן צריכין בתחלה לשהות שעה אחת לעמוד פאלם, רק ושתוקק ויצפה ויתלה עיניו
 למרום שישפיע לו דבורים חמים וישב את דעתו היטב היכן הוא בעולם ולהיכן נתעה. וישתמש עם המטה עז שהם מעט הנקודות טובות
 הנמצאים בו עדין וכו' וזכות של הצדיקי האמת שנגשען עליהם. ובכל זה ושתמש רק להכניע הרע, דהינו שלא יפיל אותו רבוי הרע שלו
 ליאש את עצמו חס ושלום, רק יחזק עצמו בכל הנ"ל וכו' להכניע הרע ולצפות לישועת ה'. אבל כשרוצה להמשיך לעצמו בחינת קדשת
 התורה שיוצא מעתה לקבל ולקיים את דברי התורה צריך לעמוד פרש וכאלם עד אשר על ידי זה בעצמו יתחמם לבבו וידבר בחמימות
 דקדשה בבחינת נאלמתי דומיה וכו', על ידי זה דיקא חם לבי בקרבי בהיגיגי תבער אש דברתי בלשוני, שיתחיל ברחמי לדבר דבורים חמים
 כאש.

וכל זה ממישיכין מהנשמה שנקראת מרים על שם המרירות שסובלת מרירות השעבוד על התורה וכו', כמו שמבאר שם וזהו בחינת ע"י
 עין מ"ר שמקבלים בחינת שבעים פנים לתורה בחינת כלל באורי וחדושי תורה מבחינת מר, דהינו מהנשמה שסובלת מרירות על התורה
 וכנ"ל:

(אות כד) וזה בחינת חש"מ"ל בחינת חש מל שדרשו רבותינו זכרונם לברכה לשון שתיקה ודבור בחינת עתים חשות עתים ממללות, הינו
 שעקר תקון הדיבור הוא על ידי שחשים ושותקין תחלה פאלם לא יפתח פיו רק משתוקקין בראון חזק לה' ויתברך ומרמזין על עצמו
 ברחמינות גדול כאשר כל אחד יודע בנפשו גדל הרחמינות שעליו בכל עת ועל ידי זה דיקא נתעוררין רחמי ה' ויתברך עד שמתחילים לצפצף
 ולדבר קצת בבחינת ומעפר אמרתם תצפצף עד שברחמי ויתברך המרבים נקמר לב העליון עד שממשיך משם דבורים חמים כגחלי אש כדי
 שיוכל לינק ולקבל מהתורה שממשיכין הצדיקים וכו' וכנ"ל. וזהו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה על חש"מ"ל חיות אש ממללות, הינו כנ"ל.

^{ט"ז} לשה"כ בראשית מג ל'

^{ט"ח} להינו סהלאורי כל עם ומחז הכלי של יזכור חס. ועין כספור המלה (ח"מ פג) ויאל סס מהר"ח שהנצוצות נפלו לתוך פיהם

^{ע"י} ועיין חיי מוהר"ן פג מעשה המראה שראה רבינו שתורה זו היא פירושו. ושם בסוף על פי התורה שלנו מבאר מוהר"ת - וענין הנר
 שנפלו ניצוצות בתוך פיהם ונחזר הנר ונעשה נהר וכו'. זה בחינת דיבורים חמים שממשיכים מלב העליון על-ידי שנכמרו רחמי השם יתברך
 עליו ונפתח לב העליון ונשפע מלב העליון דיבורים, ועל-ידי זה ממשיך ביאורי התורה גם-כן משם, בבחינת "פתח צור ויזובו מים" וכו', וזה
 בחינת שם שנחזר הנר ונעשה נהר. כי הנר מרמו על הלב שהיא נר דלוק כידוע. ובתחילה נפלו ניצוצות משם לתוך פיהם זה בחינת דיבורים
 חמים שנמשך מהלב שנקרא בהמעשה הנקרא-לעיל נר פנוך-לעיל. ואחר-כך זה הנר בעצמו נחזר ונעשה נהר, זה בחינת ביאורי התורה
 שנמשך גם-כן מהלב שהוא בחינת נר. בבחינת "פתח צור ויזובו מים" פנוך-לעיל. ומה שהשליכו הזכיות היינו שהזכיות הזכיות והמעשים
 טובים שלהם. והשתמשו במטה עז בשביל המשכת התורה. וזהו הטעות שטעו כמבאר שם עיין שם:

^{ע"י} מ"ק - הוא לב עליון שממנו ביאורי התורה שעל ידם מתבטל המחלוקת - נראה דכל דבר הפכו סמוך לו ועזר כנגדו, וכן הסלע שהוא לב
 העליון שממנו הביאורים לבטל מריבה, כנגדו יש בחי' "סלע המחלוקת" דשאל דוד. (שמואל א' כג כח) דהיינו שגם המריבה שעי"י חסרון
 הביאורים הם נקראים בחי' סלע דקליפה.

מ"ק - סלע הוא אבן קשה דייקא ולכאורה הוא גנאי ללב להיות לב אבן, אבל סלע"ר"ת סביב לב עליון. דהיינו שמירה ע"י צמצום ודין
 מהקליפות שלא ינקו מלב העליון ומביאורי התורה, דהיינו מבחי' הלב והמלכות. כי כשיונקים אוי נעשים דיבורים היפך ארץ ישראל והיפך
 דיבורים חמים כגחלי אש. דהיינו שנעשים מוציא דיבת הארץ, ובמקום "שפכי כמים לבך" נעשה "ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא"
 (במדבר יא א) והיה ליל ט' באב ונעשה בכיה לדורות, במקום זכיה בארץ ישראל לדורות.

וכתיב שם "וילינו עליו את כל העדה להוציא דיבת הארץ" - תלונה לשון שינה, היפך הביאורים שהם התעוררות השינה, בגחלי אש ושפכי
 כמים לבך.

וכתיב שם "וימוותו האנשים מוציא דיבת הארץ רעה במגפה לפני ה'". המוציא דיבה על הארץ ועל התורה הוא בחי' אחת ועיין ביאור
 הליקוטים שמוציא דיבת הארץ גרועים יותר מאדום שהי ע"י הכח מאדום מכניעים אותם.

במרגלים כתוב במדבר יג כא "ויעלו ויתרו את הארץ ממדבר צין עד רחוב לבא חמת". משה שלח אותם לתור מלשון יתרון לראות את
 יתרון הארץ דהיינו להגיע למעלת ארץ ישראל. ולפי הווהר לצאת מבחי' ביצה לבחי' אפרוחים דהיינו מעיבור ללידה מבחי' נקודה בחי'
 בכח לצאת לפועל דהיינו מבינה למלכות, לגילוי. אבל הם התכוונו לויחפרו את הארץ כמ"ש (דברים א כב) "ותקרבון אלי כלכם ותאמרו
 נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ". יחפרו מלשון חרפה דהיינו שמצאו את הלית בה מגרמה כלום בחי' פחיתות עיין ברמב"ן
 במדבר יג ב' (ד"ה וכן נראה עוד). דהיינו שהמרגלים היו מוציא דיבה דהיינו שמה שלקחו כל כח הדיבור בחי' רגל על לשונו ועשו ממנו
 מוציא דיבה הוא כסיל (מנלה עפ"י היל"ח)

את צאר מרים צחורז הוא צעלמו הסלע שזמנו הוליא משה את הצאר צקדק/צ²⁹. והוא בחי' לב, בחי' צור לבבי. לכן ע"י ששופך ליצו כמים מעורר את הלצ העליון וכפי צצירת הלצ שלי ופתיחתו כן נפתח לצ עליון והלב נכמר ברחמים, ומשפיע דיבורים חמים כגחלי אש, בבחי' (שם לט) **חם לבי** צ³⁰ בהגיגי דברתי בלשוני דהיינו שפני החוס ליצי שמתחמם צדצורי כן מתחמם לצ העליון. ובלב הזה כתובים כל מימי ביאורי התורה, בבחי' (משלי ג') [צ³¹] **כתבם על לוח לבך** לצך דייקא כי ע"י כלי האש של דצורים חמים הגוצעים מגולל האמאון/צ³² לציאורי התורה מתמלא הכלי צמים ונעשה הכחוצ צלצ עליון כמו כחוצ על לצך. ומי שרוצה ליקח איזה ביאור, צריך לו ליקח מהלב הנ"ל, בתפלה בבקשה כנ"ל דהיינו לצפוף לצ כמים כדי לקבל דצורים כגחלי אש שעל ידם יזכה למימי התורה נמלא מים מעורר אש והאש את המים :

ובשביל זה צריך כ"א ממפרשי התורה, קודם שמתחיל לבאר איזה ביאור, צריך לו מתחלה לשפוף תפלתו לפני השי"ת, כדי לעורר לב צעליון דהיינו צחי' מיין נוקצין קו של ממטה למעלה, להשפיע עליו דיבורים כגחלי אש, ואח"כ יתחיל לבאר. כי אח"כ **נפתח הצור ויזובו מימיו** [צ³³], היינו ביאורי התורה השפע היורד צצחי' מ"ד ממעלה למטה יורד אש ואח"כ נפתח האור ועי"ז הלצ ושופע מימי ציאורי תורה. ולכאורה הגהלך כאן הפך הטבע כי אש תמיד עולה למעלה ומים יורדים. אלא שהכוונה צמים היא לצחי' ההתמסרות וציטול שיש צהם ואלו האש היא צחי' הכה לצעור צניסופין כמו אש אל ציאורי התורה, דהיינו כה לעלות ממטה למעלה, אלא שאת הכה הזה מקבלים מלמעלה, ממה שגם למעלה יש צחי' כזו לכסוף ולצעור ללמעלה יותר למקור העליון יותר של הציאורים : וצ"ע אולי אפ"ל שיש כאן צחי' ציטול שהוא צחי' אש צחי' רואו ואח"כ צקוצ זוכה למימי ציאורי התורה כצחורז צתורה סה.

אות ג

ויש חילוק בין ביאור שאדם מבאר בינו לבין עצמו, לבין ביאור שאדם מבאר לרבים. כי כשדורש ברבים, וקודם הביאור הוא מקשר את עצמו עם נשמותיהם, ושופך שיחו ותפלתו לפני השי"ת. בודאי צ"ח **הן אל כביר לא ימאס (איוב לו) (צ³⁴) כי אין מלך צלל עם וצע"פ שהוא עם**

²⁹ מגינה יח. - דרש ר' יהודה איש כפר גבוריא ואמרי לה איש כפר גבור חיל מאי דכתיב (תהילים סה-ב) לך דומיה תהלה סמא דכולה משתוקא כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא מלה בסלע משתוקא בתרין:

והערור גרס משתוקא באבן טבא הפשט אמנם מכוון לסלע דממון, אמנם יש עוד שדרשו מאמר זה על משה רבנו וראיתי בכמה ספרים בשם הגר"א על מאמר זה מילי בסלע משתוקא בתרין רמו שאם משה היה מדבר לסלע אזי שני נביאים אלדד ומידד היו שותקים ולא אומרים משה מת ויהושע מכניס. וכן בפרדס דוד עפ"י המדרש שאלמלא משה הכה בסלע לא הית המחלוקת בישראל אלא הלכה פסוקה. וזהו מילי בסלע שאם משה היה מדבר לסלע אזי לא היתה מתחילה מחלוקת כדאיתא במשנה שהתחילה בזוגות דהיינו משתוקא בתרין.

³⁰ אעפ"כ צור יותר בחי' מקור בחי' צורה ויותר חוק מסלע. וכן במקרא אין צור כאלוקינו וכן כמה מקומות צור קשור לשם אלוקים, אבל סלע להזיה כמ"ש ה' סלעי. ואולי הם בחי' בינה ומלכות. כי בינה בחי' ציור (תורה מזח מט).

³¹ כי הם שני שמות של דבר אחד דהיינו סלע העליון שהוא בחי' המלכות ומבואר בכהאריז"ל שהחילוק הוא שכשהמלכות חסרה דהיינו כשישראל לא ממליכים את הקב"ה כראוי אזי היא נקראת צור וכישראל ממליכים כראוי היא נקראת סלע.

³² כן גם בדפודר ותולד - זילג רבינו לפני ואחרי חיבה זו כמה חיבות, ומתולד תוקן ונתב כל הפסוק - חם לבי בקרבי בהגיני תבער אש דברתי בלשוני

³³ ומשלי ז' ג'

³⁴ מ"ק - עיין תורה קמב שלא היה לו לאברהם אלא לב חושק להשיי שעי"ז קבל מלב של מעלה הנקרא ספר דכרון שכתוב בו מה שחדשו הנשמות קודם הבריאה, ולכן אברהם נקרא צור כמ"ש הביטו אל צור חוצבתם (ישעיהו נא ע"ש פרש"י) דהיינו שאברהם אבינו היה לב של חשק וכסופין בחי' חידוש בנדיבות לב שזה בחי' חידושי תורה. ואיתא בגמ' ב"מ פו: בזכות יוקח נא מעט מים זכו לבאר דהיינו ששרש למציאות של מרים כבר נמצא באברהם אבינו (אולי אפ"ל שמה שהוא בחי' בינה אצל מרים היה בבחי' חכמה אצל אברהם ואח"כ בבחי' דעת אצל משה רבינו) וזהו מע"ט ר"ת מעשים טובים דהיינו המטה עז להכניע הרע שבעדה ונא רמו לתחוננים שדיבר אל הלב עליון. ובדבריו פנה אל המלאכים רמו למלאכים הנעשים מביאורי התורה.

³⁵ גם בדפודר ותולד - עליון, ומתולד - העליון

³⁶ לשה"כ תהלים קה מא

³⁷ גם בדפודר - בודאי ומתוצו - בודאי

³⁸ ברכות ה.

³⁹ ברכות ח. - דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יוחי מאי דכתיב (תהילים סט-יד) ואני תפלתי לך ה' עת רצון אימתי עת רצון בשעה שהצבור מתפללין, ר' יוסי ברבי חנינא אמר מהכא (ישעיה מט-ח) כה אמר ה' בעת רצון עניתך ר' אחא ברבי חנינא אמר מהכא (איוב לו-ה) הן אל כביר ולא ימאס וכתוב (תהילים נה-יט) פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי **תניא נמי הכי רבי נתן אומר מנין שאין הקב"ה מואס בתפלתו של רבים שנאמר הן אל כביר ולא ימאס וכתוב פדה בשלום נפשי מקרב לי וגו'** אמר הקב"ה כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הצבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני פדאני אומות העולם אמר ר"ל כל מי שיש לו בית הכנסת בעירו ואינו נכנס

(לשון טשטוש כמו גחלים עוממות) אעפ"כ כיון שרק על ידם נעשה הוא למלך, לכן אינו מואס תפילתם. אבל תפלת יחיד, אפשר שמואסין בתפלתו אפילו גדול כמשה רבינו מתעורר כנגדו הקטרוג של אל תתהדר לפני מלך וכו' כנ"ל: וזה שאיזה הקב"ה את משה בקדש על הסלע בחי' **ודברת אל הסלע לעיניהם** [א"צ]^א לעיניהם דייקא שיהיו מסתכלים בהתקשרות^ב על הצדיק והוא מקושר עמהם. שתפלתך תהיה בשעה שהצבור מקובצים ונעשים אחד עם הצדיק. וזה שכתוב בפרשת וילך היא פרשת הקהל שאיזה על המלך בכל מוצאי שנת שזיעית בסוכות [ג"צ]^ג/[ד"צ]

הקהל את העם [ה"צ]^ה כדי לקרוא לפנייהם את התורה.

להבין יותר עניין ההתקשרות הזו (עפ"י הרי"ח) עיין בסוף צביאור הספרא לנניעותא התיקון הרביעי מהתשעה תקונים של הזקן הם "עלעין אתחפין מהאי גיסא ומהאי גיסא" דהיינו השערות שבלחיים משני ידי הפה רמז לעדה הסובבת ומחפה את החכם הדורש, דהיינו שההתקשרות היא בחי' שמחפין אותו מכל צד והכוונה שמחוצרים אליו ממש כמו שערות הזקן שמחוצרין ממש עד שכואב כשנתלש. והעניין הוא כי החכם הדורש שהוא בחי' משה אע"פ שעל ידו נמשך הביאור שהרי דרשתו היא הביאור ע"י שמאיר מהלב עליון בתוך דיבוריו שמקבל מהלב הזה, אבל כל כוונתו בהמשכת הביאורים לריך שיהיה רק ליגור להמשיך הביאורים אל העם דהיינו שהם נעשים בחי' המלכות שלו שאיזה מכוונים כל הדברים, וזה נעשה ע"י ההתקשרות.

והקפידה הגדולה בזה חוץ ממה שמבאר אח"כ שצריך תפילת ליבור, היא שדייקא הנמוך ביותר הוא מכוון לגבוה ביותר, ואליו אפשר להמשיך אפילו מה שמשה לעלמו לא יכול להמשיך. ולכן טעות משה גרמה שהמלאכים שנבראו ממימי התורה שהמשיך לא היה זכוחם אפילו בחי' הנמוכה ביותר, אפילו רק להביא מורך בלב המונעים הסובבים על הארץ. ועיין צביאור הלקוטים ד"ה ולרמוז יותר בכל הנ"ל/ו^ו שמבאר שאם לא היה טועה הרי מכה ההתקשרות לעם היה יכול להמשיך ביאורי הבינה גם משער הנ' שבה. (כי לו עלמו לא היה את הביטול הנלמד לזה שיש בחי' עם דייקא) מה שלבדו לא זכה כמוצא בזה שנקצר בזה נבו דהיינו נ' בו שרק צמותו זכה לשער הנ' של הבינה. (ונראה שזה עניין הנ"ל מורים את מוריהם בחי' מתלמידי יותר מכולם הנ"ל)

אות ד

וזהו החילוק בין הלומד מתוך הספר, ובין השומע מפי החכם עצמו. כי השומע מפי החכם עצמו, בודאי נתקשר נשמתו עם נשמת החכם בשעת תפלתו כנ"ל שמקשר עלמו עם נשמותיהם^א, ויש לזה האדם חלק בביאור הזה נראה כוונתו למצואר צחורה יג שהצדיק עולה ומעלה את נפשות העדה מין נוקבין בחי' תפלת ליבור ועי"ז ממשיך תורה. כי ע"י התפלה נתוסף קדושה למעלה, וכל תפלה

שם להתפלל נקרא שכן רע שנאמר (ירמיה יב-יד) כה אמר ה' על כל שכני הרעים הנוגעים בנחלה אשר הנחלתי את עמי את ישראל ולא עוד אלא שגורם גלות לו ולבניו שנה' (ירמיה יב-יד) הנני נותשם מעל אדמתם ואת בית יהודה אתוש מתוכם.

^א במדבר כ' ח'

^ב עיין תורה ד' בביאור הרבב"ח שנקט שם התקשרות במקום הסתכלות כי היינו הך.

^ג * דברים לא יב עיין ספר מי הנחל

^ד דברים פרק לא (י) ויצו משה אותם לאמור מקץ שבע שנים במעד שנת השמטה בחג הסוכות: (יא) בבוא כל ישראל לראות את פני ידוד אלהיך במקום אשר יבחר תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם: (יב) הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרף אשר בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ידוד אלהיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת:

^ה עיין מי הנחל שמוכיח שאע"פ שעל שלכאורה היה צריך להביא את הפסוק שבפרשת חקת שבה עוסקת התורה כאן ולפי"ז צ"ל הקהל את העדה, אלא כיון שכבר ביאר שהקהל את העדה הכוונה לתיקון השני שהוא להכניע את רעתם ואילו כאן מבאר שהקהל את העם היינו להתקשר עמהם והוא תיקון רביעי לכן נראה שבדווקא נקט רבינו את העם ולא את העדה כי כוונתו לפרשת וילך כנ"ל. ורוצה לומר שהיא מצוה למלך כשאר לקרא את התורה לישראל במוצאי שביעית זה על מנת שיוכו בה להבנה חדשה וביאורים חדשים ולכן צריך שיהיה בהתקשרות עמהם כדי שיהיה להם חלק בהתחדשות.

^ו ביאור הלקוטים - וכמובן מזה גם במקום אחר, שאף על פי שמדת [המלכות] שוכבת על הארץ בתחתית כל מדריגה, להיות נחשב לביאור על חכמות התורה, שבהמדות שלמעלה מאתה. אבל היא המכוונת כנגד בינה לבא שלמעלה מכולם, להתעלות על ידה בבית מלכותה, מאור המדריגה שלמעלה כידוע. ולפי זה יש לבאר עוד, שגם מחמת זה היה לו להוריד ולקשר את עצמו לכל נפשות ישראל המקבלים מאתו, שמהם דייקא נתוסף הקדושה, להורות את מוריהם, כי מתלמידי יותר מכולם כמוב"פ. אף על פי שבעיגוליהם המסתבים [עיין בהמראה הנ"ל], [נאחדים] [נאחזים] מאוד גם האויבים אשר סביב יתהלכו כנ"ל מהמוב"פ, עד שנהפכים כל פעם להיות למורים ומורים חס ושלום, וכמובא בסמוך לענין פגם הדבה, שנגע עד [נר ה'] נשמת מרים בעצמה. שאף על פי שאינה רק מבארת תורת משה כמוב"פ, אבל בכל זאת, היא בת הלב העליון, שהיא הנר וניהור' [הבינה] המובא בהמראה שעל זה, שרק בהסלקותו המוב"פ, נתבטל ועלה להיר' נבו כידוע, להשלים מה שלא הספיק מקודם, תוספות ביטול נפשו ורצונו שמוכרח לשכל עליון ונורא כזה, באופן שיאיר בו משם העצות המוכרחות להתגלותו [הנמשכים מאתו בעצמו]. והשכינה בוכה עליו, כי אף על פי כן היה צריך שיהיה תוספת הביטול הזה בחייו הקדושים בעצמם, שיהיה ביכולתו להפליא יותר בשובו משם, כנרמז לעיל:

^ז וכאן מבאר שעצמו הכוונה לנשמתו

היוצאת מהרבה נשמות, היא מוספת קדושה למעלה בחי' מיין נוקצין שמעלה הצדיק את הנפשות אל הלז העליון שהיא המלכות, ומעוררת ביותר לב העליון להתקטט בהם לפניו ית' כדי לעוררו להספיע לה בנ"ל, ולב העליון שופך מימי הביאור ביותר. הכל לפי רוב אנשים, כן יותר קדושתו [צ"ח] כי הביאורים היוצאים מהלז הן כפי המיין נוקצין שמעלה החכם את נפשות אנשיו הצאים אליו ומתקשר עמם (לק"ה סעודה ד' טו) וכו'. בבחי' (תהלים כב) **ואתה קדוש יושב תהלות ישראל**, ע"י תהלות ישראל, נתוסף קדושתו: אין הכוונה שהקדושה צאה מלמטה, אלא שלאותו מקום שאליו מכוונת התפילה דהיינו הביטול והכנעה והכנת הכלי לקבל משם רק זה סיבה שמלמעלה יותר יהיה נשפע שפע קדושה לשם. כי זה כלל שכל תכלית השפעת הקדושה הוא רק אל המלכות וכל הספירות שלמעלה יותר, מקבלות רק על מנת להספיע למלכות. וזה כוונת כל צרכה שאנו מצרכים צורך אלה וכו' היינו שאנו מצדדים שאותו מקור יתצרך מלמעלה יותר על מנת להספיע לנו מכה ההכנעה והביטול שבצדקשתינו.

וזהו הקהל את העם דייקא כנ"ל שאע"פ שהעם בחי' חושך לשון גחלים עוממות, והכא נקט רוב האנשים לשון אנוש שהוא המדרגה הגמוכה ביותר כמבואר בזהר ויקרא מה. (ד' מדרגות אנוש גבר איש אדם) דייקא את העם והאנשים מכוונים הביאורים בבחי' כל הגחלים הולכים אל היס.

גם כל אלו האנשים העומדים בשעת הדרוש, נכנע רשעתם ע"י הטוב שבחכם הדרוש/ק' כפי שיתבאר לקמן הכוונה שהצדיק בזכות הטוב שבו דהיינו זכות מעשיו הטובים שמוותר עליהם כדי להוליא אנשיו מאחיזת הסט"א. ולפי ההכנעה, כן נכנעים האויבים, היינו הקליפות השוכנים סביב לב העליון כי לז העליון הוא סלע וזו לז אצן הסגור ע"י כל המקטרגים שלמעלה שחם הוא מחמת לז האצן של העם והתפילה היא פתיחה לזם אל ה' ועי"ז גם פתח אור ויזובו מים. כי הסלע הוא השכינה וכן האנשים דהיינו כנסת ישראל היא השכינה בבחי' ושכנתי בתוכם. והקליפות סובבים את השכינה בבחי' (יחזקאל ה') **זאת ירושלים שמתיה בתוך הגוים** כפרי בקליפתו השומרת אותו כך לז עליון מסובב בקליפות השומרים אותו מתלמיד שאינו הגון. וירושלים רומז לז עליון שהוא השכינה כי ירושלים בחי' יראה שלם בחי' יראת שמים דהיינו השכינה, והיא לב, בבחי' (ישעיה מם) **דברו על לב ירושלים** כי יראה היא כלל: דהיינו שהקליפות שסביב הלז העליון הן הן הרע של העדה שגורם קטרוג שלא יתגלו הביאורים. וכל סיבת סגירת הלז בחזק הסלע הוא כדי שלא להספיע שפע למלכות באופן שיחטפו אותו הקליפות לכן התנאי להספיע הוא הכנעת הרע של העדה. ופשוט.

וזה בחי' מטה, שאמר הקב"ה למשה **קח את מטך והקהל את העדה** [ק"ב/ק"ב] **ל"ע** איך אפשר עם מטה להקהיל את כל ישראל, אלא כיון שהמטה זידו הוא רמז שניצח את היצ"ר ונעשה הצחירה זידו כמבואר בתורה עט/ק"ו אזי מכה זה נשמעים דבריו כמבואר בתורה ג' שע"י שמתקן את המלכות וממליך על עצמו את הקב"ה בשלימות אזי ניתן לו כח למשול בכל מה שירצה (עי"ש ד"ה וזוה יתיישב המשנה) וגם כחז"ל מי שיט צו יראת שמים דבריו נשמעים

^ח עיין לק"ה דברים הנהגים בסעודה הלכה ד' אות ט' שמקשר העניין כאן למבואר בתורה יג אות ג' שמעלה את נפשות השומעים בעיבור עי"ש.

^ט ועיין ליקוטי הלכות אורח חיים הלכות דברים הנהגים בסעודה הלכה ד' אות ט' - כי עיקר המשכת התורה על ידי התשובה, דהיינו שמעלין נפשות הרחוקים ומקרבין אותם לה' יתברך, כמו שכתוב בהתורה אשרי העם (בסיקן יג) וכוונתו בהתורה הזאת שעקר המשכת התורה כפי רבוי הנפשות שעומדים בשעת הדרוש שהצדיק מכניע הרע שלהם על ידי המטה עז שלו ומקשר עצמו עם נפשותם בשעת התפילה שעל ידי זה הוא ממשיך תורה הרבה כפי רבוי הנפשות, שקמו כן מתרבה הקדושה למעלה וכו' כנ"ל. נמצא, שעקר המשכת התורה על ידי הנפשות שמכניע הרע שלהם, דהיינו שמקושרם בתשובה.

^פ צ"ע כי מהלשון כאן שרשעתם נכנע לפני הטוב של הצדיק נראה שהכוונה למבואר בתורה טו תנינא שכשרואה את הצדיק עד כמה הוא שלם אוי מרגיש חטרונו ורואה נגעי עצמו (הפך הטבע שרמוז בעלי המוסר במשנה בנגעים אין אדם רואה נגעי עצמו) ועיין גם תורה קלה טבע הקטנות להתבטל פני הגדלות, אבל קשה דלקמן מבואר שא"א שיתקיים שניהם שגם יקח מימי התורה בכח וגם יכניע רשעתם ולפי הנ"ל מדוע כשמשתמש במטה ליטול בורע לא נכנע רשעתם ממילא הרי אין זה סותר, ועיין בסוף התורה בביאור הספרא דצניעותא התיקון השני שמוציא את אנשיו מרשות דסט"א לרשות הקדושה, נראה כוונתו שתמורת מעשיו הטובים שמוותר על שברם ונותן אותם אזי מקבל תמורתם את אנשיו שיצאו מרשות הסט"א אל הקדושה. ולכן א"א שיתקיים שניהם כי כשמשתמש בהם ליקח מימי התורה אין לו במה להכניע רשעתם. ומשמע שלקחת מימי התורה בכח מעשיו צריך לזה את כל זכות מעשיו הטובים או שלהכניע רשעתם צריך את כל זכויותיו ולכן א"א שיחלק ויתן חצי לזה וחצי לזה.

^ק בתורלי - נכנע

^ק במדבר כ' ח' הנ"ל ועיין פל"ח אות ד' וילקוט שמעוני חקת

^ק עיין פרפראות אות ד' וזה (תהלים ק"י) מטה עוזך ישלח ה' מציון וכו' עיין ילקוט שמעוני פרשה חוקת בשם מדרש ילמדנו, קח את המטה וזה שאמר הכתוב מטה עוזך ישלח ה' מציון וכו' דבר אחר קח את המטה וזה שאמר הפסוק (משלי כ"ב) אולת קשורה בלב נער אלו ישראל וכו' שבט מוסר ירחיקנה ממנו לפיכך אמר הקדוש ברוך הוא למשה מרדות הם צריכין בכדי להכניע הרע שבעדה ועיין רשבי"ם שפירש גם כן כעין זה:

^ק עיין חיי מוהר"ן סימן לו וסימן רנה.

ועיין תורה ע' שהלדיק יס לו כח המושך למושך את כל ישראל אליו^{ק"ה} וכאמור זה מכח שמטה הזכירה צידו ונילח כזכר
 בזמלחמת הילר. מטה, זה בחי' ממשלת וכח הצדיק שנעשה ע"י עבודתו כי מטה בחי' זכירה כמבואר
 בתורה עט והזכירה בטוב היא עיקר הזכות שעל ידה יס לחדס כח נגד המקטרגים (עיין ברכות יז: לדיקים נוטלין בזרוע),
 שעל ידו נבנעים כל האויבים, הן למטה הן למעלה כנ"ל שע"י הכנעת הרע של האנשים למטה נכנע הרע
 הסובב למעלה את הלך העליון. וזהו (תהלים קי) **מטה עוזך ישלח ה' מציון**, היינו המצות^{ק"ו} ומע"ט,
 שהן ציונים לדברים עליונים, שמהם נעשה מטה עוז להכניע אויבים, וזה רמז בהמשך הפסוק הנ"ל
 [ק"ו] **רדה בקרב אויביך**^{ק"ח} להינין שצמטה הנ"ל רודה ומכניע את הרע האוייב שצקרב אנשיו^{ק"ט}.
 נמצא מי שהוא אצל החכם בשעת ביאור התורה, נמצא שנכנע הרע שלו כנ"ל :

עתה חוזר לבאר עניין השפכי כמים לצד שעל ידו זוכים לדבורים חמים כגחלי אש שעל ידם זוכים מימי זיאווי התורה
 ומבאר שאע"פ שעתה זוכים לזה ע"י ט' תיקוני דיקנא דזעיר, אבל השפכי כמים לצד שפונה אל הלך העליון ברחמים
 ותחנונים היא תפילה שפונה אל ה"ג מדות דייקא. וזהו שפכי כמים לצד נכח פני ה', פני ה' דייקא שהם התרין תפוחין
 הפנויים משערות שתחת העינים והכוונה למדת ואמת שצ"ג כי בט' תיקונים הוא תיקון ה' מידת ופשע והוא תיקון הדבור
 חס כגחלי אש, נמצא על כרחק לומר שהשפכי כמים נוכח פני ה' כאלו הכוונה לפני ה' שצ"ג מדות שהיא מדת ואמת. וכמו
 שמבאר בהמשך להינין הדרת פנים שצוקן לאריך שבו ה"ג מדות של רחמים וי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן. והכוונה שעל
 ידי השפכי כמים לצד אנו מעוררים את רחמי אריך ש"ג מדות של זעיר ועי"ז נמשכים רחמי ה' אלינו ועי"ז
 זיאווי התורה.

ק"ו (איכה ב') **שפכי כמים לבך נוכח פני ה'** להינין שקדי לזכות לזיאווי התורה כריך תחילה לשפוך לצד
 כמים כנ"ל ולבקש את פני ה', כי פני ה' להינין תרי תפוחין הפנויים משיער תחת העינים הם נקראים פני ה' והיא מדת
 ואמת שצ"ג מדות של רחמים המאירים בט' קצוקן של אריך אנפין, ואמת זה בחי' ביאווי ודרושי^{ק"ב} התורה
 כי התורה נקראת תורת אמת הגמסכת מפני ה' הנ"ל. והזיאווי ורוש מגלה את פני ה' שבתורה, להינין את האמת מליאווי
 ורוממותו ופונה אלינו ורובה בעבודתנו. ופני ה' שהם תיקון ואמת שצוקן אריך על שמו נקרא כל הזקן, נמצא כמו ששופך
 לבו נוכח הזקן, כי הזקן ממנו נמשכים זיאווי ורושי התורה כמו (ויקרא יט) **והדרת פני זקן** נראה שקראה לומר
 שזקן כסגול וצקמן הם היינו הך ואת שניהם כריך לכבד^{ק"ג} כי הזקן צקמן ממנו דרושי התורה וזקן כסגול הוא זה שקנה

^{ק"ה} עיין חיי מוהר"ן סימן תב. שמשא רבנו היה בכחו למושך את כל ישראל אליו ושלא תיהיה עליו שום מחלוקת.

^{ק"ו} בתולד- המצוה

^{ק"ז} סוף הפסוק הנ"ל

^{ק"ח} בתקפא- בקרב אויבי, בתולד- בקרוב אויב, בתשכס - בקרב אויב

^{ק"ט} לשון הפסוק משמע שרודה את האוייב דהיינו אנשיו ונ"ל שרומז בזה לתורה ל' אות ז' שאפילו הטובה שלנו היא רעה אצל הצדיק.
 ולמדרש ב"ר נד א' עה"פ ברצות אדם דרכי איש גם אויביו ישלימו עימו ואמר רבי יוחנן שם אויביו זו אשתו. (כי אע"פ שמביא שם מעשה
 בפשוטו באשה רעה אבל א"כ למה אומר סתם זו אשתו בגלל מעשה שהיה, אלא שכל אשה יש בה בחי' אויב. בבחי' עור כנגדו דהיינו עור
 ע"י שהיא נגדו)

^{ק"י} בתולד- זה

^{ק"יא} מ"ק (עפ"י הריצ"ח) כי בט' אין מדת ואמת, ונראה שבשפכי כמים לבך אנו פונים לאריך דהיינו יג מדות רחמים ומבקשים שיתגלו בט'.
 וצריך לעבור את האש בחי' דין שבט' כדי להגיע למים בחי' היג' אבל כשמתגלה היג' אזי אין שום אש ודין רק הכל לבן וחסד.

'פני ה' - פנים הכוונה לשון פניה, כי מכל האברים רק בפנים ניכר מגמת האדם, דהיינו לאן הוא פונה, הפנים מגלים את הפנימיות.
 ופניה היינו התייחסות. בדרך כלל הוא לטובה, וכל הטוב הוא אור פניו. וכן בתורה ב' כל תפילותיו שיפנה פניו אלינו. אבל יש גם
 פנים של זעם ודין כמ"ש "ונתתי פני באיש ההוא" אבל גם הם עכ"פ התייחסות ויותר רחמים מעורף, שזה התעלמות לגמרי, שמושך על
 הטבע עיין תורה יז ח"ב. כי פנים של זעם הם רחמים של אב המייסר את בנו ויש כאן גילוי פנים שמרוב רחמים מכלה הרע, בחי' טוב
 כעס שעם הצדיקים משחוק שעם הרשעים והם בחי' פנים גבוהות מגילויי הכתר. בחי' נויפה שעושה רושם. מה שאין כן פנים דועיר אי
 אפשר שיהיו פנות אלא כשעושיין רצונו של מקום. ועורף היינו שחוק שעם הרשעים דהיינו שניתן להם מקום לשחוק אבל זה דייקא ע"י
 החוסר התייחסות היפך הפנים. ומשמע בתורה יז ח"ב שבעורף הרע והטוב תלוי בטבע וגלגלים ומבואר כבר שבעורף אזי גם הטוב הוא
 רע כי הוא חסרון שיכול להתמלאת רק ביותר חסרון והיינו שאול וגינהום שבוה העולם.

יש גם בחי' שבעורף אזי המלכות עושה דין במי שאינו ממליך את הש"י ע"ע, אבל נראה לי שזה במהלכים של טבע והסתרה דהיינו
 שנעשה ע"י הרשעים שבדור שמויקים. ויש עבירות מסוימות שגורמות לפני זעם דהיינו כעס שעם צדיקים, ואולי עבירות שגורמות
 לסתור את הגילוי בעצמו, וצ"ע.

וכאן התורה מדברת מלבוא לא"י היינו לבוא לבחי' פנים כי א"י היא בחי' שעיני ה"א בה תמיד. אבל אפשר להיות בה בגשמיות ואעפ"כ
 אם אינו נוהג עפ"י התורה אזי א"א להסתכל עליו. ואזי גופו הגשמי בא"י אבל קדושת ארץ ישראל האמיתית דהיינו שבה מאיר פני ה'
 ובאווי ודרושי התורה. בחי' אוירא דא"י מחכים, בה הוא לא נמצא.

^{ק"י} בתולד- ודשי

^{ק"י} וכן מצינו שהבבא סאלי אבוחצירה היה קם לפני אדם שהיה זקן ארוך

זהם כי זק"ן – זה קנה חכמה/ק"י⁷¹ להיינו שמונה לכבד את הזקן דהיינו חכם שמוזכר בו מלת ואמת של הקב"ה שזה עיקר החכמה. זקן בקמץ זה הדרת פנים [קט"ו]/[קט"ו] כדאיתא בגמ' ז"מ פד. שכלל זקן אין הדרת פנים וכאן נראה כוונת רבינו שדווקא כשמלטוף לזה בחי' חכמת אדם תאיר פניו דהיינו זקן בסגול ובקמץ, והם דהיינו זיאורי ודרוסי התורה הם שלש עשרה תיקוני דיקנא שצאריך אנפין והם שלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן [ק"י]/[ק"י]/[ק"י] כנגד כל אחד מתיקוני הזקן יש מלת רחמים ומידה שהתורה נדרשת בה כגון מלת הרחמים "א-ל" כנגד מלת "קל וחומר", ומלת "ורחוס" כנגד "גזרה שוה", ומלת ז' "ואמת" כנגד "מכלל שהוא לריך לפרט". עד כאן צאר מה הכוונה פני ה' ועמה חוזר לרישא וזהו שפני כמים לצד היינו שצריך לשפוך שיחו ותפלתו קודם שממשיך ביאורי התורה המכונים פני ה' בנ"ל :

וזהו שכתוב צפרשת חוקת וירב העם עם משה. ויאמרו וכו'. ולמה וכו'. ולמה וכו'. ויצא משה ואהרן מפני הקהל אל פתח אהל מועד [קכ"א] **ויפלו על פניהם**, הפשט שהם נפלו על פניהם צתפילה להש"י, ורצו דורש שפני ה' דהיינו זיאורי התורה נפלו לאלל העם ולכן רבו עימן כי נעלם מהם התיוראים על הקוסיות שיג על הלדיק. דהיינו כי כששמעו משה ואהרן את המריבה דהיינו תלונת בני ישראל על שפסקו מי צאר מרים, הבינו שע"י ביאוריקבב התורה, שהם בחי' פנים דהיינו פני ה' בנ"ל, מחמת הנפילה הנ"ל דהיינו נפילת פני ה' אלל ישראל, מחמת זה התחיל המריבה כי בגלל שפסקו מימי הבאר פסקו זיאורי התורה דהיינו פני ה' ונתעלמו מהן התיוראים על מעשי הלדיק והנהגת הקב"ה ואזי עלו הקוסיות והפילו אותם מהאמונה צלדיק ובהקב"ה. וזהו ויפלו על פניהם שמה ואהרן הבינו שפניהם היינו פני הלדיקים שהם בחי' פני ה' נפלו אלל העם דהיינו ההשגה צרוממות הלדיק וה' מהעם, היא פני ה' שנפלו דהיינו מלת ואמת שנעלמה מהם כי זה עיקר השגת האמת רוממות הקב"ה והלדיק ממני :

אות ה

וכשמתפלל קודם הדרוש, צריך להתפלל בתחנונים כעני צפתח כמ"ש תחנונים ידבר רש, ויבקש מאת הקב"ה מתנת חנם וזהו תחנונים לשון מתנת חנם, ולא יתלה בזכות עצמו [קכ"ג]/[קכ"ד]. אע"פ

⁷¹ ק"י כדאיתא בש"ע לפני שיבה תקום הוא מי שהגיע לגיל שבעים אבל והדרתה פני זקן אפילו קטן שקנה חכמה. כמבואר בש"ע יו"ד סימן רמד סעיף א' – מצות עשה לקום מפני כל חכם, אפילו אינו זקן אלא יניק וחכים, ואפי' אינו רבו, ורק שהוא גדול ממנו וראוי ללמוד ממנו. (טור בשם הרמב"ם ור"ן פ"ק דקדושין). וכן מצוה לקום מפני שיבה, דהיינו בן שבעים שנה, ואפילו הוא עם הארץ, ובלבד שלא יהיה רשע. (ב"י בשם התוספות ובהגהות מ"י פ"ו ומרדכי פ"ק דקדושין ור' ירוחם ור"ן ור"ת).

⁷² שבת קנב. ועיין תורה כו אות ג' ועיין פרש"י ב"מ פד.

⁷³ עיין ב"מ פד. אמר רבי יוחנן אנא אישתיירי משפירי ירושלים, ומקשה הגמ' א"כ מדוע לא מנו אותו בים אותם שיופים כיופו אדם הראשון ותירצו כיון שהדרת פנים לא היה לו דהיינו זקן. ופרש"י – שופרי – זיהוררי תוארו וקירון [עור] פניו: הדרת פנים – זקן: מקושת הגמ' מובן שהדרת פנים הוא יופי אבל יש יופי עם הידור ויש יופי בלא הידור כגון יופי של נשים וכן איתא שם שריש לקיש אמר לך יופיך לנשי. ונראה שיופי עם הידור היינו עם זקן הכוונה ליופי המעורר כבוד. ואולי לכן נקט ביופי שללא הדר לשון ארמי שופרי אבל ביופי עם הדר דהיינו יופיו של אדה"ר נקט לשון הקדש.

⁷⁴ ברייתא דרבי ישמעאל שאומרים בסיום אמירת הקרבנות בבקר ומקורו בספרא על ויקרא (תורת כהנים) יג מדות פרק א' פסקא א'. קיצור ביאורם נמצא במפרשים על מסכת ברכות בין הראש למחרש"א.

⁷⁵ עיין זהר אחרי דף מב. (בתשכט תיקון דף סב. וכך מצויין גם בתורה כז)

ענין זהר אחרי סב. – פתח רבי שמעון ואמר לפרכ מה שכתוב יעלו חסידים כבוד ירגנו על משכבותם וגו', תאנא למדנו צברייתא, כי בתליסר מכילין זייג מדות הרחמים, שהם סוד הי"ג תיקוני דיקנא לא"א, אתקשר קשרא דמהימנותא מתקשר קשר האמונה, כלומר על יס מתקשרים כל פרטופי האלילות, ומשפיעים זה בזה, לאשתקחא ברכאן לבלא כלי להמציא ולהמשיך צרכות לכל הפרטופים ולכל העולמות, וכל מהימנותא דקדשא בריך הוא בתלתא אסתיומו וכל האמונה של הקב"ה שהם פרטופי האלילות, נסתמים ונכללים צלשה פרטופים, והיינו צא"א, וצא"א שהדיקנא חופפת עליהם, לכן הם ככלל א"א, האלילות, נסתמים ונכללים צלשה פרטופים, והיינו צא"א, וצא"א שהדיקנא חופפת עליהם, לכן הם ככלל א"א, והם המשפיעים את השפע לזו"ן ולכל העולמות, ועל האי ובצביל זה בתליסר מכילין, אורייתא מתעשרא זייג מדות התורה מתעטרת ונדרשת, כמה דאוקימנא כמו שציארו חז"ל צברייתא של רבי ישמעאל מקל וחומר ומגזרה שוה וכו' כי אלו הי"ג מדות שהתורה נדרשת בהם, הם כנגד הי"ג תיקוני דיקנא לא"א, וכמה זמנין אוקימנא האי וכבר כמה פעמים ציארנו זאת, ושמא קדישא בהאי מתעשרא וקס הקדוש דהיינו ז"א שהוא קס הוי"ה בעלם מתעטר בזה, כלומר שמקבל הארה מי"ג תיקוני דיקנא לא"א. (מק"מ ופע"ד ומפסאים)

⁷⁶ ואיתא בספרים שתלויים זה בזה וכגון שע"י שעשוה קל וחומר מעורר מדת א-ל שבי"ג מדות של רחמים וכיו"ב – עיין בני יששכר אלול ב' ז' שע"י קל וחומר וכן כל מידה ומידה מעוררים המידת רחמים שכנגדה ואפשר שע"ז נפתח לב העליון וזוכה להשיג המכוון בתורה

⁷⁷ במדבר כ' ו'

⁷⁸ בתורה-ביאורי

⁷⁹ עיין ברכות לב: גדולה תפלה ממששים טובים וכו'. ועיין באיבי הגהל שמקשה מברכות יז: ע"פ אבירי לב הרחוקים מצדקה

שעבשיו נתעורר מטה עוזו של עבודתו כי כיון שמזקק דבר גדול לניס למעלה אם מגיע לו לפי מעשיו וכיון שהוא לדיק נפסק שמגיע לו נמלא יס בידו מטה ליקח גם בלא תחנונים, אין זה המטה כדי להתגאות/קב"ה כמבואר לקמן שאם בא ליקח מטה זכויותיו אזי אומרים לו אל תהדר בפני מלך, ואע"פ שמבואר בצרכות יז: שלדיקים נוטלים בזרוע שם הכוונה שכל לעצמם/ק"ו, אבל ביאורי תורה לכלל ישראל אין להם להשתמש במטה זכויותיהם אלא כדי להכניע הרע שבעדה. כי ברבים יש בהם טובים ורעים, כמ"ס רבנו צמ"א לז"ר ר"ת לדיקים בנויים רשעים

קב"ה ברכות דף לב: אמר רבי אלעזר גדולה תפלה יותר ממעשים טובים שאין לך גדול במעשים טובים יותר ממה רבינו אף על פי כן לא נענה אלא בתפלה שנאמר אל תוסף דבר אלי וסמיך ליה עלה ראש הפסגה:

קב"ה צ"ע כי רומז כאן לחטאו של משה במי מריבה כמבואר לקמן ובוודאי משה רבנו שנאמר בו והאיש משה ענו מכל האדם, לא עשה כן מחמת גאוה. וצ"ל שרוצה לומר שבדקות גדול זה נובע מאיזה נקודת גאוה, אלא שאצל משה זה נגרם מחמת הערב רב שהטעו אותו. ועיין סוף תורה פב תנינא שמשה רבנו דרכו היה מחמת ענוותנותיה להתקשר עם כל אחד אפילו קל שבקלים מצא בו נקודת אלקות להתקשר עימו, וכ"ש כאן שידע שזה התיקון הנצרך להמשכת התורה בוודאי היה עושה זאת לוליא שגרם לו הערב רב לדחוק את השעה ולקחת מימי התורה בכח זכויותיו בלי להתקשר לעדה.

קב"ה הבאיבי הנחל מקשה מהבאר בחורב שמשה הבה בצור משמע נטל בכח זכויות מעשיו ותירץ שאז לא היה רע בעדה וצ"ע כי גם להכניע הרע שבעדה צריך לזה מטה זכויות ועיין בהקדמה מה שהארכנו בזה.

וצריך להכניע הרע שברעים/כ^א בנ"ל שנקבע הרע שזהו ע"י הטוב שזכרם הדורש. אבל לפני הש"י יעמוד/ב^ב כדל וברש^ג, וידבר תחנונים^ד [כ"מ] תחנונים ידבר רש^ה, ולא יתלה בשום זכות כי אליבא דאמת אין שום זכות וכלי לזכות זו לביאורי התורה אלל מתנת חיים כי כל זכות יש לה גבול ולאור מתנת חיים אין גבול, והיינו שהכלי שלו זה ההרגשה שאין לי כלום כמבואר בתורה עח תנינא עפ"י מדרש רבה^ו. וזהו שכתוב על תפלת משה כשבקש להיכנס לארץ ישראל שהיתה תשובה/ז על מי מריבה (דברים ג') ואתחנן אל ה' בעת/ח^ה ההוא^ט לאמר, כי אז התפלל משה רבנו כמו שצריך לדבר תחנונים, וזה לאמר להיינו בשעה שרוצה לומר, היינו קודם הדרוש^י [כ"ז] שעל ידו נבראים מלאכים כדלקמן אל-י יתן אומר המצטרות לנא רב אומר לייקא, ע"י אמירה נעשה לנא רב של מלאכים שמקבלים כח מאלוהים/כ^ט ועי"ז מתגברים על המניעות להכנס לארץ כפי שיתבאר לקמן :

עיין לק"ה גזילה ה' אות ו – נמלא שטיקת התורה הזאת נאמרה לענין לייקים הגבוהים מאד גבוה מעל גבוה, אעפ"כ לריך כ"א להוליך מזאת התורה ערות עמוקות לנפשו אפי' הקטן שצטטנים. וכו'. .. כי כ"א מישראל לריך להמשיך תורה בכל יום כמו שאנו מצרכין בכל יום נותן התורה שלא יהיה עץ יבש וכו'. ואפילו מי שאינו צר הכי לריך עכ"פ להשתדל ללמוד

^א דהיינו שלא לרחק אותם אלא אדרבה לקרבם ולהכניע הרע שבהם ולעשותם טובים. ועיין תורה יג שמוהר"ת בלק"ה מבאר שדייקא הרע שבהם ממנו נעשה התורה שמוריד הצדיק.

^ב דהיינו תפילה בעמידה דייקא אבל כשדורש אזי הוא זקן יושב בישיבה כדלקמן ואז מטהו בידו להכניע הרע שבעדה. אבל הנשמה בחי' הבאר הנ"ל בחי' דרכה של תורה היא בשכיבה כמבואר במראה.

^ג לשון הסליחות בפיוט ראשון ועיין לק"ה גילוח הלכה ב'
^ד לשון"כ משלי יח כג

^ה משלי יח כג – תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות ועיין מלבי"ם – אם הרש מדבר תחנונים ומתחנן, אז העשיר יענה ויכניע את העזות – שגם אם הוא עז בטבעו יכניע טבעו למלאת תחנוני הרש: היינו אפילו אם הוא עז וקשה כסלע וצור מ"ק – וצ"ע כי בדרך כלל הוא להיפך כתוב כה תאמר לבית יעקב דהיינו באמירה רכה וכתוב וידבר איתם קשות. וכן דיבור לשון מנהיג כמ"ש דבר אחד לדור וכן מדביר היינו מכניע וקשה

ואולי יש בחי' שהוא כל כך רש ודל עד שכביכול יש איזה בחי' הכרח לתת לו חיים ולכן נקרא דיבור שכאילו מנהיג ומכריח לחון אותו ואולי זה גם בחי' מה שאמר לעיל שיחד וקודם לביאורי תורה מקבל בחי' דיבורים כגחלי אש והיינו שיש בחי' אש ומים בדיבור בתחנונים ועי"ז ממשיך אש ומים מלב עליון כנ"ל וצ"ע

^ו עיין מדרש רבה שמות פרשה מה אמצע פסקה ו – וחנותי את אשר אחון באותה שעה הראה לו הקב"ה את כל האוצרות של מתן שכר שהן מתוקנין לצדיקים והוא אומר האוצר הזה של מי הוא והוא אומר של עושי מצות והאוצר הזה של מי הוא של מגדלי יתומים וכל אוצר ואוצר ואח"כ ראה אוצר גדול אמר האוצר הזה של מי הוא א"ל מי שיש לו אני נותן לו משכרו ומי שאין לו אני עושה לו חנם ונותן לו מזה שנאמר וחנותי את אשר אחון וחנותי את אשר אחון למי שאני מבקש לחון וכן ורחמתי את אשר ארחם:

^ז ועיין יקרא דשבתא – ועל כן משה רבינו עליו השלום שנטלק מחמת שלא היה תפלתו בבחינת רחמים ותחנונים בשעת הכאת הצור כמבואר בפנים, ואחר כך חזר ושב על זה ואמר ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמור שהתפלל רק במתנת חנם ורחמים ותחנונים כמו שפירש רש"י ז"ל ופעל על ידי זה באמת שוכה לראות על כל פנים את ארץ ישראל כמו שאמרו רז"ל, על כן זכה אחר כך שהיה הסתלקותו (שהיה בשביל תיקון פגם הכאת הצור וכמבואר בפנים) בשבת במנחה דייקא שאז הוא עת רצון שעל ידו שלימות התפלה שהוא בבחינת רחמים ותחנונים כנ"ל.

ואין הכוונה שמשא לא ידע כיצד להמשיך תורה כמבואר בלק"ה גזלה ה' ה' – שגיאת הכאת הצור שהוא בודאי דק מן הדק כי משה רבינו בודאי ידע שצריכין להתפלל ברחמים ותחנונים וכאשר נהג כל ימיו ובפרט בחטא העגל ומרגלים שבקש סלח נא לעון העם הזה כגודל חסדך וכו' וכן הרבה רק בעת הכאת הצור בלבד אותו המתנגדים והחולקים עד שבא לידי טעות כ"ש כי העשק יהולל חכם ויאבד את לב מתנה (קהלת) שדר"ל לענין הטעיות של משה רבינו ע"ה וזהו כי העושק יהולל חכם עושק דייקא כי כל רשעותם ומחלוקותם של דתן ואבירים וכל החולקים הם בחי' עושק וגזל וכנ"ל. ועי"ז גרמו גם איזה שגיאה דקה למשה שלא המשיך התורה ברחמים ותחנונים. וזהו ויאבד את לב מתנה לב מתנה דייקא בחי' לבו של משה שבודאי הי' דרכו תמיד להתפלל ברחמים ותחנונים. וע"י העושק והגזל הוללו חכם בחי' משה עד ויאבד לב מתנה לב מתנה דייקא בחי' לבו של משה שלבו הי' בחי' לב מתנה שבקש והתפלל תמיד ברחמים ומתנת חנם ועכשיו ע"י העושק שלהם טעה ג"כ ורחק את השעה שהוא בחי' עושק וכו' וכנ"ל:

^ח עיין בני יששכר אלול א' ח' שמוכיח בכמה דרכים שתמוז אב הם אותיות ד"ל וכן הם בחי' אותי ר' ש' ואלול הוא בחי' אותיות ת' ע' וזהו ואתחנן בעת ההיא היינו בימי הרצון היינו באלול שאז מצטרף הת' וע' לדל ורש ונעשים דלת ושער ומבאר הפסוק לא בחסד ולא במעשים באנו לפניך כדלים וכרשים דהיינו באלול אין אנו סומכין על מעשינו הטובים אלא כדלים וכרשים והריצ"ח(23) ביאר שהכוונה שמי שבא כדל אזי נותנים לו ת' ונעשה דלת ומי שבא כרש נותנים לו ע' ונעשה לו ששער וזה דווקא בעת ההיא אזי יש אותיות ע' ת' דהיינו עת רצון.

אבל כשבא לתבוע בזכות דהיינו במטה עוז אין זה שייך לעת וזמן כי מגיע לו לא מצד הזמן והעת אלא בדין ואזי אפילו אם הוא דל ורש דהיינו חסר ונחסר כנ"ל אבל כיוון שאינו ממתין לעת רצון הוא דחיקת השעה וחסר בכלים

^ט בתולד החי
^י בתולד- לאמר

^א עיין יקרא דשבתא שאתחנן היא תשובת משה על מי מריבה אע"פ שאתחנן לא היה כשזיל דרוג אלל היה כשזיל להגם לארץ וזה א"ל אלל ע"י לרושי התורה שמהם נעשים מלאכים. ועיין לק"ה גזלה ה' ה' שזכרו של משה תמיד היה תחנונים ורק כמי מריבה העם הטעה אותו. עוד עיין לק"ה שם אות ו' כיצד עניין זה נוגע לכל אחד

^ב אמירה לשון רכה ודיבור לשון קשה ואולי הם נבראים אמירה ואחרי שלוקחים הכח מאדום נעשים דיבור וכן לקמן אומרים המלאכים לאדם כה אמר אחיך ישראל אמר דייקא ואם היו מקבלים הכח מאדם אזי אח"כ היה נהפך לדיבור כנגד מוצאי דיבת הארץ אבל הם לא קבלו כח מאדום ונשאר אמירה לכן לא נכנסו לארץ אלא ע"י פטירת משה ואהרן.

ככל יום בחשק חדש שזהו ג"כ בחי' חידושי תורה כ"ס במ"א. גם כל מי שלומד תורה א"א שלא ילמד לבאר איזה ביאור ופירוש צמח שלומד.

ועל כל זה צריך כ"א לפי בחינתו לילך עם התורה הנ"ל דהיינו שידע כי עיקר שלימות הלימוד הוא שימשיך לעצמו ליצורים חמים כגחלי אש שילמוד עם חמימות והתלהבות דקדושה. ולריך לשפוך לבו כמים לפניו ית' עד שימשיך מלב העליון ליצורים חמים כגחלי אש ועי"כ ימשיך ביאורי תורה ג"כ משם כ"ס שס. ולריך ליזהר מאד באזהרה הנ"ל לבלי לדחוק את השעה שלא ישתמש עם המטה ע"פ שהם המעשים טובים בצדל המשכת התורה רק להכניע את הרע ע"י בחי' מטה ע"פ. היינו כי כ"א מישראל אפילו הגרוע שבגרועים צוודאי יק לו איזה מעשים טובים כ"ס ע"פ ועוד מעט ואין רשע צסי' רפ"ב. וכשרואה לגשת אל הקודש לעסוק בתורה ומע"ט והבזע"ד רואה להפילו מריבוי קלקוליו העלומים ואומר לו מי אתה תעסוק בתורה אחרי שקלקלת כ"כ, אזי צריך לבקש בעצמו איזה נקודות טובות שזהו בחי' מטה ע"פ שבו,

עתה יבאר רבנו עפ"י הנ"ל את חטא משה ואהרן צמי מריבה

ומבאר שצריך הטעות היחה צמה שהשתמש צמטה כח זכויותיו כדי לקבל את מימי הבאר ולכן לא היה המטה הזה מכניע את הרע של העדה הסובב את הסלע, ועל כן לא עלה מיין נוקבין דהיינו הטוב שצבעה. וצ"ע כיצד מכניע המטה את הרע שצבעה ומדוע א"א שיתקיים שניהם שגם יקח בזכות מעשיו ואל"פ שיכניע המטה את הרע שצבעה.

ועיין לעיל אות ד' שהרע של העדה נכנע ע"י הטוב של הדורש. ולפ"ז צ"ע מדוע לא יתקיים שניהם כנ"ל. אבל עיין בביאור הספרא לפנינו – תְּקוּנָה תְּנִינָה: מְרִיפָה הָאֵל לְרִיפָה אֲחֵרָה הֵינּוּ לְהַכְנִיעַ רַעְתָּם פְּנ"ל, וְצִיָּה מוֹרִיָּא אֲוֹתָם מִתַּחַת רְשָׁתָה דְּסִטְרָא אֲחֵרָא וּמְכַנְיָם אֲוֹתָם תַּחַת רְשָׁתָה דְּהַרְשָׁה; וְהוּ אֲמַר לְרִיפָה הָאֵל לְרִיפָה אֲחֵרָא: ולפ"ז פשוט שהכוונה שיש צדק הדליק לומר להקב"ה שמוותר על זכויותיו לעצמו ותמורתם שיתן לו את אנשיו שנתפסו בידו של הסט"א וממילא מובן מדוע א"א שיתקיימו שניהם. כי שכר מעשיו הטובים הוא כמו תשלום שמשלם הדליק כדי שלא יהיה אחיזה לס"מ באנשיו. אלא שקצת צ"ע שלכאורה אין זה ציטוט הרע של העדה אלא ציטוט התולאה של הרע.

וְזָהוּ טַעוֹת שְׂטֵעָה מִשָּׁה, שֶׁהַקַּב"ה אָמַר לְמֹשֶׁה קַח אֶת הַמָּטָה וְהַקְהַל אֶת הָעֵדָה לְהַכְנִיעַ רַעְתָּם, וּדְבַרְתָּ אֶל הַסֵּלַע בְּחַחְנוּנִים לְעֵינֵיהֶם שִׁתְּקַשְׁרַ עִמָּהֶם, דֵּהֵינּוּ שִׁיקַח אֶת הַמָּטָה הֵינּוּ מִמְשַׁלֵּת עוֹזוֹ שִׁישׁ לֹו מִמִּצּוֹת וּמִמַּעֲשִׂים טוֹבִים שְׁלוֹ. וְהַקְהַל אֶת הָעֵדָה, דֵּהֵינּוּ שִׁיקַבֵּץ אֲוֹתָם אֲלוֹו לְהִיֹוֹת לְיִצְוֹר אֶחָד כְּדֵי שִׁיְהִיָה לָהֶם חֶלֶק בְּתַפְלָתוֹ לְבַקֵּשׁ אֶת מִימֵי הַתּוֹרָה, וְלִזָּה צָרִיךְ אֶת מִטָּה זְכוּוֹתָיו כִּי בְשַׁעַת הַקְהַל שִׁישׁ בָּהֶם גַּם רַעִים וְקָהַל יִשְׂרָאֵל הֵם צָחִי הַשְׂכִּינָה וְכַשֵּׁיף בָּהֶם רַע יֵשׁ גַּם רַע שְׁסוֹבֵב אֶת הַשְׂכִּינָה דֵּהֵינּוּ אֶת הַלֵּב הָעֲלִיֹוֹן כִּי הֵיא נּוֹפֶלֶת בְּאַרְץ צָחִי רַגְלִיָה יוֹרְדוֹת מוֹוֹת שֶׁהַקְלִיפּוֹת אֲוֹחֹזוֹת בָּהּ וּיוֹנְקוֹת מִמֶּנָּה. עַל כֵּן צָרִיךְ מִטָּה עוֹז כְּדֵי לְהַכְנִיעַ רַעְתָּם כְּנ"ל וְעִי"ז מִסִּיר גַּם הָרַע הַסּוֹבֵב אֶת הַלֵּב הָעֲלִיֹוֹן וּמוֹנֵעַ מִלְקַבֵּל מִמֶּנּוּ וְגַם כִּי תַפְלִיָה הֵיא מִיִּין נּוֹקְבִין/י שְׁעוֹלִים לְשְׂכִינָה וְהֵיא מִתַּפְאֶרֶת בָּהֶם לִפְנֵי ית' וְעִי"ז מִעוֹרֶרֶת אֲוֹתוֹ לְהַשְׁפִּיעַ לָהּ מִימֵי הַתּוֹרָה, אֲבָל תַּפְלַת רַשָּׁע אֵין צֵה תַתַּפְאֶרֶת לִכֵּן מוֹכֶרֶת הַלְדִיק לְהַכְנִיעַ הָרַע שְׂצַעְדָה כְּדֵי שְׁתוֹכֵל הַמַּלְכּוֹת לְהַתַּפְאֵר בְּתַפְלַת כּוֹלָם, כִּי כָל שְׁעוֹלוֹת יוֹתֵר תַּפְלוֹת דֵּהֵינּוּ יוֹתֵר מִיִּין נּוֹקְבִין עִי"ז הֵיא מִקְבֵּלָת יוֹתֵר שְׁפַע מִימֵי הַתּוֹרָה. וְאַח"כּ אַחֲרֵי שְׂמַכְנִיעַ הָרַע שְׂצַעְדָה אֵזֵי מִתַּפְלֵל עִמָּהֶם תַּפְלָה לְיִצְוֹר וְזֵהוּ וּדְבַרְתָּ אֶל הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם, אֵין דִּיבּוֹר אֲלָא נַחַת וְשַׁבַּת סַג. וְמ"ר שֶׁה"ש סִמּוֹךְ לְסוֹפוֹ וְע' זֹהָר תַּצַּא רַעַט: וּדְבַרְתָּם אֶל הַסֵּלַע וְכו' בְּדַבּוֹר וּפְיוֹס וְכו'. דֵּהֵינּוּ שְׁלִיָה אֲוֹתוֹ הַקַּב"ה שִׁישְׁפוֹךְ שִׁיחוֹ וְתַפְלָתוֹ בְּתַחְנוּנִים כְּדֵל וְכַרְשׁ, אֶל הַסֵּלַע, דֵּהֵינּוּ לֵב הָעֲלִיֹוֹן שְׂצוֹ כְּתוּבִים כָּל בִּיאוֹרֵי הַתּוֹרָה כְּנ"ל בְּצֹוֹת צ'.

¹¹ הם שני דברים שהם אחד ממש כי הרע שעל העדה הוא ממש הרע שסובב את המלכות כי ישראל הממליכים את הקב"ה זו המלכות ואזי השכינה בתיקונה וכל שחסר בהמלכה זו אזי חסר בשכינה ומה שחסר נשקע בקליפות כי היכן שחסר קדושה יש אחיזת הקליפה נמצא שהכנעת הרע מישראל היא העלאת השכינה מהקליפות וזה בעצמו גם מיין נוקבין שמעלה השכינה שמתפארת בישראל שמעלים לה קדושה ע"י שממליכים את הקב"ה ועי"ז מוציאים אותה מהקליפות ובהתפארות הזו באה לפניו ית' ששמח בה ומשפיע לה מימי ביאורי התורה. כי אע"פ שאמר באות ב' שבאורי התורה כתובים בסלע אין הכוונה שרק צריך לקחת מהסלע כי כל השפעה אלינו הוא מכח יחוד קב"ה ושכינתיה, כי השכינה לא צריכה לעצמה אלא כדי להשפיע לנו וגם הקב"ה כל כוונתו בהשפעה לשכינה היא עמ"נ שתשפיע לנו.

¹² שבת דף סג. אמר רבי ירמיה אמר רבי שמעון בן לקיש: שני תלמידי חכמים הנוחין זה לזה בהלכה – הקדוש ברוך הוא מקשיב להן, שנאמר (מלאכי ג) אז נדברו יראי ה' וגו' אין דיבור אלא נחת, שנאמר (תהלים מז) ידבר עמים תחתינו. רש"י – הנוחין זה לזה – נושאין ונותנין בה בנחת רוח, מתעסקין כדי שילמדו זה מזה. ידבר עמים תחתינו – ישפיל, וכל שפלות בנחת, לשון אחר: הנוחין – מנהיגין זה את זה להבנתה של הלכה, כמו לך נחה (שמות לב) ידבר – תרגום של ינהג.

לעיניהם דייקא [16] כי התקשרות ללדיק היא ע"י ההסתכלות זו, שיהיה הקהל אללו בשעת מעשה, כדי שיקשר א"ע/17 עם נשמתם כנ"ל צאות ד' שהסומע מהחכם נתקשר נשמתו עם נשמת החכם בצעת תפלתו. והוא לא כן עשה/17, אלא שזכר טובו וצדקתו בשעת תפלתו. והיינו שלא השתמש עם המטה בשביל הקהל להכניע רעתו, אלא השתמש עם המטה, בשעת תפלתו לקחת צאורי התורה צכח זכויותיו. וזה בחי' וירם משה את ידו, ידו זה תפלתו כמ"ש (שמות יז) ויהי ידיו אמונה/17, תרגומו פרישת/17 בצלו פשט כוונת התרגום שדי משה רבנו היו פרושות ומורמות לשמים בצעת תפלתו. ורבנו דורש שיש צוה רמו שהרים את תפלתו מהעדה, ולא קשר א"ע עם הקהל ועל כן לא נכנע הרע שזהו ועי"ז נשאר רע סוצב את הסלע העליון ועל כן גם התורה שהמשך משה רבנו היתה עם סגים וע"כ לריך טרחה רבה לצרר כל סוגיא עד שזוכה ללסוקי שמעתתא אליצא דהלכתא/17.

וזה גרס בחי' ויך את הסלע במטהו פעמים, ויך את הסלע זה כביכול כמו שכתוב הכה צור ויזובו מים (תהלים עח) הפסוק מדבר בהכאת משה צור בחורב ורבנו רואה לומר שצדקש כביכול הכה משה צללע כמו שהכה צור בחורב. שהכה לב עליון/17 שצו כחוצים ביאורי התורה, כמו שלוקחין איזה דבר בכח ובאונס, כי בא לקחת מימי ביאורי התורה בכח מעשיו הטובים כי אע"פ שצחורב נלכוה להכות לייקא כאן זה היה פנס גדול. והארכנו צוה בהקדמה שלפי רבנו כיון שמרים אז היתה צחיים לא הולך לצקש צחחוננים וגם לא להכניע את הרע שצעדה ועל פי הסוד לפי דרכנו/17 צארנו שלקוחה צכות מעשיו היא בחי' יחוד דקטנות כיון שהיה לפני מתן תורה וא"ל היה ליחד יחוד דגלות לכן ההכרה היה לקחת צכח זכות מרים ומשה. אבל צקש נלכוה משה לדבר דהיינו לפי רבינו לצקש צחחוננים ולהשתמש צמטה זכויות מעשיו להכניע את הרע שצעדה ולפי הסוד כיוון צוה לגרוס יחוד שלם דגלות כי צבר היו ישראל מוכנים לכך ורק צגלל הערב רב לא עלה הדבר שהטעו את משה רבנו שצמקום לדבר הכה פעמים דהיינו שהיה בהכאה שני פעמים ועל ידס שני הפסדים.

וזהו הכאת הסלע פעמים, הכאה אחת, שלקח ביאורי התורה בכח ובאונס דהיינו צכות מעשיו בחי' לדיק נוטל צווע/17 (צרכות יז), ולא ביקש מתנת חנם כנ"ל. והכאה אחת, כי מי שדוחק/17 את השעה

¹⁶ עיין תורה ד' בתחילת ביאור הרבב"ח שנקט התקשרות במקום הסתכלות דהיינו הך.

¹⁷ צ"ע פתח בלעיניהם משמע שהם מסתכלים עליו וסיים במקשר עצמו משמע שהוא מסתכל עליהם. משמע שצריך את שניהם. והוא לא כן עשה – הלשון כאן מזור. לכאורה הל"ל והוא לא עשה כן. ואולי רמו בזה שלא תאמר שמושה עשה את הלא כן (כמו שדורשים הלבן שאמר ליעקב לא יעשה כן במקומינו רוצה לומר שאצלנו "לא" יעשה כן) לכן שינה לומר שמצידו הוא כן עשה אלא שהרע שבעדה התגבר. וכמבואר בלק"ה סעודה ד' ז' בשם הזהר בראשית כח: ויקרא כג. שטעות משה הייתה בגלל הערב רב שהיה דייקא בגללם עוד יותר צריך להזהר להכניע רעתם ע"י המטה נמצא שטעותו התחילה במה שקרב את הערב רב וכמבואר בתורה נט סכנה גדולה לקרב רחוקים ובפרט רחוקים כאלה שהיו העלומת זה של משה רבינו (סיגי הדעת). וע"י שלא הכניע את הרע שבעדה אזי המשיך תורה בבחי' הכאה שאע"פ שנחשב לו לחטא אבל בזה כבר היה תיקון קצת כי עי"ז גם התורה שנמשכה היא עם קליפות וקושי כמובא בזהר קש וחומר ולבנים דהיינו קושיות וקל וחומר וליבון הלכה. ומבואר בפע"ח שער הנהגת הלימוד שעיון הנגלה לברר הלכה הוא לשבר הקליפה שהיא סוד הקושיות בהלכה להסיר הקליפה מהכל"ה העליונה. ועיין תורה פד – וקשאדם רוצה להגות ולחשב בתורה, הינו ברוין דאורייתא, אנון נטירין ונחשים ועקרבים מבלבלין מושבותיה, ואלו הם המושבות שבאין לאדם וקשאדם רוצה וחושק עד מאד, ופותחין לו. עכ"ל. ועי"ז נתקן שלא ינקו החיצונים מהתורה. אבל אם היה מצליח להכניע הרע שבהם אזי התורה הייתה נמשכת מנביעו דחכמתא וכל אחד היה מבין חלקו בקלות ללא שום טורח ועזרה. כי הייתה תורה ממלכות דאצילות ששם איל שום קליפות כלל.

¹⁸ מ"ק – כי תפילה בחי' אמונה ואמונה בחי' ידיים כי היא כלי לקבלת דבר רוחני כמו הידים דבר גשמי, ועוד שהם אבר שיכול לעלות למעלה מהראש בחי' למעלה מהמוחין כמו האמונה שרק על ידה אפשר לעלות ולהשיג למעלה מהמוחין וזה בחי' תפילה שמבקש דבר שבשכל וטבע לא יגיע אלא מאמין שהקב"ה יכול להשפיע לו. וכפי מה שמאמין בתפלתו כך מקבל את בקשתו ברוחניות ע"י כלי הקבלה דהיינו המלכות אמונה, ועי"ז אפשר שאח"כ יקבל זאת גם בגשמיות.

¹⁹ גם בתרלד - פרישת, בדפורי - פריש' ומתרגלו - פרישן (באונקלוס - פריסן) ועיין לעיל בתורה ד' אות א' ובתורה ט' אות א' בתקפא פרישת ובתרגלו פרישן וכן הוא בתורה ה' תנינא אות א' ובתורה יט תנינא כמבואר בתיקון בא דף מד. דאם לא דמחא פה שאס לא שהיה מכה צללע, אלא היה מדבר אל הסלע, על ידי זה היה נעשה היחוד ציסוד של הגלות, והיה נמשך אור גדול צחורה שצבל פה, ואז לא הוו טרחין ישראל ותנאין ואמוראין באורייתא דבעל פה לא היו לייכים לכוות כלל ישראל והתנאים והאמוראים צחורה שצבל פה, שהיא צחנית המלכות דאיהי סלע שהיא סוד הסלע, ואז היו לומדים את התורה צלי שום טורח וקושיא ומחלוקת, כעין שהיה לעמוד ללא, כי כל קושיא ומחלוקת היא מלד הקליפות המתעוררות מלד הקטנות, אלא אתמר בו אלא נאמר צו ודברתם אל הסלע שהוא סוד יחוד של היסוד דגלות הגדול דבור, ואז היה נמשך למלכות הארכת מוחין דגלות, ונתן מימיו ואז היה נותן את מימי התורה צפע רב בלא טורח, (ה"ג הגי' ב) והיה מתקנים בהון ולא ילמדו עוד איש את רעהו וגו', כי כלס ילעו אורתי למקטנס ועל גדולם, והוה נפיק מיא והיו וולאים מימי התורה בלא קשיא ומחלוקת, ופסק ו"ל שהיה נובע מעין החכמה צלא הפסק,

²⁰ גם בדפורי עליון ותשכס - העליון

²¹ שהלכנו בדרכו של הלשם שבו ואחלמה ולא בדרכו של הבאיבי הנחל.

²² עיין באיבי הנחל מה שהקשה על זה הבאנו דבריו לעיל בהקדמה.

²³ הלשון צ"ע מדלא אמר ואחת שדחק את השעה אלא כי מי שדוחק משמע כאילו ההכאה היא מה שהשעה דוחקתו.

שעה דוחקתו וברכות סד. וערובין יג:). ונסתלק קודם זמנו/כ"י^ה להיינו שלקחת התורה בזכות מעשיו היה זה שתי הכחות אחת שלקה ולא ביקש ואחת מה שלא המתין שיתנו לו, כי נתפלה בתחנונים מתקיים שניהם שני דברים שעושים כלי למתנת חינוס אחד שמרגיש שאין לו כלום ואחד שממתין עד שיקבל וכמבואר בזימא לח/י^ו שאומר לו הקב"ה המתן כדי שנתנסס אני ואתה. ועל הסתלקותו השכינה שהיא הלב הנ"ל, היא מיללת ובוכה/כ"י^ה עליו/כ"י^ט. לזהו פעמים, והיינו שגלל שני פגמים נגרמו שני הפסדים כי מתו משה ואהרן ע"י הכאה, כמ"ש/ש"ל^א אחרי שהקב"ה אומר למשה ואהרן שכיון שחטאו צמי מריבה לכן לא יכנסו לארץ, אומרת התורה המה מי מריבה וכו' אשר רבו בני ישראל את ה' ויקדש צם, ופרש"י ויקדש צם" הכוונה למיתת משה ואהרן שהקב"ה מתקדש בזמיתת הדיוקים כי עי"ז יראים מפניו :

ובשביל זה שכל הדוחק את השעה השעה דוחקתו אין לאדם לדחוק את עצמו על שום דבר/ל"י^י והיינו לא רק שדוחק את הזמן אלא גם שלא יתעקש על שום דבר כאילו חייבים לתת לו, אלא יבקש בתחנונים, אם יתן לו הש"י, יתן, ואם לאו לאו [ל"י/ל"ה] וגם רוצה לומר שלא רק בהמשכת ציבורי התורה מלב העליון אסור לדחוק את השעה אלא בכל התפילות ובקשות מהקב"ה אסור לדחוק את השעה. נמצא שיש כאן שני חידושים אחד שלא רק דחיקת הזמן אסורה והיינו שיתנו דווקא עכשיו אלא גם דחיקת הנתינה שמתעקש שיתנו לו בקשה. ועוד חידוש שא"פ שלמדנו זאת ממשה רבנו שטעה בקשת מימי התורה מפלע העליון למדנו מזה גם על כל בקשה מהקב"ה : ועניין זה מבואר בצריכות בל"ה גזלה הלכה ה' עי"ש שפרש כל החטאים הוא צדחי דחיקת השעה.

וזוהו יען לא האמנתם בי, "האמנתם" היינו התפלה כנ"ל. "בי" היינו לא התפללנו כנ"ל/י^י והיינו שהרים תפלתו מתפלת הקהל כנ"ל וירס משה את ידו, והיינו שלא קשר א"ע עם הקהל והיינו כאילו סבר שאין אני נמצא אצלם/י^י לכן א"צ להתקשר עמהם. והתפלה ל"ה היא אמונה, כמו ויהי ידיו אמונה. להקדישני לעיני בני ישראל [ל"ט], להקדישני דייקא, כי ע"י התפלה של רבים נתקדש הש"י כי ככל שעולה יותר מים נוקצין מיותר בני אדם יותר מתקשטת השכינה בהם וזוכה ליותר שפע קדושה כנ"ל.

^{כה} צ"ע היכן מצינו בזאת שנסתלק משה רבנו לפני זמנו. הרי נפטר ביום שנוולד וגם נפטר בן מאה עשרים כפי שרמזו בפרשת נח בשגם גמט' משה הוא בשר והיו ימין מאה ועשרים שנה.

^{כו} יומא דף לח: – אמר ריש לקיש מאי דתיב אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן, בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו. תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שהיה מוכר נפט ואפרסמון [דף לט]. בא למדוד נפט אומר לו מדוד אתה לעצמך בא למדוד אפרסמון אומר לו המתן לי עד שאמדוד עמך כדי שנתבסם אני ואתה.

^{כז} בתורלד - ובוכת

^{כח} מיללת ובוכה צ"ע מדוע שני לשונות ואולי רומז בזה לשופר של ראש השנה שבה נאמרה התורה ותוקעים שברים תרועה כדאיתא בגמ' ראש השנה דף לג: ותיבב אם סיסרא מר סבר גנוחי גנח ומר סבר ילולי יליל.

^{כט} עליו ולא עליהם וכן לעיל על הסתלקותו ולא הסתלקותם וצ"ע מדוע רק על משה ולא גם על אהרן.

^ל בתשכט - וז

^{לא} במדבר פרק כ (יב) ויאמר ידוד אל משה ואל אהרן יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם: (יג) המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את ידוד ויקדש בם: פרש"י – ויקדש בם – שמתו משה ואהרן על ידם. שבשקב"ה עושה דין במקודשיו הוא יראוי ומתקדש על הבריות וכן הוא אומר (תהלים סח) נורא אלהים ממקדשיו וכן הוא אומר (ויקרא י) בקרובי אקדש:

^{לב} צ"ע הרי רבו את משה ואהרן ועיין תנחומא קרח פרק י' – אמר רב חמא בר חנינא כל העושה מריבה עם רבו כאילו עושה מריבה עם השכינה שנאמר (במדבר ב) המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את ה' אמר רבי חנינא בר פפא כל המתרעם על רבו כאלו מתרעם על השכינה שנאמר (שמות טז) לא עלינו תלונותיכם כי על ה' א"ר אבהו כל המהרהר אחרי רבו כאלו מהרהר אחרי השכינה שנאמר (במדבר כא) וידבר העם באלהים ובמשה:

^{לד} צ"ע בשלמא לפי הפשט שבקשו מים מובן אבל לפי רבנו שבקשו ביאורי התורה האם הכוונה שגם על רוחניות אין צריך להתעקש. ונראה שברוחניות צריך להתעקש אבל לא לדחוק את השעה שיהיה דווקא עכשיו אלא אומרים לו המתן.

^{לז} עיין לקמן תורה קצו. ועיין בעש"ט עה"ת עמוד התפלה אות קכח ד"ה ויש עוד בחינה.

^{לח} עיין תורה קצו – ובשאלתה מתפלל אל תעשה תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים וכו' (אבות פ"ב ב). כי אסור לאדם לעמוד עצמו על שום דבר, היינו שאסור להתעקש בתפלתו שהקדוש ברוך הוא יעשה לו דווקא את בקשתו, כי זה הוא כמו לזכות דבר בחזקה, בגזלה. רק צריך להתפלל ולהתחנן לפני השם יתברך ברחמים ותחנונים, אם יתן השם יתברך יתן ואם לאו לאו, כמובא במקום אחר (א). וזה: אל תעשה תפלתך קבע, מלשון גזלה, כמו שכתוב (משלי כ"ב): וקבע את קבעיהם נפש. היינו שכל מה שהוא מבקש, הן פרנסה או בנים או שאר צרכים, אסור להתעקש ולעמוד עצמו בתפלתו, שדווקא יעשה הקדוש ברוך הוא את תפלתו, כי זה הוא תפלת קבע שלוקח הדבר בחזקה בגזלה, רק יתפלל רחמים ותחנונים כנ"ל:

^{לז} צ"ע מדוע הטעות שלא התקשר עם העדה נקרא לא האמנתם בי והיינו שהחסרון הוא ההתקשרות עם הקב"ה יותר מהחסרון של ההתקשרות עם העדה ונראה כי עיקר ההתקשרות עם נשמות הקהל כמבואר לעיל ונשמות הקהל היינו חלק אלוך שיש בכל אחד מהיינו האלוקות שבו, נמצא ההתקשרות לקהל היא התקשרות להקב"ה וכיון שלא עשה כן נאמר לו יען לא התפללתם בי.

^{לז} עיין תורה פב תנינא שמושה תמיד היה מוצא אלוקות אפילו בקל שבקלים והיה מתקשר עמו.

^{לח} בתורלד - הוא

לכן לא תביאו וכו' אל הארץ מדה כנגד מדה כי המשכת התורה מהבאר היא לתכלית שיהיו נעשים מלאכים שעל ידם יתגברו על מולאי דנת הארץ ויבוא לארץ ישראל וכיון שפגמו במלאכים גרמו שישראל לא יכלו להכנס לארץ, רמז על הסתלקותו/מ² דהיינו שזנה שמאר שלא יביאו את הקהל הזה לארץ רמז שאין כח במלאכים ואין לזה תיקון אלא ע"י הסתלקות הגליה, כי הקדושה ג"כ נתוסף למעלה בשעת פטירת הצדיק בידוע [מ^א]/מ^ב כי נשמתו יקרה מאלד וכשעולה לשכינה מתקטפת זה בהתפארות נפלאה לפניו ית', נמצא מזה שנחסר על ידם נשלם על ידם [מ^ג]/מ^ד כי הצדיק שקול כנגד כל הקהל ומה שהחסיר עליית מ"ן של נפשות הקהל נשלם ע"י נפשו: דהיינו שע"י הסתלקות נשמתו למעלה נוספה הקדושה שנחסרה ע"י שלא הכניע את הרע שבעדה דהיינו שכיון שלא העלה את נפשות הצאים אליו לכן הוכח להעלות את עצמו מ"ן (ולפי הווקאקער/מ^ו) שנקצר בכל אחד מישראל לכאורה זה תיקון גם את החסרון בהתקשרות שלו עם העדה. אבל התולאה שבגלל הרע שבעדה נשאר רע סובב את הסלע העליון ועי"ז ילאו מי הבאר עם סיגים שעל כן צריך לטרוח וללון לעמקה של הלכה עד שזוכים לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא זה לא נתקן כמבואר בתיקון כ"א דף מד. מ^ז

אות ו

לע"פ שבאמירת התורה פתח בענין ארץ ישראל כמבואר בחיי מוהר"ן אבל ככתובת ידו כאן לראשונה מזכיר את הארץ. וכאן מתברר שעיקר ענין הביאורי תורה לזכר ממה שזכר לעיל שע"י מתבטל הקושיות שיש על הצדיק כאן מבאר שהעיקר הוא שהן הכשר להכין את הדרך לארץ ישראל ע"י שנעשה מהם מלאכים שמקבלים כח מאדום להכניע את מולאי דניצת הארץ דהיינו כל המניעות שיש על הביאה לארץ/מ^ח.

ובזכות התורה שממשיכין ע"י תחנונים כנ"ל, זוכין לא"י כפי שיתבאר לקמן שחידושי התורה הם כוחות רוחניים דהיינו מלאכים שמקבלים כח מאדום להכניע את המונעים להיכנס לארץ, במ"ש (תהלים קה)/מ^ח **ויתן**

^ט המשך הפסוק הנ"ל
^מ כנ"ל הסתלקותו ולא הסתלקותם
^{מא} עיין עץ חיים שער לט דרוש י"א סוף כלל טז
^{מב} עיין עץ חיים שער לט דרוש י"א סוף כלל טז
 על ק"ה אך הנפש יכולה לעלות בסוד המ"ן של המלכות ע"י מסירת נפשו למיתה על קיום התורה והמצוות וא"צ הריגה:
^{מג} וגם המלאכים קבלו כח זה שז"ל מלאך של צדקה אחרי פטירת משה ליהשע ודרכו שלפניו ואמר בלתי ויהיו המנועים לזכר רב שקבל חרם מלחום. ועיין מי הגחל כאן, ועיין תורה שלימה על משפטים כג. כ. עוד עיין לק"ה דברים הנוגעים בסעודה הלכה ד' אות טז.
^{מד} וע"י שחזרה הקדושה יכלו להבנס לא"י, דהיינו שהמלאכים שבחיי משה לא היה להם הכח לקחת החרב מאדום, ע"י פטירתו קבלו כח. ומובא במדרש [עיין תו"ש] דהיינו המלאך שבא ליהושע וחרבו שלופה בידו ואמר עתה באתי וזהו שאמר אני שר צבא ה' דהיינו שבא להכניע האומות ע"י כח החרב דהיינו שר צבא ה' בחי' יתן אומר המבשרות צבא רב המב"פ שהם המלאכים שנבראו ע"י ביאורי התורה.
 ומבאר **הבאיבי הנחל** שהוא המלאך שמשא לא הסכים לקבלו בפרשת כי תשא (שמות לג ב) כמ"ש "ושלחתי לפניך מלאך". ומבאר דכיוון שהיה אחר חטא העגל והמרגלים לכן נתחזקו האומות והמונעים וע"כ היה מלאך נמוך וחלש עד שהוצרך לקבל החרב מאדום. ולכן לא רצה אותו אבל בפרשת משפטים (שמות כג ב) לא סירב כשאמר לו השי"י "הנה אנכי שולח מלאך לפניך" כי היה קודם החטא והיה המלאך בקדושה נפלאה כמ"ש שם "כי שמי בקרבנו" ולא היה צריך לקבל החרב מאדום. (וצ"ע קצת כי במדרש שם משמע שמדובר באותו מלאך שמשא לא רצה לקבלו אלא שנוכח המעשה פעמים ואין מוקדם ומאוחר בתורה עיין תורה שלימה על משפטים) דברי **הבאיבי הנחל** צ"ע משמע שלא תמיד המלאכים מקבלים כח מאדום וזה חודש נמצא שיש ג' מדרגות במלאך שא"צ לקחת כח ושלוקח כח ואין בכוחו לקחת כח אבל צ"ע גדול בזה כי באתר ו' כתב וכן זה לענוש את הרשעים אי אפשר אלא כשמקבלים את הכח הזה מאדום כי זה הכח שלו בבחי' על חרבו תחיה. נראה פשוט לפי זה שאין מציאות שהמלאך כל כך חזק שא"צ לקחת הכח מאדום, כי הכח הזה נמצא לכתחילה רק אצל אדום מאז שיצחק ברך את עשו.
^{מה} בשם הקוצק'ר שמשא רבינו קבור אצל כל אחד מישראל וכן בתורה כו תנינא כי משה הוא מלפ"ש בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, בְּכָל אֵיבָר וְאֵיבָר, וּמִן־כִּיבָר כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר, שִׁיעֵשָׂה הַמִּצְוָה הַשְּׂיִכָּה לְאוֹתוֹ אֵיבָר כִּי רַמ"ח מִצְוֹת כִּנְגַד רַמ"ח אֵיבָרִים מִחֶקֶק (דְּבָרִים ל"ג), ולפ"ז התוספת קדושה היא לא רק עצם פטירתו כעלית מ"ן אלא שגם החסרון בהתקשרות לציבור נתקן כי נתוסף קדושה בציבור על ידי שנכלל בהם בפטירתו. גם בזהר מובא משה לא מת אתכניש בטיהרא. דהיינו ביהושע ודרכו גם בכל כנס"י שנקראת סיהרא בחי' מלכות בחי' תורה שבע"פ שמקבלת מתורת משה. והיינו המובא בשם **בעל התניא** שפירוש הלשון שאומרים על נפטר שבק חי לכל בריה הפירוש הניח חיותו אצל החיים.
^{מו} לכאורה אפשר להקשות הרי כך דרכה של תורה פת במלח ומים במסורה ועל הארץ תישן וחי' צער וכו' ומדוע תולים את קושי השגת התורה במשה רבנו. אבל באמת אינו כן כי דרכה של תורה למעט בתענוגי עוה"ז היא הכלי של ביטול מדות רעות דהיינו הרע של העדה שעל ידי זה זוכים להשגת התורה בשפע אלקי כמבואר בתורה כא. נמצא אם משה רבנו היה מכניע את הרע שבעדה אז בקדש אוי כל ישראל היו יוצאים לתמיד מכל התאוות רעות והיו תמיד זוכים להשגת התורה בשפע אלקי בלא טרחה. נמצא שטעות משה רבנו במי מריבה היתה שהיתה עת מוכן לגאולה השלימה ונאבדה מאתנו. אמנם כל הרוצה ליטול כתר תורה יכול להנהיג עצמו בדרכה של תורה ולזכות לתורה בשפע אלקי.
^{מי} צ"ע מה שמבואר בחיי מוהר"ן סימן קלט וסימן קמ שרבנו כדי להגיע לארץ הוריד עצמו לקטנות דקטנות מחמת ריבוי הקטרוג ואמר שכל הצדיקים הגדולים שלא הצליחו לבא לארץ זה כיון שלא הצליחו להוריד עצמם לכוח קטנות כי לפי מדרגת האדם כך ריבוי המקטרגים עליו. והענין מבואר בלק"ה עפ"י תורה עא תנינא. ואילו כאן משמע להפך שכדי להתגבר על המניעות צריך גדלות עצומה להמשיך תורה שהמלאכים הנבראים ממנה יהיו בעלי כח גדול לקחת מאדום את כל כח החרב שלו.
^{מז} תהילים פרק קה (מא) פתח צור ויזובו מים הִלְכוּ בְּצִיּוֹת נְהָר: (מב) כִּי זָכַר אֶת דְּבַר קִדְשׁוֹ אֶת אֲבָרָהֶם עֲבָדוּ: (מג) וַיִּצְאָ עִמּוֹ בְּשֵׁשׁוֹן בְּרָנָה אֶת בְּחִירָיו: (מד) וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גֹּיִם וַעֲמַל לְאֻמִּים יִירָשׁוּ: (מה) בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו וְתוֹרָתוֹ יִצְרֻוּ הִלְלוּ יְהוָה:

להם ארצות גוים וכו' [מט] ז"ע הראייה מהפסוק ואולי כי קדם לו "פתח נר ויזונו מים" שמדבר צבאר מרים שקבלו צרפדיים שהיא זיאורי התורה שעל ידם נעשים מלאכים שמקבלים כח מאדום להכניע את הגויים שכבשו את הארץ^{טו} :

אבל א"י היא אחת משלשה דברים שבאים^{נב} על ידי יסורין (ברכות ה.א./ג' ת"ג^{נא}), נראה לומר כיון שהם ג' דברים היותר יקרים שיש לכן המקבל אותן נצחן תחילה עד כמה הם חשובים לו והמצחן הוא אם מוכן לעמוד בניסיון היסורין.

ועיקר היסורין הם המונעים הרשעים, מוציאי דבת הארץ^{נד} לשון זה אומרת התורה צפרשת שלח על המרגלים שקדמו רע על ארץ ישראל ומנעו את העם לצוא אליה.

וצריך להכניע מתחלה אלו הרשעים, ולענוש אותם בחרבא וקטלא, ועי"ז יכולין אח"כ לילך^{נה} לא"י [מט]^{נז} והרשעים האלה תחילה היו המרגלים וכל השומעים להם ובכל פעם התלבב צאיזה רשעים שאמרו ניתנה ראש ונשוכה מררימה ובעיקר כשצאו לארץ היו בה צענת עממין ול"א מלכים שהיו צריכים לכבוש מהם את הארץ, אצל למעשה תמד יש מניעות והן מתלבשות בכל מיני אורות, המשותף לכולם ש"א להתגבר עליהם צריך של הקול קול יעקב אלץ כח חרבו של עשו הרשע, דהיינו אכזריות ותקיפות גדולה. ועיין בסיפור נסיעתו של רצנו לארץ צאיזה תקיפות ואכזריות כלפי בני משפחתו נהג רצינו הפך לרבו תמיד :

וכח הזה לענוש את הרשעים א"א שיהיה צקול קול יעקב דהיינו בני ישראל, אלא כשמקבלין את הכח הזה מאדום. כי זה הכח שלו כח הדין הקשה של אכזריות ותקיפות של עשו הרשע^{נו}, בבחי' מה שקרן ילחק את עשו ועל חרבך תחיה (בראשית כז)^{נא}, והוא יונק ממזל מאדים (טו)^{נב} / [מט]^{נא} / טו^{נא} שהיא הנהגת הדין

^{טו} עיין לק"ה גולה ה' ג' ותורה מד

^{נא} ואע"פ שיש שני פסוקים ביניהם ניכר ברור שהם עניין לעצמו שנכנס כאן באמצע. שבזכות אברהם אבינו הוציא אותנו הש"י ממצרים. שהרי באר מרים ברפידים היתה אח"כ וכל שכן מה שנתן לנו ארצות גויים היה הרבה אח"כ.

^{נב} צ"ע כי אמנם תחילה היה אמור שיכנסו מיד לארץ אחרי מתן תורה אבל למעשה לא נכנסו עד שבאר זו כבר נפסקה בפטירת מרים הנביאה והבאר האחרת לא היה בה הכח לכבוש נחלת גויים. כמבואר לקמן.

^{נב} דברים שבאים ע"י יסורין – צ"ע ששינה רבנו מלשון הגמ' וכולן לא נתנן הקב"ה אלא ע"י יסורין. ובפרט שלשון נתינה כבר נזכר לעיל ויתן להם ארצות גויים. ונראה לי כיון שלשון הגמ' משמע שאת היסורין נתן הקב"ה קודם לנתינת המתנות אבל א"כ לא ראוי לומר שנגד הקב"ה צריך חרבא וקטלא לכן שינה הלשון שבאים כאילו מאליהם ע"י רשעים מוציאי דיבת הארץ שעל זה שייך מלחמה נגדם בחרבא וקטלא.

^{נב} ברכות דף ה. תניא, רבי שמעון בן יוחאי אומר: שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, וכולן לא נתנן אלא על ידי יסורין. אלו הן: תורה וארץ ישראל והעולם הבא. תורה מנין – שנאמר: אשרי הגבר אשר תיסרנו יד ומתורתך תלמדנו. ארץ ישראל – דכתיב (דברים ח') כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מיסרך, וכתיב בתריה: כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה. העולם הבא – דכתיב (משלי ו') כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר.

^{נב} למלא נפ"מ שהיא אחת מג' עיני שער הפסוקים תהלים כו שהג' קשורים זה לזה.

^{נב} לשח"כ במדבר יד לו ועי"ש רמב"ן מוציא דיבה הוא שקר ומביא הוא אמת.

^{נב} במדבר פרק יד (לו) והאנשים אשר שלח משה לתור את הארץ וישבו וילינו וינזלנו ויחזקו עלינו את כל העדה להוציא דבה על הארץ: (לו) וימתו האנשים מוצאי דבת הארץ רעה במגפה לפני ידו:

במדבר פרק יג (לא) והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו: (לב) ויצאו דבת הארץ אשר תרו אתה אל בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה ארץ אכלת יושביה והיא וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות:

^{נב} בתולד – יכולין לילך אח"כ

^{נב} עיין חיי מוהר"ן סימן טו שבאמרת התורה התחיל מא"י ועי"ש גודל הפלגתו בחיוב להיות בה

^{נב} והריצ"ח ביאר עוד עפ"י הבאיבי הנחל שבאר שללכת מדרגה בדרגה דהיינו שירידה לא תיתפס כירידה אלא כהתחלת עליה וכן בכלליות לתפוס חושך כהחילת אור (כפי יתבאר באריכות בסוף התורה)

עוד מבואר בתורה קפו עפ"י הפסוק ואתה תשלם לאיש כמעשהו ר"ת אוכלת שהנהגה זו נוהג ביותר בארץ ואע"פ שזו הנהגה של דין כי נראה כאוכלת יושביה אבל במוחק של א"י דייקא הוא חסד גדול שנובע מהשגחה ואהבה גדולה כי ניתן להבין מיד במה פגם כדי לשוב, אבל במוחק של מוציאי דיבת הארץ הוא להיפך שהארץ אוכלת יושביה וכמובא בפרש"י שם שפירשו לרעה את כל החסדים שעשה עימהם הש"י. וכן אצל כל אחד בלבו יש מוציאי דיבת הארץ שמפרש ההנהגה עמו כדין וכפי התורה שלומד כן ניתן לו כח להתגבר על היצה"ר הזה.

ולמעשה שכל בחינות קדושת א"י המונע עליהם הם מוציאי דיבת הארץ והכח להתגבר עליהם הוא רק ע"י תורה שעל ידיה זוכה לחרב וכן בפרטיות ולכן צריך הרבה רחמים ותחנונים שיזכה לביאורי תורה וכל שכן עסק ועמל התורה בעצמו שעי"ז בורא מלאכי ליבו לאחוז חרב לצח היצה"ר שבלבו שמוציא דיבת הארץ ומפתה לתפוס רחמים כדין ולתפוס את כל המצוות והתורה והארץ כאוכלת יושביה וק"ו מי שמשמש בפשוטו קשה עליו הישיבה בארץ.

^{נב} ועיין בסוף התורה תיקון שמיני זעירין נחתין בגרונא ומחפין קדלא זעיר הוא עשו כמ"ש קטון נתתיך בגויים.

^{נב} בתקפא כתוב (שמות כז) ובתולד תוקן

^{נב} עיין זהו פנחס רטו.

^{נב} וזהו פנחס רטו. – וכן סומקא דא גוון יצחק אדום זה גוון של יצחק, והוא אדום המשמש היפה והטוב, אבל דאיתיא סומקא כשבא גוון האדום להתפשט בקליפות, ואצטבע פד נפיק מניה עשו ונצטבע באדמיות הרע שבקליפות כשיצא ממנו עשו, ולפי שעשו יונק מן הקליפה האדומה שהיא כשמאל, לכן כשבא יצחק להוליד את עשו, הוצרך להשתלשל דרך המדרגות, להתלבש בקליפה זו להוציא את נשמת עשו לעולם,

שנגלגל המזלות כי הקצ"ה מעלים את הנהגתו ע"י שמנהיג את העולם ע"י גלגל המזלות, ומזל מאדים שבו היא הנהגת הדין. לכן מקבלין אותו מאדום שהוא עשוי היונק ממזל מאדים :

אות ז

מוהרנ"ת סידר כאן לכל מדרכה בכוחות המלאכים אות נפרדת להייון שאותיות ז' ח' ט' י' כל אחת מדרכת ממדרגה אחרת. וכאן מתחיל מהמדרגה הגדולה ביותר שציקק משה רבינו בעלמו כפי שהיה ראוי לו לקבל אם לא היה טועה בסלע. להייון שמצקק את החרב בעלמה.

ודע שע"י כחות הרוחניות הנבראים מאותיות התורה שחידש/י^{טו}, הכחות האלו הן מלאכים ממש [יט]/יט^{טו} לשון זה הוא לשון רש"י על המלאכים ששלה יעקב רבינו לעשו כשחזר מחזן צניסותו לארץ ישראל/יט^{טו}. ורואה לומר שאין הכוונה לצני אדם שליחים שגם נקראים מלאכים/יט^{טו} כפשט הפסוק צפרקת חקת (צמדצר כ' יד) "וישלה משה מלאכים אל מלך אדום", אלל לפי רבנו שלח משה רבנו גם מלאכים ממך שנבראו ממיימי ביאורי התורה שהוליא מהסלע כפי שיבאר לקמן. והן מקבלין הכח מאדום אולי כי המלאכים נבראו מתורה של צחי' גחלי אש כנ"ל להייון צחי' דין צחי' אדום לכן מקבלים ממנו/יט^{טו}, כדי לענוש הרשעים המונעים את הכניסה וישון הארץ בחרבא וקטלא. והן נבראים בבחי' (תהלים סח)/יט^{טו} "אדני יתן אומר המבשרות צבא רב מלכי לנאות ידון

ואתמשך ההוא סומקא לתתא עד כוכבא דמאדים דאתאחיד ביה עשו ונמשך גוון אדום הרע הזה למטה עד הכוכב של מאדים שבו אחוז עשו, ונדוע שמזל מאדים מורה על שפיכת דמים ועל כמה מיני רעות שהם פעולות של עשו, ובה הלבוש נתלבש יצחק בהתלבשותו בעולם הזה, עיין רבינו בחיי בראשית כו מ'.

^{טו} רבינו בחיי על בראשית פרק כו פסוק מ – ועל חרבך תחיה – לפי אומנותו שהיה איש שדה לצוד במדברות ובמקומות החורבן והשממון היה ראוי לברכת החרב, וכוכב מאדים שהוא לשופכי דמים כמו גדול על החורבן והחרב וע"כ זרעו של עשו יורש החרב, והשר שלו שהוא הכח הממית מיוחסת לו החרב מן העולם. ומן הטעם הזה מנעה התורה החרב והברזל במשכן ובמקדש, לעיל אמר שהמשך וכאן שחידש נראה כי ממשך את הבכח והחידוש הוא הברזל.

^{טו} לשון המדרש רבה הובא ברש"י בראשית לב ד'.
^{טו} בראשית פרק לב (ד) וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום: רש"י – (ד) וישלח יעקב מלאכים – מלאכים ממש (ב"ר):

המקור בבראשית רבה (עה ד') – וישלח יעקב מלאכים – מלאכים אלו שלוחי בשר ודם רבנן אמרי מלאכים ממש.

^{טו} ואולי אפ"ל שגם יעקב כדי לקבל כח נגד המונעים אותו להיכנס לארץ לקח כח מעשיו הוא אדום אבל צ"ע כי מבואר במדרש שלמלאכים שלו היה כח גדול וכן מסתבר שהיה העדה של יעקב אבינו היו צדיקים בלא רע אבל צ"ע כי מבואר (פרש"י בראשית לג ח') שהשתמשו בכח הזה נגד עשיו עצמו וא"כ לא היו צריכים כלל לקבל כח ממנו וגם נראה שהמניעה של יעקב על הארץ היתה לכן דהיינו לפני שפגש בעשיו ועוד שעשיו עצמו גם הי המניעה ויעקב התגבר על הכל, אבל לא בחרבא וקטלא אלא במורך בלבבו של עשיו. ולבאורה לפ"ז צודק הבאיבי הנ"ל מה שאמר על המלאך הנזכר בפרשת משפטים שהיה לא כח ולא נצרך לקבל מעשיו. וכבר כתבנו לעיל שלבאורה זה נגד דברי רבנו באות ו'. ונ"ל שבאמת אעפ"כ צ"ל שיעקב לקח הכח מעשיו והראיה שעשיו בקש לשמור עליו (בראשית לג טו אציגה נא עמך וכו') וגם נלחם נגד שרו של עשיו הכל כדי לקחת כוחו ובאמת בארץ מבואר בספר הישר פרשת וישב שהיו לו מלחמות רבות וכלם פחדו ממנו.

ערש"י על בראשית פרק לג פסוק ח – מי לך כל המחנה – מי כל המחנה אשר פגשתי שהוא שלך כלומר למה הוא לך. ופשוטו של מקרא על מוליכי המנחה. ומדרשו כחות של מלאכים פגע שהיו דוחפין אותו ואת אנשיו ואומרים להם של מי אתם והם אומרים להם של עשו והן אומרים הכו הכו ואלו אומרים הניחו בנו של יצחק הוא ולא היו משגיחים עליו. בן בנו של אברהם הוא ולא היו משגיחים עליו. אחיו של יעקב הוא אומרים להם אם בן משלנו אתם:

גם עיין מדרש רבה בראשית פרשה עה פסקה י' – ויקרא שם המקום ההוא מחנים שתי מחנות למה מלמד שנתנו לו ליעקב ארבעת אלפים רבוא מלאכי השרת ונדמו לחיילות של מלך מהן לובשי ברזל ומהן רוכבי סוסים ומהן יושבי קרנות פגע בלובשי ברזל אמר להם משל מי אתם אמרו לו של יעקב פגע ברוכבי סוסים אמר להם משל מי אתם אמרו לו של יעקב פגע ביושבי קרנות אמר להם משל מי אתם אמרו לו של יעקב שנא' מי לך כל המחנה הזה אשר פגשתי.

^{טו} רבנו בחיי על בראשית פרק לב פסוק ד – וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום. מלת מלאכים כוללת השלוחים בבני אדם ומלאכי השרת השלוחים מאת הקב"ה. ומפני שיעקב הוצרך ללכת לפדן ארם מפני פחד עשו אחיו על כן בקש עתה בשובו אל ארצו להניח חמת אחיו ולדרוש שלומו ושלה אליו שלוחיו, עבדיו ואנשיו ביתו, ושלה עמהם מן המלאכים שפגעו בו כענין שכתוב בפרשה של מעלה (בראשית לב, ב) ויפגעו בו מלאכי אלהים.

^{טו} במעדני מלך כתב שכיון שכל כוחו של אדום הוא ממה שרפו ידי ישראל מהתורה נעשה מזה ידי עשו עכשיו שכפי כח התורה חוזר ולוקחת הקדושה את כוחה מעשו.

^{טו} תהילים פרק סח (יב) אדני יתן אמר המבשרות צבא רב: (יג) מלכי צבאות ידון ידון ונות בית תחלק שלל: רש"י (יג) מלכי צבאות הגוים ידון ידון – יתנדו וישלכו מתוך א"י וכנסת ישראל שהיא נות בית תחלק את שללם כמו שנאמר והי' סדרה ואתננה קדש וגומר (ישעי' כ"ג):

עיין פירוש רש"י המורחב במלבי"ם – (יג) שמלכי צבאות – הגוים אשר התאספו למלחמה ידודין ידודין – מכאן אחד אחד, ונות בית – שהוא ישראל תחלק את שללם – מצייר את ישראל כנות בית כי היא בעלת הארץ הזאת, והאויבים הם זרים הבאים לגרשה מביתה, צוה שידודין מארץ לא להם:

ידדון ונות בית תחלק שלל" נראה כוונת רבנו שציאורי התורה שמקבלים מהבאר הג"ל הם "אדני יתן אמר"י^{טז} דהיינו דבר ה' שפטיש יפוצץ סלע/י^{טז} מתחלקים לניאולות רבים שנעשים מהם כבא רב של מלאכים ידדון להכניע את הרשעים, וכמבואר בפסוק הסמוך שמלכי כבאות גוויים באים לגרש את ישראל שהם נוות בית בארץ והמבצרות כבא רב דהיינו המלאכים ידדון ידדון מגרשים את האויב (רש"י ומלבי"ם סס), והן מענישין את הרשעים ע"י הכח שקבלו מאדום, בבחי' (שם צא)/ע"ה^{טז} כי מלאכיו יצוה לך וכו' על שחל ופתן תדרוך וכו' נראה שרומז בזה רבינו על מולאי דיבת הארץ שהם כאריות ונחשים גדולים והדימוי לנחש נראה שרומז ללשון הרע שמוציאים ליבת הארץ כמבואר בתענית ח. ובערכין טו: עה"פ ומה יתרון לבעל הלשון שהנחש יטען לעתיד לבוא שהוא לא גרוע מצעל לשון הרע שגם הוא מוזק חזירו כלל תועלת :

אות ח

ואלו הכחות הרוחניות, היינו המלאכים, הן לפי התחדשות התורה. והתחדשות התורה, לפי הקדושה שנתוסף למעלה בנ"ל כפי המיין נוקצין פעולים לשכינה ע"י הלדיק שמעלה את הטוב של נפשות אנשיו הבאים אליו כך יותר מתקטפת השכינה לפניו ית' ועי"ז יותר נעשה בו רצון להשפיע לה קדושה. לפי רבות הקדושה, כן נמשך ריבוי התורה. ולפי רוב התורה, כן ריבוי^{טז} המלאכים הנ"ל. וכן להיפך, היינו שלפעמים הקדושה כל כך מועטת, עד שהמלאכים הנבראים מחידושי התורה, הם מעוטי^{טז} כח כיון שהם מועטים כנ"ל/ע"ה^{טז}. שאין כח בידם לקבל כח לענוש את הרשעים בחרבא וקטלא, ואין להם כח אלא להכניע את הרשעים בלבד, ולהביא מורך בלבבם [טז/ב]^{טז} דהיינו שהם זוכים מעלמם מרוב פחד/טז^{טז}, אבל לא לענוש אותם בחרבא להעביר אותם ועל כן אח"כ הם חוזרים ומונעים :

אות ט

לעיל דיבר מכה המלאכים לענוש ועתה ידבר מכוחם לגרום לאחר לענוש

ולפעמים גם להכניע אותם בלבד ע"י מורך בלבבם. אין כח למלאכים האלו. שכ"כ הם מעוטי כח, מחמת מיעוט הקדושה הנ"ל. ואין להם אלא הכח הזה, לעורר כח האומות על הרשעים

^{טז} מ"ק – אדני-י היינו הדיבור. אמר ר"ת אש מים רוח בחי' קול בחי' פנימיות שהיא אחידה וקשורה לאחד וע"י הדיבור שע"י החיתוך אותיות במנצפך דהיינו ה' מוצאות הפה ע"י נעשה הריבוי וצבא רב. דהיינו ע"י דיבור עם פנימיות נעשה מבשרות צבא רב ובמדרש שכל דיבור במתן תורה נתחלק לו' ולשבעים להשמיע לכל האומות ועוד שם שישיראל נסוגו מחמת הדיבור ובאו מלאכים והחזירום ואפשר שגם זה בבחי' הנ"ל כי דיבור שהוא דיבור נשמע ופועל א"כ מסתמא היה להכניע בהם וכן מה שהחזירו בני"י היינו שהפיחו כח ואומץ בליבם והכל מכח הביאורי תורה שבמתן תורה.

ע"י תורה נז מכל דיבור של הקב"ה נבראו מלאכים וכפטיש יפוצץ סלע. סלע דייקא ועי"ש שהם בבחי' דין שמכה ואומר גדל. כמבואר כאן שע"י שהם בחי' דין יש להם הכח לקחת החרב, ונקט לשון אומר דייקא בחי' אדני-י יתן אומר .

^{טז} מדרש תהלים מזמור צב רבי יוסי בר חנינא אמר, כאדם שהוא מכה בפטיש על האבן וניצוצות ניתזות לכאן ולכאן. כך, המבשרות צבא רב.

^{טז} תהלים פרק צא (י) לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלה: (יא) כי מלאכיו יצוה לך לשמרוך בקל דרךך: (יב) על כפיים ישאונוך פן תגף באבן ורגלך: (יג) על שחל ופתן תדרוך תרמס כפיר ותנין:

מלבי"ם ביאור המילות (יג – יד) על שחל ופתן תדרוך תרמס כפיר ותנין. הדורך הוא כדרכו, והרומס משחית הדבר, (כמ"ש ישעיה ס"ג ג), והכפיר הוא הצעיר מן השחל, והתנין קטן מן הפתן, על שחל הגדול תדרוך ברגלך, ואת הכפיר הקטן תרמוס בדרכך עליו, נגד תדרוך אמר ואפלטו, ונגד תרמוס אמר אשגבהו, שהוא יותר מן ההפלטה שעוד יתגבר על המזיק לרמוסו בכחו, וידע שמי הוא יותר מן החושק, שחושק אל הדבר ולא השיגו עדיין:

^{טז} בתרלד- הבוח

^{טז} בתרלד- מעט

^{טז} צ"ע שתחילה תלה הכח ברבוי המלאכים וכאן נראה שתלוי בכח המלאכים. ולפי מה שמכנה את המלאכים כוחות רוחניים נראה שכוחם תלוי ברבויים. ולא בכח כל אחד מהם. כך נ"ל וצ"ע.

^{טז} לשה"כ ויקרא כו לו

^{טז} ויקרא פרק כו (לו) והנשארים בכם והבאתי מרף בלבכם בארצת איביהם ורדף אתם קול עלה נדף ונסו מנסת חרב ונפלו ואין רדף: (לז) וכשלו איש באחיו כמפני חרב ורדף אין ולא תהיה לכם תקומה לפני איביכם:

פרש"י (לו) והבאתי מרף – פחד ורך לבב

^{טז} ע"י במראה שבחי מוהר"ן פג – וראיתי אותו מאים עומד משמים לארץ וחרבו בידו משמים לארץ, וליה כמה פיות. הינו פה אחד הינו חד (שקורין שארף) למיתה, ופה אחד על עניות ופה אחד על חלשות. וכן כמה פיות על שאר ענינים. משמע שהפה השני היה של עניות וצ"ע לפ"ז המורך בלבבם אינו כפי הפסוק אלא שנעשים בעניות ועי"ז נחלש ליבם מדובר עזות הפך מהעשיר ידבר עזות

המוציא דבת הארץ. כמו עכשיו בגלות, שאין לנו כח לענוש בעצמינו את הרשעים אלא בדיניהם/ב⁹⁹, בבחי' (חבקוק א')/רשע מכתיר את הצדיק על כן יצא משפט מעוקל. כי הרשע מכתיר דהיינו מסבב את הצדיק ומונע מאנשיו להתקרב אליו, ואין לנו כח בעצמינו לדחות אותו אלא במשפטיהם, לדון אותו בדיניהם, ולקבל מהם כח לרדוף את הרשע כך גם מולאי ליצת הארץ הסודנים אותה ומונעים מלכוח אליה אין לנו כח להתגבר עליהם לא בכח הזרוע ולא במורך בלזכס אלא להביאם לדיני הערכאות ועפ"י דיניהם להכניע אותם:

ענה יצא שפעימים זכוונה מסבב הקצ"ה שיוכרח הצדיק להתגבר על הרשע דווקא דדיני הערכאות של הגויים כי ע"י שיואל משפט אמת דדיניהם זזה יואל המשפט מעיקולו שפפל ע"י משפטי השקר שלהם.

ודע שלפעמים הוא סבה¹⁰⁰ מאת הש"י, שזכוונה גורם שרשע יכתיר דהיינו יסובב את הצדיק, והצדיק אין לאל ידו [ב¹⁰¹] לדחות את הרשע אלא ע"י משפטיהם. וע"י כח המשפט של הגויים שמלילים את הצדיק מהרשע, (ואפילו רק בגלל שוחד שמקבלים/ב¹⁰²) נמאל משפטיהם לטובת ישראל ועי"ז יוצא משפט דקדושה שנפל בין הקליפות כי לדיק ורע לו זה משפט מעוקל וכאשר ע"י משפטיהם מלילים את הצדיק מהרשע אזי עולה המשפט ומתיישר, /ב¹⁰³ נמאל הצדיק הוא מוציא אותו מבין הקליפות ע"י התורה שהמשיך ונצטוו המלכאים וקבלו כח מאלם להביא את הרשע למשפטיהם, ויוצא עי"ז המשפט מעיקולו. כי המשפט נתעקל בין הקליפות שעל כן יש כח לרשע להרע לצדיק, בבחי' הכחוב (תהלים קמז)/ב¹⁰⁴ ומשפטים בל ידעום דהיינו שרק לישראל נתן הקצ"ה משפטי אמת אבל לגויים לא נתן לכן הם לא ידעום, לכן אינם יודעים מחשיבות ישראל והצדיקים. ועכשיו ע"י שיש כח במלכאים להביא את הרשע לדין ולהענישו זזה מתגלה האמת והמשפט הוא יוצא מעיקולו, ונתיישר מעיקולו, וזהו על כן יצא משפט מעוקל [ב¹⁰⁵] רוצה לומר על כן דהיינו על ידי זה יאל המשפט אמת מעוקל היינו מעיקולו :

וזה לשון קיצור ליקוטי מוהר"ן השלם אות י' – ולפעמים גם להכניעם אין להם כח כי אם לעורר כח האמות עליהם, כמו עכשיו בגלות שאין לנו כח לענוש בעצמינו את הרשעים, ולפעמים מסבב השם יתברך מניעות ויסורין ומחלקת מהרשעים שעומדים על הפשרים אנשי אמת ואין כח בידם לעמוד בנגדם כי-אם על-ידי משפטי האמות, וגם על-פי דין תורה מברחים לזה. אז מצוה גדולה לילך למשפטיהם ולהשתדל בכל הפחות ובממון להשפילם בדי שעה-ידי-זה יעלה המשפט דקדושה מהקלפות והסטרף אחר אחר בבחינת: "על כן יצא משפט מעוקל" (חבקוק א' ד) שיוצא ונתיישר מעיקולו: ועיין בקיצור הישן של מוהר"ן שהוסיף כאן [רק שדבר זה אסור לגלות בפני ההמון שלא ילכו לדון במשפטי עכו"ם בשביל צרכיהם ויאמרו שכונתם לשם שמים. אבל מי שכונתו רצויה באמת כדי להכניע הרשעים המונעים אותם מהקדושה הוא מצוה גדולה ודבר גדול].

אות י

ולפעמים גם זה הכח אין להם, ואין להם כח לא לענוש נחוצא וקטלא כנ"ל, ולא לענוש בדיניהם¹⁰⁶ כנ"ל, ולא להביא מורך בלבבם/ב¹⁰⁷. ואין להם כח אלא להשתיק אותם את מולאי ליצת

⁹⁹ צ"ע זהו כח שלישי ובמראה בחיי מוהר"ן פג הנ"ל הוא פה של חולשות

¹⁰⁰ חבקוק פרק א (ד) על כן תפוג תורה ולא יצא לנצח משפט כי רשע מכתיר את הצדיק על כן יצא משפט מעוקל. ע"ש כל הפרק שחבקוק טוען על עוות המשפט מדוע צדיק ורע לו רשע וטוב לו שזה משפט מעוקל פירוש עקום ולפ"ז קשה כאן שרבינו דורש להיפך שיצא מעיקולו ונתיישר. ואולי רמזו כאן שהקב"ה שם כבר בלשון טענתו קצת תירוץ על טענתו. דהיינו שיש בזה תועלת שא"א להצדיק לצאת מתחת יד הרשע אלא בדין, כי עי"ז נעשה תיקון המשפט כמבואר כאן בהמשך.

¹⁰¹ גם בדפדפן סבה ומתצו - סיבה

¹⁰² לשה"כ בראשית לד כט

¹⁰³ מבואר בסוף התורה - עה"פ ונתתי מכרם תרגומו את דמיהון דהיינו שוחד. עי"ש. שהעיקר שיצא המשפט מרצונם לטובת ישראל.

¹⁰⁴ נראה שחסר כאן תיבה בדברי רבנו.

¹⁰⁵ תהילים קמז (יט) מגיד דברו ליעקב חקיו ומשפטיו לישאל: (ב) לא עשה כן לבל גוי ומשפטים בל ידעום הללויה: מצודות דוד (ב) לא עשה כן - ליתן להם דברי התורה ולא הודיע להם את המשפטים כ"א לישראל לבדם. הללויה - לזה הללו את יה:

¹⁰⁶ עיין קיצור השלם אות י' ועיין לקמן אות י' עה"פ ויגל כמים משפט שיוצא מעיקולו ע"י שוחד שנתנים להם.

¹⁰⁷ גם בדפדפן לענוש בדיניהם. ובלוח טעויות שם הנדפס בסוף ספורי מעשיות ציין מוהר"ן שצ"ל לענוש ע"י עכרים. אבל בתקפת לא תיקן זאת וגם בשום מהדור לא תוקן.

¹⁰⁸ צ"ע שהקדים לענוש בדיניהם ללהביא מורך בלבבם

הארץ בלבד, שלא לדבר סרה [כ"ז] בפנינו על הארץ, כדי שלא יכנסו דבריהם באזני המון עם. ול"ע איך ישתקם אם מפחד הרי כבר נקשו ולא קבלו ואולי המורד בלבדם היינו שיצרחו לגמרי ולא יעמדו כלל בדרכ לא"י אבל להשתקם היינו שיהיו בנמצא וזה כבר בעצמו מפריע כשודעים שיש ליבה אבל לפחות שלא יהיה להם כח ויפחדו לומר אותה. ומשמע שאי אפשר לעשות שלא יכנסו דבריהם באזני המון העם אלא ע"י שישתקו כי חזקה על לשון הרע שמתקבל. ולפעמים גם זה הכח אין להם ואז כבר אין שום אפשרות להינצל ממוציאי דיבת הארץ וא"ל להיכנס לא"י, הבל לפי מיעוט הקדושה :

מ"ק – נמצא שהן ד' מעלות של קדושה ואולי אפ"ל שהן כנגד ד' עולמות אצ"ע – כי באצילות אין רע כלל בחי' שרוב הקדושה מצטלח לגמרי את הרע. ובצריאה בחי' בינה דמינה דינין מתערין והיא בחי' לב והיינו מורד בלבדם דהיינו שיש רע אבל נכנע כי רוב הקדושה חזק שם ומציא מורד בלב הרע. וביצירה שם הטוב והרע שווה דהיינו לשניהם זכות ליצור ואין אחד יכול להתגבר על השני אלא ע"י שישכנע אותו שדוק דהיינו לענוש דדיניהם. ובעשיה שם רוב רע והרע אינו בטל כלל לטוב אבל לפחות מכיר בו שהוא הטוב אלא שטוען שאי אפשר לחיות כך למעשה כי זו דרך חיים לפרושים. וכיוון שעכ"פ מודה שהם הטובים על כן נכלל בקדושה. אבל מדרגה חמישית היא כבר לא נכללת בקדושה דהיינו שהרע טוען על עצמו שהוא הטוב.

נמצא שלפי התפילה של האדם כן יש כח בתורתו להכניע היאה"ר ותפילתו היא כפי אמונתו ומדרגתו עד כמה משלים עם הרע. דהיינו שיש לדיקים בחי' אצילות שזכו לבחי' שבת שהרגו היאה"ר, וכן בכל אדם יש עבירות שכבר אין בידו לעשות לפי רוב יראת השמים שלו. ויש לדיקים בחי' צריאה שזכו להכניע את היאה"ר לגמרי אבל הוא נמצא בכח וכן בכל אדם יש עבירות שבידו ותאוותו לעשות אבל לעולם אינו נופל בהן. ויש צינונים בחי' יצירה שע"י משפט וטעם ודעת מתחזקים נגד היאה"ר, וכן בכל אדם יש עבירות שכשהוא במוחין גדלות אזי מציין שאין ראוי לעשותם ומתגבר אבל ציריכה חוזר ונכשל בהן. ויש ששקועים בעוה"ז בחי' עשיה אבל עכ"פ מכבדים יראי ה' אלא שחושבין שהם לא מסוגלין לחיות כך, וכן בכל אדם יש מדרגות קדושה שחושב שאינו שייכות לו, אבל מכבד את אלה שכן מקיימים זאת. ואף שלכאורה הוא מעגל אעפ"כ הכל מתחיל מתפילה וע"י יתר בקשה תחנונים כדל ורש יכול לזכות לציאורי תורה עם קדושה יותר ויותר להכניע מוציאי דיבת המלכות שלו. דהיינו את היאה"ר.

עתה יבאר כיצד כל פרק כ' בפרשת חקת דהיינו ממינת מרים וחטא משה ועד סירובו של מלך אדום לתת לישראל לעבור דרך ארצו דהיינו לקבל מכותו כדי להכניע את מוציאי דיבת הארץ הכל הוא מהלך אחד, ודבר התגלגל בסיבת קודמו. דהיינו שבגלל מינת מרים הוכרח משה רבנו להוציא מימי ציאוורי התורה דרך של ט' תיקונים ברחמים ותחנונים וכיון שלא נעשה בשלימות, לכן לא היה למלאכים ששלח משה רבנו למלך אדום שום כח לקבל ממנו כוחו אפילו מעט רק כדי להשתק את מוציאי דיבת הארץ ולכן סירב להם מכותו וזהו שאמר לא תעבור בארצי.

וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים אֶל מֶלֶךְ אֲדוֹם/כ"ז, מַלְאָכִים מִמֶּנּוּ הַנִּלְשָׁנִים שֶׁנִּתְּהוּ מֵהַתּוֹרָה שְׁחִידָה, מֶלֶךְ אֲדוֹם לִקְבַל מִכּוּחוֹ בנ"ל. כה אמר אחיך/כ"ח, יִשְׂרָאֵל/כ"ט, הֵיִינוּ הַמַּלְאָכִים הָאֵלּוּ נִתְּהוּ מִמַּאמְרוֹת טְהוֹרוֹת [כ"ז/כ"ט] שֶׁל יִשְׂרָאֵל בנ"ל דהיינו שאמרנו לו אנו נצראנו מהאמירות שחידשו אחיך ישראל. בבחי' יתן אומר המבשרות צבא רב דהיינו שמאמרות הנ"ל נעשה כבא רב של מלאכים :

²² לשה"כ דברים יג ו'

²³ עיין רמב"ן שמדייק שלא הזכיר שם המלך כדרכו בדרך כלל כי כאן אין צורך. ולפי רבינו מדויק ממש כי העיקר כאן שהוא מלך אדום דהיינו בחי' הדין ובעל החרב.

²⁴ עיין פרש"י על במדבר (כ' יד) אחיך ישראל – מה ראה להזכיר כאן אחוה אלא אמר לו אחים אנחנו בני אברהם שנאמר לו (בראשית טו) כי גר יהיה זרעך ועל שנינו היה אותו החוב לפורעו:

לפי רש"י נמצא שמשך רבנו טען מצד הדין דכיון שאנו אחים הרי אחד משנינו היה צריך לפרוע החוב של שיעבוד מצרים וכיון שאתה לא רצית ואני פרעתי, כמבואר לכן צריך אתה ליתן לי לעבור בארצך לקבל מכחך כדי לבוא אל הארץ שבעבורה ירדתי למצרים. אבל רבנו נראה כאן שלא מתייחס כלל עניין האחוה.

²⁵ לכאורה נראה שבין שלא דיבר תחנונים על הסלע לכן עתה נצרך לדבר תחנונים לאדום. אבל עיין בסוף פרשת וישלח שיעקב דיבר תחנונים לעשיו אע"פ שמלאכיו היו חזקים מאד כמבואר בפרש"י שהכו את עשיו בנ"ל בריש אות ז' שם הארכנו בזה.

ועיין לקח טוב חקת קבג מובא שמישה רבינו קודם ששלח מלאכים לאדום עשה ק"ו מיעקב ששלח מלאכים לעשו.

²⁶ לשה"כ תהלים יב ו'

²⁷ תהלים פרק יב (ו) אַמְרוֹת יִקְוֶה אַמְרוֹת טְהוֹרוֹת כִּסֵּף צְרוּף בְּעֵלִיל לְאָרֶץ מִזְקֶה שְׁבַעֲתִים:

והם אמרו למלך אלום אתה ידעת את התלאה אשר מצאתנו, וירדו אבותינו מצרים. אתה ידעת דייקא, כי כל העונשים על ידו [צח], ובפרט^{צט} גלות מצרים, שהיה על פגם הברית [ק] כידוע [קא] וזה עיקר הרע שצדעה כמזואר צלק"ה לא ילצט צ/ק^צ (וזהו שאומר צפרסת כי תלא (דכיס כו ו) וירעו אותנו המלכים שצטן אותנו רעים, בחי' ויהי אונן רע צעיני ה', להיינו פגם הצרית), ועל פגם הברית חרב בא [ק] להיינו כח של אלום שנתצדק ע"י יעקב צדינו על חרבך תחיה, בבחי' (ויקרא כו) /ק^ד חרב נוקמת וכו' (ק^ה), והוא אלום הוא ממונה על חרב

^{צח} וכן במראה שבחי מוהר"ן פג והתחילו לבקש שזה זמן רב הינו לנו יסורים ממך.

^{צט} בתקפא- ובפרע, בדפריד ותולד ותולד - ובפרט

^ק עיין לק"ה לא ילבש ב' שמקשה מה הקשר להנ"ל ומבאר שזה עיקר הרע שבעדה הנ"ל

^{קא} עיין פריק דר"א פכ"ט ושמות רבה פ"א ח' עה"פ ויקם מלך חדש ובשער הפסוקים שמות ובלק"ת פרשת שמות - עה"פ הגה עם בני"י ובשער הפסוקים תחילת שמות באריכות ובקיצור יותר בשער הכוונות דרוש א' דפסח שהיה על פנה"ב של אדה"ר בקל שנים שפרש מאשתו. לק"ה כבוד או"א ב' ד'.

^{קב} עיין ליקוטי הלכות יו"ד הלכות לא ילבש הלכה ב - וזהו האסור של לא יהיה כלי גבר על אשה, היינו בשעת התפלה שאז הוא בבחינת אשה כנ"ל, אז צריך שלא יהיה עליו כלי גבר, שלא ישתמש בכח וגבורה של מעשיו הטובים כנ"ל. וכן להפך לא ילבש גבר וכו'. היינו בשעה שהוא צריך להיות בבחינת גבר, היינו בשעת הקהל, שאז צריך להיות בבחינת גבר, לעמוד כגבור, להשתמש במטה עז של מעשיו הטובים, להכניע הרע שבעדה כנ"ל, אז אסור לו ללבש שמלת אשה, כי אז צריך להיות כגבור ערוף למלחמה ולא יהיה בבחינת אשה, בחינת חלישות כח וכו'. וזה שפרש רש"י במצוה זו שתי פעמים לא ילבש גבר וכו', שדבר זה גורם לנאוף, כי בשמחליף, חס ושלום, אזי אין נכנע הרע שבעדה, כמבאר היטב במאמר הנ"ל. ועקר הרע הוא תאות נאוף, פי עקרא דיצרא בישא לגלאה ערין (זהר). נמצא, שדבר זה גורם לנאוף, כי לא נכנע הרע, שהוא בחינת תאות נאוף, שהוא עקר הרע כנ"ל.

ובזה מובן קצת מה שכתב שם רבנו, זכרוננו לברכה, במאמר הנ"ל, על פסוק, "אתה ידעת" דיקא וכו' "ונצעק וכו'", הינו תקון תאות נאוף. ולכאורה אין שיכות לענין זה שם, עין שם. כי אינו מדבר מקדם מענין זה שם כלל, אך באמת יש לקשר הענין שם, כי מה שמבאר שם להכניע הרע שבעדה, הינו תאות זו של נאוף, חס ושלום, שהוא עקר הרע כנ"ל, ואזי בשמכניעין הרע הזה, אזי אחר כך בשממשיכין תורה, אזי יכולין לקבל אחר כך כח מאדום, כי הוא ממנה על פגם הברית, ועל כן בשמכניעין הרע שבעדה, שהוא פגם הברית כנ"ל, אזי אדום בעצמו נותן לנו כח לכבש ארץ ישראל. כי ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו, דהיינו הבעל דבר, כמובא שהוא אדום. כי הסטרא אקרא בשמכניעין אותה, אזי היא בעצמה נעשית בעל כרחיה, מרפכה לקדשה ונותנת כח וסיוע לקדשה.

^{קג} זהר וואר כו. עה"פ גורו לכם מפני חרב

^{קד} ויקרא פרק כו (כח) והבאתי עליכם חרב נקמת נקם ברית ונאספתם אל עריכם ושלחתי דבר בתוכם ונתתם ביד אויב:

^{קה} עיין זוהר וחי רמ: זוהר וואר כו. [צ"ל וואר דף סו:]

כנ"ל:

[^א] וירעו לנו המצרים/ ונצעק אל ה' אלקינו, וישלח מלאך, פירשו חז"ל [^ג] זה משה. ויוציאנו [^ד], והטעם שק"ע ע"י שצעקנו הוליא אותנו ודווקא ע"י משה רבנו כי פגם הברית הוא פגם הדעת, בבחי' (בראשית ד) וידע האדם [^ה] כי היחוד נח"י צרית והתקשרות נעשה נכח הדעת. והקול הוא מעורר הדעת, בבחי' הקול מעורר הכוונה (^ו) כי תיקון דעת היא כשהאדם מחובר ומכוון אליו ית'. ובשביל זה ונצעק וכו' כדי להעלות את הדעת מהגלות, לחזור להיות מחוברים אליו ית', ואז וישמע את קולנו [^ז], והקול מעורר את הכוונה וע"ז את הדעת כנ"ל. וע"י שעלה הדעת מהגלות ע"י התעוררות לתחילת של ישראל אזי הקצ"ה שלח להם אדם ש"ע שתיקן מדת הדעת צלמויות נעשה מרכזה לספירת הדעת, וזהו וישלח מלאך זה משה, בחי' דעת [^ח] דהיינו שצעקנו היה מחובר אליו ית' וע"ז היה מחבר את ישראל אליו ית'. וע"י התגלות הדעת בתיקונו, דהיינו תחילה ע"י הצעקה אל הש"י תיקנו ישראל את הדעת קצת, וע"ז זכו בהתגלות משה שהוא הדעת, וע"י משה זכו לצלמויות תיקון הדעת שיהיה על תיקונו אז ויוציאנו: ובשביל זה אומרים את ההגדה בקול רם [^א]/[^ב] כי כל שנה חוזר נח"י הגלות וגאולה כליל הסדר, וככל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יאל ממלכתיס/ (לשון ההגדה של פסח) ולכן לריך להיסי כליל הסדר נח"י ונצעק אל ה' וכו' ויוציאנו, כי הגאולה היתה ע"י קול לעורר הכוונה לתקן את הדעת, בבחי' וישמע את קולינו את קולנו דייקא ש"ע הקול זכינו לדעת וחיבור עימו אזי שמע אותנו הש"י. ובשביל זה נקראת בשם הגדה לשון גיד, להורות על תיקון הברית דהיינו שצריך לומר אותה בבחי' צרית, בבחי' הכחז על מתן תורה (דברים ד)/ ויגד לכם את בריתו פשט הכוונה שהקצ"ה הגיד לנו את עשרת הדברות שהן הצרית שכת עמנו ש"ע שנקיים אותן נהיה מחוברים בצרית וקשר עימו ית', וממה שנקט לשון ויגד במקום וידבר וצרית במקום תורה, אומר רבנו שיש בזה רמז שלשון הגדה רומז לתיקון צרית/ והקשר ויש בזה עומק גדול בהצנה כיצד לומר את ההגדה/.

^א במדבר כ פסוק טו ופסוק טז

^ב רבנו לא מבאר מאי וירעו לנו מצרים, ואולי אפ"ל שרמז כאן פגם הברית שגרמו לנו המצרים. ובהו מבאר למלך אדום מדוע אנו בקצה גבולך, דהיינו בקצה גבול הקדושה, כי אע"פ שונצעק וכו' וע"ז יצא הדעת מהגלות, אבל נשאר פגם בערב רב והם גרמו לחטא במי מריבה ש"ע"ז אין כח במלאכים לקבל כח הרחב ממש, ולכן אנו מבקשים עכ"פ אחד מג' הנמוכים יותר. וכפי שיתבאר לקמן. ועיין פ' כי תצא (דברים כו ו') (מהפסוקים שדורשת ההגדה של פסח) שם התורה אומרת "וירעו אותנו המצרים", ויש מפרשים שהכוונה שעשו אותנו רעים, וסתם רע נראה שרומז לפגם הברית כמ"ש וידי אונן רע בעיני ה' וכמבואר שם בפרש"י שהיה פגם הברית. ועיין שם משמואל (פרשת בא שנת תרעה) שמבאר שכיין שהיו כעובר בבטן מצרים ועובר ירך אמו וניזון ממה שהיא ניזונת לכן רתיחת הדמים שלה פועל עליו (ומצרים נקראת ערוות הארץ) לכן קבלו ממדה רעה זו שלהם.

וגם לפירוש וירעו לנו המצרים גם זה רומז לפילת הדעת כי בדעת אין רע כמבואר בתורה ד' באלקים אהלל דבר.

^ג * ויקרא רבה פרשה א' ומובא בפרש"י חקת כ טז

^ד המשך פסוק הנ"ל

^ה גם בדפ"ר ובתולד - וידע האדם, בתרלו - והאדם ידע, בתרצו - והאדם ידע, וידע אדם, בתשכס - וידע אדם

^ו פסוק כה וידע אדם ובפסוק א' והאדם ידע

^ז בתולד - וקול

^ח עיין ברכות כד: ובהרא"ש ורבינו יונה שם ובש"ע סימן קא (יובסימן סא סעיף ד)

^ט במדבר כ טז הנ"ל

^י ויקרא רבה א טו. חסד לאברהם ג' ג'. בעש"ט עה"ת בראשית אות קמ. קהלת יעקב ערך מש אות ית.

^{יא} עיין כף החיים סימן תעג ס"ק כזו בשם רש"י ועיין סדר ההגדה לריטב"א גם עיין תורה רא. ללא כהלא"ז"ל שער כוח הקודש לזכ"ג וחסד לאברהם ה' כז שכתב כל הגדה נרמז וחשאי

^{יב} משמע שכך נהגו ורבנו רק מבאר את המנהג

^{יג} עיין פסחים קטז: אמר רבא וצריך שיאמר ואותנו הוציא משם. ורוצה לומר שלראות א"ע כאלו יצא ממצרים היינו בהרגשה ממש, ובדיבור מבטא ההרגשה שזה מציאות ממש הנמשכת בכל דור לכל דור (עיה"ג). וכן כתב החפץ חיים על התורה פ' בא)

ומצרים היא ערוות הארץ דהיינו פגה"ב ועכשו בליל הסדר הוא הזמן לצעוק כדי לצאת מפה"ב כי הצעקה היא תחילת היציאה. כי הגלות היא ניתוק הקשר והברית וצעקה היא קול גמט' סולם לחזור ולהתחבר, וזה התיקון ברוחניות שעל ידו אח"כ אפשר גם בגשמיות לתקן.

^{יד} דברים פרק ד (יב) ויִדְבַר יְהוָה אֲלֵיכֶם מִתּוֹךְ הָאֵשׁ קוֹל דְּבָרִים אֲתֶם שֹׁמְעִים וְתִמְוָנָה אֵינְכֶם רְאִים וּזְלַתִּי קוֹל: (יג) וַיִּגַּד לְכֶם אֶת פְּרִיתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה אֲתֶכֶם לַעֲשׂוֹת עֲשֵׂתִי הַדְּבָרִים וַיִּכְתְּבֶם עַל שְׁנֵי לְחוֹת אֲבָנִים:

שפתי כהן - ויגד לכם את בריתו. היא התורה שהיא ברית שגור הקב"ה עם עולמו שאם לא יקבלו ישראל את התורה שיהפוך העולם לתוהו שנאמר (ירמיה ל"ג, כ"ה) אם לא בריתי יומם ולילה שהיא התורה שנאמר (יהושע א', ח) והגית בו יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת, לזה נקראת ברית, וברית בגימטריא תרי"ב ועם דיבור אנכי ולא יהיה לך היינו תרי"ג. אשר צוה אתכם לעשות עשרת הדברים, שכל התרי"ג כלולים בהם מאל"ף של אנכי עד כ' של לרעך תר"ן אותיות, תרי"ג ושבע מצוות דרבנן היינו תר"ן, וכבר ידעת כי התורה היא נארגת על האותיות והאותיות על השמות והשמות על שם הוי"ה, עשרת הדברים בגימטריא עשרים וששה, וכן כתר תורה:

^{טו} מ"ק לשון הגדה שייך לברית (ביאור הריצ"ח) כי המיוחד בלשון זה על שאר לשונות דיבור אמירה סיפור שיחה וכיו"ב שבהגדה הוא לא ממציא דבר חדש אלא רק מביא לפנינו דבר שהיה במקום אחר דהיינו כי שאר לשונות מורות על גילוי פנימיות אבל בהגדה הוא רק מעתיק מציאות ממקום למקום בבחי' עדות שגם בה נאמר לשון זה כמ"ש ונפש כי תחטא ושמעיה קול אלה והוא עד או ראה או ידע אם לוא יגיד ונשא עונו: הגדה לשון נגיד ונפיק בחי' המשכה, ואע"פ שגם שאר לשונות הם בחי' ברית כמובא במשנה מדברת ומספרת אבל מיוחד לשון הגדה כי כמו שבברית המתוקן אזי הוא מעביר שפע בלי שום נגיעה והוספה מעצמו כלום, כן בעדות ובכל לשון הגדה הוא חייב להביא לפנינו את המציאות בדיוק כמו שהיתה בלי שום שינוי, לכן תלוי בתיקון הברית ולכן בני ברית יכולים להעיד. (ונ"ל שזה בחי' יסוד דחכמה שמביא לבחי' בינה שהם הבי"ד שמקבלים החכמה ודנים ומבררים ומבינים דבר מתוך דבר כדי לדעת מה לעשות לתקן.

ועיקר המצוה ביין [י] שעל כן תיקנו חז"ל ד' כוסות יין כליל הסדר, להורות על תיקון הדעת/י"א, כי מעט שתייה לפי האורך הוא טובה להרחיב דעתו/י"ב כמבואר בתורה כו תנינא, בבבחי' בחמרא וריחני פקחין (סנהדרין ע'./י"ג) וביבחי' תירוש [י"ד]/י"ה להיינו כי יין נקרא בתורה תירוש כמ"ס צנכת יחוק ליעקב "תירש" כלל ו' על כן לרשו חז"ל (סנהדרין ע. הג"ל) שהוא רמז לנוטריקון תיהיה רש ותהיה ראש, כי רק אם זכה ב"ד נעשה ראש (שם) היינו דעת כי הדעת מלוכז בחסדים וע"י שתייה כראוי מתרומם ומתרחב הדעת וגדלים החסדים דהיינו תיקון הדעת, ונוח להתפייס, אבל אם לא זכה ושותה יותר מהראוי זה פגם הדעת כי הוא התגברות הגבורות שדלעת על החסדים ואזי מתגבר הכעס כמבואר גם בתורה כו תנינא /י"ז:

כל הג"ל המבואר בפסוקים – (יד) וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום בה אמר אהיה ישראל אתה ידעת את כל התקלה אשר מצאתנו: (טו) וירדו אבותינו מצרימה וישב במצרים ימים רבים וירעו לנו מצרים ולאבותינו: (טז) ויצעק אל יהוה וישמע קלנו וישלח מלאך ויצאנו ממצרים והנה אנחנו בקדש עיר קצה גבולך/י"ח: צפסות לכלורה נראה קהם דכרי המלאכים צסם משה רבנו למלך אדום, והם זיאוור והקדמה לצקשתו לעבור צארט. כדי לשכנע אותו סיסכים לתת להם מכווח כדי שיוכלו להכניע את מוליאוי ליצת הארץ.

אמנם בדין עדות עיין מאורות ב"ק דף ע' בשם יד המלך על הרמב"ם (עפ"י יסודי תורה ז ז) שעדות מוגדרת כיצירה חדשה ולא כסיפור דברים והביאור כי התורה שהאמינה לשני עדים עד שחייבה להרוג עפ"י עדותם אין זה מפני שא"א שעדים יסקרו שהרי בוודאי יש בכלל הכשרים לעדות גם כשיצטרפו שנים ביחד גם עדים שקרנים וא"כ יש בעדות שהאמינה התורה גם מציאות של שקר ואעפ"כ האמינה התורה וא"כ מוכח מזה שהעדים כאילו יוצרים מציאות חדשה ולא שבוודאי רק מספרים מציאות שהיתה במקום ואז זמן אחר. אמנם לענין שלנו אין זה משנה כי דווקא עדות נקראת הגדה כיון שמצידים חייבים לספר ולא להמציא ואם ח"ו ממציאים הרי זה פגם"ב אלא שהתורה מחייב המציאות מאמינה אפילו כאשר ממציאים.

י"ט הפסוק שמביא רבנו כראייה הוא בבחי' הברית שכרת עמנו הקב"ה ונקט לשון ויגד לשון הגדה כי היה יורד ומתחבר עמנו בשעת הגדת עשרת הדברות. ובאופן כזה אנו צריכים לחזור ולהגיד את ההגדה שהיא מה שחוררים כל שנה בליל הסדר לספר לבנינו את מעשה יציאת מצרים כיצד הקב"ה עשה אותנו לעם נבחר והוציא אותנו באותות ומופתים עם מתוך עם ושמעתי מהריצ"ח עומק הענין שההגדה לשון ויגד כי היא בחי' עדות כמ"ש ואם לא הגיד ונשא עונו כי כל עדות היא שחזור ומספר מעשה שהיה וצריך לספר אותו בדיוק נמרץ שלא להוסיף ולא לשנות כלום דהיינו להיות מעבר בלבד לאותו ענין בלי שום נגיעה שזה ממש ענין הברית שהוא צינור המעביר שפע ממשפיע למקבל בלא שיהיה לו שום נגיעה בשפע רק בבחי' מעבר בלבד. לכן ההגדה לשון גיד וברית כי זה עיקר תיקון הברית שבמעשה היחוד ירגיש עצמו מחובר אליו ית' ומעביר שפע ממנו ית' אל הנוק' כצינור שדרכו עובר השפע והוא לא נוגע ומתפעל ממנו כלל דהיינו בלא שום הרגשה כלל. דהיינו לא הרגשה מחמת השפע אלא הרגשה מחמת החיבור אליו והכי נמי בהגדת הפסח צריך לומר בהתפעלות עצומה וקול גדול הנובע מהחיבור אליו ית' ולא מתאוות כבוד שיתפעלו מדבריו היפים.

י"ע עיין פסחים דף צט: ודף קח:

י"ד עיין ל"ה יין נסך ד' (עפ"י תורה לו) שקול ויין וההגדה הם בחי' דעת.

י"ה הלשון להרחיב דעתו משמע שהוא ענין טוב אמנם מצינו לשון זה גם לרעה שנאמר על בלעם נפשו רחבה בתאוות ממון שכמה שאסף ממון עדיין נשאר מקום רב לבקש עוד. ועיין דברי המהרש"א על הגמ' ברכות נו: אשה נאה ודירה נאה וכלים נאים מרחיבים דעתו של אדם ביאר המהרש"א היינו שיהיה דעתו נפשו רחבה למיחרת אחר תענוגיו עוה"ז כמ"ש בבלעם ונפשו רחבה וק"ל. ע"ב.

אבל נפש רחבה בצד הקדושה הכוונה לרחבות הלב בחי' יין המשמח המאיר בבינה ונעשה ליבו רחב הפך הכיוון והעצבות שאז אין מקום בליבו לשום סברא מחודשת ואינו כלי להבנה חדשה אבל ע"י מעט יין כנס שמחה בליבו ונעשה כלי לחכמה ורואים בחוש כיצד ע"י מעט יין כבר מתבטלות הפניות לחשוב מה חושבים עלי אלא מתגלה העצמיות של האדם ואזי הוא כלי להארת הנשמה דהיינו לקבל את האמת כמו שהיא.

י"ז סנהדרין דף ע'. אמר רבי יצחק מאי דכתיב אל תרא יין כי יתאדם אל תרא יין שמאדים פניהם של רשעים בעולם הזה ומלבין פניהם לעולם הבא רבא אמר אל תרא יין כי יתאדם אל תרא יין שאחריתו דם רב כהנא רמי כתיב תירש וקרינן תירוש זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש רבא רמי כתיב ישמח וקרינן ישמח זכה משמחו לא זכה משממחו והיינו דאמר רבא חמרא וריחני פקחין אמר רב עמרם בריה דרבי שמעון בר אבא אמר רבי חנינא מאי דכתיב למי אוי למי אבוי למי מודנים למי שיח למי פצעים חנם למי חכלילות עינים (וגו') למאחרים על היין לבאים לחקור ממסך כי אתא רב דימי אמר אמי במערבא האי קרא מאן דדריש ליה מרישיה לטיפיה מדיש ומטיפיה לרישיה מדריש עובר גלילאה שלש עשרה ווי"ן אמרו ביין ויחל נח איש האדמה ויטע כרם וישת מן היין וישכר בתוך ויתגל אהל וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוף ויקח שם ויפת את השמלה וישמו על שכם שניהם וילכו אחורנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם וגו' וייקץ נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן.

י"ח עיין תורה כו תנינא

י"ט בראשית כו כח

כ"ג בראשית כו כח – ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ויתירש:

כ"ד בתרומה וכה

כ"ה עיין תורה כו תנינא – כי מעט השתייה לפי הצורך הוא טובה להרחיב דעתו. ודע, כי הדעת מלוכז בחסדים, וכששותה במדה פראוי לפי ערכו, אזי נתרוב דעתו ונתרומם מחו, ואזי נגדלין החסדים ביותר על ידי השתייה. כי כשנתרומם הדעת, נתרוממין ונגדלין החסדים, כי הדעת מלוכז בחסדים כנ"ל. ועל זה אמרו רבותינו, זכרונם לברכה (ערוזין ס"ה): "כל המתפתה בינינו, יש בו מדעת קונו". מתפתה דיקא, בחינת חסדים, שעל ידי היין נגדלין החסדים. וזהו מתפתה שעל ידי הגדלת החסדים הוא מתפתה ומתפייס, אף על פי שלא היה ראוי להתפתות לפי חסדים סתם, והיה יכול להיות רגז, אבל על ידי הגדלת החסדים על ידי היין הוא מתפתה כנ"ל. אבל השותה יותר מדיא ומשתכר, אזי אדרבא, מתגברין תקף הגבורות,

כ"ו את הדיבור הזה אנחנו בקדש עיר קצה גבולך לא מביא רבינו כסדר אלא הביאו אחרי שאדום אומר לו לא תעבור בי וכו'. ונראה עפ"י הפשט שבה אמר אחיך ישראל הכוונה שהזכיר לו האחוה להזכיר לו החוב שנתחייב אחד מהם לפרוע כמבואר בפרש"י לפ"ז אמר לו משה אע"פ שאין לנו מספיק קדושה הנצרכת לקבל ממך החרב, תן לנו כי צריך אתה לפרוע חוב ירידת מצרים שהיה מוטל גם עליך ולא נתקיים בר. אבל לפי רבינו נראה שלא מתחייב לאחוה צ"ע מדוע בתוך בקשתו לעבור מקדים לו הטעם שלא יסכים לתת לו לעבור. ואולי רמז לו שלא מפחד מכווח הגשמי אלא משעתו המצלחת ועוד שלא תולה בה הצלחה והכשלות בגשמיות אלא בחינותיו וכח המלאכים.

והפסוקים – (יז) נְעַבְרָה נָא בְּאַרְצָךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר דְּרָךְ הַמְּלָךְ גִּלְךָ לֹא נִשָּׂה יָמִין וּשְׂמֹאל עַד אֲשֶׁר נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ; (יח) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אָדוֹם לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶן בְּחָרֵב אֵצְא לְקִרְיָתְךָ; הַסּ הַזֶּקֶה עֲלֵמָה לַעֲבוֹר כְּדֵי לְקַבֵּל כַּח חֲרָבוֹ מִמֶּנּוּ שֶׁהֵיחָל מִדְּרַגְתָּהּ הַגְּבוּהָה בְּיוֹתֵר, כְּדֵי לְלַכֵּת בְּדַרְכּוֹ שֶׁל מֶלֶךְ עוֹלָם. וְכַשְׁמֵכֵרֵב מֶלֶךְ אֲדוֹם לְמַשָּׁה רַבְּנוּ, אֲזִי שׁוֹב אֵינִי מִזְבָּק מִדְּרַגְתָּהּ נְמוּכָה וְיִתְרָה¹¹, אֲלֵכָה אֲזִי צָנִי יִשְׂרָאֵל מִזְבָּקִים ג' מִדְּרַגּוֹת נְמוּכוֹת יוֹתֵר, כְּמִזְבָּחַר צְפֹסֻקִים (יט) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִסְלָה נַעֲלָה וְאִם מִיָּמִיךָ נִשְׁתֶּה אֲנִי וּמִקְנֵי וְנִתְתִּי מִכָּרֶם רַק אֵין דְּבָר בְּרָגְלֵי אֶעֱבְרָה: כְּפִי שִׁיתְבָּחַר אַח"כ.

כך הוא הפשט הפשוט. אבל לפ"ז לא מובן מה שמבאר רבנו לקמן עה"פ "ואנחנו זקנה עיר גבולך" דהיינו שאנו זקנה גבול הקדושה כי למה יספר לו חסרונינו שזה סיבה שלא יתן לו זקנתו¹². לכן נראה להדחיק ולבאר שתחילה מקדים משה רבנו ומבאר לו מדוע לא מבקש ממנו מדרגה ראשונה דהיינו את כח חרבו להרוג ממש, כי החטא גרם שנמעט הקדושה עד קלה גבולך, לכן אין לנו מבקשים אלא רק מהמדרגה השנייה.

שעכ"פ נקבל אחת מג' המדרגות הנמוכות יותר שנתבארנו לעיל או להכניס מורכב בלבד או לענוג צדיניהם או לגרום שיסתקו, ולכן תחילה המלאכים דברו זשם משה רבנו ומכאן זשם בני ישראל. נמצא לפ"ז כל דברי משה בעצמו הם רק הקדמה¹³ לזקנת בני ישראל לקמן, דהיינו שמה רבנו מסביר למלך אדום שרואה לקבל מכוחו הנקרא חרצא וקטלא כמ"ש על חרבך תחיה, אלא שכיון שאנו זקנה גבולך בלבד אין לנו כח לקבל החרב ממש, לכן עכ"פ תן לנו אחד מג' הכוחות האחרים. (אמנם זה קצת דוחק בלשון אבל כאמור כפשוטו לכאורה דחוק יותר).

וזהו אעברה¹⁴ נא בארצך¹⁵, שרצו לילך לא"י דרך כחות של אדום כנ"ל. לקבל ממנו כח לענוש את הרשעים מולאי דינת הארץ בחרבא וקטלא, כדי שיוכלו לילך בדרך המלך מלכו של עולם¹⁶ ולא בשביל תענוגי¹⁷ העוה"ז¹⁸ כי מולאי דינת הארץ שהולאו דינת הארץ זה בחי' שרצו תענוגי עוה"ז¹⁹ כי לא רצו לרדת ממדרגת הנהגת המדבר שהיתה מעל הטבע זכר ומן ועננים, אל ארץ ישראל זשם הנהגת הטבע שזעזעת אפיך תאכל לחם והמים משמים כריכים תפילות והבגדים כריכים להכין צטרחה רבה וגם לכבסם ככל פעם. ומה שהנהגת דור המדבר שרצו זה זה בחי' תענוגי עוה"ז, כי אע"פ שזאלמת זו הייתה הנהגת עוה"ז בחי' הכתוב "ומלאכה הארץ דעה" אבל כיון שהיה בחי' מתנה ולא בעמל לכן לא נחשב דרכו של מלך עולם²⁰. וזהו²¹ לא נלך בשדה וחרם, ולא נשתה מי באר, זה בחי' תענוגי העוה"ז, כל זה אין רצונינו. אלא רצונינו דרך המלך נלך לזכות זשכר עוה"ז ע"י טרחה לגלות כבוד שמים מתוך הסתרה

¹¹ נראה כיון שמצד מדרגתו לא שייך לבקש פחות מזה כנ"ל שהן כנגד ד' עולמות, וחרבא וקטלא נגד אצילות ששם הטוב מכלה את הרע לגמרי שזו מדרגת משה רבנו שביטל את היצירה וזכה לבחי' שבת בחי' אצילות שאין בה רע כלל.

¹² ועוד כיון שמבאר כיון שאנו בקצה גבולך לכן אסור לנו להתגרות ברשעים ורשעים הם מוציאי דיבת הארץ אבל אם נפרש שמה ממש כפשוטו כח החרב להרוג ממש א"כ אסור להתגרות ברשע הכוונה באדום. (ולפ"ז גם יש מקום להשאיר גרסת תקפא ויאמר אדום לא תעביר בי כי הם דברי משה רבנו שמבאר למלך אדום שאני יודע שכיון שאנו בקצה גבול הקדושה לכן לא תסכים להעביר אותנו בארצך. (אלא שאין זו ראייה ממש כי בהמשך נקט תעבור ולא תעביר. וגם שבדפ"ר כתוב תעבר ואח"כ תעבור ובלוח תיקון לא ציין כלום)

¹³ עיין בעין זה בשפתי בהן עה"ת פסוק יש שביאר עד כאן לא התכוונו אלא לראות יש בליבו עליהם וראו שאין כי אם היה אזי היה נותן להם לעבור כדי לתפסם. ע"ש.

¹⁴ רצ"ע שרבינו משנה הלשון ללשון יחיד כי כתוב נעברה ורבינו כתב אעברה ומבאר שרצו וכו' לשון רבים דהיינו ששאלו כולם כאחד כמו (בראשית מו כו) כל הנפש הבאה ליעקב, שכולם נקראים נפש אחת. כפרש"י שם שכתב – (מצאתי בויקרא רבה עשו שש נפשות היו לו והכתוב קורא אותן נפשות ביתו לשון רבים לפי שהיו עובדין לאלהות הרבה יעקב שבעים היו לו והכתוב קורא אותן נפש לפי שהיו עובדים לאל אחד):

¹⁵ במדבר כ' ה"ל פסוק יז

¹⁶ לשון חז"ל מגילה טו:

¹⁷ עיין באן תרגום יונתן (יז) נעביר כדון בארעך לא נשרגא בתולך ולא נאננס אריסן ולא נבעול נשי גוברין באורח מלכא דבשמיא ניזיל ולא נסטי לימינא ולשמאלא להנזקא בשבילי רשותא עד דנעביר תחומך:

מגילה דף טו: כתיב. בלילה הוא נדדה שנת המלך, אמר רבי תנחום: נדדה שנת מלכו של עולם.

¹⁸ כדאיתא במ"א שכל סתם מלך במגילה הכוונה להקב"ה ומסתמא הכי נמי בחומש סתם מלך הוא הקב"ה וזהו שאמרו המלאכים למלך אדום דרך המלך נלך דהיינו סתם מלך שהוא מלכו של עולם.

¹⁹ בתולד - הע"ז

²⁰ ע"ש תרגום יונתן

²¹ צ"ע בפשטות מוציאי דבת הארץ נאמר על המרגלים וזה היה בשנה שניה לצאתם ממצרים ואז היו ישראל מנשמות לאה ומבואר בספרים שזה הטעם שלא רצו המרגלים להיכנס לארץ כיון שהיא בחי' רחל. ועל פי הפשט לא רצו לרדת ממדרגת הנהגת המדבר שהיתה מעל הטבע באר ומן ועננים אל ארץ ישראל ששם הנהגת הטבע והיינו בדברי רבנו בחי' שרצו תענוגי עוה"ז, (זה רק בחי' עוה"ז כי באמת זו היתה הנהגת עוה"ב אלא כיון שהיה בבחי' מתנה ולא בעמל לכן לא נחשב דרכו של מלך עולם) אבל המבואר בפרשה שלנו שבקשו ממלך אדום לעבור בו.

²² הנהגת המדבר כיון שהיה בבחי' מלאה הארץ דעה וזכו לאור הגנוז (שבת כב: תוס' וכי) על כן גם היה שם הנהגה של דין כי היתה שגוה וכל חטא קל נידון כחוטא בבית המלך ומיד היה נפלט מהענין ונתון בסכנה מעמלק שהיה מונב בנבשלים. נמצא שלא היה ממש תענוג עוה"ז אבל גם לא היה דרכו של מלך עולם כנ"ל כי היה בבחי' עולם השכר ולא עולם ההסתרה שעיקר שכר עוה"ב לגלות כבוד שמים דייקא מתוך הסתרה.

²³ המשך חז"ל במדבר כ' יז ונקט נלך במקום נעבור

ויסורין צעזוה"ש כנ"ל שארץ ישראל נקנית זייסורים, לכן מצקשים אנו ממך את הכח של אלוס כדי שלא ימנעו אותנו הרשעים דהיינו מוילאי לינת הארץ המתלבשים צבני אדם מצחוץ ובמחשבת הלצ ובתאוות עוה"ז/ו^ט מליילך בדרך מלכו של עולם דהיינו לארץ ישראל שנה זוכים לילך מדרגה לדרגה (כמצואר צפל"ח אות ה'/^ט) דהיינו שתמיד מחפץ לעלות יותר צעזוה"ש/מ^ט, הפך הכולה תענוגי עוה"ז/ו^ט שאדרבה משתדל להישאר במדרגה שצבר התרגל אליה:

ויאמר אליו אדום לא תעביר^מ בי פן בחרב אצא לקראתך [מ^ד/מ^ה] דהיינו לא די שלא אתן לך מכותי כדי שתתגבר על המניעות לא"י אלא עוד אפשר^ט שאשתמש בחרב שאתה מצקש נגדך, כל זאת מחמת מיעוט כח הקדושה כנ"ל.

וזדו שאמרו המלאכים לאדום צקס משה רצנו לעיל בתחילת דבריו לאדום ורצנו הביא זאת כאן/ו^ט [מ^ה] **ואנחנו בקדש עיר קצה גבולך**, פשט הפסוק הוא טעם לזה שאנו מצקשים לעבור דרך ארץ כיון שאנו נמלאים בקלה גבולך ורצנו דורש שמה רצנו רמז לו טעם שיועד שלא יתן לו כח החרב ממס^ט, כי קדושת המלאכים שצבראו מהתורה שלנו היא מועטת עד קלה הגבול ולכן נוכל לקבל ממך רק כח מועט וכח כזה אסור להתגרות צקשע/ו^ט דהיינו מחמת שהקדושה כ"כ במדרגה פחותה, שהיא^כ בגבול הטומאה נוגעת, ובשביל זה יתקיים **ויאמר לא תעבור בי וכו'**, דהיינו שמלך אדום יסרב לתת לישראל לעבור צגבולו לקבל מכווח כ"י/ו^ט מי שהוא במדרגה ג'תחתונה, אין להתגרות ברשעים [ג'^ט], כי צדיק ממנו בולע (ב"מ ע"א)/ו^ט

^ט בחי' מוצאי דיבת הארץ שיש לכל אחד בליבו

^כ פל"ח אות ה' – אעברה נא בארץ וכו' כדי שיוכלו לילך בדרך המלך מלכו של עולם וכו' נראה לעניות דעתי שרומז בכאן מה שכתבנו לעיל שבשעת אמירת התורה הנ"ל התחיל לדבר מארץ ישראל, ואמר מי שרוצה להיות יהודי דהיינו לילך מדרגא לדרגא אי אפשר כי אם על ידי ארץ ישראל וזוהו שרומז גם בכאן שאמרו שאין רצונו בתענוגי עולם הזה וכו' אלא רצונו דרך המלך נלך וכו' לילך בדרך המלך מלכו של עולם, דהיינו כנ"ל לילך ממדרגה למדרגה בעבודת ה' ועיין **בוהר לך לך ד' פ' ע"א** וכדין אתערט אברהם מדרגא לדרגא עד דסליק לדרגיה וכו' כיון דאתערט אברהם בדרגו בארעא קדישא וכו' ועיין **זוהר פרשה ויצא ק"ג**: ושבתי בשלום אל בית אבי דתמן הוא ארעא קדישא תמן אשתלים וכו' באתר דא אטלק מדרגא דא לדרגא אחרא כדקא יאות ותמן אפלא פולחניה מכוון לענינינו:

^{כא} מה הכוונה לילך מדרגא לדרגא בדיוק לא ביאר בפל"ח אבל נתבאר באריכות בספר **באיבי הנחל** ויתבאר באריכות בסוף התורה שהכוונה, שהולך תמיד מדרגא לדרגא בלא הפסק ובלא דילוג על בחי' בין המדרגות המבואר בתורה נט תנינא. ועיין לקמן ביאור העניין הזה וגם ביאור מדוע רק בארץ ישראל זה אפשרי ועוד שהרי היו צדיקים גדולים גם בחו"ל.

עיין פל"ח אות ח' ובאיבי הנחל שמקשים הרי יש צדיקים גדולים גם בחו"ל שהולכים מדרגה לדרגה.

ותירץ **באיבי הנחל** עפ"י תורה נט תנינא שיש עבודה שבין המצוות דהיינו בין המדרגות ולזה זוכים רק ע"י א"י. ולכן רבינו קודם שהתחיל לומר את התורה אמר מי שרוצה להיות יהודי דהיינו לילך מדרגה לדרגה א"א אלא ע"י ארץ ישראל, ולא אמר מי שרוצה לזכות למדרגות גבוהות, כי מדרגות גבוהות אפשר גם בחו"ל, אבל ללכת מדרגה לדרגה ממש עם העבודה שבין המדרגות שע"י הולך תמיד דייקא מדרגא לדרגא כי גם הירידה צורך עליה אין בה הפסק אלא היא חלק מהעליה זה אפשר רק ע"י א"י. ועיין כל האריכות בזה בסוף התורה.

^{כב} **לכאורה קשה** לפי ביאור הנ"ל של האיבי הנחל שמעלת ארץ ישראל היא שבה אפשר לזכות גם לעבודה שבין המצוות אם זה כל ההבדל מדוע מי שמוותר על זה מכונה שרוצה תענוגי עוה"ז. אבל באמת עבודה זו של בין המצוות קשה ביותר כי היא בחי' ירידה והעלמה עצומה שיש קודם שבה למדרגה החדשה והיא נסיון ועבודה קשה יותר מהנסיון של בעל תשובה לשוב ולעלות ממדרגה למדרגה בלא עבודה זו אלא רק עבודת ההמתן והבזיונות המבוארים בתורה ו'. ועיין מזה באריכות בסוף התורה.

^{כג} בתקפא – לא תעביר, בדפדור – לא תעבר (וכך הוא בחומש) ובתולד – ומתולד – לא תעבר

^{כד} במדבר כ' הנ"ל פסוק יח

^{מה} רש"י – (יח) פן בחרב אצא לקראתך – אתם מתגאים בקול שהורישכם אביכם אמרתם ונצעק אל ה' וישמע קולנו ואני אצא עליכם במה שהורישני אבי (בראשית כז) ועל חרבך תחיה: מקורו בתחומא בשלח ט'

^{מז} מדלא אמר כי בחרב אצא לקראתך אלא פן משמע שאין זה וודאי שיצא בחרב. אמנם עיין פרש"י שמשמע מדבריו שזה כן וודאי שיצא בחרב. אבל עיין **שפתי כהן** – ויאמר לא תעבור בי. אמר בי, כלומר עתה יש לי ממשלה על יצרי, ואם אתה עובר בתוך ארצי אולי יגרני כך דיצר. לזה אמר פן בחרב וגו'. ומהריצ"ח שמעתי יסוד בשם הגר"א שפן פירושו אולי. והחילוק ביניהם הוא שאולי הכוונה הלואי שכן ופן הכוונה אולי לא. ולפ"ז משמע שאמר אדום לא תעבור בי כדי שלא תכנס לאפשרות שאשתמש בחרב שאתה מבקש נגדך.

^{מט} דיבור זה אמר משה רבנו כבר בתחילת דבריו ולכאורה קשה דמשמע שכבר בתחילת דבריו מבאר את הסיבה שלא יקבל את מבוקשו. ואולי רצה לרמוז לו שאין הוא מפחד מכוחו הגשמי אלא משעתו המצלחת. ועוד רמז לו שאע"פ שנראה כמתחנן אליו אין הוא תולה בו תקוותו אלא בכח הרוחני. וממילא לא מגלל כוחו הגשמי הוא לא מתגרה בו אלא בגלל הערב רב שהטעו אותו ועי"ז המלאכים שנבראו מהתורה היו בלא כח.

וטעם שהביא זאת רבינו כאן ולא שם נראה כיון שכאן מדבר מסירוב אדום לעבור לכם סמיך ליה מה שכבר אמרו לו זאת משה מקודם.

^נ במדבר כ' הנ"ל פסוק טז

^{נט} צ"ע אולי הכוונה שרמז לו טעם שמבקש ממנו ולא נלחם בו אבל לטעם שמבאר בהמשך כי אסור להתגרות ברשעים לא נראה, כי רשע רבנו מכנה את מוציאי דיבת הארץ וא"כ כאן צריך לומר שמשעה רבנו רמז למלך אדום הטעם שהוא לא יסיכם לתת לו מכוחו להרוג בחרבא וקטלא כיון שקדושת המלאכים מועטת ולכן בחרב ממש לא יוכלו להתגרות במוציאי דיבת הארץ הרשעים. נמצא שבקשת משה מלכתחילה לא היתה לבקש את המדרגה הראשונה להרוג בחרה כי זה ידע שלא יוכל אבל הקדים דבריו כדי לבאר שאע"פ שמדרגה זו אינו מבקש שהרי אנו בקצה גבול הקדושה אבל עדיין אולי תסכים לתת לנו איזה מדרגה מג' האחרות.

^{נז} רצ"ע מדוע אמר לו את חולשתו ואולי אדרבה רמז לו שאינו מפחד מחוזקו הגשמי אלא משעתו המצלחת.

^{נח} גם בדפדור ותולד – שהיא ומתולד – שהוא

^{נז} דהיינו שכל זה דברי מלך אדום ולא ביאור של רבנו מדוע לא נתן להם לעבור.

^{נח} בתולד – התחתונה

^{נח} עייל תורה ח' אות ה'

דהיינו מי שאינו לדיק גמור שיאל לגמרי מכל התאוות, אזי אפילו שהוא לדיק גדול מאד אסור להתגרות ברשע שהשעה משחקת לו, כי יש זכה רשע שהשעה משחקת לו לזלוע אותו, וזהו "לדיק ממנו זלוע" דהיינו שאע"פ שהוא לדיק גדול לא נחשב אלא רק לדיק יותר מהרשע, כי רק לדיק גמור יכול להתגרות ברשע. וא"ע אם משה רבינו אינו לדיק גמור מי כן לדיק גמור ואם תאמר שכלן ראה לפעול לא רק לעצמו אלא לכל ישראל הרי מצוה צתורה ח' אות ה' שמי שהוא לדיק גמור אזי גם להגלוים אליו מותר להתגרות ברשע. וא"ל שכיון שמה רבינו גרם לחוסר הכח של המלאכים, כבר יש חשק אחיזה בו אם יתגרה באדם:

עד כאן דברי המלאכים זשם משה רבינו למלך אדם שמספר לו שהמלאכים שצאים אליו נצראו מהתורה של ישראל ומספר על הגלות מארים שהיתה בגלל פגם הצרית ונענשו על זה בחרבו שלו ומספר לו על גלות הדעת שנגרמה עי"ז ושע"י שישאל צעקו הקול מעורר הדעת ואלא מהגלות וזכו להתגלות משה שהוא הדעת. וכל ראוניו הוא רק ללכת בדרך של מלכו של עולם לעשות ראונו ית' ולא כדי להתענג בעוה"ז. ואמנם חרב להרוג ממך צוודאי חסרב בכל תוקף כי פגה"צ הנ"ל נשאר ממנו צערב רב וגרמו לטעות שגרמה שקדושת המלאכים היא בקצה גבול הקדושה אבל אולי אחד מג' כוחות פחותים יותר כן חסכים¹¹ וזהו ויאמרו אליו בני ישראל במסילה נעלה דהיינו שהמלאכים זשם משה הקדימו כנ"ל, וזשם כל ישראל צקשו מדרכה שניה פחותה יותר.

ויאמרו אליו במסלה נעלה ¹²], דהיינו מדרכה שניה, צחי' בחי' מסלות בלבבם (תהלים פד)/¹³], דהיינו שהמלאכים יכניסו פחד זליצם עד שיהיו מחשבים זלצם מסילות דרכים לצרות¹⁴. דהיינו שענו לו אע"פ שכוונו לו להלחם בהם אבל עכ"פ ניקח מכוך רק להביא מורך בלבבם ¹⁵] זללא להתגרות בהם, אלא רק לגרום להם שיכנס פחד זליצם¹⁶ ולא יעמדו בצרכינו לארץ:

ואם מימריך נשתה ¹⁷] דהיינו מדרכה שלישית (ובלשון המראה צחי' מוהר"ן סימן פג נקרא "פה של חולשות", וכנ"ל שהוא כנגד עולם היצירה שבו טוב ורע שים לכן לריך משפט להכריע), מימריך, זה בחי' משפט, בבחי' (עמוס ה') **ויגל משפט**¹⁸ **כמים**. דהיינו שאמרו לו ואפילו אם לא נלחם זכוך להכניס מורך זלצם כנ"ל עכ"פ ניקח מכוך כדי לכוף אותם זדיניהם דהיינו כי לפעמים צריך לבוף את הרשעים במשפטיהם דהיינו מימד דייקא זדיני המשפט שלך דהיינו שהמלאכים צקשו אם א"ל שנקבל חרב שזעמנו נעניש אותם לפחות שיתן כח חרב כזה שיקרמו לאחריים להעניש אותם את מוליאי דבת הארץ.

ומצא המדרכה השלישית הנ"ל כיאל במשפטיהם יאל המשפט מעיקולו זה ע"י **ונתתי מברם** ¹⁹], תרגומו את ²⁰דמיהון ²¹], דהיינו השחד שמקבלין דהיינו שנותנין ממון כדי לקרב ולחזק²² את לב דהיינו הגוי אל הישראל

¹¹ בבא מציעא דף עא. – (חבוק א') למה תביט בוגדים תחריש כבלע רשע צדיק ממנו – אמר רב הונא: צדיק ממנו – בולע, צדיק גמור – אינו בולע.

¹² כך נ"ל לפרש מדוחק הנ"ל. אבל לפשוטו שאת המדרגה הגדולה ביקש משה יש לומר כך – וכשלא קיבל בקשתו שוב לא ביקש כלל דהיינו את הג' מדרגות הנמוכות יותר לא ביקש משה אלא בני ישראל. וגם להם מסרב אבל לא בתקיפות כל כך.

¹³ במדבר כ' הנ"ל פסוק יט

¹⁴ תהלים פד (ו) אשרי אדם עז לו כך מסלות בלבבם: פרש"י – מסלות בלבבם – מחשב בלבבו מסלות דרכיו ליישר את דרכו: עיין פרש"י (שמות ט' יז) עה"פ – עורך מסתולל בעמי – כתרומו כבישת ביה בעמי והוא מגזרת מסלה דמתרגמינן אורח כבישא ובלע"ז קלק"ר (טרעטען). ובפרשת מקץ (מד טז) פרש"י מסתולל מגזרת דרך לא סלולה (ירמיהו יח). ונראה כוונתו שמסילה וסלולה הן משרש אחד ועיקר הכוונה שהיא דרך שנעשית בכבישת הרגלים ולא שמכניס אותה ואח"כ הולכים בה.

¹⁵ והריצ"חכס (אחרי שהקדים עפ"י שיחות הר"ן סימן רב עד כמה כל פסוק שמביא רבינו מדויק ומלוכש בו היטב העניין ולא כרמז בלבד) ביאר כאן שהפסוק הזה מסילות בלבבם מתחיל בעזות דקדושה "אשרי אדם עז לו כך" ומסיים להיפך "מסילות בלבבם". כי מסילה דהיינו דרך שנעשה ע"י שכובשים ודורכים באותו מקום הרבה עד שנעשה כבוש שזה כבר בחי' בושא היפך העזות שהיא התפרצות ועשית דרך חדשה. ומבאר באריכות עפ"י תורה כב שעזות דקדושה היא קו דק מאד שבין הבושא לבין העזות דסט"א שהיא הגרוע ביותר. והשלימות של עזות דקדושה היא כשבאה דייקה מתוך בושא. כי גדר עזות היא כל יציאה וגילוי של פנימיות, ולכן כל הקולות הן בחי' עזות כמבואר שם בתורה (כב) ובושא להיפך התכנסות פנימה וצמצום. וצריך לתפוס את שניהם ביחד, דהיינו כמו בכל בחי' תפארת שמאיר מהגבוה על שתי הקצוות ומאחד אותם לשלימות שביניהם, דהיינו שאני בוש מהש"י ואני עז לצאת רק על מנת לגלות כבוד שמים, ואז דייקא ע"י הביטול של הבושא, אזי העזות היא יציאה רק לשם שמים, ומאידך העזות מבטלת מהבושה את המחיצות דקליפה שיש בה דהיינו שקשור ועסוק בתוך עצמו.

נמצא לפ"י שמסילות בלבבם הוא היפך העזות של מוציא דיבת הארץ. דהיינו שבקשו מאדם חרב כזו שעל ידה יוכלו לגרום שלב המוציא דבה יהיה כמו דבר הנכבש ברגלים ויכבוש את עזותם, שלא יוציא דיבה. ואולי לכן במראה זה נקרא חרב של עניות שהיא דבר שמכניע עזות.

¹⁶ לשה"כ ויקרא כו לו

¹⁷ ועיין במראה השייך לתורה בחיי מוהר"ן פג שם מדרגה זו מכוונה פה של עניות. וצ"ע.

¹⁸ במדבר כ' הנ"ל פסוק יט

¹⁹ חתרו – כמים משפט

²⁰ במדבר כ' הנ"ל פסוק יט

²¹ בתולד – דמיהון

²² אונקלוס – ואתין דמיהון

²³ כמבואר בגמ' בתרבות קה: מאי שוחד שהו אחד – פרש"י – שהוא חד – הנותן והמקבל נעשים לב אחד:

כיון שמתעבדו שונא ישראל, כמבואר בפרש"י (בראשית לג 7) הלכה^{טו} עשו שונא לישראל^{טז}. וצריך ליתן להם ממון, כדי להוציא משפט מן העיקול ברצונם^{טז} /^{טז} בראשית דייקא, כי אין אורח שגוי צלמת יחשוב לישראל אדוק אלא העיקר שיפסוק לטובתו מרצונו זה לצד כבוד מוליא המשפט מעיקולו:

רק אין דבר ברגלי אעבורה זו מדרגה רביעית שצקשו המלכאים וצלקון המלכא (בחי"מ פג) נקרא וכן פנה פיות על שאר ענינים. (וכנ"ל שהיא כנגד עשיה שרצו רע/טז) אצל עדיין הטוב גובר ע"י שמשקולו/טז, דהיינו שאמרו לו ישראל לאדום אני רוצה לילך ולעבור בכחך^{טז}, כדי להשתיק את הרשעים מוליא ליצת הארץ, דהיינו אפילו אם לא נלכח כוחך לכופ אותם דייניהם ואפילו עם שחד כנ"ל כדי להרחיקם מאיתנו, עכ"פ ניקח מוחך כדי להשתיק אותם כדי שלא יכנסו ע"י דבריהם ברגלי, דהיינו המון עם המכונים בשם רגלין, כמו (שמות יא) **וכל העם אשר ברגליך** דהיינו תן לנו כח לגרום להם שאר עונשים כגון לגרום שהמון העם יזלו במוליא ליצת הארץ ועי"ז לא יכנסו דייניהם צלזנס/טז. או אולי שיענקו צלזיה הפסד צלזיה כגון חולה או גנבה ע"י יחפשו איזה דליק להישען עליו ועכ"פ ישתקו ולא ידברו עליו.

ואעפ"כ אפילו להשתיק אותם לא נתן להם אדום מוחו **ויאמר לא תעבור** [טז], וכל זה הוא מחמת מיעוט הקדושה בנ"ל כיון שטעה משה רבנו ולקח הצאר כח מטה זכויות מעשיו הטובים בחי' הכאה ולא הכניע הרע שצדעה וסדיב הלז העליון:

כי צריך לשפוך תפילתו קודם התורה, ולקשר את עצמו עם הנפשות השומעים, ועי"ז ניתוסף קדושה יתירה למעלה, בבחי' (משלי יד) **ברוב עם הדרת מלך**. ולפי רבות הקדושה כן ריבוי הארת התורה. ולפי רוב הארת התורה כן נתרבו כוחות^{טז} המלאכים. ולפי כחות המלאכים כן יכול לענוש את הרשעים מוציא דבה: וכיון שהכה משה צלזע ולא הכניע צמטה עוז את הרע שצדעה וסדיב הסלע העליון לכן לא היה שום כח צמלכאים שצבראו ממימי התורה שילאו מהסלע ולא ניתן לישראל כח להתגבר בשום אופן על מוליא ליצת הארץ אלא רק ע"י הסתלקות משה רבנו שמה שנתקן בחטאו נשלים ע"י נשמתו שהסתלקה ואמנם זימי יהושע (יהושע פרק ה' פסוק יג וד/טז) צל מלאך שר צלז' ה' (דהיינו המצטרות צלז' רב הנ"ל) וחרב זידו ועל ידו כצדו את ארץ ישראל משצדעה עממין ול"א מלכים.

^{טו} ראיתי שואלים מדוע זה נקרא הלכה הרי זו רק קביעת עובדא ולא עיצה מעשית אבל לפי המבואר כאן זו עיצה שעל כן מוכרח ליתן שוחד.

^{טז} מקורו בספרי בהעלותך פסקא יא רשב"י אומר בידוע הלכה שעשו שונא ליעקב

^{טז} עיין ליקוטי עצות מחלוקת ומריבה אות' ח' עיין שו"ת חוות יאיר סימן קלו וסימן קפא, ושו"ת חת"ם ח"ו ליקוטים סי' יד, הובא בפתחי תשובה חו"מ סי' ג' האם מותר ליתן שחד לגוי, ועיין שו"ת שו"ת וואל ומשיב מהדור' א' ח"א סי' רל ומשפט שלום (לבעל המנחת חינוך) הקשו מהרמב"ן וישלח לדי יג בשם הירושלמי שכן נח נהרג על לקיחת שחד, וזה צ"ע מפרש"י דברים א' ט', התומים חו"מ סימן ט' הקשה שנהגו היתר משנים קדמוניות והכריע שכוין שאין פסול קרובים דיני בנן נח גם אין איסור שוחד, וכן הסכים השואל ומשיב הנ"ל שרק על השית הדין נצטוו, וע"כ גם הנותן לו לא עובר על לפני עיור. ועיין משפט שלום הנ"ל שכוין שצדעים לדוננו במשפטינו לא שייך במשפטיהם לפני עיור דאין זה השית הדין. עוד עיין הגר"א משלי יז ח' עוד בפתחי תשובה הנ"ל וחת"ם הנ"ל נחלקו בנותן שוחד ע"י שליח.

^{טז} ליקוטי עצות – ערך מחלוקת ומריבה אות' ח'. כשטובלים יסורים מחולקים ורשעים המונעים מהקדושה, ואין להם כח לדחות אותם ולהכניעם אלא בדיניהם, היא מצוה גדולה לילך למשפטיהם ולהשתדל בכל הכחות להשפילם במשפטיהם דיקא. וגם להוציא הוצאות ממון על זה ועל ידי זה מעלה משפט דקדושה מהקלפות והסטרא אורא. ולפעמים השם יתברך מסבב כל המחלוקת בשביל זה, שהחולקים יעמדו על הכשרים אנשי אמת ואין כח ביד הכשרים לעמד כנגדם כי אם על ידי משפטיהם, כדי שעל ידי זה יעלה המשפט דקדושה מהקלפות, כנזכר לעיל (ב, ט):

^{טז} צ"ע כיון שרובו רע א"כ צריך לזה חרב עם כח גדול יותר. אלא שהדגש כאן על מיעוט הכח שבטוב שהוא כנגד חולשת המלאכים שנבראו מהתורה שלא נמשכה כהוגן.

^{טז} ואין הכוונה שמשתיקו ע"י שיפחד לדבר כי כבר לעיל לא קבלנו חרב כזה, וצ"ע א"כ מדוע שישתקו. והריצ"ח (כמדומני) תירץ שאע"פ שלא יחדו מישראל אבל ישתקו מחמת הכבוד לישראל. וצ"ע כי כבר אמרנו בעניין משפטיהם שלא מתוך כבוד לישראל יוצא המשפט מעיקולו אלא מחמת השוחד. נמצא שאין להם לא פחד וגם לא כבוד לישראל אלא צורך עצמם מדריך אותם. ואולי הכוונה שכוין שא"א שאקבל חרב להחליש את מוצאי דיבת הארץ עכ"פ תן לי חרב שלא יפעלו דיבוריהם דהיינו תן לי כח לגרום לעם שלא יהיו מוצאי דיבת הארץ חשובים אצלם. כגון שיחזיקו אותם לקלים ויזלו בהם. אלא שקשה מדוע במראה זה מכונה שאר ענשים, דמשמע שהכח הוא להעניש את הרשע ולא רק לסתום אזני העם. אבל באמת זה עונש גדול כשמצליחים לגרום לעם שלא יחשיבו אלא יזלו בהם. או אולי שאר ענשים הכוונה כגון עשה חולה בביתם או איזה כשלון שמביא אותם לחפש ברכה מהצדיק ועי"ז עכ"פ שותקים ולא מבזים אותו.

^{טז} בתורלד - בכך

^{טז} גם בדפדפרי - יכנסו בתורלד - יכניסו, ומתורלו - יכנסו

^{טז} כדמצינו שיטה זו אצל הנטורי קרתא דירושלים.

^{טז} במדבר כ' הנ"ל פסוק כ'

^{טז} בדפדפרי ובתקפא - הנפשות, בתורלד ומתורלו - עם הנפשות

^{טז} גם בדפדפרי - כוחות, ומתורלו - כוחות

^{טז} יהושע ה' (יג) ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עמד לנגדו וחרבו שלופה בידו וילף יהושע אליו ויאמר לו הלאנו אתה אם לצרינו: (יד) ויאמר לא פי אני שר צבא יהוה עתה באתי ויפל יהושע אל פניו ארצה וישתחו ויאמר לו מה אדני מדבר אל עבדו: פרש"י - (יד) עתה באתי - לעזרתך, שאין אדם יכול להלחם עליה ולתופשה להפיל החומה, אבל בימי משה רבך באתי ולא חפץ בי, שנאמר (שמות לג טו): אם אין פניך הולכים וגו': (טו) שר צבא ה' - ישראל שהוא צבא לה', ומיכאל היה, שנאמר (דניאל י בא): מיכאל שרכם:

ועיין באיני הנחל מתרץ מדוע בפרשת משפטים לא סירב משה שילך מלאך לפניו ואילו בפרשת כי תשא כן סרב ולשיתתו כל הטעם שצריך לחרב של אדום זה רק אחרי חטא העגל והמרגלים שנתגבר הרע ונעשו מוציא דבת הארץ אבל קודם וכן לימות המשיח לא יצטרך לחרב מאדום עוד מבאר גם שמשעה בתפילתו שסירב למלאך וביקש פנים נענה ולכן אע"פ שלא היה בידו החרב מאדום כבש את

ומוציאי דיבת הארץ יש בכל דור ובכל דור כריך התחדשות בתורה לצבא מלכאים שיהיה זכחם לקחת כח מאדם להתגבר על מוציאי דיבת על כל דבר שבקדושה דהיינו דבת הארץ וכמבואר בלק"ה גזלה ה' כט – כי אפי' כשישראל על אדמתם בא"י עדיין כריכין בכל עת לבדע ולבטל מוציאי דבת הארץ רעה שהם המונעים מקדושת א"י שעל ידם היו כל הקלוקלים והפגמים כשהיו ישראל בא"י שהתגברו המונעים מהקדושה כ"כ עד שהסיתו את ישראל למה שהסיתו עד שנתגרשו מא"י כי הם אורבים תמיד על ישראל לגרשם מא"י מהסתפח בנחלת ה'.

כאן סיים רבינו לצבא את התורה ובהמשך מבאר כיצד הכל רמוז בט' תיקוני דיקנא של זעיר אנפין ולסיכום הג"ל והקדמה למבואר בהמשך נראה לומר:

שהנקודה העיקרית בט' תקונים היא המטה עוז עד כמה מכליח להכניע זו את הרע ושם עיקר הגסיון והקושי וכל השאר דהיינו התפלה בתחנונים ודבורי כגחלי אש זה כבר קל יותר. והשאר נעשה ממילא. כי במטה עוז יש שתי עבודות הפוכות אחת להכות ברע ואחת לא להכות בסלע וזה תלוי בזה, דהיינו עד כמה שמכה ברע (תי' א ז) כך לא מכה בסלע (תי' ג). ואם מכליח בזה אזי השאר כבר נעשה ממילא, כי אז נמשך תורה (תי' ו) יש כח למלכאים (תי' ז) לקבל כח אדום (תי' ח) כי התקשרות לתפלה בציבור (תי' ד) ודבור כגחלי אש (תי' ה) קל יותר לקיימן. והעיקר הוא לזכות זכח של אדום, כי על ידו מכניעים את מוציאי דיבת הארץ שהם עיקר נושא התורה כאן, כי המכניע אותם בא לארץ (תי' ט) ואז נקרא יהודי ואיש מלחמה גיבור תקיף ואזי יכול לילך מדרגא לדרגא תמיד כי יש זכוה להיכנס לעבודה של בין המלכות (כפי שיתבאר בסוף התורה). נמצא הכל תלוי במטה עוז ומי שמתמסר בו כראוי זקל זוכה להיות איש מלחמה שמותר להיכנס לעבודה שזין המלכות.

נמצא דבר תימה שהלדיק נעשה איש מלחמה לא ע"י שמכניע רע של עצמו אלא ע"י שמכניע את הרע של תלמידו. וזוהו לזכר זוכה לצבא לא"י ונעשה גיבור ואיש מלחמה שזכוה להיכנס למקום סכנת תעלומות העבודה שזין המלכות. והטעם לזה כיון שלהמשך תורה כריך תפלה בציבור ולכרפו למניין כריך להכניע הרע שלו.

עתה יבאר כיצד כל התורה רמוזה בתשעה תיקוני הזקן של זעיר אנפין כפי שמבוארים בפרק ג' לספרא לזניעותא ובאמת כ"ע מדוע דווקא זקן רמוז המשכת התורה ואולי יתבאר עפ"י תורה סט ששער זקן שמאלית הוא בחי' שער זקן ימנית/כ"ב

וז"פ פרקא תליתאה, תשעה תיקוני יקירין אתמסרו לדיקנא בפשטות הכוונה לזקן (בקהמז) של זעיר אנפין, ורבינו מפרש דהיינו לזקן/כ"ב (בסגול) היושב בישיבה לדרוש דהיינו שעל ידם

סיוחן ועוג שעמדו בדרך לא"י כי לא היה צריך לחרב כי פני ה' הלכו לפניו ורק יהושע נצרך לחרב וקיבלה ע"י שנוספה קדושה למעלה בהסתלקות משה ואהרון כנ"ל. (ודבריו צ"ע דלכאורה בחיי מרים לא היה צריך ט' תקונים וא"כ הרע לא עיכב וצ"ע בזה)

^{כ"ב} מ"ק – התורה הוה מדברת מט' תיקוני דיקנא דז"א דהיינו ט' בחי' בזקן דז"א ששם נעלמים היג' תיקוני דיקנא דאריך. ובחי' זקן מורה על גדלות ועל הולדה כי מי שאין לו זקן אינו מוליד והיינו שהדיקנא הוא בחי' אב שבו מאיר הבחי' "בנים אתם לה' אלקיכם". כי הזקן היינו שערות היינו מותרים המוחין, עיין סוף תורה סט – אָבְל הַחֶכֶם, אִף שֵׁשׁ לוֹ גַם בֶּן מוֹתְרֵי מוֹחִין, בְּחִינַת שְׁעָרוֹת, דַּע, שֶׁהַחֶכֶם, בְּחִינַת מוֹתְרֵי מוֹחִין וְשְׁעָרוֹת שְׁלוֹ, הֵם בְּחִינַת שְׁעָרִים, שְׁפוֹתָח בְּהֵם שְׁעָרֵי הַחֶכְמָה וְהַפְּדֵעַ לְעִבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי מִחֲמַת שְׁמוֹ בְּעַצְמוֹ, אִי אֶפְשֶׁר לְהַעֲלוֹם לְסִבְלוֹ לְקַבֵּל מְאוּרוֹ, הוּא צָרִיךְ לְהִתְלַבֵּשׁ וְלְהִתְכַסּוֹת עִצְמוֹ, וְלְהַשְׁפִּיל עִצְמוֹ לְדַבְרֵים קְטָנִים וְנִמְכָּרִים, כְּדִי שְׁיִוָּכְלוּ הָעוֹלָם לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, כְּדִי שְׁיִפְתַּח לָהֶם שְׁעָרֵי הַחֶכְמָה וְהַפְּדֵעַ לְקַרְבָּם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּבִחִינַת (משלי י"ד): "שחו רעים לפני טובים, ורשעים על שְׁעָרֵי צְדִיק" שְׁפָדֵי לְשָׁחוֹת וְלְהַכְנִיעַ הָרָעִים לְפָנֵי הַטּוֹבִים, צָרִיךְ לְהִבְיֵא הָרָשָׁעִים עַל שְׁעָרֵי צְדִיק כְּנ"ל. וְהוּא אֶצֶל הַצְּדִיק, בְּחִינַת מוֹתְרֵי מוֹחִין, בְּחִינַת שְׁעָרוֹת שְׁעָרֵי בְּיָמִין שְׁעָרוֹת מִמֶּשׁ בְּשִׂמְאֵל. ע"כ.

ואף ששם לכאורה מדבר משערות הראש אבל גם שערות הזקן הן מותרים המוחין אלא שהם יותר בחי' רחמים כי תלויים במוחין הרבה יותר גבוהים ששם כולו רחמים וזה גם הטעם שמקצצין שערות הראש ולא של זקן אבל המשותף להם שהן בריבוי גדול ובצמצום גדול דהיינו הדקות מרמזו לתכלית הצמצום דהיינו אף שמתחיל ממוחין גבוהים מאד אבל יורד עד לפרטי פרטים בהלכה וזה בחי' שהתורה שלנו היא נובלות חכמה עלאה (ב"ר מד יז) ולכן ע"י ט' תיקוני הזקן נמשכת התורה ומהשערות נעשים שיערים כנ"ל כי מה שאצל ז"א הוא שין שמאלית אצל החכם הדורש הוא שין ימנית, וכן מה שאצל החכם שין שמאלית אצלנו היא שין ימנית כידוע שבשפנים מול בפנים אזי שמאל של זה הוא ימין של זה.

בתפילה אנו אומרים השיבנו אבינו לתורתך וקרבתנו מלכנו לעבודתך והחזירנו בתשובה לפניך משמע שבחי' אב שאנו בניו מתגלה ע"י תורה ובחי' מלך ע"י עבודה ובחי' פנים ע"י תשובה. ובאות ד' בתורה רבינו אמר שהבאורי תורה הם בחי' פני ה' ובחי' יג' תיקוני דיקנא דהיינו רחמים פשוטים וזהו שאמר מוהר"ת בלק"ה גיליה ה' שתכלית התורה והתיקונים כאן זה להביא לתשובה.

^{כ"ב} צ"ע כי דיקנא הוא זקן בקמץ וזקן היושב בישיבה הוא זקן בסגול. ותשעה תקונים נמסרו לו שעל ידם ימשך תורה כפי נתבאר לעיל ויתבאר לקמן. ללא השתעשה תיקונים האלה רמוזים בזקן בקמץ. ובאן מפרש רבינו שט' תקונים שנמסרו לזקן הכוונה לזקן היושב בישיבה אמנם מצינו שזקן בקמץ רומז לזקן בסגול עיין לעיל סוף אות ד' והדרת פני זקן זקן זה הדרת פנים והם יג' תיקוני דיקנא. וכיו"ב מבואר בתורה כ' אות ג'.

ועיין מבוא שיערים – שער חג הסוכות פ"ט וכשהדעת רוצה להתפשט למטה מקום הגרון הוא צר ומרוב אור חכמה המאירה בדעת מתרבה אורה ואינו יכול הגרון לסובלו ומתבקע ויוצא ממנו הזקן וזהו והדרת פני זקן.

מ"ק – ושערות הן מותרים המוח אלא שבראש הן מיתור מוחין דקטנות לכן ישנן גם לתניוק ואשה אבל שבדיקנא הן מותרים מוחין גדולות ולכן הן סימן לדעת ורחמים גדולים וככל שהולך ומלבין הזקן מורה על רחמים גדולים יותר והן שלא בסדר ההשתלשלות כלל אלה רחמים גדולים מאד מאד שעל זה מורה בחינת הזקן בכלל וב"ש הזקן היושב בישיבה לדרוש ולעומת זה זקן דסט"א הוא גם כן שאין לא מולך ברשותו כנ"ל כי משתלשל שלא בסדר.

שזכה לדרושים הנובעים מסלע העליון שעל ידם יקבל כח להתגבר על כל המניעות ולבוא לארץ ישראל, במסר לו תשעה בחי' הנ"ל והס': א קח את המטה בנ"ל: ב והקהל את העדה בנ"ל, להכניע רעתם בנ"ל: ג ודברתם אל הסלע בתחנונים בנ"ל: ד לעיניהם, שיקשר עמהם בנ"ל: ה להמשיך דיבורי אש בנ"ל: ו להמשיך תורה בנ"ל: ז בריאת המלאכים בנ"ל: ח לקבל כח מאדום להכניע את השונאים בנ"ל: ט לבא לא"י בנ"ל: ולבא לארץ ישראל כולל כל הקדושות שבעולם כי היא המלכות קדושה והתיקונים כדי לבוא אליה הם כל תיקוני המלכות לקדושה עד שזוכה ליחוד קב"ה. ומי שזוכה לזה נקרא איש מלחמה שצטחו לילך מדרגא לדרגא כלא דילוג כפי שיתבאר בסוף התורה.

לפני שנכנס לביאור הט' תיקונים העתקתי כמה קטעים מלקוטי הלכות בהם מוהר"ן מביא כילד למעשה נעשים תיקונים הנ"ל ע"י כל אדם בפרטיות.

יחוד קב"ה ושכינתיה נעשה כשיהודי בא לארץ ישראל.

כי הכלל הוא שכלל ישראל הם המלכות בחי' נוקבא דקב"ה והכלל שבראש השנה נברא האדם ונבראת האשה מן הכלל והקב"ה אחר נעשה לו עזר כנגדו דהיינו שרריך להבדיל אותה מהאדם כדי שתוכל לעמוד כנגדו ולהתייחד עימו ואזי ויקרא שם אדם ובכל שנה חוזר עניין זה ברוחניות ועניין זה מצוה ששער הכוונות על ראש השנה עפ"י הסוד ומוהר"ן בליקוטי הלכות סעודה הלכה ד' אות ג' מביא כילד תורה זו שלנו שנאמרה בראש השנה רמוז בה עניין הנ"ל.

פי מביא דבחי' הא"י ז"ל שבראש השנה מתחלת הנסירה שפנסרין בחינת מלכות מראש השנה עד יום פפור. ואחר כך בארבעה ימים שצין יום פפור לספות. ובספות נמשכין כל החסדים פנימים ומקיפים. ועל ידי כל זה זוכין בשמיני עשרת שנתחבר פנסת ישראל, שהיא בחינת מלכות, עם דודה בלחצה ואז הוא עקר שמחתן של ישראל. (עין בפנות ותראה שעל יסוד זה סובבין והולכין כל הפנות מראש השנה עד שמיני עשרת. הפל פדי לבנות ולנסר בחינת מלכות בשלמות פדי להחזירה פנים צפנים ששלמות פקון זה מתחיל בראש השנה ונגמר בשמיני עשרת) וזה בחינת השנה והדורמיטא המוצא בפנות דאפיל דורמיטא על זעיר אנפין פדי לנסר את המלכות, דהיינו הספלקות המחין שגאו בחינת שנה. ואחר כך על ידי השופר נתעורר מהשנה וכו', עין שם כל זה בפנות.

והעניין כי כשיש רע בעדה הפי' שישראל לא ממליכים את הקב"ה כראוי אלל את עצמם נמצא שספירת המלכות בקטנות מאד כמו ללע קודם שננסרה מהאדם (ואע"פ שיש דברים שבהם ההעדה כן ממליכה את הקב"ה אבל הכוונה שצאותן מידות שבהן לא ממליכה אזי המלכות שלו בחי' כלע) ורריך לנסר אותה ולגדל אותה עד שגם בהן ימליך את הקב"ה כראוי שאז היא גדולה ומתייחדת בבחי' יחוד קב"ה ושכינתיה שבה תלוי תיקון הכל.

ומוהר"ן מביא כילד כל יהודי שבה לארץ ישראל הוא עניין יחוד קב"ה ושכינתיה וכל הט' תיקונים שנמסרו לזון הם ביאור למעשה כילד במצב שיש רע בעדה ובכל אדם פרטי (וזה כמוזן עד ביאת משיח יש תמיד עדיין רע שרריך לתקנו דהיינו מדות שעדיין לא ממליכים בהן את הקב"ה כראוי) כילד מנסרים את המלכות הזו שהיא בקטנות מאד כדי לחזקה ולגדלה עד שתוכל לבא לקדושת ארץ ישראל דהיינו יחוד קב"ה ושכינתיה.

וכמו שמבואר בחומש שהקב"ה הפיל תרדמה על האדם כדי לנסר ממנו את הללע ואח"כ ויצן את הללע ויביאה אל האדם כך כל בחי' ניסור הנ"ל בהכרח מתחיל מבחי' שינה²⁸ והאריז"ל מביא מה נעשה ברוחניות עפ"י הסוד בזמן השינה שהמוחין של האדם עולין לבינה והוא מקבל ממנה חסדים והמלכות מקבלת ממנה גבורות וזה בעצמו בחי' הניסור מה שמקבלת שלא על ידי האדם, וכו'.

ומוהר"ן מביא עניין השינה כילד כל אחד יכול לעשות זאת בעצמו, כי כל אחד יש בו מלכות שרריך להמליך את הקב"ה. ויש בו זקן היושב בישיבה זו הדעת שבו בחי' ישוב הדעת שעל ידה חור להמליך את הקב"ה כראוי עפ"י התיקונים המבוארים בתורה זו.

וזהו הינו בחינת הנ"ל שרריך להמשיך באורי התורה רק על ידי רחמים ותחנונים דיקא ולא יתלה בשום זכות. ואז דיקא זוכין לבוא לארץ ישראל פנ"ל. וזהו בחינת שנה ודורמיטא הנ"ל שהיא הספלקות המחין בשביל לנסר את המלכות שהיא בחינת ארץ ישראל פנ"ל, הינו פשרוין לזפות לארץ ישראל בחינת מלכות לריבין לספלה את המחין שהם בחינת משה עז הנ"ל, דהיינו ממקלת עז שיש לו ממונות ומעשים טובים שלו שהם בחינת מחין, פי כל הפנות שעושין על ידי כל משה ומשה נמשך על האדם מוח ודעת קדוש, פי הפנות הם חמתו ותבדך שמו, פי אוריתא מחמתה עלאה נפקת. וכמו שכתוב, אני חמתה וכו' אני בינה וכו'.

²⁸ ונ"ל שזה בחי' ראש השנה דהיינו ראש השינה וראש השנה כי שנה לשון עניין החזור ושונה בכל שנה ולשון שינה כי כל התחלה מתחיל משינה בנ"ל וזה בחי' ירידה תכלית העליה.

נמצא, שכל אדם פני המלוות ומעשים טובים שאזכה לסגל שהם בחינת מטה עז, כמו כן יש לו מח ושכל דקדשה. ובראש השנה פשוטו להמשיך מחיו חלקים בחינת צאורי התורה כדי לזכות לארץ ישראל שהיא בחינת תפוח המלכות דקדשה. אזי ריכיו מקדם לסלח כל המחיו שיג לו ממלוות ומעשים טובים שלו, שזהו בחינת מטה עזו שאין ריכיו להשתמש בו עתה בשביל המשכת התורה. וזהו בחינת שנה הסתלקות המחיו שהם בחינת הפח של כל המלוות ומעשים טובים שמשלחיו עתה ואין משתמשין בהם רק עומד לפני ה' יתברך ברחמים ותחנונים בעני כרחק ואין עני אלף מן הדעת.

הינו שעומד לפני ה' יתברך כמו שאין זו שום דעת פי מאחר שמשלח מרחו פח המלוות ומעשים טובים שלו, בודאי אין זו שום דעת. פי עקר הדעת האמתי הוא מלוות ומעשים טובים. ועכשו בראש השנה לנו יודעין פתיחות ערכנו שאין פח במעשינו להמשיך עלינו חדושי תורה בחינת קדשת מחיו חלקים. על כן לנו מסלקין דעתנו לגמרי רק לנו עומדין לפני יתברך בעני וכרחק בפתח שאל. וזהו בחינת שנה הסתלקות הדעת, פי אין עני אלף מן הדעת פנ"ל, פי לנו מבקשים רק רחמים ותחנונים....

..... וזהו בחינת מה שמבאר בפגות שבשעת בחינת שנה הנ"ל. אז נמשכין כל הגבורות לבחינת מלכות וכל החסדים מקבל לעלמו, הינו פי מטה עז הנ"ל הוא בחינת גבורות קדושות שיג לו פח וגבורה על ידי מעשים שלו. שכל אלו הגבורות קדושות בחינת מטה עז הנ"ל הוא ממשיך הכל לבחינת המלכות שהיא בחינת פנסת ישראל, דהינו שנותן זה הפח והגבורה לפנסת ישראל שהם כלל העדה הקדושה כדי להכניע הרע שבעדה על ידי זה פנ"ל. וכל החסדים מקבל לעלמו, דהינו שהוא בעלמו חינו משתמש עם הגבורות שהם בחינת מטה עז הנ"ל רק מבקש מה' יתברך חסד חנם שזהו בחינת כל החסדים שמקבל לעלמו פי הוא מבקש רק חסד חנם פנ"ל. ועל ידי בחינת זו דיקח נסר ונבנה המלכות פמבאר בפגות, פי דיקח על ידי זה שנותן המטה עז לכלל ישראל שהם בחינת מלכות. ומקבל לעלמו החסדים, דהינו שמבקש חסד חנם על ידי זה נסר ונבנה בחינת מלכות דקדשה, דהינו כלל ישראל שנבנו ונגדליו נפשותם וזכין לארץ ישראל. שכל זה הוא בחינת בנין המלכות דקדשה. פי כלל נפשות ישראל, דהינו פנסת ישראל וארץ ישראל. כל זה הוא בחינת מלכות דקדשה, פי על ידם נתגלה מלכותו ואמונתו יתברך שמו:

שם אות 7) ואחר כך בא השופר שהוא בחינת התעוררות השנה. ואז נמשכין התחלשות המחיו, דהינו בחינת צאורי התורה שהיא בחינת מחיו חלקים, חדושי תורה. פי שופר הוא בחינת מפת תורה שנתנה בקול שופר, פי אז נמשכין דבורים חמים פגחלי אש שעל ידי זה נמשך צאורי התורה. פי שופר הוא בחינת יראה, בחינת אש, כמו שכתב במפת תורה, וכל העם ראים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר. וכתבו, ודבריו שמעת מפת האש. זה רמז שאי אפשר להמשיך צאורי התורה פי אש מי שדבריו פגחלי אש כמו בשעת מפת תורה שדבר ה' עמנו מפת האש שכל זה הוא בחינת שופר שהוא בחינת מפת תורה, בחינת יראה, כמו שכתב, היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו. ויראה הוא בחינת אש, כמו שכתב, פי ה' אלוקיך אש אכלה הוא אל גדול ונורא, הינו שעל ידי השופר נמשכין דבורים חמים פגחלי אש שעל ידי זה זכין לצאורי התורה, שזהו בחינת התעוררות השנה התחלשות המחיו וזה זכין על ידי רחמים ותחנונים שהרבינו להתפלל בכל ימי הסליחות הקם ראש השנה ובראש השנה עמנו....

שם אות 8) וזהו בחינת מלכיות זכרונות שופרות. שכלם הם בחינת התגלות קדשת ארץ ישראל, פי מלכיות זה בחינת ארץ ישראל, פי עקר התגלות מלכותו יתברך הוא ארץ ישראל פנ"ל. וזה שמתחילין מלכיות מעלינו לשבח שהיא שבח נפלא מגדלת מלכותו יתברך. ועל ידי השבח הקדוש הזה נכנסין לארץ ישראל, פי איתא שיהאשע עם ישראל פבשו את יריחו על ידי השבח הזה, פי אמרו אז עלינו לשבח. ויריחו הוא התחלת הגבול של ארץ ישראל. נמצא, שנכנסו וכבשו ארץ ישראל על ידי אמירת עלינו לשבח וגם תקעו אז בשופרות כמו שכתב שם במקרא. וזה לנו עושין עכשו ביום ראש השנה הקדוש הזה שחחר קול שופר אומרים עלינו בתחלת פסוקי מלכיות, פי כל פונתנו לכבד ארץ ישראל ששם התגלות מלכותו יתברך פנ"ל שזה זכין על ידי אמירת עלינו שאנו מתפארים בו יתברך שאינו להפיל על מלכותו יתברך פנ"ל. שכתב השבח והתפארות הזה לנו פובשין ארץ ישראל. כמו יהושע שנכנס ליריחו שהיא התחלת ארץ ישראל על ידי זה פנ"ל:

שם אות 9) ואחר כך אומרים זכרונות שהוא גם כן בחינת ארץ ישראל, בחינת והארץ אזכר. ובשביל זה נקרא ראש השנה יום הזכרון. כמו שאנו אומרים בכל תפלתנו בראש השנה, את יום הזכרון הזה. פי ראש השנה הוא לגלות קדשת ארץ ישראל שהיא בחינת זכרון, בחינת והארץ אזכר פנ"ל. עוד עי"ש בהמשך דברים נפלאים בעניין השם ושעיקר הגדלת שמו ית' רק בא"י/79

⁷⁹ לק"ה סעודה המשך אות 1 - כי ידעת אלקותו וממשלתו והגדלת שמו יתברך הוא רק בירושלים ששם הבית המקדש ששם מופירין שם המפורש פנ"ל. וזה ידוע שקדשת הבית המקדש נמשכת בכל גבולי ארץ ישראל שעד שם גבול הקדשה. ומגבולי ארץ ישראל ואילף הוא אחיזת הסטרא אחרא שגאחזים בשבעים שרים המושלים בחוץ לארץ שהם עומדים סביב ארץ ישראל מגבולי ארץ ישראל ולחוץ. ועל כן עקר בחינת שם ה' שהוא בחינת זכרון הוא בארץ ישראל. וזה שכתב באברהם בשוכנס לארץ ישראל ויקרא שם אברהם בשם ה'. וכן בפרשה הקודמת פתיב, ויבן שם מזבח ויקרא בשם השם. פי עקר שם ה' משיגין בארץ ישראל. ועל כן על ידי שזכה אברהם לארץ ישראל. על ידי זה זכה שנגדל שמו ונתוסף לו ה על שמו. וכמו שכתב, לך לך מארץ וכו' אל הארץ וכו' ואברכה ואגדלה שמך. ועל כן בעת שה' יתברך הגדיל שמו ויקרא שמו אברהם. אז הבטיח לו ביותר על ירשת ארץ ישראל כמבאר בפרשה שם, ולא יקרא עוד את שמך אברהם ויהיה

ואלו תיקונין דאתמסר לזקן הדורש

דהיינו ט' תיקונים שהם ההדרכה לזקן כיאל להחזיר את ישראל בתשובה^{טו} ולהצילם ליחוד השלם שהוא בחי' לצוא לארץ ישראל :

והם כמוזים צ"ג לספרא לנניעותא –

כל מזה דאתמסר^{טו} ולא אתגליא, רמז על נשמת בחי' מרים שנסתלק כנ"ל:

אשתכח, פי' אשתכח דהיינו חזר ונמלא עבשיו ע"י זקן הזה, כל מזה שהיה משתכח ע"י נשמה שנסתלק דהיינו שכל מה שצחי מרים נמלא לישראל צאר מרים צלא הכנה ועל ידה הדרך לארץ צלא מניעות^{טו}, עכשיו כל זה נמלא ע"י משה רבינו ע"י תשעה תיקונים : ועבשיו מסדר והולך תשעה תיקונין:

תקונא קדמאה מלת "אכר", הס נימין על נימין, מקמי פתחי דאודנין עד רישא דפומא הם השערות שנתחילת הזקן משני לדיו היורד לפני האונים. והציאור כי **נימין**, היינו בחי' שערות, הן רמז לתיקון הראשון קח את המטה דהיינו מטה עוז^{טז} של הלדיק (שהן רוב מעשיו הטובים בחי' רבוי השערות נימין על נימין^{טז}), כי שערות בחי' שערים^{טז}, שיערי ציון (תהלים

שמך אברהם וכו'. והקמתי את בריתי וכו'. ונתתי לך ולזרעך את ארץ מגרף את ארץ פנען וכו'. כי היא בדה תליא. כי עקר הגדלת השם הוא בארץ ישראל, כי קדשא ברך הוא וישראל ואורייתא בלא חד ושמו משתף בשמנו. ועל כן בארץ ישראל ששם עקר הגדלת שמו יתברך, על כן נגדל שם אברהם. וזהו, ושמת שמו אברהם ומצאת את לבבו וכו' וכרות עמו הברית לתת את ארץ הפנעני וכו'. כי הגדלת השם וארץ ישראל הם בחינה אחת כנ"ל. כי השם הוא בחינת מלכות פידוע וכמו שקתוב, ויעש דיד שם (כמובא בסימן ד לקוטי חלק א) ומלכות הוא בחינת ארץ פידוע, הינו בחינת ארץ ישראל כנ"ל. כי כמו שהארץ היא תכלית הגשמיות של כל העולמות, כמו כן בחינת שמו יתברך הוא בחינת תכלית הגשמיות נגד גדלת רוממותו יתברך, כי לית מחשבה תפיסא בה כ"ל. והוא יתברך למעלה מכל השמות כמובא. רק מצד רחמנותו להיטיב לנבראיו צמצם עצמו בכמה וכמה צמצומים כדי לגלות אלקותו. וכל הצמצומים הם בחינת שמות פידוע שצמצם עצמו, כפיכיל, עד שנתן רשות לקרותו באלו השמות שהם אהדותו יתברך. כי ה' אהד ושמו אהד, אבל אין אנו יודעין ממנו כ"ל כי אם על ידי שמו. נמצא, שהשם הוא בחינת מדרגה אחרונה, בחינת מלכות, בחינת ארץ, הינו בחינת ארץ ישראל. ועל כן הדר בארץ ישראל דומה כמו שיש לו אלקי. אבל הדר בחוץ לארץ וכו'. כי עקר התגלות אלקותו הוא על ידי שמו יתברך שהיא בחינת ארץ ישראל כנ"ל:

ועקר הדין והמשפט שדין את האדם בראש השנה וביום הדין הגדול. העקר הוא שמסתכלין בשמו ששם חקוקים ונכתבים כל מעשי האדם. ועל כן שואלין את האדם אחר מיתתו אם זוכר את שמו כי בהשם של כל האדם נחקק ונכתב כל מעשיו, כי השם הוא הנפש כמו שקתוב, נפש חיה הוא שמו. ושם בהנפש שהוא שמו שם מגיע כל הפנים או התקון של כל מעשי האדם לטוב או להפך חס ושלום, כי בהשם של כל אדם נגבל כל חיותו וכל ענינו ומהותו. וכפי מעשיו כן מאיר שמו למעלה.

^{טז} ועיין לק"ה גילה ה' את ג' זה העסק להחזיר בני ישראל בתשובה קשה וכבד מאוד כמובן בדר"ל כי לבעל בחירה קשה מאד לעזור כמבואר בדבריו ז"ל (בחי' מוהר"ן קצו). וע"כ צריכין להמשיך התורה בכל התקונים המבוארין בהתורה הנ"ל עד שיזכה להמשיך קדושת א"י כנ"ל שמשם עיקר תיקון התשובה כ"ש ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב וכו' וכ"ש בפ' התשובה ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמיך וכו' עד והביאך ה' אלקיך אל הארץ וכו'. וע"כ צריכין לזוהר מאד להמשיך החידושי תורה רק ברחמים ותחנונים ולא בכח ובאונס ח"ו כי אז א"א לבא לא"י כ"ש שם.

ומשמע בגלל שקשה לעזור לבעל בחירה לכן צריך להמשיך דווקא בתקונים האלה

^{טז} בתירוץ דאתמר

^{טז} צ"ע כי הדוגמא למוצאי דבת הארץ שהתורה בעצמה מכנה אותם בשם זה היו המרגלים ובחיי מרים דייקא. וכבר הקשינו כעין זה בתחילת התורה במה שנתבאר שם שקודם הסתלקות מרים היתה באר מרים ביאורים על כל הקושיות שיש על הצדיק והקשינו שיעקר המחלוקת על משה היתה בחיי מרים כגון המרגלים וקרה ועדתו. וגם בכל ישראל כתיב ויקנאו למשה במחנה כמבואר בסנהדרין דף קי. וישמע משה ויפול על פניו מזה שמועה שמע אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן שחשדוהו מאשת איש שנאמר ויקנאו למשה במחנה אמר רב שמואל בר יצחק מלמד שכל אחד ואחד קנא את אשתו ממשה. ותרצנו שצ"ל ששם היה מחמת רשעותם ולא מחמת חוסר ביאורים ועוד שהצדיק מביא על עצמו ככוונה מחלוקת ואעפ"כ נשאת בחירה למי שרוצה וזה ע"י ביאורי התורה.

^{טז} קח את המטה עוז זה בחי' עזות שבה צריך להתחיל כל דבר שבקדושה כי כל ההתחלות קשות ובפרט נגד היצירה. ובפרט כאן שבא להבניע על ידי המטה את הרע של העדה. לכן כאן צריך מאד להזהר מענוה פסולה.

^{טז} בחי' רבו משערות ראשי כשרוצים לבטא רבוי הדוגמא לזה היא השערות הרבוי עצמו נמצא בבחי' שמאל בגלל הצמצום נעשה רבוי כדמצינו באיש שהוא בחי' הנקודה ואצל האשה נעשה רבוי הרחבה והתפשטות

^{טז} עיין תורה סט – שערות הם מותרי מחין פידוע. ואז גם השונאים הבאים משם, הינו מהעכירות הזאת, מבחינת מותרי מחין, מבחינת שערות, הם שונאי חנם. כי אין להם שום טעם על שנאתם, מאחר שאינם באים אפלו מהעכירות שבתוך המוח, רק ממותרי מחין, מבחינת שערות. על כן אין להם שום טעם ודעת, אפלו של עבירת מה, על שנאתם. והם רק שונאי חנם וזה בחינות (תהלים ס"ט): "רבו משערות ראשי שונאי חנם", כי שונאי חנם באים מבחינת שערות, מותרי מחין כנ"ל:

אבל החכם, אף שיש לו גם כן מותרי מחין, בחינת שערות, דע, שהחכם, בחינות מותרי מחין ושערות שלו, הם בחינת שער בנימין על השין. שמותרי מחין שלו, הם בחינת שער, שפותח בהם שיערי החכמה והמדע לעבודת השם יתברך. כי מחמת שמוחו בעצמו, אי אפשר להעולם לסבלו לקבל מאורו, הוא צריך להתלבש ולהתכסות עצמו, ולהשפיל עצמו לדרברים קטנים ונמוכים, כדי שיוכלו העולם לקבל ממנו, כדי שיפתח להם שיערי החכמה והמדע לקרבה להשם יתברך. בבחינת (משלי י"ד): "שחו רעים לפני טובים, ורשעים על שיערי צדיק". שפדי לשחות ולהכניע הרעים לפני הטובים, צריך להביא הרשעים על שיערי צדיק כנ"ל. וזהו אצל הצדיק, בחינת מותרי מחין, בחינת שערות. נמצא שהשערות של החכם, הם בחינת שער בנימין. אבל אצל הרשע הפסיל, הם שערות ממש בשמאל. וזה בחינת: "לב חכם לימינו, ולב פסיל לשמאלו":

^{טז} נמצא לפי המבואר בתורה סט ששער בשין שמאלית בחי' שער בשין ימנית ולפ"ז היינו מטה עוז דהיינו המעשים טובים של הצדיק נמצא שיעקר מעשיו הטובים הם מה שמאיר לתלמידיו ופותח להם שיערי החכמה.

פז), ושערי ציון דהיינו מה שעושה תלמידים זה עיקר הזכות וזחי' המטה עוז של הלדיק/כ^צ בחי' [כ^צ] **מטה עוזך** **ישלח מציון** כי המטה עוז של הלדיק הוא מכה המלוות ומעשים טובים שעשה, שהם ציונים לדברים עליונים כנ"ל צלות ל'. והם מקמי פתחי דאודנין, היינו קודם ששמעו אם יכולין לקבל/כ^צ, **עד רישא דפומא**, פתחו פיהם ואמרו דהיינו צדלאקסית דצריהם זחי' רישא דפומא אמרו **נעשה** [כ^צ], וזהו מה שאמר אותו מין לרזי זירא (כתובות קיב.) [כ^צ]/[כ^צ] דקדמי פומייכו לאודנייכו נראה כוונת רזנו לזכר כילד זכה הלדיק למטה עוזו ע"י שתמיד קיים בעלמנו נעשה ונשמע/כ^צ ועיין תורה כז דהיינו לילך מדרכה לדרכה הנ"ל כי תמיד המדרכה שמעלו היא זחי' נשמע ביחס למדרכה שנמלא בה שהיא זחי' נעשה ועיין תורה נט שיש עבודה זין מלוה למלוה/כ^צ:

תקונא תניינא מלת "אפייס", **מרישא האי לרישא אחרא** תיקון ז' הנקרא אפיס. **מהאי רישא לרישא אחרא אשתכח** שערות השפתים הנמלאים מראש השפה מלד ימין הפה עד ראש האחר שנמלא הפה הוא תיקון ז', וכל השערות שסביב הפה זין למעלה וזין למטה נכללים בתיקון זה (מתוך מדכס), רומז לתיקון השני היינו להכניע רעתם כנ"ל זחי' "הקהל את העדה". ובזה מוציא אותם מתחת רשות דסטרא אחרא, ומכניס אותם תחת רשות הקדושה, וזהו מרישא האי לרישא אחרא: לעיל הקשנו לפי הלשון שס שהטוב שלו מכניע את הרע של העדה משמע דהיינו המצואר צחורה ל' ותורה סו תנינא ע"י ההסתכלות לזד על הלדיק נכנע הרע שלהם, חלא שא"כ קשה מדוע ח"א שיתקיימו שניהם, דהיינו שיכניע הלדיק את זמטה עוזו את הרע של העדה וגם ישתמש זמטה עוזו ליטול בזרוע את מימי הצאר, ותיירנו עפ"י המצואר כאן שנראה שכוונת רזינו

^{כב} זה חידוש עצום שמכל עבודותיו הנפלאות במסירות נפש שלא מסיח דעתו רגע ממנו ית' ובכל רגע מתחדש בעשית רצונו ית' אע"פ הזכות שממנה יש לו מטה עוז ליטול שכרו בכח זה רק מה שהוריד ופתח שערי חכמה לתמידים דהיינו מה שעשה בעלי תשובה.

^{כג} תהלים קי ב'

^{כד} הריצ"ח 233 דקה 6

^{כה} שנות כד ז'

^{כו} בתפא - (כתובות קב) ובתשכט תוקן קיב.

^{כז} ועיין גם שבת פח.

^{כח} כתובות דף קיב. רבי זירא כי הוה סליק לא"י לא אשכח מברא למעבר נקט במצרא וקעבר אמר ליה הווא צדוקי עמא פיזיא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו אכתי בפיוותייכו קיימיתו אמר ליה דוכתא דמשה ואהרן לא זכו לה אנא מי יימר דזכינא לה.

רש"י - נקט במצרא - יש מקום שאין גשר ומשליכין עץ על רוחב הנהר משפה לשפה ואינו רחב לילך עליו כי אם אוחו בידי בחבל המתוח למעלה הימנו קשור שני ראשי בשתי יתירות אחת מכאן ואחת מכאן בשני עברי הנהר:

עמא פיזיא - עם בהול: דקדמיתו פומייכו לאודנייכו - מתחלתכם הייתם בהולים שהקדמתם נעשה לנשמע ועודכם בבהלתכם כבתחלה למחר לעשות דבר בלא עתו:

רש"י שבת דף פח. - עמא פיזיא - נמהר: דקדמיתו פומייכו לאודנייכו - קודם ששמעתם אותה היאך היא קשה, ואם תוכלו לעמוד בה קבלתם עליכם לקיימה:

הריצ"ח 233 ביאר על דרך הרמז מה שמבואר דלא אשכח מברא ונקט במצרא - מברא אותיות אברם בחי' הליכה מדרגא לדרגא בחי' כסדר שנתמך ברגליו אבל במצרא היינו אותם אותיות עם הצ' באמצע דהיינו שהיא הליכה שלא כסדר שאפשר רק ע"י הצדק והיא בחי' ידיו אמונה כי עיקר משענתו על ידיו כמבואר ברש"י שאוחז בחבל בחי' יעקב חבל נחלתו היינו הצדק ומהלך על קורה צרה באופן שידי אוחו בחבל מעל ראשו היינו בחי' אמונה שעולה למקום ששם א"א לתפוס בשכל וזה גם בחי' גבורי כח שמדלג למעלה ממדרגתו לברוח מהמניעות שיש לו מהרע שבו. וזה בחי' נעשה ונשמע שמאמין ועושה באמונה ואינו צריך לשמוע קודם.

מ"ק - משמע שזה ביאור בבחי' המעשים טובים שהם המטה עוז שהם בבחי' זו של אמונה שלימה בבחי' נעשה שקודם לנשמע בבחי' גבורי כח עושי דברו שבעוז קופצים ומתגברים על כל מניעה לעשות מצווה והעזות הזו היא המולבשת במעשים האלה להשפיע ולהכניע הרע של העדה ועי"ז נכנע הרע שסביב הלב העליון.

^{כט} עיין שבת פח. שם גם מובא דברי המין שאמר לרבה ושם מבואר עוד עומק בעיני הנעשה ונשמע שהוא בחי' ביטול הגוף לגמרי עי"ש - שבת דף פח. הווא צדוקי [מינא] דחוייה לרבה דקא מעיין בשמעתא ויתבה אצבעתא דידיה תותי כרעא וקא מייץ בהו וקא מבען אצבעתיה דמא אמר ליה עמא פיזיא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו אכתי בפיוותייכו קיימיתו ברישא איבעיא לכו למשמע אי מציתו קבליתו ואי לא לא קבליתו אמר ליה אנן דסגינן בשלימותא כתיב בן תמת ישרים תנחם הנך אינשי דסגן בעלילותא כתיב בהו וסלף בוגדים ישרים:

מבואר כאן שהגוי ראה עד כמה יגע רבא בלימודו שלא מרגיש כאב גופו והבין שזה קשור למה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע. נמצא שנעשה ונשמע הוא לא רק ביטול השכל שמאמין ומוכן לעשות בביטול גמור כל מה שיאמר לו הש"י אלא שהביטול הזה גם מתפשט בכל מהות האדם עד שבטל ממנו הרגשת הגוף מרוב דביקות בו ית'. (ועיין שו"ת בית הלוי דרוש יז)

^ל עיין באיבי הנחל מבאר המאמר הזה נפלא שהצדוקי טען שימתין ויריח מה שבין המצוות ור"ז טען שהרי הוא בחו"ל ומי יודע אם יוכל לעמוד בזה שמא יפגום משהו שיתגברו המניעות כמו שהיה למשה ואהרן ומה שנקט במצרא היינו רמז לתיקון "מן המיצר" שהוא תיקון ראשון והוא תיקון נימין על נימין מקמי פתחי דאודנין דהיינו הקדמת נעשה לנשמע וזהו שנקט במצרא היינו נקט מידה זו וכן גם מרמז למיצר אותיות צמר היינו שערות בחי' שערי ציון שהם בחי' מטה עוז בחי' מעשים טובים לאפוקי מתפילה וזהו שנקט במצרא היינו במעשה ולא בתפילה שהיא בחי' בין המצוות בחי' נשמע ששייך דווקא בא"י ולא בחו"ל וזהו שאמר דוכתא דמשה ואהרן וכו' היינו שבזה הם טענו שלא השתמשו במטה עוז כראוי להכניע המניעות על א"י אלא השתמשו בו בתפילה לכן אני להיפך נוקט במצרא היינו במטה עוז להגבר על המניעות ובא"י אלך במתון מדרגא לדרגא ע"י תפילה ותחנונים

עוד עי"ש מי גילה רז זה לבני ששואל מה שייך נעשה ונשמע אצל מלאכים שהם בחי' עומדים ואילו נעשה ונשמע הוא הליכה מדרגא לדרגא מבאר שהמלאך כשמגיע זמנו לומר שירה מדלג בכח ועוז למדריגה גבוהה בחי' גבורי כח עושי דברו כבע"ת אבל לכן גם כשגומר לומר שירה חוזר למדרגתו הקודמת משמע שהבין המצוות הוא הדיכתי תמצה להבין כלים כדי שיוכל גם להשאר במדרגתו ולא ליפול ממנה

שמוליא את אנשיו מרשות הסט"א לרשות הקדושה תמורת זכות מעשיו הטובים דהיינו שהוא בזה הוא משלם לסט"א כדי שתתן לו את אנשיו ולכן כבר לא יכול להשתמש בזכות מעשיו ליטול בזרוע שכרו.

תקונא תליתאה מדת "ורב חסד", אשתכח מתחות תרין נוקבין ארחא מלייא

דלא איתחזיין^א הוא השגיל הפנוי משערות בשפס תחת החוטם והוא מלא שערות קטנות שלא רואים, דיינו בחי' חוטם. הוא רומז לתיקון השלישי בחי' **ודברתם אל הסלע כנ"ל** שצריך לשפוך שיחו ותפלתו לפני הס"י לעורר את הלב עליון שיתן לו דבורים כגחלי אש, וכאן מוסיף לבאר ששפיכת הלב בתפילה צריך להיות בחי' (ישעיה מוח) **ותהלתי אחטם לך**^ב שיהיה התפלה כל חיותו תלוי בה ותפילה כזו ממתיקה את הדינים הרבים והקטרוג שיש על המשכת התורה^ג. עיין תחילת תורה ב' שתפלה בחי' חוטם כי ממנה נמשך לאדם חיותו הרוחנית כמו שחיותו הגשמית מהחוטם, ובכחה לעלות עד ארץ אנפין ולהמתיק דיני זעיר אנפין והמשך רוח חיים מנוקבא דפרדשקא שהוא החטם עליון של ארץ שהוא הרוח חיים של משיח רוח שכולה חיות ודיקות זו ית'.

ומה שאמר **ארחא מליין**^ד, רומז ליראת שמים העומוה שצריך להיות בתפלה הזו, כי מליין הוא רמז ליראה^ה **כי אין מחסור ליריאיו** (תהלים לד) כי הירא שמים מרגיש שכל חיותו תלוי בו ית' והרגשתו זו היא בהתפעלות עומוה עד שלא מרגיש כלום חוץ מזה וכל כונו תחת המליאות הוא של הקב"ה ועל כן גם לא חסר כלום כי הוא כמו צבית המלך וכלום חסר צבית המלך, וזה מליין^ו דהיינו הפך המחסור. ויראה, היא בחי' תפלה כי תפלה בלא יראה כראוי אינה עולה כלל כמבואר בתורה קיב, בחי' (משלי לא) **יראת ה' היא תתהלל** פשט הפסוק שרק ציראת שמים יש להתהלל ורבו דורש מכאן שתפילה כראוי היא כמו שהיראה בעצמה מהללת אותו ית', והיא בחי' חוטם, בחי' כמו שנאמר על המשיח (ישעיה יא) **והריחו ביראת ה'** שיהיה לו חוש ריח לחוש את היראת שמים של כל אחד :

נמצא שארחא מליין רומז לתפלה שצריך לשפוך לפני הלב עליון, כי מליין רומז ליראה כי הירא הוא בחי' דרך פנויה בחי' יראו אותו כל אפסי ארץ ואעפ"כ תמיד מרגיש מלא חין מחסור ליראיו. ויראה היא תפלה כי יראה קשור לחוטם וחוטם בחי' תפלה כנ"ל. ומבאר שדייקא כאן צריך יראה גדולה שלא להתגאות במטה עוזו אלא לרע כלפי העם להכניע רעתם.

וזהו **דלא איתחזיין**^ט, הוא רמז כי בתפלתו צריך להקטין א"ע, ולא יתלה בזכותו כנ"ל, בבחי' (משלי כה) **אל תתהדר לפני מלך**^י כנ"ל אע"פ שעכשיו נתעורר מטה עוזו של עבודתו אין זה להתגאות אלא להכניע הרע שצעדה כנ"ל אות ה'. כי כשמבקש מימי התורה בזכות מעשיו הטובים הוא כמו מתהדר ומתגאה לפני המלך במעשיו הטובים ואע"פ שבאמת יש בחי' של לדיק נוטל בזרוע כמבואר בצרכות יז: זה צבחי

^א גם בדפדפון ותולד - איתחזיין, ומתולד - איתחזיין (כלשון רבינו בתחילת התורה)

^ב פשט הפסוק "ותהלתי אחטם לך" הוא שהקב"ה אומר השבח והתהילה שלי הוא זה שאני חוטם וסוגר מידת בעסי על ישראל. ורבינו הביאו ללמוד ממנו ש"ע"י תהילתי דהיינו תפילה בטל החרון אף ומוזה ראייה שהתהילה היא בחי' חוטם והראיה מזה שפעולתה מגעת עד שם, לעורר מידת אריכות אפים לישראל מחטם העליון. ומכאן שבכוחה לבטל הכעס כי בכח התפילה להמתיק דיני זעיר אנפין ולעלות עד ארץ אנפין עד חוטם העליון נוקבא דפרדשקא ולהמשיך רוח חיים למתפלל.

^ג ולשון תהילתי נראה שרומז שאע"פ שכוונתו להמשיך תורה לא נעשה ע"י בקשת צרכיו אלא ע"י הלל ושבח.

^ד גם בדפדפון ותולד - מליין, ומתולד - מליא

^ה יש כאן תרתי דסתרי כי אורח היא דרך דהיינו מקום פנוי ומליא להפך ואולי זה רמז למלכות דלית לה מגרמא כלום ודייקא ע"ז מלאה בכל טוב. וזהו האופן שבו מדברים אל הסלע. מתוך הרגשה שאין לי כלום ורק ע"ז זוכה להתמלאות בביאורי תורה.

^ו עיין תורה יד אות ח' בשם הוזהר יתרו עט. במקום שנמצא יראה שם נמצא שלימות.

^ז אע"פ שיראה דייקא שמירת מרחק אבל יראה דקדושה היא דווקא מביאה לאהבה והתכללות בו ית' ע"י שמכח האש שביראה מכלה כל מה שמפריע ומבדיל

וזהו ויקהל דף רב: ליראה את השם, פקודא דא קיימא באלין תושבחן דקאמר דוד מלכא, ובאינון קרבנין דאורייתא, דתמן בעי בר נש לדחלא מקמי מאריה, בגין דאינון שירין קיימין בההוא אתר דאקרי יראה, וכל אינון הללויה, דאינון רוא דיראה דקודשא בריך הוא, ובעי בר נש לשואה רעותיה באינון שירין ביראה, ואוקמוה חברייא כל אינון רזין דשירין ותושבחן, וכל אינון רזין דהללויה.

^ט גם בדפדפון ותולד - מליין, ומתולד - מליא

^י משלי פרק לא (ל) שֶׁקֶר הַחֵן וְהַבֶּל הִפִּי אִשָּׁה יִרְאֵת יְדוֹד הִיא תִתְהַלֵּל:

רש"י (ל) שקר החן - אשת החן ויפוי אין מהללין אותה אלא הכל הבל ושקר אבל אשה יראת ה' היא לבר תתהלל:

^{יא} גם בדפדפון איתחזיין, בתולד - איתחזיין, ומתולד - איתחזיין

^{יב} משלי פרק כה (ו) אל תתהדר לפני מלך ובמקום גדלים אל תעמוד:

רש"י - (ו) אל תתהדר לפני מלך - להראו' כבודך ולהתגאות לפני מלך או לעמוד לפני מי שגדול ממך כי טוב שיאמרו לך עלה הנה משתבוא בלא רשותו ויאמרו לך צא:

^{יג} פסוק זה נדרש על משה רבינו בילקוט שמעוני בראשית - פרק כב - רמז צו - אמר ר' יהושע בן קרחה בשני מקומות דמה משה עצמו לאברהם א"ל הקב"ה אל תתהדר לפני מלך ובמקום גדולים אל תעמוד. אברהם אמר הנני הנני לכהונה הנני למלכות זכה לכהונה זכה למלכות. זכה לכהונה שנאמר נשיא אלהים אתה בתוכנו. משה אמר הנני הנני לכהונה הנני למלכות א"ל אל תקרב הלום אין קרב אלא כהונה והזר הקרב יומת ואין הלום אלא מלכות שנאמר כי הביאותני עד הלום.

האמת שהשליך הקב"ה ארצה, אצל כלפי האמת שלמעלה כלל העליון שממנו בא לדרוש שיתנו לו מימי התורה אין לו אפילו ללדיק הגדול ביותר כמשה רבינו להתהדר במעשיו הטובים, כי הקב"ה מקיים את התורה/ק"י יפה ממנו עיין סוף תורה רעש שיש לדיק שאין לו זמי לקנא אלא בהקב"ה :

תקונא רביעאה מלת "נושא עון", **עלעין אתחפיין מהאי גיסא ומהאי גיסא** תיקון ד' הנקרא נושא עון. **עלעין אתחפיין מהאי גיסא ומהאי גיסא** הלחיים מכוסים בשערות מלד ימין ומלד שמאל, והיינו שערות הרחבות שתחת תיקון א', והם מכוונים כנגד רוח אדמימות השפתיים, והוא כעין תיקון ו' דל"א (מתוק מדבש). היינו רמז לתיקון הרביעי בחי' התקשרות עם נשמותיהם, והם מחפיין אותו מכל צד [ק"ג] להיינו שהנשמות דבוקים וסובבין ומחפין אותו כמו שערות הלחיים את הפנים, ורמז כלשון עילאין כמו עלים שהן טפל לפרי כך העדה אצל הלדיק/ק"י :

תקונא חמישאה מלת "ופשע", **אתחזיין תריין תפוחין סומקין בוורדא** תיקון ה' הנקרא ופשע. **בהו אתחזיין תפוחין בלחיים נראים הפנים קדישין דז"א** הפנים בלי שערות והם עגולות כעין תפוחים, **סומקין בוורדא** והם אדומים כשזנה ומאירים אל הלדיקים כמ"ש באור פני מלך חיים (מתוק מדבש). **תפוחין**, זה בחי' מפתחי הלב [קט"ו] שנתחיים. רמז לתיקון החמישי שנכמר רחמי לב העליון, ונשפע דבורים חמים, דיבורי אש, בחי' סומקא בוורדא כנ"ל שכיון שהנשמה שהיא לב העליון הוא בחי' דבורים כחלי אש לכן לקבל ולשאוב ממנה זה ע"י דבורים כחלי אש שאותם מקבלים מהלב עליון בעצמו ע"י שפופכים לב כמים לפניו ובתפלה ובקשה תחנונים/ק"י :

תקונא שתיתאה מלת "ונקה", **בחד חוטא תליין, אוכמין תקיפין עד חדווי** תיקון ו' הנקרא ונקה. רמז בזמן של ז"א **בחד חוטא** שכל השערות כלולים יחד כאילו אינם אלא חוט אחד, כי הם יולאים בשורה אחת, **תליין** והם משולשלים למטה, והיינו השערות שחלוי עובי הזקן המגולה היוולאים סביבות שכולת הזקן, והוא כמו מול הח' דל"א דל"א, **אכמין תקיפין** הם שחורות כעורב, ותקיפיים לפי שהם שורשי הדינים ואחיזתם, **עד תדווי** ומתפשטים השערות עד החזה דל"א (מתוק מדבש). רמז לתיקון שישי זה בחי' המשכת התורה כנ"ל, **שהם בחי' (ש"ה ה') תלתלים שחורות בעורב**. שהם תילי תילים של הלכות (ערובין כא:)/ק"י א,

ק"ב הקב"ה מקיים את התורה כמבואר בשמות רבה ל' ט' אלא מזה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות ולשמור.

ק"ג עין חולין דף צב. ד"ה אר"ב אומה זו

ק"ד מ"ק - כך באר הריצ"ח ורמז לוב בחולין צב. אמר רבי שמעון בן לקיש אומה זו כגפן נמשלה זמורות שבה אלו בעלי בתים אשכולות שבה אלו תלמידי חכמים עלין שבה אלו עמי הארץ קנוקות שבה אלו ריקנים שבישראל והיינו דשלחו מתם ליבי רחמים איתכליא על עליא דאילמלא עליא לא מתקיימין איתכליא

פרש"י - עלין - שבגפן סובלין הרוח ומגינים על האשכולות שלא יכס שרש ורוחות כך עמי הארץ חורשין וזורעין וקוצרין מה שתלמידי חכמים אוכלים:

ולענייננו שומרים עליו מבחי' הקטרוג שיש על כל תפילת יחיד בבחי' אל תתהדר כנ"ל ואפילו על תפילת הצדיק כי מדקדקים אתו יותר כמ"ש סביביו נשערה מאד והיינו שרש ושמם ורוחות כל מיני קטרוגים.

עין עבודה זרה דף יט: ועלהו לא יבול אמר רב אחא בר אבא אמר רב אמרי לה אמר רב ואמרי לה אמר רב אבא אמר רב המנונא אמר רב שאפילו שיחת חולין של ת"ח צריכה תלמוד שנאמר ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח

ועיין תורה פא על הפסוק עלו זה בנגב ועליתם את ההר - וזהו פרוש הפסוק, עלו, היינו שאתם המון עם עולים. זה בנגב, זה, הוא בחינת הצדיק, כמו שכתוב (קהלת יב): "כי זה כל האדם", ודרשו רבותינו, זכרונם לברכה (שבת ל) שכל העולם לא נברא אלא לצות לזה. היינו הצדיק הוא בנגב, היינו שפלת ארץ ישראל, היינו שיחת חולין. ועל ידי זה יכול לקשר אתכם, ועליתם את ההר, היינו הרעת הנ"ל:

דהיינו שהתפיסה של העם בצדיק היא בבחי' העלים שלו דהיינו המלכות דאצילות כתר לבריאה וע"י התקשרותם בו הם נעשים עלים לו לשמור עליו כנ"ל בעליא על ההאתכליא בעלים על האשכול איש שהכל בו והוא כי כל בשמים ובארץ.

ק"ה ברכות סא.

ק"ו מ"ק - משמע תפוח לשון תפוח אבל באמת התפוח עצמו נרמז גם כל הבחי' וכמ"ש סמכוני באשישות רפרוני בתפוחין משמע שיש אש בבחי' תפוח דהיינו שלא מרמז רק על התפתחות הלב אלא גם למה שנשפע ממנו דהיינו אש ווהריצ"ח הביא לזה עוד ראיות עפ"י הסוד

וצ"ע מנין הלשון מפתח הלב ועיין ברכות דף סא. - אמר רב יצר הרע דומה לזבוב ויושב בין שני מפתחי הלב שנאמר זבובי מות יבאיש יביע שמן ואולי אפשר לומר שלשון מפתח היינו שמחפש פתח לפתוח וממנו אפשר ללמוד לקדושה איך לפתוח ולפתוח לב העליון

ק"ז מ"ק - בתיקון שלישי כבר דברו אל הסלע ורק עכשיו נעשים הדבורים חמים כגחלי אש והם הלוש לבאורי התורה והדבורים שעד עכשיו הם בחי' שתיקה לעומת הדבורים החמים האלה ושתיקה גם לשון השתוקקות אל הלב שיפתח

ק"ח ערובין כא: - "קווצותיו תלתלים" אמר רב חסדא אמר מר עוקבא מלמד שיש לדרוש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות שחורות בעורב במי אתה מוצאן במי ודף כב. שמשכים ומעריב עליהן לבית המדרש. רבה אמר במי שמשחיר פניו עליהן בעורב. רבא אמר במי שמשים עצמו אכזרי על בניו ועל בני ביתו בעורב. כי הא דרב אדא בר מתנא הוה קאויל לבי רב אמרה ליה דביתהו ינוק דידך מאי אעביד להו אמר לה מי שלימו קורמי באגמא.

צ"ע שרבינו כשמביא את הפסוק משמיט את ההתחלה קווצותיו שמוזה דורשים על כל קוץ וקוץ ומאיך מביא את הסיפא שחורות בעורב שזה כבר עוד דרשה אחרת לא לגבי ההלכות אלא לגבי מי זוכה להם

ונראה כוונתו בפסוק לתרגום הזהר בחוט אחד תלויים שחורין היינו תלתלים שחורות אלא שרמז בזה גם לדרשה וצ"ע כנ"ל עיין ספר המידות - ערך למוד אות צא. במי אתה מוצא סדרי תורה, במי שמשכים ומעריב עליהם בבית המדרש ומשחיר את פניו עליהם בעורב ומשים עצמו אכזרי על בניו בעורב:

הנמשכים עד חדויו להיטו עד החזה, עד מעוי [ק"ט/ק"ב] על תוך הכטון, בבחי' (תהלים מ) ותורתך בתוך מעי דהיינו שהתורה נהפכת למזון האדם מזונא נשמתא/קכ"א. ותליין בחד חוטא, זה רמז לגדול הדינים המתעוררים על ממשיכי התורה בבחי' (שם נ) וסביביו נשערה מאד, שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט (יבמות קבא:)(קכ"ב/קכ"ג) וכשפוגמים קכ"ד כחוט השערה/קכ"ה, אזי אין כח בידם להמשיך אלו הלכות הנ"ל:

תקונא שביעאה מלת "לא ינקה" שפון סומקא כוורדא אתפנון הם השפתיים שהם אדומים ופנויים משערות. רמז לתיקון שזיעי היינו בריאת קכ"ה המלאכים כנ"ל, בבחי' (שם לג) וברוח פיו כל צבאם כי השפתיים היינו הפה וכשמדבר תורה בחוס כחלי אש ע"י כל התקונים הנ"ל אזי צרוח פיו נעשים לצבא רב של מלאכים מלאכי דין. **סומקא כוורדא** דהיינו אדום כפרח הוורד, דהיינו שהשפתיים הן אדומות בחי' דינים רמז למלאכים שהם בבחי' (שם קד) **משרתי אש לוחט** דהיינו משרתיו ית' שהם המלאכים הם בחי' אש ואש היא בחי' דינים/קכ"ו מלאכים של דין שוקחים את החרב מאדום להכניע את מולאי דיבת הארץ:

תקונא תמינאי מלת "פוקד עון אבות על בנים" זעירין נחתין בגרונא ומחפייין קדלא זעירין נחתין בגרונא שערות קטנים שזורים וגללים צגרון, ומחפייין קדלא ומכסים את הגרון שהוא ממול העורף הנקרא קדלא (מתוק מדבש). רמז לתיקון שמיני היינו מה שהמלאכים הנ"ל שנצטוו מחדושי התורה הולכים לאדום לקבל כח מאדום, להכניע אויבים דהיינו מולאי דיבת הארץ הפונים עורף/קכ"ח [קכ"ט]. נמצא זעירין נחתין צגרון הוא כח החרב של האדמוני (אדם קטן) להרוג ע"י שזורד על הגרון וסוצב ומכניע את העורף (קדלא) דהיינו את הפונים עורף מהש"י שהם המולאי דיבת הארץ.

זעירין, ושערות אלו הן קטנות וזה בחי' כח אדום, שהוא נקרא קטן (כלל לעת) בחי' הכחצו (עובדיה א/קל)

ועיין תורה טו שרבינו לומד שהכוונה שם בגמ' לטתרי תורה ובאמת זה פשוט כי מדבר ממה שיש לדרוש רבוי גדול של הלכות על כל קוץ וקוץ היינו תג ואינו האות עצמה אלא רמז שיש באות לכל הסוד המקיף כל אות וכידוע שהקוץ שבידו של שם הויה מרמז לבתור היינו מעל ומעבר לחכמה.

אבל ממה שאמר של הלכות משמע שהעיקר שירד עד כדי הליכה בדרכי ה' וכהמשך עד חדויו ועד מעוי

ק"ט * עיין ספר מי הנחל [שבוהר נשא דף קלט וקסא כתוב עד מעוי]

קכ עיין מי הנחל שמביא גרסת הוזהר פ' נשא דף קלט קמא "ותליין עד רישא דמעוי". וביאר הריצ"ח שבאמת היג' יורדים עד מעוי אבל הט' יורדים רק עד חדויו ואע"פ שאין מדבר מהט' אבל כנ"ל שבתוך הט' תקונים מאירים היג' ומאירים עד מעוי.

קכא עיין תורה בא"ש שהעיקר הוא להכניס המקיפים שיהיו פנימי כי באורי התורה מסלע עליון הוא שכל גבוה מאד וצריך לקדש עצמו הרבה להכניע הגוף ולצאת מגשמימות כדי שלא יהיה התנגדות מצד הגוף להשגות כאלה.

קכ"ב ב"ק ג. תקוני זוהר דף לת.

קכ"ג יבמות קכא: תנו רבנן מעשה בבתו של נחוניא חופר שיחין שנפלה לבור הגדול ובאו והודיעו לרבי חנינא בן דוסא שעה ראשונה אמר להם שלום שניה אמר להם שלום שלישי אמר להם עלתה אמר לה בתי מי העלך אמרה לו זכר של רחלים נודמן לי וזמן מנהיגו אמרו לו נביא אתה אמר להם לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי אלא דבר שהצדיק מתעסק בו יכשל בו וזרעו אמר רבי אבא אף על פי כן מת בנו בצמא שנאמר וסביביו נשערה מאד מלמד שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביביו כחוט השערה ר' חנינא אמר מהכא אל נערץ בסוד קדושים רבה ונורא על כל סביביו

פרש"י - סביביו נשערה לשון חוט השערה עם סביביו עם צדיקים ההולכים אחריו:

קכ"ד בתולד- בחוט

קכ"ה צ"ע זה לא נזכר לעיל כי הטעות שלמשה לכאורה לא היתה כחוט השערה אל טעות גדולה מה שלא הכניע הרע של העדה ולקח התורה בכח. וצ"ע אולי כיון שצדיק נוטל בזרוע כמבואר בברכות יז: לכן נחשבת טעות זו לחוט השערה או שכוונת רבינו שאפילו טעות כחוט השערה פוגמת באן וכ"ש טעות גדולה יותר הנ"ל של משה רבנו. ועדיין צ"ע.

קכ"ו מתוצו- מלאכים

קכ"ז יסוד העניין שכל דבר השואף לחזור לשרשו הוא בחי' דין ואילו החסד להפך כל השפעה מהמקור כלפי מטה היא בקו החסד. והאש היתה תמיד שואפת לעלות למעלה לשרשה.

קכ"ח דהיינו המוצאי דיבת הארץ שהם במהות פונים עורף מהקב"ה דהיינו שזה המהות שלהם שתמיד פונים עורף ולכן הם האויבים שלנו

קכ"ט צ"ע אס פונים עורף למה לזרז להכניעם

קל עובדיה פרק א (א) חזון עבדיה כה אמר אדני ידוד לאדום שמועצה שמועגנו מאת ידוד וציר בגוים שלח קומי ונקומה עליה למלחמה: (ב) הנה קטן נתתיך בגוים בוזי אמה מאד:

רש"י (ב) הנה קטן נתתיך - כלפי שקראו אביו בנו הגדול ואמו בנה הגדול אמר הקב"ה לפני קטן הוא רבותינו דרשו קטן שלא היה להם לא כתב ולא לשון. בוזי - שלא היו מעמידין מלך בן מלך: צ"ע שצנמ' ע"י. הגרסה להפך שטעם שנקרא קטן כיון שלא מעמידין מלך בן מלך ובוזי שאין להם כתב ולשון.

מצודות דוד (ב) הנה קטן נתתיך - בתחילת ממשלתך בארץ שיעיר הנה או היית קטן בעכו"ם ומבוזה מאד ביניהם כי היתה ממלכה שפלה: **עבודה זרה** דף י. מאי ויום גינוסיא של מלכיהם אמר רב יהודה יום שמעמידין בו עובדי כוכבים את מלכם והתניא יום גינוסיא ויום שמעמידין בו את מלכם לא קשיא הא דידיה הא דבריה ומי מוקמי מלכא בר מלכא והתני רב יוסף הנה קטן נתתיך בגוים שאין מושיבין מלך בן מלך בוזי אתה מאד שאין להן לא כתב ולא לשון.

רש"י - כתב ולשון - של רומיים מאומה אחרת באה להן אחרים תקנו להן כל ספריהם:

מהרש"א – הנה קטן בגוים וגו'. האי קרא לגבי אדום כתיב ומייתי ליה אמלכות רומי שמצינו בספרים שתחילת מלכותן היה צפו בן אליפז והיינו קטן בגוים דלא מוקמי להו מלכא מתוכן ואין בניהם יורשין מלכותן וק"ל:

תוספות – שאין להם לא כתב ולא לשון – פירש הקונטרס שגלקט לשונם מלשון אומות ותימה דהא בני ישמעאל וגבי קטורה ועמון ומואב שעמדו אחר דור הפלגה מאין בא להם לשונם אם לא מאומה אחרת לכך פירש ר"י כתב לשון חשוב שהמלכים משתמשין בו כעין חכמת יוגית והיינו דאמרינן במגילה (דף י' ושם) והכרתי לבבל שם ושאר שם זה לשון ומאי קאמר דהא בלשון ארמי הם מספרים ועודם משתמשין בו אלא בודאי לשון מלכות קאמר ועי"ל כדאמר בבראשית רבה (אולי כוננס לנ"י כג ז' ועיין ילקוט שמעוני לויכ לז' רמז תתקלז) דבדור הפלגה עלה הים והציף הרבה משפחות מע' אומות וכולן עמדו מישמעאל ובני קטורה ואיכא למימר דכל הנך ירשו לשון אומה ואומה שאבדה אבל רומיים למדו לשונם מאומה אחרת:

קטן נתתיך בגוים [א/ב] פשט הפסוק שאדום נקרא קטן כיון שתחילת מלכותו היה אומה קטנה ומצוה ללא היה להם כתב ולשון משלהם או כיון שלא היו מעמידין מלך בן מלך (רש"י ומלכותו שם וגמ' ע"ז ומהרש"א שם) ומרש"י משמע שצמחות זו אומה שנקראת קטן ביחס לישראל שכלפי שאציו ואמו קראו לעשו צנס הגדול הקב"ה קרא לו קטן דהיינו בלא דעת. **נחתין בגרונא**, זעירין נחתין בגרונא בחי' מוחין דקטנות דהיינו כשהדעת יורד צמילך הגרון/י אזי הוא בקטנות והיינו אדום הקטן שנאמר בו ועל חרבך תחיה כי אזי הוא בתוקף הדינים וכל ליבורו דהיינו ההצטטאות שלו הוא צמצום בחי' ד'הרב הנ"ל שיוצרת צמרון להרוג, שהמלאכים מקבלים ממנו כדי להרוג צמצום וקטל את מוליאי דיבת הארץ, וחרב זו היא לעומת זו של בחי' חרב דקדושה שהיא (תהלים קמט)/י' **רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות זידס/א**, פרש"י שהרוממות אל – כצמרון היא כמו חרב זידס/א' ואע"פ שפשט הפסוק מדבר מתפילה ואילו המלאכים הם מחדושי תורה כנ"ל נראה כוונת רבנו שגם בתורה יש בחי' זו, ו' והיא חרב של קול יעקב, קול גמט' סולם המחצר שמים וארץ הפך החרב של אדום שחותך ומפריד בין ראש לגוף דהיינו בחי' שמים וארץ:

תקונא תשיעאה מלת "על שלשים ועל רבעים", **רברבין וזעירין נחתין בשקולא**. היינו רמז לתיקון תשיעי. **רברבין וזעירין** שערות גדולים וקטנים, **נגדין בשקולא** נמשכים ומתפשטים בשקול שזה כולם כאחד, והם חלי עובי הזקן התחתון שהוא לפנינו לכל הגוף, והוא כמו תיקון הי"ג בת"ד לא"א (מתוך מדצס). והכוונה בזה כי זדיקנא דאריך תחת הפה בשורה שניה יש שערות ארוכות בשתי שורות אחת על גבי השניה וזיניהם שערות קטנות השורה עליונה נקראת נולר חסד והיא מזל עליון ותחתונה ונקא והיא מזל תחתון וזיניהם מידת לאלפים וכאן תקון תשיעי צמצום וזעירין נראה שהכוונה לשערות הקטנות שצמצום הן מידת לאלפים ולמזל תחתון שצמצום היא מלת ונקא ושניהם צמצום היא מלת על שלשים ועל רבעים (ר"ל"ח) ותיקון זה הוא בחי' א"י והיא מכונה גדולים וקטנים על שנחלקה לשבטים, שהם בחי' **חיות קטנות עם גדולות** (שם קד)/י' [ז] דהיינו שצמיתקון הזקן

* עיין גם ירמיהו מט טו

ז ירמיהו פרק מט (טו) כי הנה קטן נתתיך בגוים זויי באדם:

ז תורה סב אות ה'

ועיין פרי עץ חיים – שער חג המצות פ"ז – וכדי שתבין כוונת פרעה הרשע, דע, כי הוא רמוז בעורף, וממול עפרו שהוא הגרון, בפנים שם הי"ג מוחין דקטנות, כשהוא בבטן המלאכה בינה שהוא אלהים, ובהיפך מליאה, ומשם יונק הו"א בקטנות, ג' אלהים כמנין גרון (א) וזהו הגרון הוא מקום צר, ולזה רמז הכתוב, מן המצר קראתי יד, וכוונת פרעה היה, לעכב המוחין שלא יצאו לחוץ ולא לפנים, ויתחפך השפע לאחור, אמר כל הבן הילוד, פ' – לעכבו במצר, וכן תמצא הבין הילוד היאורה, ג' מצר, פ' כי היאורה חסר ו', ואלו ג' מלות עולין שג"ל, וכן מצר עם שלש אותיותיו ג' שלג:

ז בתורה הרב

ז תהילים פרק קמט (ה) יעלו חסידים בכבוד ירננו על משבנותם: (ו) רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם: (ז) לעשות נקמה בגוים תוכחות בלאמים:

רש"י (ו) רוממות אל בגרונם – והם לחרב פיפיות בידם:

מצודות דוד (ו) רוממות אל בגרונם – בגרונם יספרו רוממות האל וזה תהיה לחרב פיפיות בידם ר"ל עי"ז תגברו על האויב כאלו אחוזו בידם חרב בעלת שתי פיות חודרה משתי הצדדים:

ז צ"ע כיון שהשמיט תיבת בידם וגם לא כתב וכו' האם כוונתו לדרוש הפסוק בלא תיבה זו או רק קיצר בלשונו.

ז מ"ק – הפסוק מדבר מזהלעומת זה של אדום דהיינו שהגרון גם יכול להיות בעצמו חרב בחי' פסוקי דזמרא שמזמר ומחתך כל המקטרגים ואע"פ שהפסוק מדבר מתפילה אפשר שמרמז גם לתורה הנ"ל שעל ידה נעשים מלאכים הנ"ל שלוקחים החרב מאדום כנ"ל

ז מ"ק – גרון היינו חרב כמ"ש "רוממות אל בגרונם וחרב". ומידעת ההפכים מובן כי רוממות קל הוא חרב פיפיות דקדושה כמ"ש בתורה ב והוא ע"י הגרון וכן להיפך חרב דהרג היא בחי' גרון כמובא בכתבי האר"י גרון ג"פ אלקים. שם מוחין דקטנות בחי' האדמוני דהיינו אדם קטן.

וכן ידוע שהשחיטה בגרון שם מקום חיבור ראש וגוף בחי' נשמה וגוף ושם פועלת החרב לנתק וכן ההרג בגרון עיין פרש"י סוטה י. ד"ה ויפול עליה, שנאמר לגבי שאול בצווארו. וזה בחי' ראשית גויים עמלק היינו התמצית של עשו שהוא בחי' הרג"ע והקטיעה בעולם שמנתק ראש מגוף ועי"ז טוען על הידיים ידי עשו שהם הראשית. וכן מנתק הדעת מהעשייה וכאילו הם שני בני אדם שמה שידוע לא מחייב אותו אלא כאילו זה מישוהו אחר שידוע.

וכתוב "פלטת נפשי מרשע חרבך" (תהילים יז יג) ובמדרש שוחר טוב: פירוש אחד: הרשע שהוא חרבי כמ"ש אוי אשר שבט אפי. ופירוש אחר: חרבך היינו השייכת לזה שנתברך "על חרבך תחיה" דהיינו שסתם חרב היינו של עשו ואדום ובו משתמש הקב"ה להעניש כי אין חרב של הרג בקדושה אלא משתמשים בו.

והיינו זעירין נחתין בגרונא היינו חרב עשו המנתק כל מקום של חיבור ראש וגוף נשמה וגוף. ישראל וארץ ישראל וגורמים שיהיה הנהגה של עורף ולא הארת פנים.

בעורף לא ניכר החילוק בין ראש לגוף אלא בפנים ששם אפשר לפנות לכמה צדדים בלי לשתף הגוף דהיינו שהפנים ניכר בהן עצמאות על הגוף אבל העורף כל פניה שרוצה לעשות זה עם הגוף. דהיינו שמבשרי אחזה שבלי הארת פנים אזי גם הראש הוא בחי' גוף, ולזה מכון עשו.

ז תהלים קד (כה) זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות: (כו) שם אגיות יהלכון ליתן זה יצרת לשחק בו:

ז עפ"י שמות א יט ע"פ כי חיות הנה היא דרשת חו"ל (סוטה יא): אומה המשולה לחיות וליקוט שמעוני שמות ז רמז קפב

רמוזה ארץ ישראל זכינו השיך לעם ישראל הנמצאים זה שהם יצ מצטים קטנים וגדולים¹⁶ דהיינו בני הגזירות זכנו השפחות¹⁷.

וישראל משולים לחיות כדמנינו שמרים ויוכזד אמרו לפרעה (שמות א' יט)¹⁸ "כי חיות הנה" וכן יעקב זכינו (בראשית מט) ומשה רבנו (דברים לג) לפני הסתלקותם כשזכרו את הצצטים כינו אותם כל אחד זכינו חיה השייכת לו כגון גור אריה יהודה ונפתלי אילה שלוחה ויוסף זכור שורו וכיו"ב.

וטעם שארץ ישראל נרמזה לייקא זמה שמויחד לעם ישראל, כי עם ישראל הוא המיוחד לארץ ישראל, כי רק כשישראל זתוך ארץ ישראל שורה קדושת ארץ ישראל צשלימות עליה. כמבואר צפתחי שערים לרבי יצחק חצר עולם התיקון פתח כ' (לקמן) ועיין מזה גם צשפת אמת על התורה¹⁹.

ומה שנקט נחמין צשיקולא גם זה נראה שרמוז לארץ ישראל כי שיקולא צחי' משקל צחי' התיקולא שעל ידה זוכים למלא את הארץ כדמנינו צצברהם זכינו (עיין תורה מד) כמבואר צזוהר לך עת²⁰. לתקיל צתיקולא הרצה עד שזכה למלא צכל העולם את מקום הארץ :

¹⁶ מ"ק – משמע שזה שהארץ נחלקה ודייקא לקטנים וגדולים, יש לזה ענין במעלתה. והריצ"ח 256 ביאר באריכות המעלה בזה כי זה עניין האחדות הפשוט המתגלה בפעולות משתנות (המבואר בתורה ב' תנינא) דהיינו שזו מעלה נפלאה של השבטים שהיו כל אחד בדגל שלו והגוון שלו ונחלה שלו ואעפ"כ עם אחד. וכן יש סוף נגור דייקא ל"ב גורים ושבילים לכל שבט בנפרד ומשמע מרבינו בתורה ט' וכן בתורה לו שעיקר הקושי בקריעת י"ס היה דייקא לקרעו ל"ב. ולכאורה קשה א"כ מדוע. אלא שזו מעלת עם ישראל שבכוחם להאיר האחדות פשוט בפעולות המשתנות, דהיינו שהאחדות לא יוצרת טשטוש, אלא דייקא כל אחד בגוון שלו מאיר בחבירו את המידה שלו ונעשה התכללות. וכמבואר בתורה לד שלכל אחד מישראל יש נקודה שאין בחבירו ובחביו נקודה זו הוא מושל ובכוחו להאיר אותה בשאר ישראל. ובהתכללות שלימה, כשיש אחדות ואהבה, אזי בכלום יש את כל הנקודות, אבל כל נקודה מאירה אצל כולם מכח אחד מהם שהוא המיוחד בה.

עוד ביאר ששבט היינו ענף בחי' המשכה מהגזע והאבות שהיו בעולם לא היו ממש כאן רק אגב גררה היו יותר קשורים ללמעלה לשורש האחדות אבל להמשיך אור האחדות לתוך הארציות זה נמשך ע"י השבטים שהיו ענפי האילן כידוע שברוחניות האילן שורשיו למעלה ונופו יורד למטה וזו הייתה מעלתם להאיר את האחדות בפרטים לכן מיד מפטירת יעקב כבר נעשו מסודרים בסדר הדגלים סביב מיטתו וכן תמיד כך היו מסודרים לכל שבט מקום ורוח וכן מספרם כולל את כל היב אלכסונים כידוע שיש ד' רוחות ולמעלה ולמטה ובכל רוח שני אלכסונים דהיינו כלל ההתפשטות לכל כיוון ואעפ"כ הם אחד ע"י שקשורים לאחד שמעל ומאחד את כולם

וזו נרמז בפסוק זה הים גדול וכו' חיות קטנות עם גדולות שם אניות יהלכון – אניות דייקא כי אניה נקראת אני (ישעיהו לג כא) בחי' האני והעצמיות שמי שרוצה לעבור יש בחי' מים שתכונתם לקלקל כל צורה ובחסידות מרמז לים התאוות) א"א אלא כשהוא בתוך אני ששומר על העצמיות והצורה שלו וזו חיות קטנות עם גדולות בחי' השבטים שהיו בהם בני אמהות ובני שפחות ובני רחל ובני לאה

ובעודה²¹ בים נגרש היו "בני איש אחד אנחנו". (עיין שקלים יו. שלומד מפסוק זה שירושלים תיחיה יאירום ואגמים ונחל שוטף כל כך עד שכל תלך בו אני שית וצי אדיר לא יעבור בו, ולפי הנ"ל רומז שבירושלים יהיה כזה התגלות אלוקות שלא יהיה אני כלל ולא עצמיות)

עוד האריך הריצ"ח שם לבאר עניין ים של שלמה שהיה עגול למעלה ומרובע למטה ועמד על יב בקר כנגד יב שבטים ורגליהם ככרמונים ומשם נכנס המעיין שמילא את הים שכהנים יוכלו לטבול בו והוא רמז איך שאור האבות מאיר בבנים דרך הארבע אמהות ואין שיעור עד בחי' פרשעים שבר מלאים מצוות כרמון ואפילו מדן חוזר ועולה בחי' מ"ן לעשית הים שיוכלו לטבול בו כהנים וטבילה היא הביטול בבחי' סביבו נשערה שאפילו כחות השערה מעכב בה רק ביטול גמור כל העצמיות אל האחד שמכח זה אח"כ מאיר את האחדות הזו עד למטה ברבוי.

²² ועיין תורה יג אות ה' שגדר אדם הוא מסכני ועתיירי דהיינו בחי' משפיע ומקבל זה שלימות האדם בחי' שהאשה משלימה את האיש ובלא אשה הוא חסר שם אדם כמ"ש (בראשית ה' ב') זכר ונקבה בראם וכו' ויקרא את שםם אדם. וכמבואר צזוהר בראשית יח: אדם איהו דבר ונוקבא ולא איקרי אדם בר הנ"י. וכן שם דף יג: נעשה אדם בשותפא כלל דבר ונוקבא (וכן איתא בזהיר בראשית דף פו. ודף נה ודף קכט ודף רל"ט ובח"ב דף קנ"ה ובח"ג דף קנ"א. ודף רע"ה). ואיתא שם שרות אמרה האיש אשר עשיתי עימו ודרשו שם שאמרה אני עשיתי את בועז לאיש דהיינו גדר אדם ע"י שקבלתי ממנו צדקה. וכלל ישראל קרויים אדם כמ"ש (יחזקאל לד לא) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם וגו', ואמרו חז"ל (ב"מ קיד:): אתם קרויין אדם ואין עבו"ם קרויין אדם. נמצא שגם כלל ישראל הם בחי' קטנים וגדולים מסכני ועתיירי בחי' ויקרא שםם אדם שנאמר על אדם וזהו מסכני ועתיירי עשירים ועניים קטנים וגדולים משפיעים ומקבלים.

²³ רש"י על שמות פרק א פסוק יט – כי חיות הנה – בקיאות כמילדות תרגום מילדות חיותא. ור"ד (סוטה יא: וש"ר) הרי הן משולות לחיות השדה שאינן צריכות מילדות והיכן משולות לחיות. גור אריה. זאב יטרף. בכור שורו. אילה שלוחה. ומי שלא נכתב בו הרי הכתוב כללן ויברך אותם ועוד כתיב (שם יט) מזה אמך לביאה:

²⁴ שפת אמת ספר במדבר – פרשת מסעי – שנת (תרל"ט) – בפסוק זאת הארץ אשר תפול לכם בנחלה כו' ובמד' שהראה הקב"ה למרע"ה דור דורשיו כו'. כי בודא הכנענים לא ראו מעולם בחי' ארץ ישראל. ואכן ע"י הכנת בני ישראל בכניסתם לשם אז ירד משמים בחי' ארץ ישראל לא"י הגשמי כמ"ש ז"ל ביהמ"ק שלמטה מכון כו' וכמו כן א"י וירושלים. וזאת הארץ הפנימית הראה הקב"ה למרע"ה כי בני"ה הם גדולים שיוכל להתפשט הקדושה בתוכן. ולכן ע"י כניסת ה"יב שבטים לגבולותיהם אז תפול הארץ בנחלה. לכן צוה הש"ת שלא ינאחו מהכנענים. כי הארץ העליונה לא תוכל לטבול אותם כנ"ל. וכן נוהג בכל איש פרטי ג"כ כפי הכנת התורה בלב ונפש אז הש"י משרה בו הקדושה כמ"ש חז"ל קדוש שרוי בתוך מעיו:

שפת אמת ספר במדבר – פרשת מסעי – שנת (תרמ"ז) – במדרש כי אתם באים כו' זאת הארץ אשר תפול כו' וכי הארץ נופלת אלא כו' הפיל שרן כו'. עוד שם צדק לבשתי וילבשני ע"ש. והענין הוא כי ארץ ישראל מוכן להשראת השכינה אבל הוא באמצעות בני"ה ובני"ה צריכין לארץ ישראל וא"י צריכה לבני"ה. לכן כשבאו בני"ה לא"י נגמר צורת א"י. וכמ"ש ביעקב אבינו ויחן את פני העיר כי כשהצדיק בעיר הוא הודה זיוה הדרה. כמו כן בבוא בני"ה לשם נתחברה א"י שלמטה בשורשה למעלה. וב' הפי' אמת כי ירדה צורת הקדושה לא"י וממילא הלך לו השר שלמטה. וכמו שמוצינו ביעקב אע"ה שברח ללבן. ולבסוף נתישב בארץ כנען וכתיב בעשו וילך כו' אל ארץ כו'

²⁵ וזהו לך לף עת. וְרָזָא דְמַלְתָּה לְךָ לְךָ וסוד הדבר מה שאמר הקב"ה לאברהם לך לך, (דף עח ע"א) דְהָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא יְהִיב לְיָהּ לְאַבְרָהָם רִוְחָא דְחַכְמָתָא כי הקב"ה נתן לאברהם רוח חכמה, וְהוּא יָדַע וּמְצַרְף סְטָרֵי דְיִישׁוּבֵי עֲלְמָא והיה יודע ומצרף בחכמתו אשר נתן לו אלהי"ם כל הכחות והטבעים הנמצאים בד' רוחות של ישוב העולם, ונקט לשון מצרף כי היה עושה כצורף הזה שמצרף הכסף מהסיגים, כן היה משוטט בדעתו ובהכמתו, וכמה כחות חיצונים נודמנו לפניו והיה משליך הסיגים ההם והולך ונכנס להשיג פנימה בקדושה, עד שהשיג תחלה את הסוד של שבעים שרים הממונים על העולם כדמפרש ואזיל, וְאַסְתַּכַּל בְּהוּ וְאַתְקַל בְּתִיקְלָא והתכוון בהם ושקל בכמוני שכלו גוי גוי וארצו

באילין אשתכח טז גיבר תקיף^ט, היינו כשבא^{יח} לבחי' ארץ ישראל, אזי נקרא גיבר תקיף. כי קודם שבא לבחי' א"י, אזי אל יתהלל חוגר כמפתח (מלכים א כ) ו^{טז} [פסוק זה אמר אחאז מלך ישראל על בן הדל מלך ארם שהתרכז שזוולוי ינאח את ישראל כי עמו רב ואם רק יקח כל אחד מהם מלא אגרופו עפר מישראל לא יספיק העפר לכולם, ועל זה אמר עליו אחאז אל יתהלל חוגר כמפתח, והוא משל שמי שחוגר את כלי מלחמתו אין לו להתהלל בנלחון כמו מי שחוזר מהמלחמה שנאח זה ופוחח את חגורת כלי מלחמתו, כך כל אדם שלא היה בארץ ישראל אין לו להתהלל בעבודת ה' שלו, כי עדיין אין לו שם של איש מלחמה אמיתי במלחמת היאר, כמו מי שכבר התגבר על כל המניעות והיה בא"י. ועיין חיי מוהר"ן סימן טו סס/טז^{טז}] מבאר כוונתו כאן שמי שלא היה בארץ ישראל דהיינו שלא התגבר על היסורין והמניעות שיש בדרך לארץ ישראל עדיין לא נקרא איש מלחמה, כי הרבה יסורין ומניעות לריך לעבור כדי להגיע לשם, ומי ערב לו שילכיד להתגבר עליהם. ועיין שדחי הר"ן סיפור נסיעת רבנו לארץ, ובימי מוהרנ"ת סיפור נסיעת מוהרנ"ת לארץ, שם מתאר את גודל המניעות והסכנת נפשות שהיו להם בדרך לארץ ישראל.

ל"ע לפאורה אם כל הנלחון הוא להתגבר על מניעות א"כ היום שלכאורה קל להגיע לארץ ישראל, אולי היום עיקר הנלחון הוא להגיע לפסגת ההר הגבוה בעולם או לעבור יחיד את מדבר סהרה או להגיע לירח. אבל באמת בודאי מי שחושב או נכסף למקום אחר מארץ ישראל הוא לא רק שלא ניאח אלא הוא כבר הפסיד במלחמה, כי גם על זה יש מניעות דהיינו להבין שצורך עיקר היהדות היא לכסוף באמת להיות בארץ ישראל ולזכות לקדושת א"י. כי עם ישראל וארץ ישראל הם נב"ה ושכינתיה וכל אחד שמתיישב בארץ משלים את היחוד הזה, (ועיין בזה דברים נפלאים בספר פתחי שערים לרבי אהרן חזר/טז^{טז}). ועל כן יש מאות בארץ שמתקיימות רק כשכל ישראל נמצאים זה כגון יובל

ונחלתו בארץ, וידע עד היכן מגיע חלק כל גוי כנגדו ברקיע, לפי שידע כי כמדה התחנתה מדת הארץ, כן תהיה מדה העליונה חלק השר השולט עליה, וידע חילין די ממנן על סטרי יישובא עד שידע והשיג בחכמתו את כחות השרים הממונים על כל ארצות הישוב. (מ"מ ואל"ג ו"פ) פד מטא לגו נקודה דאמצעייתא כדדיישובא כשהגיע בהתבוננות שכלו לתוך נקודה האמצעית של הישוב שהיא ארץ ישראל שהיא טבור פד מטא לגו נקודה דאמצעייתא כדדיישובא כשהגיע בהתבוננות שכלו לתוך נקודה האמצעית של הישוב שהיא ארץ ישראל שהיא טבור העולם, תקיל בתיקלא ולא הוה סליק בידיה שקל במאזני שכלו לדעת אותה לאיזו אומה שייכת, וגם מהו ענין חלק הרקיע המשמש בא"י, ולא עלתה בידו משום שהקב"ה לבדו משפיע בהרקיע שעל א"י, ואת זה לא השיג עדיין כדמפרש ואזיל (ועי' זוה"ק ויהלל רט סוע"א), אשגח למנדע חילא די ממנא עלה ולא כיל לאתדבקה ברעותיה גם השיגה והתבונן לדעת את השר הממונה עליה ושולט בה ולא היה יכול להשיגו במחשבת לבו, תקיל כמה זמנן וחמא דהא מתמן אשתיל פל עלמא שקל עוד במאזני שכלו כמה פעמים עד שראה כי שם היא אבן השתיה שממנה הושחת העולם, והיא נקודה האמצעית של כל העולם ובה יסוד וכלל כל הנמצא בכל חלקי הישוב, כיון שהשיג את זה אשגח וצרף ותקיל למנדע השיגה והתבונן וצרף ושקל עוד לדעת מי הוא הממונה עליה, וחמא דהא חילא עלאה דעלה לית ליה שעורא וראה בחכמתו שכח העליון הממונה עליה אין לו שיעור מפני שהוא סיבת הכל שאי אפשר להשיגו, עמיק וסתים והוא עמוק וסתום, ולא איהו כגונוי דסטרי דרגי דיישובא וזאת השיג שמדרגת א"י אינה כמדרגת שאר חלקי ישוב העולם, ואי אפשר לדמות ולהקיש זה לזה כי כמה מעלות טובות יש לארץ ישראל על מעלות שאר חלקי הישוב.

^ט בתרלז - באילן אשתכח גיבר
^י בתשכט - תקף

^{יח} כשבא דייקא, דהיינו שהצליח להתגבר על כל המניעות, אבל מי שנולד שם או שבא בקלות לא. וכגון אבא שאול שחי בארץ ואמר על עצמו בתורה נה שלא זכה להגיע לקדושת א"י. ורבינו שלא גר בה אלא רק בא לביקור בן זכה ועיין שיש"ק ח"ו אות לא - לענין המבאר בתורה נ"ה במאמר אבא שאול לענין ארץ ישראל "וצבי לא הגעת", שמרמו על ארץ ישראל, שהיא נקראת ארץ הצבי, אמר רבנו ז"ל: "אבל אני בן השגתי את הצבי", כי זכה להיות בארץ ישראל על אף כל המכשולים והנסיונות הקשות, מה שלא יבו בו שאר צדיקים. "אבער איך האב דעם הערש יא גיבאפט". (וראה בח"ב, סימן ערב).

^ט מלכים-א פרק ב (י) וישלח אליו בן הדרד ויאמר בה יעשו לי אלהים וכה יוספו אם ישפק עפר שמרון לשעלים לכל העם אשר בגליל: (יא) ויען מלך ישראל ויאמר דברו אל יתהלל חגר במפתח:

מצודות דוד - עם ישפוק - אם העפר אשר בשומרון יהיה די לכל העם אשר אתי, אם יקח כל אחד ממנו מלא אגרופו: מצודות ציון - (י) ישפוק - כמו ישפוק בסמ"ך, והוא מלשון ספוק ודי. לשעלים - הוא ענין אגרוף, וכן (ישעיהו מ יב): מי מדד בשעלו מים. רש"י - (יא) דברו אל יתהלל חוגר כמפתח - תי' יונתן אמרו ליה, לא ישתבח דמיודרו ונחית בקרבא, כגבר דנצח וסליק מינה. אל יתהלל החוגר חרבו לרדת למלחמה, שאינו יודע אם ינצח אם לאו. כמפתח - חגורת חרבו, שעלה כבר מן המלחמה ונצח, כך אין לאדוניכם להתהלל בדבר העתיד:

^ט עיין חיי מוהר"ן סימן טו

^{כא} חיי מוהר"ן - אות טו - לענין המבאר שם שקדם שבאין לארץ ישראל אזי אל יתהלל חוגר כמפתח וכו' רצונו לומר פי הרבה יסורים ומניעות וכו' צריכין לעבר קדם שבאין לשם:

פעם אחת בשספר רבנו זכרוננו לברכה מעצם המניעות והספגות שהיה עליו בסטאמבול ואיך שהיה בספגה גדולה קדם שבא לארץ ישראל וכו' אז ענה ואמר לנו שאנחנו יכולים לבוא לארץ ישראל בנקל. באומר שעלינו לא יתגברו מניעות באלה וספגות באלה כמו שהיו עליו, ואם נרצה נוכל לבוא לארץ ישראל בנקל. אף אף על פי בן בודאי גם אנחנו צריכים להיות מרצים לסבל יסורים ולשבר מניעות קדם שבאין לשם, כי ארץ ישראל היא אחת משלושה דברים שנתנו על ידי יסורים וכמובא גם שם במאמר הנ"ל:

(ופעם אחת אמר רבנו זכרוננו לברכה יש שנדמה להם שרוצין ונכספין מאד לבוא לארץ ישראל אם היו יכולים לסע לשם בהרחבה אבל לא בצער ודחק ובאמת אין זה רצון שלם. כי מי שרוצה לבוא באמת לארץ ישראל צריך לילך גם רגלי וכמו שנקרא לאברהם לך לך וכו' לך דיקא.

^{כב} עיין פתחי שערים (לרבי יצחק חבר) נתיב עולם התיקון פתח כ' ופתח כא- וזה קיצור לשונו שם - כמו שעם ישראל הם בבחינת הנוקבא דאצילות ולא שאר האומות, כך גם ארץ ישראל היא בבחינת הנוקבא דקדושה ושאר הארצות הן מקום הקליפה. הקשר בין ארץ ישראל לאומה הישראלית הוא קשר אמין, ולכן אין שלמות לאחד בלי מציאות השני. לכן גם, רק כשישראל הם בארצם או מתגלה גדולתם, ורק

ולחלק מהראשונים גם מעשרות. וגם כשנמצאים בארץ כריך הרבה כסופים ומלחמה לזכות לקדושת א"י, ולזכות לילך מדרגה לדרגה, ולאריכות אפיים המבואר בתורה קנה ולעבודה שבין המנוות כביאור הבאיבי הנחל כפי שיתבאר לקמן.

אבל אחר כך בשנוצח את מוליאי ליבת הארץ וצא אליה, אז נקרא איש מלחמה/כ"ג דהיינו גיבור תקיף כנ"ל :

ורק אז נקרא יהודי כמבואר בחיי מוהר"ן טו, ואיש ישראלי כמבואר בלק"ע (א"י ג').

עיינ חיי מוהר"ן סימן טו שלל כמו כתיבת התורה שאת מעלת ארץ ישראל מצא בסוף התורה כנ"ל, אבל באמירת התורה כשאמר אותה בכניסת יום ב' של ראש השנה תקסה התחיל ממעלת ארץ ישראל ואמר ב'זו ה'שון מי ש'רוץ להיות יהודי, דהיינו לילך מדרגה לדרגה אי אפשר פי אם על ידי ארץ ישראל ובשפנתחיו המלחמה אז נקראו איש מלחמה פי קדם שפנתחיו המלחמה אז אל יתהלל חוגר מפפתח רק שפנתחיו המלחמה אז הוא איש מלחמה:

ו"ע לכאורה יש כאן קושיא גדולה שלל ראיתי שעוסקים בה. והיא מדוע אחרי שניצח המלחמה רק אז נקרא איש מלחמה. הרי המלחמה נגמרה.

ולכאורה יש כאן רמז ברור לתכלית ומדרגה הרבה יותר גבוהה ממה שנתבאר עד כאן, דהיינו איש עבודה גבוהה שרק שמי שניצח מלחמה לבוא לארץ ישראל רק הוא יש זכוה להתחיל את המלחמה הגבוהה הזו. ולמלחמה זו רמז רבינו במה שאמר שאיש מלחמה זכוה לילך מדרגה לדרגה אלל שלל ביאר דבריו.

עוד ל"ע מה שמבואר בחיי מוהר"ן סימן קלט וסימן קמ שרצנו כדי להגיע לארץ הוריד עצמו לקטנות דקטנות מחמת ריבוי הקטרוג ואמר שכל הדיוקים הגדולים שלל הכליחו לבא לארץ זה כיון שלל הכליחו להוריד עצמו לכזו קטנות כי לפי מדרגת האדם כך ריבוי המקטרוגים עליו. והעניין מבואר בלק"ע עפ"י תורה ע"א תנינא. ואילו כאן משמע להפך שקדי להתגבר על המניעות כריך גדלות עזומה להכניע את הרע של העדה כדי להמשיך תורה כזו שהמלאכים הנצרכים ממנה יהיו בעלי כח גדול לקחת מאדום את כל כח החרב שלו כדי להכניע בה את המניעות של מוליאי ליבת הארץ. ו"ע.

עוד ל"ע קושיא הטרינער רב בספרו פפרפראות לחכמה אות ח'כ"ג מקשה שהיו הרבה לדיוקים גדולים שלל היו בארץ ישראל ותיירץ שע"י כסופים אמיתיים להיות בארץ ישראל אפשר לזכות לקדושת א"י גם בחו"ל/כ"ג ומוכיח זאת מתורה קנה דמשמע שם שע"י א"י זוכים אריכות אפיים וגם ע"י כסופים לא"י אפשר לזכות לזה.

אז הם יכולים לקיים את כל תרי"ג המצות בצורתם המושלמת. קדושת ארץ ישראל זו קיימת בארץ רק בשעם ישראל יושבים בה שאז היא בבחינת פרצוף שלם, ולכן מתרחב מקומה בסוד הארת ט"ס תחתונות שבה, עד שהיא יכולה לסבול בתוכה כל נפשות ישראל. נוסף לכך בעת שישראל עולים לרגל ג' פעמים בשנה, הם גם גורמים לזווג ז"ל בתוספת הארה מעל ומעבר לבחינה הרגילה בהיות הנוקבא בסוד פרצוף שלם. קדושת הארץ נפגמת באותה צורה שנפגמת הנוקבא דאצילות. מבחינה אחת נאמר שקדושתה שהם ט"ס התחתונות שבה מסתלקת למעלה כדי שלא תיפול בידי אומות העולם הגרים בה, שאם לא כן, היו אותם האומות שהם בבחינת הקליפה נאחזים בקדושה זו, וגורמים קלקולים גדולים בבריאה. מבחינה שניה, ט"ס התחתונות שבה גם יורדים לקליפה, כלומר יורדים לגלות עם עם ישראל כדי לשמור עליהם שם, שימשיכו בתיקונם. קצת מקדושת הארץ גם יורדת לגלות אתם ומשפיעה אליהם משם, והיא בחינת הכתר שבה שאין ביד זרים להחריבה, והם מקום בתי כנסיות ובתי מדרשות שבו"ל. גם בעם ישראל עצמו בחינה זו של הכתר תמיד נשאר אתם בסוד תלמידי חכמים ומנהיגי הדור:

המקום לתיקון הנוקבא הוא בא"י, והאומה שמתקנת אותה היא עם ישראל. לכן תחילת תיקון הנוקבא קשור לתחילת עם ישראל ולתחילת א"י בארץ נחלתם. אברהם אבינו הוא שהתחיל לבנות את עם ישראל ולהכשיר את הארץ לזרעם, אבל הנוקבא לא יצאה מתחת ממשלת הקליפה עד שנשלמו ישראל לט"ר, והיא לא הגיעה לגדולתה עד שקבלו ישראל את התורה ונכנסו לארצם:

^{כ"ג} צ"ע ביון שכבר נצח אין לו יותר מלחמה וכן משמע אל יתהלל חוגר כמפתח שהמנצח מוריד מעליו את כלי המלחמה ומדוע אומר כאן שרק עכשיו נקרא איש מלחמה. ועיין בלק"ה טו פעמים מביא את התקוני וזה דף כט. על ד' מינים מאן נצח מאן דאחיד מאני דקרא בידי. ומבאר בלק"ה שבת ז' נד – שבגשמיות אזי סוף המלחמה מתברר מי ניצח ואז גם לא צריך כלי מלחמה אבל ברוחניות היא מלחמה תמידית ועל כן המנצח הוא זה שלא מתייאש מלהלחם ועדיין לא עזב את כלי המלחמה.

^{כ"ד} וזה לשון הפ"ח אות ח' – הנה לעיל מבואר מה שאמר רבינו ז"ל, שאי אפשר להיות איש יהודי דהיינו לילך מדרגה לדרגה כי אם על ידי ארץ ישראל. ואמר אחר כך שכוונת דבריו כפשוטו ארץ ישראל זה הידוע לנו עם אלו הבתים והחצרות כנ"ל, ואם כן יש להבין איך הלך רבינו ז"ל בעצמו מדרגה לדרגה קודם שהיה בארץ ישראל (בידוע שגם אז היה חידוש גדול צדיק נפלא ונורא כמבואר במקום אחר). וכן עוד כמה צדיקים גדולים שלא יכלו לבוא לארץ ישראל כגון הבעש"ט ז"ל ועוד כמה כיוצא בידוע. **על כן נראה לעניות דעתי**

דיש לומר שבוודאי צריכין להיות בארץ ישראל זה ממש, אך קודם שזוכה להוציא מכח אל הפועל ענין זה, אז על כל פנים על ידי השתוקקות והגיעוועים והכיסופין שנכסף להיות בארץ ישראל נמשך עליו על ידי זה גם כן הארה מקדושת ארץ ישראל עד שזוכה על ידי זה גם כן לעלות מדרגה לדרגה בעבודת ה', אך הכיסופין צריכין להיות באמת לאמתו, דהיינו שבעת שמוצא שעת הכושר להוציא מחשבתו אל הפועל, אזי ישבר כל המניעות עד שיבוא בפועל ממש לארץ ישראל וזהו עיקר נצחון המלחמה כנ"ל אך קודם שזוכה לזה אז אף על פי על ידי הכיסופין האמתיים לבד נמשך עליו גם כן קדושת ארץ ישראל כנ"ל

וסעד לרבינו אלה ממה שמבואר לקמן בס"י קנ"ה מאמר אריכות אפים שעל ידי ארץ ישראל זוכין לאריכות אפים ולבטל כל הכעס והעצבות וכו', וסיים שם וצריך כל אדם לבקש מהשם יתברך שיהיו לו כיסופין וגיעוועים לארץ ישראל וכו'. וזהו שקודם קריאת שמע אנו מבקשים והוא יוליכנו קוממיות לארצנו וכו', עיין שם מבואר קצת כדברינו הנ"ל

בפרט כפי מה ששמעתי מאחד מאנ"ש שאמר בדרך צחות על ענין הנ"ל שאמר רבינו ז"ל שאי אפשר לילך מדרגה לדרגה כי אם על ידי ארץ ישראל כנ"ל, היינו כי מבואר במאמר חותם בתוך חותם סימן כ"ב שכשרוצה לעלות ממדרגה למדרגה צריך להיות לו ירידה קודם העליה וכו' ע"ש, ועל כן צריך לזה קדושת ארץ ישראל שעל ידי זה זוכין לאריכות אפים כנ"ל ואז יוכל להתחזק ולעמוד

עוד ל"ע שמבואר בתורה נה ארת ח' ארת ט' קם מבואר שע"י תפלה כראוי בחי' ויחל משה (שאחרי חטא העגל) זוכים לקדושת ארץ ישראל. לכאורה משמע לפ"ז (עפ"י הכלל בלק"מ שהדרש מיושב עם הפסוק) שמשה בתפלותיו כן זכה לקדושת א"י, (ומהר"ל"ח שמעתי עוד יותר שכל קדושת א"י היא מכח ההסתכלות של משה בארץ מבואר בסוף התורה שלפני הסתלקותו הקב"ה הראה לו את כל הארץ) וקם בארת ט' מבואר שאבא שאלו אמר על עצמו שלא זכה לשלימות התפילה כל כך (אע"פ שמבואר בגמ' (נדה כד) שהיה גדול בדורו מאד) עד שיזכה לקדושת א"י כראוי שעל ידה מכניעים את הרשעים ועיין פ"ק (ח"ו לא) שרבינו אמר על דברי אבא שאלו קם וזכי (דהיינו א"י) לא הגעתי אמר רבנו ואני כן הגעתי, וכוונת רבינו למה שהגיע בפועל לארץ, משמע שא"י וקדושת א"י בחי' אחת ואותה בחי' שאבא שאלו לא הגיע רבינו כן הגיע ולכאורה גם משה הגיע לזה ע"י תפלה לבד וכמבואר קם בתורה נה נ"ל קזה אפשי ע"י תפלה כראוי לבד. ונ"ל קיש קזה בחינות ואכלינו מדבר מבחי' גבוהה הרבה יותר¹¹.

הבאיבי הנחל (לרבי ברוך אפרים) מקשה קושיא הנ"ל של הפל"ח בקם עצמו ולא מזכיר את הפל"ח רבו, ומתאר באריכות גדולה עפ"י תורה נט תנינא/י¹², ונ"ל שהוא האחד מאנ"ש הנזכר בפל"ח שתיאר עפ"י תורה כז ארת י', כי ביאורו שמבואר עפ"י תורה נט תנינא קיש עבודה שבין המלוות שהיא קשה ומסוכנת שרק מי שהלכיה להתגבר על המניעות לבוא לא"י מותר להיכנס לה, נראה קזה הרחבה של הרעיון הנ"ל של אותו אחד לבאר עפ"י תורה כז ארת י' בעניין הנעשה ונשמע ירידה אורך עליה.

לעובי קורה הנ"ל להבין מה פירוש לילך מדרגא לדרגא נכנס הבאיבי הנחל (רבי ברוך אפרים ז"ל) בביאורו קושיא הנ"ל שהרי היו לדיקים גדולים מאד שלא הגיעו לארץ ישראל, ומה החילוק בינם לבין אותם שקן הגיעו.

ומתאר קזה טמון בביאור סוד ההליכה מדרגא לדרגא תמיד, תמיד דייקא.

ובזה יבואר היטב קושיא הנ"ל מדוע אחרי כל המלחמה הגדולה לבוא לארץ ישראל המבוארת בכל התורה רק אז נקרא איש מלחמה, ויבואר קיש מלחמה הרבה יותר קשה שרק לדיקים גדולים שסיימו את המלחמה הראשונה הנ"ל להם מותר לעסוק בה.

ומבאר ביאור נפלא בגזרה שווה דרגא לדרגא שכלן לדרגא שבתורה כז ארת י' ובתורה נט תנינא.

א. הבאיבי הנחל מבאר עפ"י תורה נט תנינא קם מבואר קיש עבודה שבין המלוות שרק על ידה אפשר לילך מדרגא לדרגא באופן של תמיד, והיא שייכת רק לדיק ולא לבצל תשובה, כי בצל תשובה ריך להתחיל מחדש וע"כ ריך לרוך מהר וחייב לדלג על בין המלוות.

על עמדו בעת הירידה עד שזוכה על ידי זה דייקא לתכלית העליה, ואם כנים דבריו בכונת דברי רבינו ז"ל בוודאי יש סעד גדול לדברינו מסימן קנ"ה הנ"ל: ע"ב לשון הפל"ח.

¹¹ נ"ל שהוא לשיטתו שכל העצות של רבינו הם תמיד ובכל מקום וכגון בתורה ד' מבאר שראיית הצדיק וצדקה לצדיק וידידי המבוארים שם שייך גם היום בציון של רבינו עי"ש.

¹² גם צ"ע כי ויחל היה אחר חטא המרגלים ואז היתה באר מרים וביאורי התורה לכאורה היו מושלמים וכמבואר באות ב' שרק אחרי הסתלקות מרים היה צריך תשעה תיקונים. ועוד דאיתא שואתחנן היה תיקון לפגם התפלה שהיה במי מריבה ואעפ"כ לא הועיל אלא רק הסתלקות משה.

¹³ תורה נט תנינא – יש זריו ונשכר, זריו ונפסד (עין פסחים נ:). כי דע, כי "מצוה גוררת מצוה" (אבות פרק ד), נמצא שהמצוה גוררת את חברתה. ובודאי יש איזה בחינה בין המצוות, מה שהוא בין מצוה למצוה, שהוא מקשר מצוה אחת לחברתה, אשר על ידי זה המצוות נגדרים אחת אחר חברתה. ובאמת זאת הבחינה בעצמה, הינו מה שהוא בין המצוות כנ"ל, זאת הבחינה היא גם כן יקרה מאד. ועל כן מי שהוא צדיק מנעוריו והולך בדרך הישר מימיו, מדרגא לדרגא, כמו שכתוב באברהם (בראשית כ"ד): "ואברהם זקן בא בימים" – שאברהם בא לדרגא שלו על ידי הימים, כמובא בזהר (חיי שרה דף קכט.), כי 'בן שלש שנים הכיר את בוראו' (נדרים לב), והיה הולך תמיד מדרגא לדרגא. ומי שהוא בבחינה זו, הוא מפסיד על ידי הזריות. כי כשהוא זריו גדול וריך בוריות ממצוה למצוה, אזי הוא מפסיד על ידי זה את בחינת הקדושה, מה שהוא בין מצוה למצוה כנ"ל. כי על ידי זה הזריות הוא עובר ומדלג על הבחינה הזאת, כי המצוה בעצמה הולכת אליו, כי היא נמשכת ונגררת אליו על ידי המצוה ראשונה, שגוררת את השניה כנ"ל. וכשגם הוא ריך בוריות אל המצוה, אזי יוכל לדלג ולעבר את הבחינה הנ"ל, דהיינו מה שהוא בין המצוות כנ"ל, ועל כן הוא זריו ונפסד. אבל כששזוהה קצת, יוכל בתוך כך להשיג גם הבחינה שבין המצוות כנ"ל. וכל זה למי שהולך בדרכי ה' בסדר מנעוריו. אבל מי שצריך לעשות תשובה, הוא צריך דוקא להיות זריו גדול מאד מאד, למחר ולרוץ מאד, להמלט על נפשו, ואסור לו לשהות כלל לעמד ולהתישב כי בעל תשובה אינו הולך מדרגא לדרגא כלל, ואין בינו ובין הקדושה שום בחינה הנ"ל, כי הוא צריך להתחיל מחדש, והוא צריך לרוץ ולדלג אל הקדושה, כמובא, שהבעל תשובה צריך לדלג על מה שצריך לדלג, ולקפץ אל הקדושה בוריות גדול. ואיש כזה הוא זריו ונשכר כנ"ל:

ובחינה שבין המצוות כנ"ל הוא כגון: "וידבר ה' אל משה לאמר ועשית", ובודאי יש עבודה גם באלו הדברים, שהם קדם המצוה. כי עקר המצוה בעצמה נאמר בתורה אחר כך, אחר תבת "ועשית", אבל באמת בודאי גם בפסוקים הנ"ל שבין מצוה למצוה, יש בהם עבודה. והו בחינה הנ"ל מה שבין מצוה למצוה. ועוד יש בזה, ועין במקום אחר (בלקוטי א סימן כב) מענין זה, שבאמת יש עבודה גם בפסוק וידבר וכו': ונראה כוונתו לאלו חוקא צעל תשובה אלל כל מי שאין זכותו לקיים את מה שבין המלוות הוא נקרא צעל תשובה וכמבואר בבאיבי הנחל שכתוב נקרא צעל תשובה שבין המלוות ריך מוחין של א"י בחי' אריכות אפים. עוד נראה לחלק בין בע"ת שרץ לבנות ממקומו לכן הוא זריו ונשכר אצל הוא גם נפסד את הבין המלוות, וז"ע הרי אומרים לו המתן כמבואר בתורה ו' וא"כ יש לו בין המלוות. ונ"ל שמיד כשמזמן עצמו לשוב הוא עולה מדרגה ואינו בין המלוות וכל המלוות הוא מתן הו המדרגה הבאה קיש לו להמתין לבנות את המלוות שלו מתחית המדרגה עד שעולה לראשה. ואזי יוכל לעלות למדרגה הבאה ויכול להמתין קצת המדרגה זו התחונה ורק לכסוף למדרגה הבאה דהיינו בין המלוות. וז"ע משמע לכאורה שבין המלוות הכונה בין המדרגות אצל א"כ לא מובן הרי בכל מלוות בעצמה יש מדרגות. גם ל"ע מה שמלוות גוררת מלוה האם גוררת כל מלוה או חוקא מלוה כמות זו שקיים וכך מסתבר וא"כ מובן שבין המלוות כיון שהן אותה מלוה רק באיכות יותר זה בעצמו מדרגה לדרגה.

3. וזוה מבאר הבאיבי הנחל שכיון שבין כל מדרגה למדרגה יש ירידה לורך עליה, הבעל תשובה כיון שמדלג בה וממהר לכן יש הפסק במהלך ואילו לדיק שידוע לעבוד את ה' בעבודה של בין המלאות נעשית הירידה חלק מהעליה ואזי הולך תמיד.
- ג. וז"ע שם בתורה נט מה שכתב שצדיק הוא שהולך כסדר מנעוריו ובע"ת כריך להתחיל מחדש, קשה הרי לדיק הוא הבע"ת האמיתי, כי תמיד מרגיש פושע כלפי מדרגה גבוהה יותר שצרכו להשיג. ועוד הרי לדיק תמיד מתחיל מחדש כמבואר בזמ"א. אבל כוונתו שבע"ת רק בגלל שמדלג על בין המלאות זה נקרא שכ"פ מתחיל מחדש. רק לשון רבנו שם שהלדיק הוא שצדיק מנעוריו, קשה לעניין שלנו, כי אלכינו לדיק הוא מי שהתגבר על המניעות של מולאי דיבת הארץ.
7. עוד מבואר בתורה נט הנ"ל שעבודה זו של לדיק היא בחי' נעשה ונשמע דהיינו תורת ה' ותורתו שבתורה כז אות י'.
- ה. ומבאר הבה"נ שעבודה זו היא בחי' כסופים. הפל"ח ביאר שעבודה זו היא כסופים ומדת אריכות אפיים שלה זוכים רק ע"י א"י כמבואר בתורה קנה. אבל הבאיבי הנחל לא התייחס אלא לכסופים.
- ו. עוד מבאר שז"ע פ שאכל בעל תשובה הרע מפריע לו לעבוד בין המלאות אעפ"כ מלאך שאין לו רע כלל, גם הוא רק בחי' בעל תשובה לעניין זה של בין המלאות ולא לדיק.
- ז. עוד מבאר שזה בחי' המבואר בתורה קטו משה נגש אל הערפל ומגלה במניעה עלמה אלוקות ומבאר שזה בחי' המבואר בסוף תורה קפה שהמניעות עושות כלי לקבל את הקדושה.
- ח. נמצא לפ"ז מוכרח שמה שאמר רבנו א"א להיות איש מלחמה ויהודי בלא א"י הכוונה בלי המניעות להגיע לא"י ולאו דווקא שנמצא בה כל הזמן. וזוה מבואר כי זה ליה רבינו ע"י שהיה בה רק זמן מועט.
- ט. וא"כ ז"ע מדוע דווקא א"י ולא כל מניעה אחרת. ובפרט כשאל אותו רבינו לאיזה א"י מתכוין אמר לבוא לא"י הגשמיית כפשוטו ממך.
- י. ונראה כפי שמבואר בתורה שכיון שא"י היא אחת מג' דברים שנקנה ביסורין לכן דייקא המניעות לבוא אליה הן המניעות שעושות כלי לעבוד את הש"י בין המלאות.
- יא. וכוונת הבאיבי הנחל שצדיק נקרא מי שכבר עבר מניעות ובע"ת נקרא מי שעדיין לא עבר. וזה הכוונה שח"ל היא מדרגת בעל תשובה כיון שח"ל נקרא מי שעדיין לא היה בא"י דהיינו שלא עבר מניעות כאלה, הוא עדיין במדרגת חו"ל שאיירה טמא.
- יב. וז"ע מה שאמר שהכסופים הם בחי' העבודה שבין המלאות לכאורה קשה הרי לבע"ת תשובה יש צודאי הרבה כסופין ורק ע"י יכול לשבז ולהחזיק מעמד בכל ימי ההמתן הארוכים כמבואר בתורה ו' /¹²⁷
- יג. ואולי הכסופין של בע"ת ולדיק אינן באותו הזמן, כי אכל בעל תשובה המניעות שהן ההמתן והציונות הכל זה ירידה לורך עליה אחרי שהעלוהו מדרגה כמבואר בתורה ו' ותורה קיב ומנחות כט: שרק ע"י סיעתא דשמיא עולה ואז מתחיל לבנות את המלכות מתוך מניעות עד שזוכה לאפרסמון הנכסף. דהיינו שבעל תשובה רודף ונכסף אחרי דבר שהראו לו וחטפו ממנו כמשל התינוק בתורה פו שמניעות מגבירות את החשק. וכמבואר בלק"ה ר"ח ג' ג' שתשובה בחי' פסח וימי הספירה. ונ"ל שזה גם עניין המשנה למלך שמחפש את המלכה שנעלמה במעשה מצת מלך.
- יד. אבל עבודה שבין המלאות של לדיק היא ירידה לורך עליה לפני שעולה מדרגה והיא בחי' תורה קטו משה נגש אל הערפל למלא את הקב"ה בתוך המניעה שע"י המניעה נהפכת לקדושה, והיינו לרדוף ולכסוף דייקא אחרי דבר שלא הראו לו. וכמבואר בסוף תורה קפה שמכח ההתגברות על המניעה נעשה לו כלי של אמונה לראות את האור כבר בחושך וע"י לא מתבלבל מהערפל (של תורה קטו) שרואה כי יודע שמלבזבז בו אלוקות.
- טו. אלא שנראה שהבאיבי הנחל משוה את זמן הירידה לורך עליה של שניהם ואומר שירידה בחו"ל האויר טמא לכן יש סכנה שבירידה יפול ואילו הלדיק שהיה בא"י בכוחו לעמוד בזה ולא יפול.
- טז. לכן נראה לי שבאמת בין כל מדרגה למדרגה יש שתי ירידה לורך עליה, ואת השניה שניהם עובדים אבל על הראשונה בע"ת מדלג כי היא מסוכנת מאד ואילו הלדיק מתעבב בה כי היא העבודה שבין המלאות. ולקמן יתבאר יותר.
- יז. וז"ע א"כ זה מה שייך לנו. וז"ל שיש בחי' בין המלאות גם במדרגות נמוכות אלא שאינן שלימות אלא רק בחי', ויתבאר לקמן.

¹²⁷ עיינ גם לק"ה ברכת המזון ד' אות ב' שמאריך בענין שהעיקר הוא הרצון והכסופין אפילו יותר מהעשיה עצמה שאליה כוסף. ולבאורה זה סותר את מעלת נעשה ונשמע. וכדברי הבאיבי הנחל עפ"י תורה כב שמעלת הצדיק היא נשמע ואח"כ נעשה דייקא, וזה יותר ממעלת נעשה ונשמע. ויש לדחות שאין קושיא מלק"ה הנ"ל כי מוהר"ן שם דיבר גם על בע"ת.

יח. ולהבין מה היא העבודה הזו שבין המלוות שרק על ידה ההילוך מדרגה לדרגה הוא תמיד דהיינו רצוף בלא שהירידה לורך עליה מפסקת אותו נראה לזכר עפ"י מה שקושר הבחיבי הנחל את בחי' – משה נגש אל הערפל דהיינו מליאת הקב"ה צמניעה עצמה – עם – כסופין – ועל שניהם אומר שהן – עבודה שבין המלוות – והן – ירידה לורך עליה – ובחי' – אינו יודע הגדול מהיודע של לדיק – וזה בחי' – השגת הנשמע קודם לנעשה – והשגת תורת ה' קודם לתורתו – שבתורה כז – ושרק מכח מניעות שעבר יכול לעמוד בזה – ומי שיש בו רע לא יכול עבודה זו, – ורק הדליק ולא בע"ת ולא מלאך –.

יט. נראה מכל זה, שעבודה זו היא ירידה שנכנס בה הדליק מעצמו לתוך שכל עמוק שהן קושיות נוראות משער הג' של המלואה הקודמת, (כי כל המט הטיות למטה הן נפרדות לימין ושמאל, אבל בשער הג' הן כאחד, והכל נראה כדבר והיפוכו בחי' ידיעה ובחירה) והיא חושך וערפל נורא דהיינו שנכנס בחכמתו להשיג בכתר.

כ. ומבואר בתורה פג הנינא שהחכמה היא עד כמה שמשיג שלא משיג בחי' אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, דהיינו שזו החכמה כשמשיג שהיא רחוקה ממנו, לכן חכמה נקראת רחוקה, כי היא תכלית הידיעה שלא נדע עי"פ. וזה שאמר רבנו שהאינו יודע שלי גדול מהיודע, כי היודע צבינה, והאינו יודע בחכמה/י"כנ"ל. וזה בחי' ההתבוננות בחכמה של המלוואה שהיא קודם לבינה שהיא עולם התשובה.

כא. וחכמה זו היא תורת ה' ובחי' הנשמע של המלוואה ובעל תשובה דהיינו מי שאינו איש מלחמה כי עדיין לא התגבר על מולאי דיבת הארץ אסור להיכנס לשם כי צודלוי יפול שם לכפירות לכן בעל תשובה מקיים נעשה ונשמע דייקא דהיינו שמדלג על עבודה זו של נשמע ורץ לעשיה תחילה.

כב. ובאמת לפי הג"ל שאמרנו שדליק הוא בעל תשובה האמיתי שמרגיש תמיד פושע במדרגתו של עכשיו/י. ורואה מדרגה יותר, לכאורה ל"ע מדוע לא רץ ומדלג גם הוא אל הנעשה קודם הנשמע. אבל זה אינו קושיא כלל כי שלימות התשובה יותר היא כשלא מדלג על הנשמע ואדרבה לכן דייקא הדליק הוא בעל תשובה יותר בשלימות כי הוא שב ועולה ממדרגה למדרגה בלי דילוג על שער הג' של המלוואה הקודמת. ולעולם הוא שב בתשובה. עד שאין לו צמי לקנא אלא במדרגת הקב"ה כמבואר בסוף תורה רעח/י"ב.

כג. נמלא בין כל מדריגה יש ירידה לורך עליה אלא שיש בה שני שלבים כאחת כי הבינה מאירה (כמבואר בתורה ו' שמאיר שם אהי – ה תחילה ביושר בחי' פסח) ובתוכה החכמה, ובעל תשובה אסור לעיין בחכמה אלא לרוץ לבינה המאירה לו שהסייע לו לעלות ולעשות מה שצריך וזה בחי' נעשה ונשמע ורע"פ שהאיר לו בחי' פסח אין זה הנשמע אלא מקיף שמאיר הרגשת האמת בלב. אבל החכמה שהיא הנשמע שבין המלוואה היא להפך בלבולים והעלמה גדולה מדלוי/י"כ. בשבילו והיא מניעה גדולה מדלוי בחי' ערפל על האפשרות לשוב בתשובה. אבל לדיק נכנס לערפל דהיינו העלמה הזו שיש בין המלוואה ומעיין בחכמה הזו בבחי' אינו יודע של הדליק.

כד. וכח הזה יש רק למי שעבר הרבה חושך וגילה בסופו אור ועי"י? זכה לזכרון וכלי חזק לראות תמיד בכל חושך את האור שצופו. ועוד יותר את האור שבתוכו כמבואר בתורה קטו. (אולי זה בחי' ר"ע ונחום איש גמזו לפי הבעש"ט)

כה. ומה שנתבאר לעיל שבין המלוואה הוא גם בחי' כסופים נראה שדייקא כיון הוא בחי' חכמה הנקראת רחוקה כנ"ל שמשיג עד כמה שאינו משיג זה גורם לגעגועים וכסופים גדולים להשיג רוממותו ית'.

כו. ועניין זה יש בכל המדרגות כי כל מי שעבר קצת מניעות כבר יש לו בחי' זו של לראות אור דרך הערפל וכפי ניסיונו כך מותר להיכנס לחושך גדול יותר ולדיק גדול מגלה חכמה כזו שהיא בחי' והיא רחוקה ממני מאד מאד עד שהאינו יודע שלו עמוס הרבה יותר מהיודע/י"כ, ורעפ"כ נגש אליו ומעיין בו וממשיך ושב אליו ית'.

^{י"ב} וצ"ע כי חכמה נקראת אור כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו. ונ"ל שכלפי עומק המושג שבכתר היא אור אבל כלפי הבינה היא חשך.

^{י"ג} ובמסופר בשיש"ק (ח"ג קעג) על רבי שמואל אייזיק שאמר אם אומר ק"ש היום כמו אתמול מוטב שיחתיכו לי את הראש.

^{י"ד} תורה רעח "בְּקָאָה אֶת קְנָאֵתִי" (במדבר כ"ה). בְּחִינַת הַצִּדִּיק שְׂאִינוּ מְקַנָּא שׁוֹם צִדִּיק, לֹא בְּעוֹלָם הַיָּהּ וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא, רַק אוֹתוֹ לְבַדּוֹ יִתְבָּרַךְ;

^{י"ה} צ"ע כי בקבלת התורה דהיינו אחרי מט ימי הספירה צ"ל שכבר השיגו את הנשמע בכלים שהבינו, נמצא שהנשמע אינו בלבולים משער הג' אבל צ"ל ש"ע"י הכנת הכלים אזי השכל שהיה שער הג' לגבי בתחילת התשובה נעשה פנימי וברור.

^{י"ז} שבחי מוהר"ן – אות לג. והיה תמיד הולך ועולה ממדרגה למדרגה. אף על פי שזכה למדרגות גבוהות ונוראות מאד למעלה למעלה וכו', אף על פי בן מעולם לא היה מקרר דעתו בזה כלל, ותכף אחר כך היה לו לב נשבר והיה לו רחמנות גדול על עצמו בהכנעה גדולה וכו' כנזכר לעיל, עד שזכה למדרגה יותר גבוהה. וכן היה דרכו תמיד עד הסוף:

וכמה וכמה פעמים היה דרכו שאמר שעתה אינו יודע כלל כלל, וכלל לא. ופעמים נשבע על זה שבאמת אינו יודע כלל (קבא) אף על פי שביום הקודם ובשעה הקודמת גלה דברים עתיקים, אף על פי בן אחר כך אמר שאינו יודע כלל. ובענין זה היה חרוש גדול מאד מאד. ואמר בפרוש על עצמו שהתורה שלו הוא חרוש גדול מאד, אבל "האינו יודע" שלו הוא חרוש גדול ביותר. הינו ענין הג"ל, כי בכל פעם היה דרכו לומר שעבשו אינו יודע כלל ועיין עוד מזה במקום אחר (קבב):

שיחות מוהר"ן – אות קג – ואם באמת אין אנו יודעין כלל בענינו הקדוש בפרט בענין האינו יודע שלו שהוא ענין עמוק ונסתר מאד, ואמר בעצמו שהאינו יודע שלו הוא חרוש יותר מדיעה שלו כמבאר במקום אחר (שיז). אך אף על פי בן במה שמתנוצץ בדעתנו ראינו אז נפלאות ונוראות אשר אי אפשר לבאר ולספר.

- כז. ז"ע מדוע לא הזכיר הבאיצי הנחל את מדרגה לדרגה של תורה כה שקליפת המדמה חוזר וניעור כשעולה מדרגה. ונראה שיש חילוק עמום בין התגברות המדמה לעבודה של בין המלוות כי התגברות המדמה הוא
- כח. וז"ע אולי בין המלוות היא החלל הפנוי שיש בין מדרגה למדרגה וכמבואר בתורה סד שרק ללדיק מותר לעיין בקושיות הבאות משם כי הן חכמת אפיקורסות בקושיות שאין להן תירוץ והלדיק נכנס לשם ע"י זמר המיוחד להן ומעלה נשמות שנפלו שם.
- כט. הרי"ח ביאר עניין זה של עבודה שבין המלוות – כי יש קדושה שזוכין לה ע"י עשייה, אבל יש קדושה גבוהה יותר שא"ר להשיגה אלא ע"י אי עשייה דווקא וזה בחי' המוצא בזוהר ח"א כל. – כמה לאוקימנא רזא לא שמי עם י"ה שם"ה מלות לא תעשה וזה זכרי עם ו"ה רמ"ח מלות עשה. דהיינו שאת המוחין הגבוהים יותר אפשר לקבל דייקא ע"י הלך תעשה. שזה בחי' העבודה שבמניעה.
- ל. וזה בחי' ההבדל בין חכמה לבינה איש ואשה, שחכמה היא השגה שאיני משיג, ובינה היא עד כמה שאני כן מבין. וזה חילוק בין לדיק לבע"ת, שבע"ת בבינה עולם התשובה, ולדיק בחכמה הנקראת רחוק. שלזה זוכה רק מי שכבר עבר את המניעות של מולאי דיבת הארץ ונעשה משה נוגש אל הערפל, אבל בע"ת מדלג על הערפל בבינה נעשה ונשמע. דהיינו שמעלת נעשה ונשמע דהיינו סילוק השכל היא חסרון, כי לדיק לא נכרך לזה כי אדרבה הוא מכליח להתגבר על כל הקושיות ולא כריך לסלק את השכל.
- לא. ולכח זה לעמוד בהעלמה כזו של הארת השכח החכמה זוכים ע"י הכנעת הרע ובקשה בתחנונים לזכות לתורה שתייהיה נבא רב של מלאכים שיקבלו כח אדום להתגבר על מולאי דיבת הארץ שהם המניעות שיש על הדרך לא"י שהם החושך שקודם לכל דבר שבקדושה
- לב. וז"ע אולי החושך הזה שבין מדרגה למדרגה הוא החושך שקודם לארץ ישראל. שרק גבור ותקיף מתגבר עליו, ונמלא לפי זה שמולאי דיבת הארץ בהם מלובש החושך הזה. אבל א"ר לומר כן שהרי להתגבר על מולאי דיבת הארץ חייב גם בעל תשובה, ואם ידלג עליהם לעולם לא יבוא לא"י. אלא ז"ל שחושך מולאי דיבת הארץ הוא כזה גדול עד שמי שמתגבר עליו ובלא לא"י, אזי מפח שהתגבר עליהם ומפח קדושת הארץ נקרא איש מלחמה שיכול גם להיכנס לחושך שבין המדרגות. (מעין זה בתורה סד שמי שכבר התגבר על כל הקושיות שאפשר לתרץ אזי יכול לעיין בקושיות שאין להן תירוץ)
- לג. נמלא שאפרסמון התשובה (שמבואר בתורה ו') היא ארץ ישראל. והדרך אליה היא דרך מולאי דיבת הארץ של התגבר עליהם כריך כח תקיפות ודין של אדום שלא נמלא בקול קול יעקב.
- לד. ורק מי שזכה לארץ ישראל כזו שבא אליה ע"י שהתגבר על מולאי דיבת הארץ הוא גבור ותקיף שיכול להכנס לעבודה של בין המלוות.
- לה. שרק עי"ז זוכה שההליכה שלו מדרגה לדרגה היא בבינה תמיד בלא הפסק, כי לא כריך לדלג על מדרגת החכמה שקודם להארת הבינה המעלה אותו למדרגה הבאה. כי יודע לגשת לערפל החכמה הקודם לכל מדרגה ולעיין בנשמע שלה שקודם למעשה ולמלא את האלוקות שבתוך המניעה עי"ז להפוך את המניעה לכלי לקדושה.
- לו. וזה הפך העבודה של בעל תשובה דהיינו מי עוד לא היה בא"י שכריך להזדרז דייקא ולקיים נעשה ואח"כ נשמע ולהיות עם נבל ולא חכם דהיינו סילוק השכל כדי לא להתבלבל, והכל ע"י סמומך על הלדיק משה שנגש אל הערפל הזה בדעת ומעיין בו בלא פחד. וזהו שמה רבינו לא התפעל מהבלבולים שהיה על ארץ ישראל ואילו יהושע וכלב היו כריכים לסלק את השכל וכח הלדיקים שהתפללו עליהם אבל המרגלים מולאי דיבת הארץ במקום לברוח מהעבודה הזו נכנסו לתוכה והתבלבלו.
- לז. וא"י והלדיק בחי' אחת ועל שניהם יש מולאי דיבת הארץ, שהם בעלי תשובה שחושבים שהם לדיקים ובמקום לברוח לבינה עולם התשובה בסילוק השכל הם נכנסים לעיון החכמה הנ"ל ומתבלבלים ממנה ורוצים לבלבל גם אחרים.

עוד עיין גודל השגתו בעניין תכלית הידיעה שלא נדע בחיי מוהר"ן סימן רפב רפג.

ועיין חיי מוהר"ן רטו – ליל שבת – נחמו תק"ע באומין אחר קדוש אמר תורה מענין פשיטותו, הינו מה שהיא לפעמים איש פשוט, שקורין פראטיק, שהוא מחיה עצמו אז בעת פשיטותו מהדרך שנסע לארץ-ישאל, ובאר הענין כמובא בספרנו בסיומן ע"ח בלקוטי-תנינא, עין שם. ואמר, שאינו יודע פלל, ונשבע בשבת-קדש ואמר בזה הלשון: אני נשבע בשבת-קדש, הינו על ענין הנ"ל שהוא אינו יודע פלל עכשו,

עתה מגלה מוהרנ"ת שבאמירת התורה אמר אותה רבינו על הפסוק אשרי העם (כמו שעשה בראש השנה של שנה הקודמת באמירת תורה יג) ורק בכתיבתו בנה אותה על הט' תיקוני דיקנא דז"א שפרק ג' דספרא דלניעותא. אלא שגם באמירתה לא באר כיצד רמוזה בפסוק זה.

התורה הזאת נאמרה בר"ה על פסוק [לד] אשרי העם יודעי תרועה /לה הוא מהפסוקים שאומרים אחרי התקיעה בשופר: אך לא זכינו לקבל מכתבת ידו הקדושה ביאור זה הפסוק ע"פ התורה הנ"ל:

אולי אפשר לרמוז קצת עפ"י לק"ה סעודה ד' ט', ועקר ההתחלה הוא בראש השנה שאז עקר העבודה והיגיעה לחפור ולחפור ולפתח הבאר, דהינו האור. צבחינת ודברת אל הכלל ונתן מימיו, דהינו מימי התורה. וכו'. ומחמת שבראש השנה מתחילין לעסוק בתקון זה. על פן אז עקר העבודה והיגיעה ואז עקר הקצוץ אל הצדיק, פי כל התחלות קשות. ואז כריכוז יגיעה גדולה עד שפותחין את הבאר להמשיך משם מימי התורה. ועל פן כריכוז אז להתקצץ יחד אל הצדיק ולהרבות צרחים ותחנונים ולתקוע בשופר וכמה תקונים שגשגין אז צלמיית מלכות וזכרונות ושופרות וכו'. וזהו אשרי העם יודעי תרועה שעל ידה פותחים את הבאר כנ"ל כי היא בחי' האעקות של מרים ודוד המלך שהם בחי' הלז האועק אל המעיין כנ"ל וזהו באור פניך יהלכון היינו דרכה של תורה הנ"ל פת במלח וכו' שעי"ז זוכים לביאורי התורה כנ"ל. שעל ידם זוכים להלך בדרכו של מלך עולם כנ"ל בחי' באור פניך יהלכון.

גם קודם שאמר התורה הזאת, סיפר איזה זמן מקודם, מעשה נוראה שראה במקום שראה בהקיץ או בחלום. ואמר שהתורה ט' תיקוני הנ"ל, היא פירוש על המראה הנוראה הזאת שסיפר. ואי"ה עוד חזון למועד. לבאר דברים אלו במקום אחר בעזרה"י [ל"ו]:

חיי מוהר"ן סימן ט'

(טו) תשעה תקונין יקריין סימן כ', זאת התורה נאמרה בראש השנה תקס"ה שחל ציוס חמישי ונשי. ובקיצ הקודם צין פסח לעצרת היינו אלכו צעת שהיה פה מחתנו הרב ממחמלניח, ואז ספר לנו המראה הנוראה המתחלת אחד היה שזכב על הארץ. ואמר שאות התורה תשעה תקונין הוא פרוש על המראה הנ"ל. ואמר שצבול התורות שאומר יש בהם רמזים מהמראה הזאת, אך התורה הזאת תשעה תקונין היא פלה פרוש על המראה הנ"ל והקצת מזה מבאר במהומו עין פס:

חיי מוהר"ן סימן פג

(ג) מה שספיר תחלת קיץ תקס"ד ענה ואמר לספר לכם מה שראיתי ותספרו לזניכס: אחד היה שזכב על הארץ וסביבו היו יושבים עגול וסביב עגול עוד עגול וסביב עגול עוד עגול, וכן עוד כמה עגולים, וסביבם היו יושבים עוד כמה אנשים צלי סדר. ואותו שהיה יושב בצלמלע (כלומר שהיה יושב מטה על דף) היה עושה בשפתיו וככל סביבו היו עושים בשפתיהם אחריו: ואחר כך ראיתי והנה איננו (אותו הצלמלע) וככל היושבים סביבו הפסיקו לעשות בשפתיהם, ושלחתי מה זה. השני לי שנתקרב ונגוע ופסה מלדבר והפסיקו מלדבר: ואחר כך התחילו פלם לרוץ ורלתי אחריהם. וראיתי שני פאללרין וארמונות הינו צנינים נאים יפים מאד, ושם היו יושבים שני שררות והם ראו לשם להשררות והתחילו לטען עמהם למה התעים אותנו, וראו להרגם, וברחו השררות לחוץ. וראיתים והוטב צעיני מאד מהות שלהם. ורלתי אחריהם: וראיתי מרחוק אהל ופה. ונעקו משם להשררות חזרו לחאוריקם, ובקשטם פל הזכיות שיש לכם ונטלחם צידכם. ותלכו להגר הפלוי שם, ושם הפעלו פל מה שפראו: וחזרו לחאוריקם והצלו הזכיות שלהם והיו שם חבילות זכיות, וראו להגר ורלתי אחריהם וראיתי נר (דלוק) פלוי צאוויר, וברחו השררות והשליכו הזכיות אל הגר ונפלו מהגר ניולות לחוד פיהם. והחזיר עצמו הגר ונעשה מהגר נהר ושחו פלם מהנהר:

ונעשו צריות בקרבם, וקשפתחו לדבר ילאו מהם הצריות. וראיתים רלים ושבים ואינם מין אדם ולא מין חיה רק צריות:

ואחר כך התיעלו לחזר למקומם. ואמרו איך נוכל לחזר למקומנו. ענה אחד נשלח להאחד העומד שם ואחוז חרב משמים לארץ. ואמרו את מי נשלח. והתיעלו לשלח להצריות והלכו הצריות לשם ורלתי אחריהם:

77 * תהילים פט טו
לה תורה זו נאמרה בראש השנה שנת תקס"ה שנת תקס"ה אמר תורה יג גם היא על הפסוק הזה ושם בן ביאר ועי"ש ששתי תורות אלו דומות מאד ששתיהן בעניין המשכת התורה.
78 עיין חיי מוהר"ן סימן ט' וסימן פג

וראייתי אותו מאדם עומד משמים לארץ וחרצו זידו משמים לארץ, ולה פמה פיות. הינו פה אחד הינו חד (שקורין שארף) למיתה, ופה אחד על עניית ופה אחד על חלשות. וכן פמה פיות על שר ענשים: והתחילו לבקש שזה זמן רב היו לנו יסורים ממך. עתה היה לנו לעזר והבא אותנו אל מקומנו (ואמר איני יכול לעזר אתכם) ובהשגו. פן לנו הפה של מיתה ונהרג אותם ולא רצה. ובהשגו פה אחר ולא רצה לפן להם שום פה (הינו שארף) וחזרו. בתוך כך בא פקדה להרג את השקריות והסירו את ראשם:

בתוך כך חזר המעשה פשהיה, שהיה אחד שוכב על הארץ פנ"ל וסביבו עגולים וכו' ורבו להשקריות וכו' הכל פנפנר. רק עתה ראייתי שהשקריות לא השליכו הזביות אל הגר. רק לקחו הזביות והלכו להגר ושברו את לבם והתחילו לבקש בתחנונים לפני הגר:

ונפלו ניזולות מהגר לתוך פיהם, ובהשגו בתחנונים עוד, ונעשה מהגר נהר וכו' ונעשו הזביות פנ"ל ואמרו לי שאלו יחיו, פי הראשונים נתחייבו הריגה על שהשליכו הזביות להגר ולא בקשו בתחנונים כמו אלו:

ולא ידעתי מה זה, ואמרו לי כך אל החדר הזה ויאמרו כך פרוש על זה: והלכתי לשם והיה יושב שם זקן אחד ושאלתי על זה. ותפס זקנו זידו ואמר לי הרי זקני היא פרוש על המעשה.

ושאלתי איני יודע עדין: ואמר לי כך אל החדר הזה ושם תמצא פרוש. והלכתי לשם וראיתי החדר ארוך ורחב עד אין קץ וכלו מלא כתבים, ובכל מקום שפתחתי ראיתי פרוש על המעשה:

כל זה שמעתי מפיו הקדוש פה אל פה. ואמר שכל הפירות שהוא אומר יש בהם רמזים מהמעשה הזאת. והפורה המתחלת תשעה תהיון בלקוטי א' סימן כ' הוא פלו פרוש על זאת המעשה:

והמשפיל יבין שם פמה רמזים נפלאים מזאת המעשה עין שם מה שמבאר שם שנפתח הלב, בבחינת פתח אור ויזבו מים עין שם, בחינות נהרות הג"ל. והבין שם כל הפורה הטיב ותזפה להבין איזה רמזים צעלמא בזאת המראה הנוראה הג"ל:

זה שהיה שוכב על הארץ ואחר כך ראה והנה איננו והשיבו לו שנתקרה ונגוע. זה בחינת הגשמה המבאר בהפורה הג"ל שהיא מסבלת זיסורין פת בלמלא תאכל עין שם, ואפשר מרמז על מה שנאמר שם צמטנה אחר פת בלמלא תאכל וכו' ועל הארץ תישו:

ואפשר לזה מרמז מה שכתוב לעיל שהיה שוכב על הארץ וסביבות הג"ל פמה עגולים וכמה צלי סדר. פי פלם מקבלים מהגשמה הג"ל, פי כל באורי הפורה נמשך על ידה. ואפשר זהו שמרמז שהיו עושים בשפתותיהם הינו שהיו מנלים באורי הפורה הג"ל, ועל פן שנתקרה ונגוע האמלעי הג"ל שהוא מרמז להגשמה הג"ל, על פן הפסיקו פלם לעשות בשפתותיהם ולדבר, פי פשהגשמה הזאת נלטנת שהוא בחינת הסתלקות שלה, אזי אין פת להמשיך באורי הפורה במבאר צמטנה הג"ל עין שם היטב:

ודוק מאד צעיון גדול צמטנה הג"ל ובהפורה הג"ל, ותזפה להבין עוד פמה רמזים נוראים: וזה שראו להשקריות והתחילו לטען עמהם הינו ענין מריצה וקטטה זה בחינת מחלקת שנעשה על הדדקים על ידי הסתלקות באורי הפורה ואפשר שהשקריות מרמזים על משה ואהרן שנסתלקו צשכיל מי מריצה על שטעו הטעות המבאר שם בהפורה הג"ל שלא בקשו בתחנונים והבין היטב:

וענין הגר שנפלו ניזולות בתוך פיהם וחזר הגר ונעשה נהר וכו', זה בחינת דבורים חמים שממשיכים מלב העליון על ידי שנקמרו רחמי השם ותצדק עליו ונפתח לב העליון ונשפע מלב העליון דבורים, ועל ידי זה ממשיך באורי הפורה גם פן משם, בבחינת פתח אור ויזבו מים וכו':

וזה בחינת מה שחזר הגר ונעשה נהר, פי הגר מרמז על הלב שהוא נר דלוק פידיע. ובתחלה נפלו ניזולות משם לתוך פיהם זה בחינת דבורים חמים שנמשך מהלב שנתקרא בהמעשה הג"ל נר פנ"ל. ואחר כך זה הגר צעלמו חזר ונעשה נהר, זה בחינת באורי הפורה שנמשך גם פן מהלב שהוא בחינת נר. בבחינת פתח אור ויזבו מים פנ"ל:

ומה שהשליכו הזביות הינו שהזכירו הזביות והמעשים טובים שלהם. והשתמשו צמטה עז צשכיל המשכת הפורה. וזהו הטעות שטעו במבאר שם עין שם:

והזביות שנעשו בקרבם ואחר כך פשפתחו פיהם ילאו. זה בחינת פחות הרחמינות שהן המלככים שנקראים מאותיות הפורה שמתדלדלו. והם מקבלים פח מאלו. שהוא בחינת זה שאוחזו הקרב זידו המבאר מהמעשה. פי הוא ממנה על החרב, והוא ממנה על כל הענשים לענש הרשעים. וזה בחינת פמה מיני פיות וחדודין שיש לחיבו, לפעמים לריכין לענש הרשעים צחרצח ובהטלא, ולפעמים צענשים אחרים. במבאר שם בהפורה הג"ל:

ומחמת הפגם והטעות לא רצה לפן להם שום פה וחד (הינו שארף) מהחרב, פי לא רצה לפן להם שום פה, פי לריכין לשבר הלב דוחא ולבהש בתחנונים. ואף על פי שפוחחין צידם הזביות הינו המטה עז, הוא צשכיל ענין אחר להכניע הרע צבעדה, חבל המשכת הפורה לריכין להמשיך צרחמים ותחנונים:

ודוק היטב מאד בהפורה הג"ל, ובהמעשה ותבין עוד רמזים נפלאים ותראה נפלאות השם לפי השגתך, מה מאד עמקו מחשבותיו, אם אמנם אחר כל זה אף אם מולאים איזה רמזים צעלמא, עדין הדברים סתומים וסתומים עד עת קץ. עם כל זה מה שאפשר לנו להשיג איזה רמז צעלמא צמטנה ונוראה פזו, מה טוב להגשמה:

פי הוא זכות גדול להאדם כשיהיו מחשבותיו משוטטות בדברי רבנו זכרנו לברכה הקדוש והנורא מאד אשר אין
 ערך אליו. ואי אפשר לספר בשבחיו הקדוש שלא לפגם בכבודו חס ושלום פי כל המוסיק גורע. משל למלך שמתקלסין
 אותו וכו' (עין ברכות לג ע"ב) וכל מה שנמלא בדבריו איזה שבח על רבנו זכרנו לברכה הקדוש והנורא מאד, לריבין
 ילדע שהכל נחשב פלא, ואינו אפלו בטפה מן הים הגדול, פי אי אפשר לספר בשבחיו פלל, פי היה נעלם בתכלית
 ההעלם משכל חנושי. ואפלו דיהים גדולים אי אפשר להם להשיג מקצת מעלתו. ואין לנו שום השגה ותפיסה צו פלל
 פי חס על ידי קצת האורות הנפלאים שגלה בספריי הקדושים, והמעשיות הנוראות המובאים פה. ומזה יכול כל חד
 בפוס מה דמשער בלצה להבין קצת מעט מזער עד היכן מגיע רום תקפו וקדשתו עד אין תכלית. אשרי יגוד אשרה
 שזכה למעלה פזו העולה למעלה למעלה, מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשב:

ואם אמנם אף על פי כן היה אפשר לספר קצת בשבחיו הקדושים מה שראינו בעינינו קצת. אף המשפיל פעת ידם
 מחמת המחלקת הגדולה שהיתה עליו בחייו:

(שיד ליעיל) וזה שצקשו פה הינו שארף של מיתה, ולא רצה לפון, וצקשו פה אחר ולא רצה גם כן. פי רצו לענג אותם
 בצרכא וקטלא, ולא רצה לפון להם זה הכח, וצקשו על כל פנים ענג אחר לענג את הרשעים ולא רצה פלל, הכל
 מחמת הפועות הנ"ל. וזה שצקשו שיתן להם פח פדי שיוכלו לחזור, זה מרמז שיבואו לארץ ישראל, פי הם לריבין לקבל
 ממנו איזה פח לענג הרשעים פדי לבוא לארץ ישראל והבן היטב. וזה שאמרנו לזה שהחרב צידו שזה זמן רב היה להם
 יסורים ממנו, זה בחינת מה שאמרנו לאדום (במדבר כ), "אתה ידעת את כל התלחה אשר מצאתנו", אתה דיקח פי כל
 הענגים על ידו עין שם בהתורה הנ"ל. וזה שאמר האון שזקנו הוא פרוש על המעשה פי כל התורה הנ"ל מרמז בחינת
 זקון פמו שצאר רבנו זכרנו לברכה שהכל מרמז בתשעה תקונין וקירין אתמסרין לדקנא, פמבאר שם היטב. ועל פן אחר
 פד בשחזר ונעשה מעשה הנ"ל שהיה אחד שוכב על הארץ וכו' אז נשמרו השקרות ולא השליכו הזביות אל הנר, רק
 לקחו הזביות והלכו להנר ושברו את לבם, והתחילו לבקש בתחוננים. ואמרנו שאלו יחיו, פי הראשונים נחזרו הריגה על
 שהשליכו הזביות להנר ולא צקשו בתחוננים פמו אלא, הינו פנ"ל. שערך הפועות של משה רבנו היה שלא המשיך מימי
 התורה על ידי רחמים ותחוננים, רק על ידי מטה עז, שזה בחינת הפאת הנור וכו' פמו שפמבאר שם. ועל פן עתה
 נשמרים לדבר ולבקש רק צחמים ותחוננים ועל ידי זה יחיו. יהי רצון שיבוא משיח דקנו צמהרה בימינו ויביאנו
 לשלום לארץ ישראל הקדושה ואז יתקו הכל צמהרה בימינו אמן:

עד כאן ביאור התורה

